

KUNGL. MAJ:TS

NÅDIGA

PROPOSITION

TILL

Riksdagen

angående statsverkets tillstånd och behof;

Gifven Stockholms slott den 14 januari 1904.

Jämlikt grundlagens bud afgifver Kungl. Maj:t härmed nådig proposition angående statsverkets tillstånd och behof under år 1905.

Därvid förekommer först frågan om beräkningen för nästa statsregleringsperiod af *statsverkets inkomster*.

Med åberopande af de beslut, hvarom bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 12 innevarande månad *) lämnar närmare upplysning, och under de i samma protokoll angifna förutsättningar föreslår Kungl. Maj:t, att statsverkets inkomster för år 1905 upptagas sålunda:

Ordinarie inkomster:

Arrendemedel.....	kronor	1,900,000: —
Mantalspenningar.....	»	780,000: —
transport kronor		2,680,000: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Inkomsterna".

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1:a Saml. 1:a Afd.

	transport kronor	2,680,000: —
Bötesmedel	»	420,000: —
Kontrollstämpelmedel	»	60,000: —
Fyr- och båkmedel	»	1,500,000: —
Telegrafmedel	»	7,500,000: —
Järnvägstrafikmedel	»	11,000,000: —
Skogsmedel	»	7,500,000: —
Terminsafgifter från läroverken	»	420,000: —
Extra uppbörd	»	200,000: —
säger 31,280,000: —		

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	53,500,000: —
Postmedel	»	16,245,000: —
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	»	250,000: —
Stämpelmedel	»	6,600,000: —
Brännvinstillverkningskatt	»	25,700,000: —
Hvitbetssockertillverkningsavgift	»	12,000,000: —
Inkomstskatt för år 1905	»	11,000,000: —
Punschskatt	»	1,300,000: —
Maltskatt	»	3,000,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst för år 1904	»	8,500,000: —
säger 138,095,000: —		

summa kronor 169,375,000: —

Kungl. Maj:t föreslår vidare enligt ofvan nämnda protokoll öfver finansärenden för den 12 innevarande månad:

att såsom tillgång vid förevarande statsreglering må beräknas

dels af öfverskott å 1903 års statsreglering	»	1,445,700: —
dels ock af det i riksstaten för år 1903 till statsverkets kassaförlagsfond öfverförda belopp, 6,500,000 kronor,	»	3,250,000: —

samt att för statsverkets behof må till utbetalning vid den tid under år 1905, som af Riksdagen bestämmes, af riksbankens vinst för år 1903 anvisas

» 4,000,000: —

hvar efter det för nästa statsregleringsperiod disponibla beloppet af statsverkets tillgångar uppgår till kronor 178,070,700: —

Första hufvudtiteln,

innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna.

Nu gällande riksstat upptager såsom årliga eller ständiga utgifter:		
för kungl. hofstaten.....	kronor	1,196,900: —
» » slottsstaten	»	124,100: —
tillsammans kronor		1,321,000: —

Häri föreslår Kungl. Maj:t icke någon ändring.

Andra hufvudtiteln,

innefattande anslagen till justitiedepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnas i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisade 4,004,495 kronor, vill Kungl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver justitiedepartementensärenden för den 12 innevarande månad*), föreslå Riksdagen beträffande

Fångvården:

[1.] att medgifva, dels att vaktmästarebefattningarna vid de större cellfängelserna må, där Kungl. Maj:t pröfvar sådant nödigt, utbytas mot assistenttjänster, dock under villkor att sådan anordning ej må vidtagas vid mera än tio fängelser, dels ock att assistent, som på grund häraf utnämnes, må äga att med samma rätt, som tillkommer vaktmästare, åtnjuta samtliga de med vaktmästarebefattningen förenade förmåner

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Andra hufvudtiteln".

och att därutöfver af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppbära 500 kronor för år.

Kungl. Maj:t ifrågasätter icke på grund af hvad sålunda föreslagits någon ändring i de ordinarie fångvårdsanslagens belopp.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.:

[2.] att för jämnande af hufvudtitelns slutsumma detta anslag, nu utgörande 64,337 kronor, måtte höjas till 64,432 kronor, eller med.....	kronor	95: —
Beträffande öfriga under andra hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag har Kungl. Maj:t icke att föreslå någon ändring.		
Ökning i de ordinarie anslagen	kronor	95: —
Andra hufvudtitelns ordinarie anslag utgöra enligt nu gällande riksstat	»	4,004,495: —
Om härtill lägges ofvan angifna ökning i samma anslag	»	95: —
komma de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel att uppgå till	kronor	4,004,590: —

Extra anslag.

För behof af tillfällig beskaffenhet, hänförliga under andra hufvudtiteln, vill Kungl. Maj:t, på sätt förutnämnda protokoll öfver justitiedepartementsärenden vidare innehåller, föreslå Riksdagen att på extra stat för år 1905 bevilja:

[3.] för fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet	kronor	50,000: —
[4.] för bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning med mera vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli.....	»	4,000: —
transport	kronor	54,000: —

	transport kronor	54,000: —
[5.] till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslers- ämbetet.....	»	3,500: —
[6.] till aflönande af ett biträde å nedre justitie- revisionens registratorskontor.....	»	2,700: —
[7.] till arvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter.....	»	3,250: —
[8.] till uppförande af nya hägnader vid läns- fängelset i Gäfle	»	11,080: —
[9.] till byggnader och reparationer samt yttre och inre inventarier med mera vid tvångsuppfostrings- anstalten å Bona	»	210,000: —
med rätt för Kungl. Maj:t att af detta belopp under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel ut- anordna hvad som kan finnas erforderligt, till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid samma anstalt, högst,.....	»	17,750: —
till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever med mera, förslagsvis,.....	»	13,000: —
[10.] till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarna bereda sig för domarekallet,	»	6,000: —
[11.] till ersättande af förskott, som statskontoret utbetalt för de i statsrådsprotokollet omförmälda ända- mål,	»	55,630: —
[12.] till beredande af dyrtidstillägg för år 1904 åt en del tjänstemän och betjante i justitiedepartemen- tets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till justitie- departementet hörande ämbetsverk och kårer, förslagsvis,	»	63,000: —
	summa kronor	439,910: —

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i riksstaten för år 1904 upptagen och sådan den nu är af Kungl. Maj:t föreslagen, utfaller sålunda:

	1904.	1905.		
ordinarie anslag	4,004,495:—	4,004,590:—	således ökning	kronor 95:—
extra »	814,605:—	439,910:—	» minskning	» 374,695:—
summa kronor	4,819,100:—	4,444,500:—	således minskning	kronor 374,600:—

Tredje hufvudtiteln,

innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnas i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisade 870,650 kronor, vill Kungl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver utrikesdepartementsärenden den 12 innevarande månad*), föreslå, att nedannämnda ordinarie anslag må af Riksdagen anvisas att utgå emot nu gällande redovisningsskyldighet samt med samma rätt till deras användande och under enahanda villkor som hittills, nämligen:

Kabinettskassans utgifter:

[1.] departementschefen, ministern för utrikes ärendena,.....	kronor	24,000: —	
[2.] utrikesdepartementet	»	32,365: —	
[3.] ministerstaten	»	359,295: —	
[4.] militärattachéer.....	»	8,470: —	
[5.] skrifmaterialier, expenser och extra utgifter.....	»	73,670: —	497,800: —

Konsulskassans utgifter:

[6.] utrikesdepartementet.....	kronor	10,300: —	
[7.] konsulsstaten	»	357,400: —	
[8.] skrifmaterialier, expenser och extra utgifter.....	»	25,800: —	393,500: —
eller efter afdrag af hvad som här af beräknas kunna bestridas af inflytande expeditiönsafgifter.....		12,500: —	381,000: —
		summa kronor	878,800: —

Utgifter, som bestridas af svenska statsverket allena:

[9.] svenska kyrkan i Paris.....	»	2,950: —
		tillsammans kronor 881,750: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Tredje hufvudtiteln".

Extra anslag.

Under åberopande af hvad i ofvannämnda statsrådsprotokoll öfver utrikesdepartementsärenden för den 12 innevarande månad finnes antecknad, vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att under denna hufvudtitel å extra stat för år 1905 bevilja:

[10.] till fortsatt utgifvande af »Sveriges traktater».....	kronor	4,500: —
[11.] till bestridande af Sveriges andel i kostnaderna under innevarande år för den internationella skiljedomstolens byrå i Haag.....	»	2,500: —
[12.] till beredande af dyrtidstillägg för innevarande år åt tjänstemän och betjante i utrikesdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli, såsom förslagsanslag,.....	»	4,200: —
[13.] såsom bidrag till den internationella fredsbyrån i Bern.....	»	750: —

Dessutom föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att medgifva:

[14.] att af hyresinkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel må år 1905 för svenska kyrkan i Paris användas 1,169 kronor, att utgå såsom lönetillökning för pastorn;

[15.] att af Sveriges andel i konsulskassans besparingar må för år 1905 användas 8,000 kronor till konsulsstipendier samt 3,000 kronor till bestridande, i mån af behof, af stipendiats resekostnader, eller tillsammans 11,000 kronor.

tillsammans kronor 11,950: —

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i riksstaten för år 1904 upptagen och sådan den af Kungl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1904.	1905.	
ordinarie anslag	870,650: —	881,750: —	således ökning kronor 11,100. —
extra »	13,450: —	11,950: —	» minskning » 1,500: —
summa kronor	884,100: —	893,700: —	således ökning kronor 9,600: —

Fjärde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till landtförvarsdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i 1904 års riksstat till årliga och ständiga utgifter anvisadt 42,005,022 kronor, vill Kungl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver landtförvarsärenden den 12 innevarande januari*), föreslå Riksdagen i fråga om

Generalstaben:

[1.] att, med godkännande af det statsrådsprotokoll kollet bifogade förslag till stat för generalstaben, öka detta anslag, nu 336,615 kronor, med..... kronor till 359,490 kronor;	22,875: —
---	-----------

Aflöning och rekrytering m. m.:

[2.] a) att beträffande musikpersonalens vid arméen sammansättning, aflöning och underhåll m. m. samt öfriga kostnader för musiken besluta,

att särskilda beställningar för musikpersonal vid hvarje truppförband skola vid genomförd härordning förefinnas till det antal, som angifves i en däröfver upprättad, vid statsrådsprotokoll fogad tabell;

att denna organisation genomföres i den mån förhållandena det medgifva;

transport kronor	22,875: —
------------------	-----------

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Fjärde hufvudtiteln".

transport kronor 22,875: —
 att musikunderofficerarne med afseende på aflöningsförmåner, däri inberäknade inkvartering in natura eller inkvarteringsbidrag samt servisbidrag, skola vara likställda med följande arméen tillhöriga personal, nämligen:

musikanförare af 1:a klassen med fanjunkare (styckjunkare),

musikanförare af 2:a klassen, regementstrumslagare och musiksergeanter af 1:a klassen med sergeanter af 1:a klassen samt

musiksergeanter af 2:a klassen med sergeanter af 2:a klassen;

att tio lönetillägg om 480 kronor hvartdera skola uppföras å stat, att tilldelas de däraf mest förtjänta bland musikanförarne af 1:a klassen;

att musikpersonalen af manskapsgrad skall, jämte underhåll in natura, erhålla samma aflöningsförmåner, som tillkomma fast anställda beställningsmän af motsvarande grader;

att de vid lifgardesregementena till fot anställda eleverna skola åtnjuta underhåll in natura och enahanda dagaflöning som menig trumslagare (hornblåsare);

att till gratifikationer åt elever skola anslås åt hvartdera af sistnämnda båda regementen 600 kronor, åt hvarje annat fältinfanteriregemente äfvensom Norrbottens regemente 300 kronor och åt hvartdera af Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen 200 kronor;

att rekryteringskostnader skola uppföras för allt till musikpersonalen hörande manskap, utom det vid lifgardesregementena till fot anställda, enligt samma grunder som för fast anställda volontärer;

att till musikmaterielens anskaffning och underhåll skall anvisas ett årligt belopp af 37,300 kronor till den fördelning, som finnes angifven i en vid statsrådsprotokollet fogad tabell, samt

transport kronor 22,875: —

	transport kronor	22,875: —
att de vid vissa regementen befintliga musik-		
kassorna, i den mån de efter verkställd utredning må		
finnas bestå af allmänna medel, skola indragas till		
statsverket för att bilda en gemensam musikfond,		
hvars afkastning får tagas i beräkning vid bestäm-		
mandet af anslagen till musiken vid arméen;		
b) att, med godkännande af statsrådsprotokollet		
bilagda kostnadsberäkning och förslag till stater för		
infanteriet, kavalleriet, artilleriet, artilleriets tekniska		
personal, fortifikationen och trängen, höja anslaget till		
aflöning och rekrytering m. m., nu 15,345,697 kronor,		
med	»	629,108: —
till 15,974,805 kronor; äfvensom		
c) att, vid godkännande af förslag till stat för		
artilleriets tekniska personal, med ändring af 1901 års		
Riksdags beslut beträffande artilleriets organisation i		
hvad denna angår kaptensbeställningar af 1:a klassen		
vid Första Svea, Första Göta, Norrlands, Andra Svea		
och Andra Göta samt Vendes artilleriregementen, be-		
sluta, att sådana beställningar skola vid slutligt genom-		
förd härordning förefinnas vid hvart och ett af först-		
nämnda fem regementen till ett antal af tio och vid		
Vendes artilleriregemente till ett antal af tretton;		

Intendenturkåren:

[3.] att, med godkännande af statsrådsprotokollet		
bifogade förslag till stat för intendenturkåren, öka		
anslaget till denna kår, nu 588,139 kronor, med	»	27,405: —
till 615,544 kronor;		

Ökad aflöning för de till tjänsteåldern äldste bataljons- läkarne:

[4.] att öka detta anslag, nu 70,324 kronor, med .	»	873: —
till 71,197 kronor;		
	transport kronor	680,261: —

transport kronor 680,261: —

Stipendier för fältläkarekåren och veterinärstaten:

[5.] att, med godkännande af ett vid statsrådsprotokollet fogadt förslag till stat för anslaget till stipendier för fältläkarekåren och veterinärstaten, höja detta anslag, nu 31,200 kronor, med..... » 1,600: —
till 32,800 kronor;

Inkvarteringskostnader:

[6.] att höja anslaget till inkvarteringskostnader, nu 1,187,675 kronor, med..... » 18,267: —
till 1,205,942 kronor;

Ålderstillägg:

[7.] att, vid godkännande af förslag till stater för fortifikationen, intendenturkåren och artilleriets tekniska personal, öka anslaget till ålderstillägg, nu 39,150 kronor, med..... » 2,050: —
till 41,200 kronor;

Landstormen:

[8.] att till landstormen bevilja ett anslag af » 45,895: —
samt att detta anslag måtte få såsom reservationsanslag uppföras å ordinarie stat närmast efter det i riksstaten till »reservbefälet» upptagna anslag;

Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméens omorganisation:

[9.] att minska anslaget till ersättning åt vissa löntagare i följd af arméens omorganisation, nu 24,817 kronor, med 2,667 kronor till 22,150 kronor;

Remontering och skoning m. m.:

[10.] att öka anslaget till remontering och skoning m. m., nu 962,563 kronor, med » 438,559: —
till 1,401,122 kronor;

transport kronor 1,186,632: —

transport kronor 1,186,632: —

Lega af hästar till kavalleriets, artilleriets, ingenjör-truppersnas och trängens exercis:

[11.] att öka detta anslag, nu 680,120 kronor, med » 7,170: —
till 687,290 kronor;

Krigshögskolor:

[12.] att, med godkännande af det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stat för krigshögskolan, höja anslaget till krigshögskolor, nu 77,205 kronor, med » 20,450: —
till 97,655 kronor;

Arméens fält- och fälttjänstöfningar:

[13.] att öka förevarande anslag, nu 400,000 kronor, med » 50,000: —
till 450,000 kronor;

De värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m.:

[14.] att öka detta anslag, nu 2,060,492 kronor, med » 15,201: —
till 2,075,693 kronor;

Arméens vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel:

[15.] att, vid bifall till hvad under [2.] föreslagits i fråga om fastställelse af stat för artilleriets tekniska personal, godkänna de vid statsrådsprotokollet fogade förslag till nya aflöningsstater för Karl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk samt öka ifrågavarande anslag, nu 2,180,000 kronor, med » 279,500: —
till 2,459,500 kronor;

transport kronor 1,558,953: —

transport kronor 1,558,953: —

**Arméens byggnader, mötesfält och kommandantskaps-
utgifter samt fortifikationens öfningar och materiel:**

[16.] att öka detta anslag, nu 760,000 kronor,
med » 100,000: —
till 860,000 kronor;

Arméens mathållning:

[17.] att öka anslaget till arméens mathållning,
nu 5,620,000 kronor, med » 266,572: —
till 5,886,572 kronor;

Furagering af arméens hästar:

[18.] att öka detta anslag, nu 1,816,620 kronor,
med » 271,728: —
till 2,088,348 kronor;

Arméens munderingsutrustning:

[19.] att öka detta anslag, nu 3,703,888 kronor,
med » 194,604: —
till 3,898,492 kronor;

Arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof:

[20.] att öka detta anslag, nu 862,291 kronor,
med » 41,364: —
till 903,655 kronor;

Arméens kasernutredning samt ved, ljus och vatten:

[21.] att öka detta anslag, nu 1,098,049 kronor,
med » 54,724: —
till 1,152,773 kronor;

transport kronor 2,487,945: —

transport kronor 2,487,945: —

Ersättning för rustning och rotering:

[22.] att minska detta anslag, nu 2,900,000 kronor,
med 600,000 kronor till 2,300,000 kronor;

Extra utgifter:

[23.] att höja förevarande anslag, nu 75,000 kronor,
med » 5,000: —
till 80,000 kronor.

 summa kronor 2,492,945: —

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i 1904
års riksstat finnas å fjärde hufvudtiteln uppförda, föreslår Kungl. Maj:t icke någon förändring.

Från ofvan angifna ökning af hufvudtitelns ordinarie anslag afgå genom minskning af anslagen:

»ersättning åt vissa löntagare i följd af arméens omorganisation» kronor	2,667: —	
samt »ersättning för rustning och rotering»..... »	600,000: —	» 602,667: —
hvad anhöjningen utgör.....	kronor	1,890,278: —

Lägges härtill summan af hufvudtitelns ordinarie anslag enligt nu gällande riksstat » 42,005,022: —

skulle denna hufvudtitels ordinarie anslag enligt
Kungl. Maj:ts förslag uppgå till kronor 43,895,300: —

Extra anslag.

Under återopande af hvad i statsrådsprotokollet för den 12 innevarande januari finnes antecknadt, föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen:

[24.] att för fortsatt tillverkning af ammunition
för eldhandvapen utaf det af 1900 års Riksdag för
detta ändamål beviljade belopp å extra stat för år 1905
anvisa återstoden..... kronor 594,000: —
transport kronor 594,000: —

	transport kronor	594,000: —
[25.] att utöfver det för anskaffning af ny fältartillerimateriel redan beviljade belopp, 12,000,000 kronor, ytterligare för samma ändamål bevilja 3,000,000 kronor samt af den sålunda uppkommande sammanlagda summan å extra stat för år 1905 anvisa.....		
	»	2,500,000: —
[26.] att till inköp af ammunition för positionsartilleriet på extra stat för år 1905 anvisa.....		
	»	136,500: —
[27.] att af det för utvidgning af Åkers krutbruk af 1903 års Riksdag beviljade belopp å extra stat för år 1905 anvisa återstående hälften.....		
	»	124,000: —
[28.] att för uppförande af en bostadsbyggnad för arbetare vid ammunitionsfabriken å Karlsborg på extra stat för år 1905 anvisa.....		
	»	50,000: —
[29.] att utaf det för fortsättande af arbetena å rikets landtbefästningar beviljade beloppet, 6,506,300 kronor, å extra stat för år 1905 anvisa återstoden, eller.....		
	»	2,185,400: —
[30.] att utaf det till uppförande af nya byggnader för arméen beviljade beloppet, 19,950,000 kronor, å extra stat för år 1905 anvisa återstoden, eller.....		
	»	6,650,000: —
[31.] att af det för anskaffning af 65,135 meter kläde och 8,390 meter yllefoder, att användas såsom för truppförbanden vid mobilisering erforderligt förslag, beviljade anslag, 572,000 kronor, på extra stat för år 1905 anvisa återstoden, eller.....		
	»	112,000: —
[32.] att för täckande af brist i anslaget till arméens munderingsutrustning på extra stat för år 1905 bevilja		
	»	316,000: —
[33.] att till ordnande af landstormsförråd å extra stat för år 1905 bevilja.....		
	»	230,000: —
med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1904 af tillgängliga medel för ändamålet förskjuta 79,000 kronor att af anslaget för år 1905 ersättas.		
[34.] att till det frivilliga skyttväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1905 bevilja		
	»	650,000: —
med rätt för Kungl. Maj:t dels att under år 1904 för ordnande af skjutbanor m. m. af tillgängliga medel förskjuta 50,000 kronor att af ofvanberörda anslag för		
transport kronor		13,547,900: —

	transport kronor 13,547,900: —	
år 1905 ersättas, dels att under följande år använda hvad af anslaget kan under år 1905 besparas.		
[35.] att till täckande af vissa utaf arméförvalt- ningen utgifna förskott på extra stat för år 1905 an- visa, i jämnadt tal, ett belopp af	»	34,314: —
[36.] att till beredande, i enlighet med de i stats- rådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 inne- varande januari angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del af den personal, som åtnjuter aflöning från fjärde hufvudtitelns medel, å extra stat för år 1905 anvisa såsom förslagsanslag i jämnadt tal	»	15,000: —
[37.] att till beredande af ersättning åt indelta truppförband för förlorade vakansafgifter, afsedda för musikens underhåll, å extra stat för år 1905 anvisa...	»	43,986: —
[38.] att, för utbetalande af tillägg till dagaflöning åt indelt manskap med 1 krona till korporal, vice korporal och menig beställningsman samt 1 krona 20 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap af underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och öfningar utom vanliga repetitionsöfningar, å extra stat för år 1905 bevilja ett förslagsanslag å.....	»	100,000: —
	summa kronor	13,741,200: —

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1904 års riksstat upptagen och sådan den af Kungl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1904.	1905.	
ordinarie anslag	42,005,022:—	43,895,300:—	således ökning kronor 1,890,278:—
extra »	14,105,678:—	13,741,200:—	» minskning » 364,478:—
summa kronor	56,110,700:—	57,636,500:—	således ökning kronor 1,525,800:—

Femte hufvudtiteln,

innefattande anslagen till sjöförvarsdepartementet.

I afseende på regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor 12,635,023: —
indelning och därmed jämförlig anvisning, på förslag:	
friheter	» 405: —
ersättningar	» 4: —
tillsammans kronor 12,635,432: —	

vill Kungl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver sjöförvarsärenden den 12 i denna månad*), föreslå Riksdagen beträffande

Aflöning för flottans kårer och stater:

[1.] *dels* att godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår, å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan samt för marinintendenturkåren i flottans reserv af den lydelse, bilagorna n:r 1—5 vid ofvannämnda protokoll utvisa;

dels att höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,669,075 kronor till 3,921,774 kronor, eller med kronor 252,699: —

dels ock att medgifva, att de besparingar, som kunna uppkomma å det i staten för marinintendenturkåren anvisade belopp, må i mån af behof få användas till bestridande af utgifter för genomförande af marinintendenturkårens organisation.

transport kronor 252,699: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Femte hufvudtiteln".

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1:a Saml. 1:a Afd.

transport kronor 252,699: —

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna:

[2.] att höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna från 387,260 kronor till 413,900 kronor, eller med » 26,640: —

Naturaunderhåll åt personal vid flottan:

[3.] att höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan från 674,200 kronor till 769,200 kronor, eller med » 95,000: —

Ersättning för rustning och rotering:

[4.] att minska förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering från 30,000 kronor till 25,000 kronor, eller med 5,000 kronor;

Aflöning för kustartilleriets personal:

[5.] *dels* att godkänna stat för kustartilleriet af den lydelse, bilagan n:r 6 vid ofvannämnda protokoll utvisar;

dels att minska anslaget till aflöning för kustartilleriets personal från 1,016,086 kronor till 1,007,686 kronor, eller med 8,400 kronor;

Underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel:

[6.] att höja reservationsanslaget till underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel från 156,562 kronor till 258,277 kronor, eller med » 101,715: —

Ålderstillägg:

[7.] att minska förslagsanslaget till ålderstillägg från 37,000 kronor till 27,700 kronor, eller med 9,300 kronor;

transport kronor 476,054: —

transport kronor	476,054: —
------------------	------------

Rese- och traktamentspenningar:

[8.] att höja förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar från 28,800 kronor till 31,450 kronor, eller med	»	2,650: —
---	---	----------

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.:

[9.] att höja förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. från 122,795 kronor till 132,149 kronor, eller med	»	9,354: —
---	---	----------

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna:

[10.] att det till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna erforderliga penningeanslag må upptagas till enahanda belopp, hvartill inkomsten af titeln fyr- och båkmedel beräknats, eller 1,500,000 kronor, och följaktligen, med inberäkning af däri ingående friheter och ersättningar, 409 kronor, utföras med 1,500,409 kronor; hvarvid Kungl. Maj:t tillika förutsätter, att de å inkomsttiteln fyr- och båkmedel uppkommande öfverskott fortfarande må såsom hittills få användas för de med anslaget afsedda ändamål.

summa kronor	488,058: —
--------------	------------

Beträffande öfriga under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag föreslår Kungl. Maj:t icke någon förändring.

Från ofvan angifna ökning af hufvudtitelns ordinarie anslag afgå genom minskning af anslagen:

till ersättning för rustning och rote- ring	kronor 5,000: —	
till aflöning för kustartilleriets per- sonal	» 8,400: —	
till ålderstillägg	» 9,300: —	» 22,700: —
hvidan den föreslagna höjningen på det hela å de ordinarie anslagen utgör	kronor 465,358: —	
	transport kronor	465,358: —

	transport kronor	465,358: —
Lägges härtill summan af femte hufvudtitelns ordinarie anslag enligt nu gällande riksstat	»	12,635,432: —
skulle femte hufvudtitelns ordinarie anslag enligt Kungl. Maj:ts förslag uppgå till	kronor	13,100,790: —

Extra anslag.

Under åberopande af hvad i statsrådsprotokollet den 12 innevarande januari finnes antecknadt, föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att på extra stat för år 1905 bevilja till

[11.] nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.....	kronor	6,262,550: —
[12.] bestyckning af bevakningsbåtar m. m.	»	83,000: —
[13.] skjutförsök och inskjutning af kanoner	»	30,000: —
[14.] anskaffning af kanoner i reserv	»	110,150: —
[15.] anskaffning af torpeder.....	»	100,000: —
[16.] försök med torped- och gnistsignalmateriel....	»	10,000: —
[17.] fortsättande af mobiliseringskajen å flottans varf i Karlskrona.....	»	187,000: —
[18.] anordnande af nya arrestlokaler och ångkokinrättning för skeppsgossekasernen i Karlskrona m. m.	»	37,300: —
Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen		
[19.] att af det utaf 1902 års Riksdag beviljade anslag för kustsignalväsendet å 300,000 kronor anvisa på extra stat för år 1905 återstående.....	»	100,000: —
[20.] att för anordnande af uppvärmning och belysning af beväringens beklädnadsförrådshus å Stumholmen i Karlskrona bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	34,500: —
[21.] att till förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	8,700: —
[22.] att för aflönande af ytterligare 4 ingenjörer, 1 torpedingenjör och 1 miningenjör till förstärkning		
	transport kronor	6,963,200: —

	transport kronor	6,963,200: —
af mariningenjörstatens arbetskrafter bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	18,000: —
[23.] att till löneförbättring åt lärarne vid sjökrigsskolan bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	1,860: —
[24.] att af det utaf 1902 års Riksdag för fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar beviljade anslag af 1,696,400 kronor anvisa på extra stat för år 1905 återstående	»	516,400: —
[25.] att för anskaffning till befästningarna å Västerberget vid Göteborg af kanoner med tillhörande ammunition utöfver för sådant ändamål redan beviljadt belopp bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	135,000: —
[26.] att till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m. bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	318,386: —
[27.] att för fortsättande af arbetena för minförsvarets ordnande och minpersonalens inkvartering vid mobilisering bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	137,824: —
[28.] att för fasta minförsvaret bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	40,410: —
[29.] att för anskaffning af beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga bevilja ett anslag af 1,508,000 kronor och däraf på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af	»	215,430: —
[30.] att för påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster bevilja på extra stat för år 1905 ett anslag af	»	41,000: —
[31.] att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 innevarande månad angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante i sjöförsvarsdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till sjöförsvarsdepartementet hörande ämbetsverk, kårer och stater, på extra stat för år 1905 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af	»	36,000: —
[32.] att medgifva, att dyrtidstillägg, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den		

transport kronor 8,423,510: —

transport kronor 8,423,510: —
 12 innevarande månad beträffande dyrtidstillägg för vissa
 statens tjänstemän och betjante angifna grunder, må för
 år 1904 utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flot-
 tans pensionskassa.

tillsammans kronor 8,423,510: —

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1904 års riks-
 stat upptagen och sådan den af Kungl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på
 följande sätt:

	1904.	1905.		
ordinarie anslag	12,635,432:—	13,100,790:—	således ökning	kronor 465,358:—
extra »	8,629,468:—	8,423,510:—	» minskning »	205,958:—
summa kronor	21,264,900:—	21,524,300:—	således ökning	kronor 259,400:—

Sjätte hufvudtiteln,

innefattande anslagen till civildepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu
 gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor 26,400,334: —
indelning och därmed jämförlig anvisning, på förslag:	
ersättningar	» 4,567: —

tillsammans kronor 26,404,901: —

vill Kungl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda stats-
 rådsprotokoll öfver civilärenden den 12 innevarande månad*), föreslå be-
 träffande

Postverket:

[1.] att Riksdagen må *dels* medgifva
 att, enligt de grunder, som på generalpoststyrel-
 sens förslag varda af Kungl. Maj:t fastställda, må, för

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Sjätte hufvudtiteln".

år 1903 och, under förutsättning att dyrtidstillägg i allmänhet afven för år 1904 utgår, för år 1904, till de postinspektörer, postmästare, kontrollörer, postexpeditörer och postbetjante, hvilka före 1903 års ingång tillträdit sina befattningar och som i följd af den med samma års ingång vidtagna lönereglering samt upphörandet i sammanhang därmed af dittills utgående dyrtidstillägg lidit inkomstminskning, utgå personliga aflöningsstillägg med belopp motsvarande för en hvar af dem skillnaden emellan, å ena sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under år 1902, inberäknadt då utgående dyrtidstillägg och ålderstillägg, som skulle hafva intjänats med 1903 års ingång, om äldre staten då ännu varit gällande, samt, å andra sidan, hans samtliga aflöningsförmåner under det år, för hvilket aflöningsstillägget skall utgå;

att det sålunda erforderliga belopp må utgå af postverkets öfverskottsmedel;

att förre styrmannen å postfartyget »Sofia» K. A. Hammarbergs änka Augusta Charlotta Hammarberg, född Holm, må å postverkets pensionsstat tilldelas ett årligt understöd af tre hundra kronor, att, så länge hon lefver ogift, till henne utgå från och med år 1904;

dels ock, med godkännande af öfriga enligt statsrådsprotokollet tillstyrkta ändringar i postverkets stat, för år 1905 bestämman postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 15,125,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen, hvarigenom anslaget till postverket skulle ökas med

kronor 1,315,000: —

Telegrafverket:

[2.] att Riksdagen må

dels medgifva, att nedannämnda ordinarie betjante vid telegrafverkets distriktsförvaltningar och stationer må berättigas att från ingången af år 1903, under iakttagande i öfrigt af gällande villkor, beräkna ålders-tillägg från den tidpunkt de tillträdde de befattningar, som de vid 1902 års utgång innehade, nämligen:

transport kronor 1,315,000: —

	transport kronor	1,315,000: —
materialvakten Johan Gustaf Pettersson från och med den 1 januari 1898;		
materialvakten Johan Aron Pettersson från och med den 1 november 1895;		
vaktbetjänten af andra lönegraden Emil Ahlström från och med den 1 maj 1890;		
vaktbetjänten af andra lönegraden Bernhard Nilsson Lindberg från och med den 1 januari 1895; samt		
dels medgifva, att för telegrafverkets behof till nedannämnda pris få inköpas i statsrådsprotokollet omnämnda fastigheter, nämligen:		
i Gäfle för.....	350,000 kronor,	
i Hälsingborg för.....	47,000 »	
och i Falköping för.....	22,000 »	
dels ock, med godkännande af öfriga enligt statsrådsprotokollet tillstyrkta ändringar i telegrafverkets stater, för år 1905 bestämma telegrafverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 7,360,000 kronor, att utgå direkt af telegrafmedlen, hvarigenom anslaget till telegrafverket skulle ökas med.....	»	475,000: —

Hospitals underhåll:

[3.] att Riksdagen må höja förslagsanslaget »hospitals underhåll» med.....	»	550,000: —
eller från 900,000 kronor till 1,450,000 kronor;		
[4.] att Riksdagen må		
dels godkänna följande aflöningsstat för läkare och syssloman vid Vänersborgs hospital och asyl:		
öfverläkaren, kontant aflöning.....	kronor 7,500: —	
jämte boställsvåning, ved och elektrisk belysning;		
1 biträdande läkare, kontant aflöning,	»	2,500: —
1 d:o d:o d:o d:o	»	2,500: —
jämte för hvardera bostad med möbler och sängkläder, lyse, bränsle och tvätt samt kost lika med allmänna		

transport kronor 2,340,000: —

transport kronor 2,340,000: —

sjukafdelningens och såsom kostför-
bättringspenningar 200 kronor;

1 underläkare, kontant aflöning,..... kronor 2,000: —

1 d:o d:o d:o » 2,000: —

jämte för hvardera enahanda natura-
förmåner som för de biträdande lä-
karne och likaledes såsom kostför-
bättringspenningar 200 kronor;

sysslomannen, kontant aflöning,..... » 4,200: —

jämte boställsvåning, ved och lyse;

dels, beträffande denna stats tillämpning, jämväl
besluta, att af den kontanta aflöningen för hvar och
en af dessa läkare samt för sysslomannen två tredje-
delar skola utgöra lön och en tredjedel tjänstgörings-
penningar, samt att biträdande läkare, som skall vara
boende inom anstalten, äger, därest han är medicine
licentiat, utöfver den i staten bestämda aflöningen be-
komma årligen 1,000 kronor, under villkor att han
icke med befattningen såsom biträdande läkare förenar
annan tjänst;

dels ock medgifva, att hvad som erfordras för be-
redande af ifrågavarande aflöningsförmåner åt läkarne
och sysslomannen skall utgå af förslagsanslaget till
hospitals underhåll;

[5.] att Riksdagen må

dels godkänna följande aflöningsstat för läkare och
syssloman vid Visby hospital:

läkare, kontant aflöning,..... kronor 4,500: —

syssloman, d:o d:o » 1,800: —

dels, beträffande denna stats tillämpning, jämväl
besluta, att två tredjedelar af den kontanta aflöningen
skola utgöra lön och en tredjedel tjänstgöringspen-
ningar;

dels medgifva, att läkarens och sysslomannens
aflöningsförmåner och hvad som erfordras för att under
den förres semester bereda hans vikarie enahanda af-
löningsförmåner, som tillkomma biträdande hospitals-

transport kronor 2,340,000: —

läkare, äfvensom resekostnadsersättning skola utgå af
 förslagsanslaget till hospitals underhåll; transport kronor 2,340,000: —

dels ock medgifva, att, på det Kungl. Maj:t måtte komma i tillfälle att lämna arfvode åt en predikant och en sekreterare vid Visby hospital, det belopp af högst 23,100 kronor, som af Riksdagen beviljats till arfvoden åt tjänstemän, hvilka ej äro i hospitalens och asylernas lönestater upptagna, höjes med 500 kronor till högst 23,600 kronor;

Anstalter för obildbara sinnesslöa:

[6.] att Riksdagen må

dels medgifva, att sådana anstalter för obildbara sinnesslöa, hvilka af Kungl. Maj:t pröfvas stå under kompetent ledning och i öfrigt befinnas vara på ett tillfredsställande sätt anordnade samt äro underkastade den kontroll och inspektion, som må anses erforderliga, må kunna komma i åtnjutande af årligt bidrag af statsmedel till belopp af högst 250 kronor för hvarje å anstalten vårdad obildbar sinnesslö, under iakttagande af de bestämmelser för statsbidrags tillgodonjutande, som i statsrådsprotokollet angifvits,

dels ock för detta ändamål bevilja ett förslagsanslag af » 75,000: —
 att från och med år 1905 årligen utgå;

Statens järnvägstrafik:

[7.] att Riksdagen må medgifva, att i staten öfver fasta arfvoden för personal vid statens järnvägar må, med uteslutande ur samma stat af arfvode till en stationsinspektör å andra klassens station, uppföras arfvoden till följande nya tjänstemän vid distrikten, nämligen: en baningenjör, en stationsinspektör å första klassens station, två stationsinspektörer å tredje klassens stationer, en underinspektör och tre expeditiönsföreståndare å första klassens station;

transport kronor 2,415,000: —

transport kronor 2,415,000: —

Rese- och traktamentspenningar:

[8.] att förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar må från och med år 1905 höjas med » 36,706: —
 eller från 13,294 kronor till 50,000 kronor;

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.:

[9.] att förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må från och med år 1905 höjas med » 100,008: —
 eller från 185,743 kronor till 285,751 kronor;

Arbetareförsäkringen:

[10.] att Riksdagen må medgifva, att Kungl. Maj:t må äga för år 1905 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor, under enahanda villkor, som i Riksdagens skrifvelse den 22 maj 1903 (n:r 113) äro angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik af statistiska årsredogörelser ej mindre för sjukkasseväsendet i riket än äfven för olycksfall i arbetet.

 summa ökning kronor 2,551,714: —

Lägges till förestående ökning de ordinarie anslagens nuvarande slutsumma » 26,404,901: —
 komma sjätte hufvudtiteln's ordinarie anslag att uppgå till kronor 28,956,615: —

Extra anslag.

Kungl. Maj:t föreslår vidare, med åberopande af ofvannämnda protokoll öfver civilärenden för den 12 innevarande januari, att under denna hufvudtitel må å extra stat för år 1905 beviljas till:

[11.] biträde inom civildepartementet vid beredning af ärenden röranda försäkringsväsendet.....	kronor	3,000: —
[12.] fortsatt utgifvande af »polisunderrättelser» ..	»	17,000: —
[13.] aflöning m. m. åt särskild polisstyrka på landet.....	»	110,000: —
under medgifvande tillika, att reservationer å detta anslag jämväl må användas för det i nästföljande punkt omförmälda ändamål, när sådant finnes behöfligt,		
[14.] gröfre brotts upptäckande m. m.	»	25,000: —
[15.] ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän äfvensom ordningsmän inom lappbyarna.....	»	17,500: —
[16.] uppehållande under år 1905 af en kronofogdetjänst och en häradsskrifvaretjänst i Västernorrlands län samt en länsmanstjänst i Norrbottens län.....	»	8,400: —
att utgå i den mån sådant kan vara erforderligt,		
[17.] undersökning af mindre hamnar och farleder m. m.	»	10,000: —
[18.] anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel.....	»	5,000: —
till arfvode åt en hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anställd maskininspektör,		
[19.] arfvode för granskning af hospitalens räkenskaper	»	1,200: —
[20.] underhåll af Järfös sjukhus för spetälske	»	18,000: —
[21.] uppförande å Restad i Älfsborgs län af en asyl för sinnessjuka m. m. af förut därtill beviljad		
anslag å 2,585,000 kronor.....	»	145,000: —
[22.] utvidgning af Kristinehamns hospital af förut därtill beviljad anslag 1,304,925 kronor	»	475,000: —
transport kronor		835,100: —

	transport kronor	835,100: —
[23.] inköp af tre tomter i Vadstena och uppförande af en bostadsbyggnad m. m. för Vadstena hospitals och asyls räkning	»	48,200: —
[24.] betäckande af vissa, i statsrådsprotokollet omförmälda, af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	»	91,485: —
[25.] utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägstrafik	»	585,000: —
[26.] utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Eslöfs och Hesselholms järnvägsstationer	»	585,000: —
[27.] förstärkning genom skenutbyte af öfverbyggnaden å bandelarna Stockholm—Malmö och Katrineholm—Göteborg	»	630,000: —
Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen		
[28.] att, för anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar, för år 1905 anvisa 4,000,000 kronor *);		
[29.] att, för anställande af försök med elektrisk järnvägsdrift å statsbanorna, för år 1905 på extra stat bevilja ett anslag å	»	425,000: —
med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under år 1904 af tillgängliga medel utanordna detta belopp;		
[30.] att, till fortsättning af statsbanan från Göteborg till Skee, för år 1905 anvisa 4,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf detta belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna tillsammans 1,000,000 kronor *);		
[31.] att, under förbehåll att i statsrådsprotokollet angifna villkor om kostnadsfri upplåtelse af mark m. m. iakttagas, besluta		
dels anläggning af en statsbana från Morjärv öfver Storträsk och Lappträsk till Karungi by i Karl Gustafs socken af Norrbottens län, hvarför kostnaden beräknats till 5,867,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att närmare förordna om de orter, järnvägen bör genomgå,		
dels ock i sammanhang därmed anläggning af landsväg från Boden till Morjärv och vidare från Morjärv till Lappträsk, för en beräknad kostnad beträffande		
	transport kronor	3,199,785: —

*) Se vidare här nedan pag. 82.

	transport kronor	3,199,785: —
den förra sträckningen af 615,000 kronor och vidkommande den senare af 628,000 kronor,		
samt att för påbörjande af nämnda anläggningar anvisa för år 1905 följande belopp, nämligen:		
för järnvägen Morjärv—Karungi	kronor	2,000,000: —
» landsvägen Boden—Morjärv	»	307,500: —
» » Morjärv—Lappträsk	»	400,000: —
eller tillsammans	kronor	2,707,500: —
med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf dessa belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna tillsammans 850,000 kronor *);		
[32.] att till utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal bevilja ett anslag af 314,000 kronor och däraf på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af	»	157,000: —
Ytterligare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att för år 1905 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande till:		
[33.] bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar	»	1,000,000: —
[34.] understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder	»	300,000: —
hvarjämte Kungl. Maj:t föreslår, att i afseende å de två sistnämnda anslagen må gälla de villkor och bestämmelser, som i statsrådsprotokollet omförmälas.		
Vidare anmärkes här:		
[35.] att, enligt 1901 års Riksdags beslut, blifvit för år 1905 beviljade till understödjande medelst lån af enskilda järnvägsanläggningar 1,500,000 kronor.		
Ytterligare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen:		
[36.] att, för anordnande af inspektion för elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöfverföring, på extra stat för år 1905 anvisa	»	20,000: —
till arfvoden under samma år åt fyra inspektörer med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt;		
	transport kronor	4,676,785: —

*) Se vidare här nedan pag. 82.

	transport kronor	4,676,785: —
[37.] att å riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1905 bevilja ett anslag af	»	4,000: —
att utgå till understöd åt kuranstalten Sans Souci invid Uppsala på villkor, som af Kungl. Maj:t pröfvas lämpliga;		
[38.] att å riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1905 bevilja ett anslag af	»	6,000: —
att utgå till understöd åt Stockholms alkoholisthem på villkor, som af Kungl. Maj:t pröfvas lämpliga;		
[39.] att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 innevarande månad angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante i civildepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till civildepartementet hörande ämbetsverk och kårer, å extra stat för år 1905 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af	»	900,000: —
summa kronor		5,586,785: —

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1904 års riksstat upptagen och sådan den af Kungl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1904.	1905.	
ordinarie anslag	26,404,901:—	28,956,615:—	således ökning kronor 2,551,714:—
extra anslag	5,582,999:—	5,586,785:—	» » » 3,786:—
summa kronor	31,987,900:—	34,543,400:—	således ökning kronor 2,555,500:—

Sjunde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till finansdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor 7,698,663: —
indelning och därmed jämförlig anvisning, på förslag:	
friheter	» 30: —
tillsammans kronor 7,698,693: —	

vill Kungl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 12 innevarande månad*), föreslå beträffande

Finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli:

[1.] att det i staten för finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli upptagna anslag för amanuenser, vikariatsersättning, renskrifning m. m. må höjas med..... kronor 4,600: —
eller från 10,600 kronor till 15,200 kronor,

hvarigenom således anslaget till finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli skulle i sin helhet ökas från 64,000 kronor till 68,600 kronor;

Tullverket:

[2.] att Riksdagen må
dels, med godkännande af det enligt statsrådsprotokollet för den 12 innevarande januari förordade förslag till utgiftsstater för tullverket, för år 1905 bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp af 3,848,000 kronor, att såsom förslagsanslag utgå direkt af tullmedlen,

transport kronor	4,600: —
------------------	----------

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Sjunde hufvudtiteln".

	transport kronor	4,600: —
hvarigenom nämnda anslagstitel, i nu gällande riksstat upptagen till 2,982,000 kronor, komme att höjas med.....	»	866,000: —

dels i sammanhang härmed medgifva:

att kustbevakningschefen i Hallands samt Göteborgs och Bohus län må, i likhet med hvad som redan gäller beträffande motsvarande tjänsteman i Skåne, åtnjuta ersättning för resekostnader enligt gällande rese-reglemente;

att för år 1905 till aflöning åt de tjänsteinnehafvare i tullverket, hvilkas innehavande befattningar antingen bibehållas i den nya organisationen eller därstädes ersättas af befattningar i lägre tjänstegrad, men hvilka komma att kvarstå å den äldre staten, må disponeras aflöningarna vid ifrågavarande motsvarande befattningar i den nya staten, samt att, i den mån sistnämnda aflöningar icke för ändamålet förslå, erforderliga fyllnadsbelopp må få af tullmedlen utgå; samt

att för år 1905 till aflöning åt tjänsteinnehafvare i tullverket, hvilka måste till indragningsstat öfverflyttas, må af tullmedlen disponeras så stort belopp, som motsvarar deras sammanlagda löner enligt 1904 års aflöningsstat; dock att, i afvaktan på definitiv reglering af kustbevakningen i Stockholms skärgård, tills vidare under år 1905, så länge den nuvarande kontrollören vid tullbevakningsinspektionen i Stockholm kvarstår i tjänsten, till aflöning åt honom må af tullmedlen disponeras ett belopp, motsvarande jämte lönen äfven tjänstgöringspenningarna vid tjänsten enligt 1904 års aflönings- och åldertilläggsstater;

dels ock, jämte godkännande af det enligt nyssnämnda statsrådsprotokoll likaledes tillstyrkta förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän och betjante vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning, medgifva, att, i händelse innehafvare af öfveruppsyningsmansbefattning, hvilken i den nya staten ersättes med kammarskrifvare- eller inspektorstjänst, erhåller konstitutorial å berörda nya tjänst, han i och för ål-

transport kronor	870,600: —
------------------	------------

derstillägg vid denna må tillgodonjuta den tid, han innehaft öfveruppsyningsmansbefattning; transport kronor 870,600: —

Patent- och registreringsverket.

[3.] att Riksdagen, med godkännande af det enligt statsrådsprotokollet för den 12 innevarande januari tillstyrkta förslag till utgiftsstat för patent- och registreringsverket för år 1905, må medgifva,

att afgifterna för patent samt för registrering af varumärken äfvensom af mönster och modeller må användas till bestridande af de utgifter, hvilka i enlighet med den godkända utgiftsstaten för patent- och registreringsverket betingas af tillämpning under år 1905 af förordningen angående patent, lagen om skydd för varumärken samt lagen om skydd för vissa mönster och modeller, samt

att afgifterna för registrering af aktiebolag, försäkringsbolag, solidariska bankbolag, föreningar för ekonomisk verksamhet samt afgifterna för andra uppgifter till aktiebolags-, försäkrings- och föreningsregistren äfvensom för anmälanden till handelsregistren må användas till bestridande af de utgifter, hvilka antingen i enlighet med nyssberörda utgiftsstat betingas af tillämpning ej mindre under år 1905 af lagen om aktiebolag än äfven under åren 1904 och 1905 af lagen om försäkringsrörelse, lagen angående solidariska bankbolag och lagen angående bankaktiebolag eller ock af Kungl. Maj:t finnas betingade af tillämpning under år 1905 af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, lagen om handelsregister, firma och prokura tillika med lagarna om ändringar i vissa delar af sistnämnda lag samt lagen om handelsbolag och enkla bolag eller under åren 1904 och 1905 af lagen om försäkringsrörelse;

För kontrollen vid enskilda banker och kreditanstalter:

[4.] att Riksdagen må minska förslagsanslaget för kontrollen vid enskilda banker och kreditanstalter, nu

transport kronor 870,600: —

transport kronor 870,600: —
 högst 25,000 kronor, med 17,000 kronor till högst
 8,000 kronor.

Beträffande öfriga under sjunde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag föreslår Kungl. Maj:t icke någon ändring.

summa kronor 870,600: —

Om härifrån drages den föreslagna minskningen af anslaget för kontrollen vid enskilda banker och kreditanstalter » 17,000: —

kommer förhöjningen på det hela å de ordinarie anslagen att blifva kronor 853,600: —

Lägges härtill summan af hufvudtitelns ordinarie anslag enligt nu gällande riksstat » 7,698,693: —

skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag slutsumman af sjunde hufvudtitelns ordinarie anslag blifva kronor 8,552,293: —

Extra anslag.

Kungl. Maj:t föreslår vidare, med åberopande af ofvannämnda protokoll öfver finansärenden för den 12 innevarande januari, att under denna hufvudtitel må å extra stat för år 1905 beviljas till:

[5.] arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå kronor 4,500: —

[6.] ordnande och registrerande af vissa handlingar i kammararkivet, återstoden af förut beviljad anslag å 20,000 kronor, » 5,000: —

[7.] förstärkande af statskontorets arbetskrafter » 3,000: —

[8.] ersättning för af statskontoret gjorda förskott » 109,293: —

[9.] förstärkning af arbetskrafterna hos generaltullstyrelsen » 12,000: —

[10.] underhåll och reparationer af publika byggnader » 50,000: —

transport kronor 183,793: —

	transport kronor	183,793: —
[11.] förändring och iståndsättande af boställslägenheter åt landshöfdingen i Kalmar län samt utförande i sammanhang därmed af vissa inrednings- och andra arbeten inom och å den äldre residensbyggnaden i Kalmar.....		
	»	46,000: —
Kungl. Maj:t föreslår vidare, att		
[12.] för inredande i Uppsala slott af ämbetslokaler åt länsstyrelsen i Uppsala län, boställsvåning åt landshöfdingen därstädes samt lägenheter för Uppsala läns landsting och hushållningssällskap Riksdagen, under förutsättning att för nämnda ändamål landsting och hushållningssällskap bidraga, landstinget med 17,000 kronor och hushållningssällskapet med 23,000 kronor, samt under villkor i öfrigt att i fråga om de för landsting och hushållningssällskap afsedda lägenheter underhållet af hvardera lägenheten bekostas af vederbörande innehafvare, så länge staten icke återtager dispositionen öfver lägenheten, må på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af		
	»	54,400: —
samt att Riksdagen tillika må förklara, att, därest staten återtager dispositionsrätten öfver bägge eller endera af omförmälda, för landsting och hushållningssällskap afsedda lägenheter, det af vederbörande lägenhetsinnehafvare för ofvanberörda ändamål utgifna bidrag skall af statsmedel till honom återgäldas.		
Därjämte föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att på extra stat för år 1905 bevilja		
[13.] dels till bestridande af kostnader för handläggning hos kommerskollegium af ärenden rörande svenska fartygs registrering		
	»	6,500: —
dels ock för gäldande af de af statskontoret förskjutna kostnader för handläggning hos kommerskollegium under åren 1902, 1903 och 1904 af dylika ärenden.....		
	»	17,500: —
	»	15,800: —
[14.] för arbetsstatistiska undersökningar		
[15.] till bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflönande af en andre lärare vid samma skola		
	»	4,800: —
	transport kronor	328,793: —

	transport kronor	328,793: —
[16.] till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut,	»	28,000: —
[17.] till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar	»	18,000: —
[18.] till handelsstipendier	»	20,000: —
[19.] till bergsskolorna i Filipstad och Falun	»	23,000: —
[20.] till anordnande af fabriksinspektion	»	57,000: —
[21.] till ersättning till sjömanshusen	»	30,000: —
[22.] till brandförsäkring af operabyggnaden i Stockholm	»	18,314: —
Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen		
[23.] att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet för den 12 innevarande månad angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante i finansdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till finansdepartementet hörande ämbetsverk och kårer, å extra stat för år 1905 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af		
	»	200,000: —
	tillsammans kronor	723,107: —

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i riksstaten för år 1904 upptagen och sådan den af Kungl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1904.	1905.	
ordinarie anslag	7,698,693: —	8,552,293: —	således ökning kronor 853,600: —
extra »	874,307: —	723,107: —	» minskning » 151,200: —
summa kronor	8,573,000: —	9,275,400: —	således ökning kronor 702,400: —

Åttonde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Beträffande regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor 13,691,399: —
indelning och därmed jämförlig anvisning, på förslag:	
friheter	» 2,500: —
ersättningar	» 507,247: —
tillsammans kronor 14,201,146: —	

anmärkes här, att Kungl. Maj:t uti särskild nådig proposition den 31 december 1903 angående ny lönerreglering för de allmänna läroverken m. m. föreslagit Riksdagen i fråga om anslaget till

Ecklesiastikdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli:

[1.] att i riksstaten vidtaga vissa förändringar, hvarigenom anslaget skulle komma att minskas med 5,900 kronor, eller från dess nuvarande belopp, 86,500 kronor, till 80,600 kronor.

Härjämte vill Kungl. Maj:t i afseende å regleringen af de ordinarie anslagen under åttonde hufvudtiteln, i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden den 12 januari 1904*), föreslå Riksdagen beträffande

Riks- och landsarkiven:

[2.] att dels, med godkännande af den i nyss-nämnda statsrådsprotokoll intagna aflöningsstat jämte i protokollet omförmälda, för åtnjutande af de i staten

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Åttonde hufvudtiteln".

upptagna aflöningsförmåner föreslagna bestämmelser, bland de ordinarie anslagen under rubriken riks- och landsarkiven uppföra för en arkivdepot i Visby ett belopp af kronor 2,450: —

dels ock medgifva, att det vaktmästaren vid arkivdepoten tillkommande ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg samt att arkivdepoten må från det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m. i mån af behof och emot redovisning undfå erforderliga medel till bekostande af skrifmaterialier, inbindning, lyse och bränsle med flera expenser;

kommande vid bifall till hvad sålunda föreslagits anslaget till riks- och landsarkiven, nu utgörande 58,000 kronor, att ökas till 60,450 kronor;

Kleresistaten:

[3.] att såsom årlig ersättning för prostetunna, tillkommande kontraktsprosten i Orusts och Tjörns kontrakt för Skaftö församling, bevilja 11 kronor 47 öre och för sådant ändamål öka den under rubriken kleresistaten uppförda anvisning i kontant, 29,709 kronor, med ett till » 12: —
 afrundadt belopp, eller till 29,721 kronor;

vid bifall hvartill anslaget till kleresistaten, nu upptaget till 369,296 kronor, kommer att utgöra 369,308 kronor;

Domkapitlens expeditioner:

[4.] att för ökning af nu utgående anslag till extra biträden och till vaktbetjäning vid domkapitlens expeditioner, hvartdera anslaget med 2,000 kronor, höja anslaget till domkapitlens expeditioner med » 4,000: —
 vid bifall hvartill samma anslag, nu utgörande 85,930 kronor, kommer att uppgå till 89,930 kronor;

transport kronor 6,462: —

transport kronor 6,462: —

Universiteten:

[5.] att till materiel vid kliniken för bröstsjuka vid akademiska sjukhuset i Uppsala på ordinarie stat bevilja ett anslag af » 600: —

[6.] att dels till aflöning åt ytterligare en amanuens vid universitetsbiblioteket i Lund på ordinarie stat bevilja ett anslag af » 2,500: —
hvaraf 1,500 kronor såsom lön och 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar,

dels ock medgifva, att innehafvare af samma amanuensbefattning må efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg, likaledes af 500 kronor, samt att dessa ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg;

kommande under förutsättning af bifall till hvad i punkterna 5 och 6 föreslagits anslaget till universiteten, nu 872,924 kronor, att ökas med 3,100 kronor, eller till 876,024 kronor;

Akademiska sjukhuset i Uppsala:

[7.] att på ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å » 10,000: —
med titel »Akademiska sjukhuset i Uppsala» och afsedt till användning på det sätt, att, därest brist uppstår i kostnaderna för vård vid sjukhuset af sjuka från Uppsala läns landstingsområde, af anslaget må utgå dels hälften af samma brist intill ett belopp af 7,500 kronor dels ock därutöfver det belopp, hvarmed bristen öfverstiger 15,000 kronor;

Karolinska mediko-kirurgiska institutet:

[8.] att till höjande af det för institutet uppförda anslaget för uppehållande af en del af rektors under-

transport kronor 19,562: —

transport kronor	19,562: —
visningsskyldighet från dess nuvarande belopp, 1,000 kronor, till 1,500 kronor på ordinarie stat bevilja ett anslag af	» 500: —
[9.] att till arfvoden, hvarterda å 200 kronor, åt dekanus samt två professorer såsom ledamöter af institutets förvaltningsnämnd på ordinarie stat bevilja ett anslag af	» 600: —
kommande vid bifall till hvad i punkterna 8 och 9 föreslagits anslaget till karolinska mediko-kirurgiska institutet, nu utgörande 211,950 kronor, att ökas med 1,100 kronor, eller till 213,050 kronor.	

Här anmärkes, att Kungl. Maj:t i särskilda nådiga propositioner den 31 december 1903 föreslagit Riksdagen beträffande

Allmänna läroverken:

[10.] att för genomförande af ny lönereglering för de allmänna läroverken m. m. höja reservationsanslaget till allmänna läroverken med	» 1,596,788: —
vid bifall hvartill samma anslag, nu uppgående till 3,344,761 kronor, skulle komma att utgöra 4,941,549 kronor;	

Undervisning i slöjd vid de allmänna läroverken:

[11.] att till främjande af slöjdundervisning vid de allmänna läroverken på ordinarie stat bevilja ett förslagsanslag med titel: »Undervisning i slöjd vid de allmänna läroverken» å	» 10,000: —
--	-------------

Högre lärarinneseminariet:

[12.] att för genomförande af ny lönereglering för högre lärarinneseminariet m. m. höja anslaget till högre lärarinneseminariet med	» 10,000: —
vid bifall hvartill samma anslag, nu 43,500 kronor, kommer att uppgå till 53,500 kronor;	

transport kronor 1,637,450: —

transport kronor 1,637,450: —

Folkundervisningen:

[13.] att för genomförande af ny lönereglering för folkskoleseminarierna m. m. samt för tillämpning af föreslagen stat för folkskoleseminariet i Strängnäs höja anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande med

» 154,000: —

eller från dess nuvarande belopp, 372,850 kronor, till 526,850 kronor.

I afseende å folkundervisningen föreslår Kungl. Maj:t härjämte i enlighet med beslut, som innefattas i nämnda statsrådsprotokoll, Riksdagen att

[14.] höja anslaget till stipendier för seminarieelever med

» 6,250: —

eller från dess nuvarande belopp, 81,250 kronor, till 87,500 kronor;

[15.] anslaget till arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer måtte varda förhöjdt med

» 17,250: —

eller från dess nuvarande belopp, 95,000 kronor, till 112,250 kronor;

[16.] dels medgifva vidtagande af sådana ändringar i fråga om aflöningsförhållandena för de i § 2 af kungörelsen angående aflöning åt lärare vid folkskolor och småskolor den 1 juni 1900 omförmälda lärare,

att för sådane lärare bestämmes en minimilön af 350 kronor samt, efter intjänande af första ålderstillägget, 400 kronor och, efter intjänande af andra ålderstillägget, 450 kronor,

att tjänstår skall räknas såsom fullt, därest läraren under löpande kalenderår tjänstgjort åtta månader eller 34½ veckor, och att för de kalenderår, under hvilka läraren undervisat kortare tid, efter sammanläggning af tjänstetiderna skall verkställas en reduktion till tjänstår med beräkning af åtta månader på hvarje,

transport kronor 1,814,950: —

transport kronor 1,814,950: —

att, i stället för hänvisning till § 43 mom. 1 i gällande folkskolestadga, bestämmes, att i lärares tjänstetid inräknas äfven den tid, hvarunder på grund af rådande smittosam sjukdom undervisningen i skolan varit inställd,

samt att det stadgas, att i de fall, då bidrag af statsmedel utgår till aflönande af tjänstledig lärares vikarie, läraren skall vara skyldig att af sin lön afstå till vikariens aflöning ett belopp, motsvarande en fjärdedel af vikariens kontanta minimiaflöning, dock högst en fjärdedel af lärarens egen minimilön i lägsta lönegraden,

dels medgifva vidtagande af sådana ändringar i fråga om statsbidrag till aflönande af vissa lärare,

att skoldistrikt äger till aflönande af lärare, som, efter att hafva i stadgad ordning vid vederbörligt seminarium eller, enligt § 6 i nådiga kungörelsen angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor den 5 juni 1885, inför folkskoleinspektör undergått pröfning för anställning vid småskola, vid mindre folkskola eller vid folkskola i egenskap af biträdande lärare, blifvit behörigen antagen till lärare vid någon af förenämnda skolor och som i årlig lön åtnjuta, utom föreskrifna förmåner af husrum och vedbrand eller stadgad ersättning därför, minst 350 kronor, samt till aflönande af hvarje annan till dylik befattning behörigen antagen lärare, som i årlig lön erhåller, förutom nämnda naturaförmåner eller ersättning därför, minst 300 kronor, att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag i förra fallet af 233 kronor 33 öre och i senare fallet af 200 kronor,

att, därest vid någon af omförmälda skolor anställd lärare, som undergått sådan pröfning, hvarom nyss nämnts, oförvitligt tjänstgjort under sammanlagdt tio tjänstår och lönen till honom således utgår för åtta månaders undervisning med minst 400 kronor jämte de i lag bestämda naturaförmåner eller ersättning därför, skoldistriktet äger erhålla statsbidrag med 266 kronor 67 öre,

transport kronor 1,814,950: —

transport kronor 1,814,950: —

samt att, om sådan lärare, hvarom sist nämnts, oförvitligt tjänstgjort under sammanlagdt femton tjänst-år, och lönen till honom således utgår för åtta månaders undervisning med minst 450 kronor jämte de i lag bestämda naturaförmåner eller ersättning därför, skoldistriktet äger erhålla statsbidrag med 300 kronor, dels ock höja förslagsanslaget: lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, nu 5,250,000 kronor, med » 1,100,000: —

till 6,350,000 kronor;

kommande vid bifall till hvad i punkterna 13—16 föreslagits anslaget till folkundervisningen, nu utgörande 6,492,100 kronor, att ökas med 1,277,500 kronor, eller till 7,769,600 kronor.

Kungl. Maj:t föreslår vidare Riksdagen att i afseende å

De tekniska läroverken:

[17.] besluta:

att professorerna vid tekniska högskolan skola äga att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg, likaledes af 500 kronor, med rätt för nuvarande professorer att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tjänstgöringstid såsom ordinarie professor, hvilken infallit före dessa bestämmelsers trädande i tillämpning;

att såsom villkor för dessa förmåners åtnjutande skall gälla, att professor skall dels, då han uppnått sextiofem lefnadsår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå, dels ock vara skyldig underkasta

transport kronor 2,914,950: —

transport kronor 2,914,950: —

sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension,
 som kunna varda stadgade, samt
 att omförmälda ålderstillägg skola utgå af det
 under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslags-
 anslaget: ålderstillägg;
 kommande bifall härtill icke att föranleda någon
 ändring af anslaget till de tekniska läroverken;

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:

[18.] höja det för Visby ruiners vård och under-
 håll uppförda reservationsanslag med » 550: —
 eller från 450 kronor till 1,000 kronor;
 vid bifall hvar till anslaget till vitterhets-, historie-
 och antikvitetsakademien, nu 38,650 kronor (däraf 450
 kronor reservationsanslag), kommer att utgöra 39,200
 kronor (däraf 1,000 kronor reservationsanslag);

Uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn:

[19.] dels medgifva, att i afseende å de för be-
 viljande af understöd från förslagsanslaget till upp-
 fostringsanstalter för sinnesslöa barn gällande grunder
 vidtages den ändring, att till arbetshem för sinnesslöa
 årligt understöd till nu stadgadt belopp må utgå för
 hvarje i arbetshemmet intagen sinnesslö elev, som
 genomgått en med statsbidrag understödd uppfostrings-
 anstalt för sinnesslöa barn eller annorledes förvärfvat
 utbildning motsvarande den, som sådan anstalt afser
 att meddela, intill dess eleven anses kunna öfverlämnas
 till enskild vård eller tjänst eller befinnes kunna utan
 det skydd och den ledning, som åtnjutes i arbets-
 hemmet, bibehålla de färdigheter och goda seder, ele-
 ven under sin utbildning förvärfvat,
 dels ock höja förslagsanslaget till uppfostrings-
 anstalter för sinnesslöa barn, nu 160,000 kronor, med » 2,000: —
 till 162,000 kronor;

transport kronor 2,917,500: —

transport kronor 2,917,500: —

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.:

[20.] för jämnande af hufvudtiteln's slutsumma minska det i riksstaten beräknade beloppet af detta förslagsanslag, 16,060 kronor, med 17 kronor, eller till 16,043 kronor.

 summa ökning kronor 2,917,500: —

Afdragas därifrån de under punkterna 1 och 20 anmärkta minskningar å anslagen till ecklesiastikdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., tillhoppa.....»

5,917: —

blifver ökningen.....kronor 2,911,583: —

Om till förestående ökning lägges de ordinarie anslagens nuvarande slutsumma.....»

14,201,146: —

komma åttonde hufvudtiteln's ordinarie anslag att uppgå till.....

 kronor 17,112,729: —

Extra anslag.

För behof af tillfällig beskaffenhet, hänförliga under åttonde hufvudtiteln, vill Kungl. Maj:t, på sätt omförmälda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden vidare innehåller, föreslå Riksdagen att i afseende å

Riks- och landsarkiven:

[21.] till arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän i riksarkivet på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af

kronor 3,000: —

[22.] till fortsatt utgifvande i tryck genom riksarkivet af sådana skrifter och handlingar, som äro af

 transport kronor 3,000: —

	transport kronor	3,000: —
vikt för fäderneslandets historia, på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af	»	3,000: —
[23.] dels till fortsatt utgifvande genom riksarkivet af Svenska riksdagsakter jämte andra handlingar, som höra till statsförfattningens historia under tidehvarfvet 1521—1718, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af	»	1,500: —
dels ock medgifva, att af förefintliga besparingar å redan beviljade anslag för samma ändamål ett belopp af 1,500 kronor må användas för fortsatt utgifvande i tryck genom riksarkivet af handlingar, tillhörande urkundssamlingen Konung Gustaf I:s registratur;		
[24.] anvisa på extra stat för år 1905 till arfvode åt en amanuens vid landsarkivet i Uppsala	»	1,800: —
till arfvode åt en amanuens vid landsarkivet i Lund	»	1,800: —
samt för beredande af ökad tillgång till arfvoden åt extra biträden vid landsarkivet i Vadstena	»	1,300: —
med rätt för Kungl. Maj:t, hvad angår hvart och ett af de två förstnämnda beloppen, att, om särskilda förhållanden skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användande till ersättning åt flera extra biträden vid landsarkivet i fråga;		
[25.] dels till anordnande af elektrisk belysning för landsarkivet och universitetsbiblioteket i Uppsala på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af	»	11,000: —
dels ock i sammanhang härmed medgifva, att underhålls- och driftkostnaden för belysningen må ej blott vid landsarkivet utan jämväl vid universitetsbiblioteket mot behörig redovisning gäldas af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m.		
Kungl. Maj:t föreslår härjämte Riksdagen att på extra stat för år 1905 bevilja i afseende å		

Nationalmuseum:

[26.] för vård, underhåll och tillökning af statens konstindustriella samlingar	»	5,100: —
	transport kronor	28,500: —

	transport kronor	28,500: —
[27.] för anordnande af nattlig bevakning vid nationalmuseibyggnaden	»	2,000: —
[28.] för biträde vid vård och tillhandahållande af handteknings- och gravyrsamlingen i nationalmuseum äfvensom för vetenskaplig bearbetning af museets samlingar	»	2,000: —
[29.] för restaurering af tafflor, tillhörande statens i nationalmusei förråd, i landsortsmuseer och å de Kungl. slotten, företrädesvis Gripsholm, befintliga konstsamlingar, återstoden af förut beviljadt anslag,	»	5,000: —

Lifrustkammaren:

[30.] för tillsyn, underhåll och vård af samlingarna	»	6,200: —
--	---	----------

Domkapitlens expeditioner:

[31.] för betäckande af brister i domkapitlens expeditionskassor	»	2,500: —
[32.] till förstärkande af ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner	»	2,970: —

Universiteten:

[33.] för anställande vid universitetet i Uppsala af lektorer i tyska, franska och engelska språken, af förut beviljadt anslag,	»	9,000: —
[34.] till arvode åt en lärare vid universitetet i Uppsala, som kan finnas villig och lämplig att därstädes i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t finner godt utfärda, meddela undervisning i finsk-ugriska språk, särskildt lapska och finska,	»	3,500: —
[35.] till inköp af nya mikroskop för den histologiska undervisningen inom den medicinska fakultetens vid universitetet i Uppsala anatomiska institution	»	4,000: —
[36.] för anskaffande till användning å det akademiska sjukhuset i Uppsala af en röntgenapparat	»	3,000: —
	transport kronor	68,670: —

	transport kronor	68,670: —
[37.] till aflöning åt en assistent vid det meteorologiska observatoriet i Uppsala samt till bestridande af löpande utgifter för de vid observatoriet anordnade seismologiska undersökningarna.....		
	»	2,000: —
[38.] till arfvoden åt extra ordinarie amanuenser vid universitetsbiblioteket i Uppsala.....		
	»	3,500: —
I afseende å universiteten föreslår Kungl. Maj:t vidare Riksdagen att		
[39.] dels, med godkännande af en i det större akademiska konsistoriets i Uppsala protokoll för den 19 september 1903 intagen öfverenskommelse rörande af studentkåren erbjuden gåfva å 80,000 kronor, bevilja ett anslag å 210,840 kronor att, jämte erforderlig del af samma gåfva och sedan en i öfverenskomsten angifven deposition ägt rum, användas till uppförande af gymnastikbyggnad vid universitetet i Uppsala, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och förslag,		
dels af berörda anslag på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af.....	»	70,000: —
dels ock medgifva, att till utrymme för idrottsplats må åt universitetet upplåtas ett å uppgjord situationsplan angifvet jordområde om 3,42 hektar af de landshöfdingen i Uppsala län förut på lön anslagna, numera till statsverket indragna löningsjordarna inom Uppsala stads område, att tillträdas den 14 mars 1905, med rätt för vederbörande arrendator af samma jordområde att därefter åtnjuta ett årligt afdrag å arrendet af 255 kronor och med skyldighet för universitetet ej mindre att till arrendatorn utgifva ersättning för den förlust, honom tillskyndas genom områdets afträdande före kontraktstidens utgång, än äfven att, därest området icke vidare kommer att användas till idrottsplats vid universitetets gymnastiska institution, återställa detsamma till statsverket i enahanda skick, som det vid upplåtelsen befinnes äga;		
[40.] för utgifvande i tryck af vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom		
	transport kronor	144,170: —

	transport kronor	144,170: —
juridiska fakulteterna vid rikets universitet, på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af.....	»	5,000: —
att användas enligt de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t kan finna godt bestämma;		
[41.] för anställande vid universitetet i Lund af lektorer i tyska, franska och engelska språken på extra stat för år 1905 anvisa af förut beviljadt anslag ett belopp af.....	»	9,000: —
[42.] för uppehållande af undervisning i entomologi och vård af de entomologiska samlingarna vid universitetet i Lund på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af.....	»	3,000: —
att utgå under förutsättning att fullt lämplig person för tjänstgöringens bestridande finnes att tillgå;		
[43.] för aflönande af en föreståndare för universitetets i Lund historiska museum samt mynt- och medaljkabinett på extra stat för år 1905 bevilja ett belopp af.....	»	2,000: —
med skyldighet för föreståndaren att utföra det arbete, som det mindre akademiska konsistoriet finner skäl att bestämma;		
[44.] för inköp af instrument och inredningsartiklar för fysiska institutionen vid universitetet i Lund på extra stat för år 1905 anvisa af förut beviljadt anslag ett belopp af.....	»	2,500: —
[45.] såsom bidrag till betäckande af kostnader för utrustning af den kirurgiska afdelningen af Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund samt för anordningar för mattransporter inom lasarettssområdet m. m., enligt af Malmöhus läns landsting år 1903 pröfvade förslag, på extra stat för år 1905 bevilja ett anslag af högst.....	»	23,138: —
att användas i den mån motsvarande belopp af ett utaf landstinget beviljadt förslagsanslag å 23,137 kronor 50 öre för ändamålet tages i anspråk och under den kontroll, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva;		

transport kronor 188,808: —

	transport kronor	188,808: —
[46.] såsom personligt lönstillägg åt kamreraren vid universitet i Lund Oscar Gerhard Regnell på extra stat för år 1905 anvisa.....	»	750: —
däraf 150 kronor såsom tjänstgöringspenningar;		
[47.] till arfvoden åt extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af.....	»	2,500: —
Ytterligare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att på extra stat för år 1905 bevilja i afseende å		

Karolinska mediko-kirurgiska institutet:

[48.] till arfvode åt en amanuens vid institutets medicinska poliklinik å serafimerlasarettet.....	»	750: —
[49.] till arfvode åt en amanuens vid institutets kirurgiska poliklinik å serafimerlasarettet.....	»	750: —
[50.] till arfvode åt en amanuens vid institutets oftalmiatrika poliklinik å serafimerlasarettet.....	»	750: —
[51.] till arfvode åt en amanuens vid institutets gynekologiska klinik å Sabbatsbergs sjukhus.....	»	900: —
[52.] till städning och upppassning vid institutets hygieniska institution.....	»	500: —
[53.] till en pediatrik klinik vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn.....	»	1,800: —
och till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm under villkor, hvad sistnämnda anslag beträffar, att Stockholms stad för polikliniken tillskjuter samma belopp för år 1905;	»	2,800: —
[54.] till anskaffande och underhåll af materiel för oftalmiatrika kliniken vid institutet.....	»	500: —
[55.] till bekostande af teckningar i vetenskapliga andamål vid institutet.....	»	1,500: —
[56.] för upprätthållande af den institutet åliggande undervisning och sjukvård vid vissa obstetriska och gynekologiska kliniker under den tid af år 1905, hvarunder de ordinarie lärarne vid institutet icke ombesörja nämnda undervisning och sjukvård,.....	»	1,500: —
	transport kronor	203,808: —

transport kronor 203,808: —

Här anmärkes, att Kungl. Maj:t i särskild nådig proposition den 31 december 1903 föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1905 bevilja i afseende å

Allmänna läroverken och pedagogierna:

[57.] för tillfällig löneförbättring åt lärare vid allmänna läroverk och pedagogier ett anslag af	›	103,700: —
och till arfvoden åt extra och vikarierande lärare och lärarinnor vid de allmänna läroverken ett anslag af	»	150,000: —

Vidare föreslår Kungl. Maj:t i enlighet med beslut, som innefattas i nämnda statsrådsprotokoll, Riksdagen att på extra stat för år 1905 anvisa i afseende å

Högre skolor för kvinnlig ungdom:

[58.] till resestipendier åt föreståndarinnor och lärarinnor vid högre skolor för kvinnlig ungdom och samskolor, under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva,	›	6,000: —
--	---	----------

Högre lärarinneseminariet:

[59.] för uppehållande af undervisningen vid seminariet	›	8,000: —
[60.] för uppehållande af den valfria fjärde årskursen vid seminariet	›	3,000: —
samt för undervisning i huslig ekonomi vid seminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor	›	5,000: —

Folkundervisningen:

[61.] för uppförande på folkskoleseminariets i Linköping tomt af en byggnad för undervisning i gymnastik, teckning och musik, återstoden af förut beviljad anslag,	»	24,500: —
transport kronor		504,008: —

	transport kronor	504,008: —
[62.] för uppehållande af undervisning uti folkskolans högre afdelningar vid de med folkskoleseminarierna i Kalmar och Landskrona förenade öfnings-skolorna		
	»	3,460: —

Härjämte föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen

[63.] att dels medgifva, att statens rätt till den af folkskoleseminariet i Härnösand disponerade tomt jämte därå befintliga byggnader må emot utbyte af annan mark öfverlätas till Härnösands stad i öfverensstämmelse med ett af stadsfullmäktige i Härnösand enligt beslut den 9 december 1902 gjordt anbud,

dels ock bevilja för erläggande af en enligt samma beslut fordrad mellangift ett belopp af 26,000 kronor samt till utförande å det tillbytta området, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med därför uppgjorda ritningar och förslag, af vissa byggnadsarbeten äfvensom anskaffande af gymnastikattiralj för seminariet ett belopp af 226,000 kronor, eller sammanlagdt 252,000 kronor, och däraf på extra stat för år 1905 anvisa

» 80,000: —

[64.] att till anordnande i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva, af repetitionskurser i gymnastik för folkskolelärare på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af

» 7,000: —

[65.] att dels på extra stat för år 1905 bevilja för beredande af möjlighet till skolgång för fattiga barn inom Vilhelmina församlings fjälltrakter och inom Risbäcks kapellförsamling ett anslag af

» 5,000: —

att användas enligt de af departementschefen till nämnda statsrådsprotokoll angifna, för år 1904 gällande grunder, samt

för beredande af möjlighet till skolgång för fattiga, inom Arjeplogs församling på längre afstånd från församlingens skolor boende, skolpliktiga barn ett anslag af

» 2,000: —

att användas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt meddela,

transport kronor 601,468: —

	transport kronor	601,468: —
dels ock bevilja ett anslag af 1,800 kronor, att användas såsom bidrag till uppehållande under åren 1905—1907 af en mellan byarna Gargaur, Brännäs och Mullholm inom Arjepluogs församling flyttande folkskola, samt häraf på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af	»	600: —
[66.] att till understöd åt mindre bemedlade manliga och kvinnliga lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, måtte, under villkor att sådant understöd endast får tilldelas elev, som är i den ålder, att före kursens slut komma att uppnås af manlig elev aderton år och af kvinnlig elev sexton år, samt i öfrigt enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, på extra stat för år 1905 anvisas ett belopp af	»	25,000: —
[67.] att till resestipendier åt rektorer samt öfriga lärare och lärarinnor vid folkskoleseminarierna, under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, anvisa på extra stat för år 1905 ett belopp af	»	2,000: —
[68.] att till resestipendier åt folkskolelärare och folkskolelärarinnor, enligt de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, på extra stat för år 1905 uppföra ett anslag af	»	4,000: —
Kungl. Maj:t föreslår vidare Riksdagen att på extra stat för år 1905 anvisa i afseende å		

De tekniska läroverken:

[69.] till förstärkning af lärarekrafterna vid tekniska högskolan	»	17,500: —
[70.] till förstärkning af lärarekrafterna vid tekniska skolan i Stockholm 2,000 kronor samt till inköp och underhåll af inventarier och undervisningsmateriel vid samma skola 750 kronor, eller tillhoppa	»	2,750: —
[71.] för uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Norrköping till betjäningens aflöning 250 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m.		
	transport kronor	653,318: —

	transport kronor	653,318: —
1,300 kronor, till assistenter och repetitörer 400 kronor, till undervisningen i främmande språk 400 kronor, till höjd aflöning åt läraren i frihandsteckning 150 kronor samt till bibliotek och samlingar 300 kronor, eller tillhopa.....	»	2,800: —
[72.] för uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Malmö till betjäningens aflöning 850 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m. 1,700 kronor, till en parallellafdelning i första årskursen 3,500 kronor, till en parallellafdelning i andra årskursen 4,000 kronor, till en parallellfackafdelning i tredje årskursen 1,500 kronor samt till komplettering af undervisningsmateriel 500 kronor, eller tillhopa	»	12,050: —
[73.] för uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Örebro till betjäningens aflöning 750 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m. 3,300 kronor, till arfvode åt en extra lärare i ren matematik och fysik i skolans parallellafdelningar 2,500 kronor, till en parallellafdelning i första årskursen 2,475 kronor, till en parallellafdelning i andra årskursen 3,680 kronor samt till en parallellafdelning i tredje årskursen 3,340 kronor, eller tillhopa	»	16,045: —
[74.] för uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Borås till undervisning i verkstadsarbete 700 kronor, till undervisning i svenska och främmande språk 500 kronor, till undervisning i frihandsteckning 200 kronor, till betjäningens aflöning 850 kronor samt till lyshållning, uppvärmning m. m. 1,600 kronor, eller tillhopa	»	3,850: —
[75.] för uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Härnösand till undervisning i svenska språket 400 kronor, till undervisning i främmande språk 800 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m. 4,200 kronor och till betjäningens aflöning 850 kronor, eller tillhopa	»	6,250: —
[76.] till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor samt till bestridande af kostnader för inspektion af dessa skolor, af förut beviljadt anslag,	»	70,000: —
	transport kronor	764,313: —

transport kronor 764,313: —

Gymnastiska centralinstitutet:

[77.] för uppehållande af undervisningen i den kvinnliga lärokursen vid institutet med ett ökad antal elever » 4,700: —

Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen:

[78.] till anordnande af repetitionskurser för äldre barnmorskor och till beredande, såvidt ske kan, af fri bostad eller hyresbidrag åt deltagarinnorna däri under den tid, de genomgå dessa kurser, » 3,000: —

Veterinärundervisningen:

[79.] dels för anställande vid veterinärinstitutet i Stockholm af ett biträde vid den patologiskt-anatomiska och bakteriologiska afdelningen 2,000 kronor, en vaktmästare vid samma afdelning 900 kronor, en adjunkt vid den ambulatoriska kliniken med den undervisningsskyldighet därjämte, som af direktionen för institutet honom ålägges, 3,500 kronor, däraf 2,500 kronor betraktas såsom lön och 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, en port- och telefonvakt 800 kronor samt en nattvakt 900 kronor,

dels ock för utvidgning af portvaktstugan vid institutet 3,000 kronor,

eller tillhopa » 11,100: —

[80.] åt veterinärinrättningen i Skara ett anslag af hvaraf 200 kronor till aflönande af vikarie åt föreståndaren, 100 kronor till löneförbättring åt två drängar samt återstoden såsom bidrag till bestridande af utgifter för ved och lyse för elever och undervisningslokaler, undervisningsmateriel och onera m. m.;

» 900: —

Vetenskapsakademien:

[81.] dels för inlösen af fullständiga exemplar och enstaka delar af en internationell fortlöpande katalog öfver naturvetenskaplig litteratur, af förut beviljadt anslag, »

2,000: —

transport kronor 786,013: —

	transport kronor	786,013: —
dels ock för upprätthållande af den för ifråga- varande katalogarbete anordnade regionalbyrån för Sverige	»	1,600: —

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:

[82.] till förvärfvande åt statens historiska museum och myntkabinettet af åtskilliga i nämnda statsråds- protokoll omförmälda föremål	»	2,800: —
--	---	----------

Musikaliska akademien:

[83.] för anordnande af ökad undervisning vid musikonservatorium samt beredande af tillfälle för vissa elever vid konservatoriet till profundervisning i skola	»	6,532: —
--	---	----------

Naturhistoriska riksmuseet:

[84.] till vård, underhåll och förkofran af museets etnografiska afdelning	»	3,500: —
[85.] till inköp och insamling af naturalier vid museets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden därstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter	»	2,000: —

Meteorologiska centralanstalten:

[86.] dels till upprätthållande af fullständigt ord- nad väderlekstjänst vid anstalten	»	9,050: —
hvaraf 500 kronor såsom personligt tillägg i arfvodet åt amanuensen vid anstalten, filosofie doktorn Nils Ekholm och 3,000 kronor såsom anslag till vetenskap- ligt biträde vid väderlekstjänsten, dels ock till upprätthållande af en meteorologisk station i Gellivare	»	300: —

Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:

[87.] för uppehållande af undervisningen vid läro- anstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma	»	16,400: —
transport kronor		828,195: —

	transport kronor	828,195: —
[88.] för uppförande vid institutet för blindas å Tomtebodas af en byggnad, afsedd att inrymma bostadslägenheter för en ämneslärare och två arbetslärare, i hufudsaklig öfverensstämmelse med en för ändamålet upprättad ritning,.....	»	23,000: —
[89.] för handtverksskolan i Kristinehamn för blindas	»	10,000: —
[90.] till tryckning af blindskrifter	»	2,500: —
samt till understöd åt blindlärareelever och reseunderstöd åt blindlärare.....	»	1,200: —
[91.] till resestipendier åt föreståndare, lärare och lärarinnor vid rikets abnormskolor (döfstumskolor, blindskolor och sinnesslöanstalter), på de villkor och under de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskrifva,	»	1,000: —

Undervisningsanstalter för vanföra och lytta:

[92.] till understöd åt de i Göteborg, Hälsingborg och Stockholm af föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalter för vanföra och lytta samt till bekostande af dessa anstalters inspektion.....	»	8,000: —
---	---	----------

Diverse anslag:

[93.] för beredande af religionsvård åt svenska sjömän i utländska hamnar samt åt andra därstädes sig uppehållande landsmän	»	15,000: —
[94.] för anställande intill 1905 års utgång af en extra ordinarie prästman vid järnvägslinjen Gellivare—Riksgränsen.....	»	4,827: —
Härjämte föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen:		
[95.] att bevilja till anställande af fyra kontraktsadjunkter inom Södra lappmarkens kontrakt samt de delar af Västerbottens andra och tredje kontrakt, som tillhöra lappmarken, 24,000 kronor, hvaraf på extra stat för år 1905.....	»	8,000: —
samt till resekostnadsersättning åt dessa kontraktsadjunkter 4,500 kronor, hvaraf på extra stat för år 1905	»	1,500: —
transport kronor		903,222: —

	transport kronor	903,222: —
med rätt för Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare bestämmelser rörande anslagens användande;		
[96.] att på extra stat för år 1905 anvisa till anställande af två kontraktsadjunkter inom Västerbottens fjärde kontrakt.....	»	4,000: —
till resekostnadsersättning åt dessa kontraktsadjunkter.....	»	500: —
samt till två stipendier för utbildande vid universitet af präster, förtrogna med finska språket,.....	»	1,500: —
utgörande återstoden af förut beviljade anslag.		
Slutligen föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att på extra stat för år 1905 anvisa		
[97.] till resestipendier åt prästmän, under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva,	»	5,000: —
[98.] till bestridande af kostnaderna för viss utredning rörande ecklesiastika boställen, såsom förslagsanslag,	»	10,000: —
[99.] till svenska fornskriftsällskapet.....	»	2,000: —
[100.] till nordiska museet.....	»	50,000: —
att, under villkor att utaf ledamöterna i museets nämnd en är af Kungl. Maj:t förordnad, ställas till nämndens förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål;		
[101.] till kulturhistoriska museet i Lund.....	»	5,000: —
att ställas till styrelsens för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål;		
[102.] till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften Nordiskt medicinskt arkiv.....	»	3,000: —
[103.] till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften Acta mathematica	»	3,000: —
[104.] till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften Sfinx	»	1,200: —
med villkor att dess utgifvare till universitetsbiblioteket i Uppsala öfverlämnar 40 exemplar af tidskriften för att användas för bibliotekets bytesverksamhet med utlandet;		

 transport kronor 988,422: —

	transport kronor	988,422: —
[105.] till understöd, under de i nämnda statsrådsprotokoll angifna villkor, åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningskurser för arbetsklassen,	»	125,000: —
[106.] såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för de föreläsningskurser, som från universiteten i Uppsala och Lund varda på begäran vare sig af institution, som ej åtnjuter särskildt till föreläsningskurser för arbetsklassen beviljadt statsunderstöd, eller af viss kommun eller enskild person anordnade att under år 1905 eller senare hållas utom universitetsstäderna.....	»	6,000: —
hvaraf 3,000 kronor till hvarterda universitetet, att utgå under villkor att den, som föreläsning begärt, för betäckande af föreläsarens resekostnad och arfvode tillskjuter minst lika mycket som staten;		
[107.] såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för de föreläsningskurser, som äro afsedda att under sommaren 1905 vid universitetet i Uppsala för allmänheten anordnas	»	6,000: —
[108.] för bearbetning och utgifning af de vetenskapliga resultaten af filosofie doktorn Sven Hedins resa i Centralasien under åren 1899—1902, af förut beviljadt anslag,	»	25,000: —
[109.] för afslutande af precisionsnivelleringsarbetena inom riket samt för bearbetning och offentliggörande af deras resultat	»	8,500: —
[110.] för underhåll och tillsyn af de i riket inrättade vattenhöjdmätningstationerna m. m.	»	2,800: —
[111.] för befrämjande af den verksamhet, som enligt fastställda stadgar åligger svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade svenska nykterhetssällskapet	»	4,000: —
[112.] till understöd på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma, för fortsatt utgifvande af tidskriften Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folklif	»	3,650: —
[113.] till pedagogiska biblioteket i Stockholm	»	4,000: —
	transport kronor	1,173,372: —

	transport kronor	1,173,372: —
[114.] till understöd, under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, åt de vid Ateneum för flickor i Stockholm samt af Göteborgs allmänna folkskolestyrelse anordnade undervisningskurser för utbildande af lärarinnor i huslig ekonomi..... »		
		3,100: —
[115.] för uppehållande under åren 1904 och 1905 af undervisningen vid den med Uppsala enskilda läroverk förenade fackskolan för huslig ekonomi..... »		
att utgå under de villkor Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma;		6,800: —
[116.] till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 12 januari 1904 angifna grunder, af dyrtidstillägg för år 1904 åt en del tjänstemän och betjante i ecklesiastikdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till ecklesiastikdepartementet hörande ämbetsverk och kårer, såsom förslagsanslag,..... »		
		450,000: —
[117.] för återgåldande af belopp, som af statskontoret förskottsvis utbetalts,..... »		
		899: —
summa kronor		1,634,171: —

En jämförelse beträffande denna hufvudtitel mellan de i 1904 års rikstat upptagna och de af Kungl. Maj:t nu för år 1905 föreslagna belopp utfaller sålunda:

	1904.	1905.	
ordinarie anslag	14,201,146: —	17,112,729: —	således ökning kronor 2,911,583: —
extra »	2,517,854: —	1,634,171: —	» minskning » 883,683: —
summa kronor	16,719,000: —	18,746,900: —	således ökning kronor 2,027,900: —

Nionde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor	4,850,206: —
indelning och därmed jämförlig anvisning, på förslag:		
friheter	»	7,730: —
ersättningar	»	1,664: —
tillsammans kronor		4,859,600: —

vill Kungl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver jordbruksärenden den 12 innevarande månad *), föreslå be-
träffande

Landtbruksstyrelsen:

[1.] att Riksdagen må höja det å staten för landtbruksstyrelsen upptagna anslag till extra biträden, vikariatsersättning och expenser från 6,000 kronor till 9,000 kronor, eller med kronor 3,000: —
kommande, i händelse af bifall härtill, anslagstiteln »landtbruksstyrelsen», nu 31,800 kronor, att ökas till 34,800 kronor;

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanärningar:

[2.] att Riksdagen må
dels från och med år 1905 öka det under förevärande anslagstitel till understödjande utaf premiering af nötboskap anvisade belopp från 75,000 kronor till 100,000 kronor, eller med » 25,000: —
transport kronor 28,000: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Nionde hufvudtiteln".

transport kronor 28,000: —
 under enahanda villkor för understöds åtnjutande, som gälla i afseende å de för ifrågavarande ändamål nu anslagna statsmedel;

dels ock medgifva, att af anslaget må användas erforderligt belopp för utgifvande af en riksstambok från och med år 1904 öfver ayrshireboskap;

kommande, under förutsättning af bifall härtill, anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar» att ökas med 25,000 kronor, eller från 175,000 kronor till 200,000 kronor;

Hästafvelns förbättrande:

[3.] att Riksdagen må höja den del af reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande, som icke utgöres af det till prisbelöningar för hästar särskildt anvisade anslag å 100,000 kronor, från 58,550 kronor till 117,000 kronor, eller med

» 58,450: —

kommande vid bifall härtill anslaget i sin helhet att upptagas till 217,000 kronor, däraf 100,000 kronor till prisbelöningar för hästar;

Till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren:

[4.] att Riksdagen må medgifva, att af förslagsanslaget till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren må utgå

dels till resestipendier åt legitimerade veterinärer, under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, ett årligt belopp af 2,200 kronor, samt

dels de ersättningar, som enligt Kungl. Maj:ts bestämmande skola af statsmedel tillkomma tillförordnade länsveterinärer vid andra förordnanden än under vakans, i den mån dessa ersättningar icke gäldas med

transport kronor 86,450: —

transport kronor 86,450: —
 hvad vederbörande ordinarie länsveterinär är skyldig
 att under den tid, förordnandet varar, af sin aflöning
 afstå.

Fiskerinäringens understöd:

att Riksdagen må

[5.] *dels*, under villkor att den nu lediga förste fiskeriassistentbefattningen med utgången af innevarande år och andre fiskeriassistentbefattningen efter nuvarande innehafvarens af denna befattning afgang indragas, godkänna det i statsrådsprotokollet intagna förslaget till stat för statens fiskeriadministration äfvensom de villkor och förbehåll, som i statsrådsprotokollet föreslagits för åtnjutande af de i samma stat upptagna löneförmåner, samt medgifva ej mindre att, för tillsättande från och med år 1905 af två fiskeriintendentsbefattningar och från den tid, då den från anslaget till fiskerinäringens understöd till andre fiskeriassistenten nu utgående aflöning samt resekostnads- och och traktamentsersättning upphör att utgå, jämväl af den i staten upptagna fiskeriassistentbefattningen äfvensom för anställande från och med år 1905 af två fiskeristipendiater och en fiskeringenjör, må under förevarande anslagstitel uppföras ett anslag med benämning »statens fiskeriadministration» till belopp af 16,000 kronor, än äfven att af detta anslag må, så länge nuvarande andre fiskeriassistenten i denna sin befattning kvarstår, användas till aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning åt honom högst 3,000 kronor, för år räknadt;

[6.] *dels ock*, i följd af hvad under nästföregående punkt föreslagits samt på grund af hvad i statsrådsprotokollet i öfrigt anförts, höja anslaget till fiskerinäringens understöd från 42,000 kronor till 66,000 kronor, eller med.....

kronor	24,000: —
transport kronor	110,450: —

transport kronor 110,450: —

Skogsväsendet:

[7.] att Riksdagen må medgifva, att af reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet må under år 1905 användas ett belopp af högst 2,267 kronor till aflöningar åt en föreståndare och lärare samt en skogsrättare vid Hällnäs skogsskola, till tio stipendier för lärlingar vid samma skola äfvensom till expenser och underhåll vid skolan, allt att utgå efter enahanda grunder, som gälla i afseende å aflöningar och andra utgifter vid statens öfriga skogsskolor;

Landtmäteristaten:

[8.] att Riksdagen må, under villkor att det i landtmäteristyrelsens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad minskas med 2,000 kronor, eller från 7,000 kronor till 5,000 kronor, i samma stat uppföra ett förslagsanslag å 5,000 kronor till bestridande af kostnaderna för kopiering af i landtmäteristyrelsens arkiv förvarade kartor med därtill hörande handlingar, som för det allmännas räkning erfordras eller af en skilde begäres;

kommande, i händelse af bifall härtill, anslagstiteln »landtmäteristaten» med följande ändrade lydelse »landtmäteristaten (däraf ett förslagsanslag å 5,000 kronor till bestridande af kostnaderna för kopiering af i landtmäteristyrelsens arkiv förvarade kartor och handlingar)» att höjas från 89,200 kronor till 92,200 kronor, eller med kronor 3,000 —

Skiften och afvittringar:

[9.] att Riksdagen må dels medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjänsten under år 1905

transport kronor 113,450: —

transport kronor 113,450: —
 för afvittringslandtmätarne i Västerbottens och Norrbottens län kunna komma att understiga 3,000 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,500 kronor för dem, som på grund af ålder i tjänsten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjänstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken, dels ock för år 1905 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp;

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

[10.] att, för jämnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., nu utgörande 16,736 kronor, må höjas till 16,786 kronor, eller med kronor 50: —
 summa ökning kronor 113,500: —

Om till förestående ökning lägges de ordinarie anslagens nuvarande slutsumma..... » 4,859,600: —
 komma nionde hufvudtitelns ordinarie anslag att uppgå till kronor 4,973,100: —

Extra anslag.

Kungl. Maj:t föreslår vidare, med åberopande af ofvannämnda protokoll öfver jordbruksärenden den 12 innevarande januari, att under denna hufvudtitel må å extra stat för år 1905 beviljas:

[11.] för höjning från 4,000 kronor till 6,000 kronor af det till enhvar af de inom Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län inrättade tre landtbruksskolor utgående understöd af statsmedel..... kronor 6,000: —
 transport kronor 6,000: —

	transport kronor	6,000: —
Kungl. Maj:t föreslår vidare Riksdagen att:		
[12.] af det såsom bidrag till uppförande å landtbruksakademiens experimentalfält af en ny museibyggnad beviljade anslag af 50,000 kronor å extra stat för år 1905 anvisa återstående beloppet.....	»	25,000: —
Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att för år 1905 bevilja till:		
[13.] bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten.....	»	7,500: —
[14.] prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för husdjur, redskap, maskiner m. m.	»	12,500: —
[15.] bidrag till underhåll af åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof.....	»	32,000: —
[16.] bidrag till underhåll af en för öfre Norrland afsedd kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.....	»	11,250: —
[17.] understöd åt frökontrollanstalter	»	10,000: —
[18.] utbildande af en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning.....	»	1,000: —
[19.] anställande af en förste och en andre torfingenjör samt två torfassistenten	»	25,000: —
med rätt för Kungl. Maj:t att, för anställande från och med den 1 nästkommande maj af en andre torfingenjör och ytterligare en torfassistent, låta utaf nämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 6,000 kronor.		
Ytterligare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att:		
[20.] för vidtagande af sådana åtgärder, som kunna finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, på extra stat för år 1905, att i mån af behof användas, till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ett belopp af.....	»	25,000: —
med rätt därjämte för Kungl. Maj:t att under år 1905, likaledes i mån af behof, för enahanda ändamål disponera hvad vid utgången af år 1904 icke blifvit användt af det anslag å 100,000 kronor, som Riksdagen på extra stat för år 1902 anvisat till Kungl.		
	transport kronor	155,250: —

	transport kronor	155,250: —
Maj:ts förfogande för vidtagande af åtgärder i ofvan angifna syfte.		
Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att för år 1905 bevilja till:		
[21.] understöd åt svenska mosskulturföreningen	»	15,000: —
[22.] bidrag till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket	»	70,000: —
[23.] anställande af en statskonsulent i svinskötsel	»	5,000: —
[24.] fjäderfäafvelns befrämjande	»	5,000: —
[25.] de geologiska undersökningarna	»	96,000: —
[26.] bidrag till bildande och upprätthållande af afvelscentra för nötboskap	»	9,000: —
[27.] anställande af en andre instruktör i husslöjd och personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander	»	3,500: —
[28.] byggande af ett tjänstefartyg för fisker administrations behof	»	25,000: —
[29.] anskaffande af ett fartyg för hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges hafsfisken	»	130,000: —
[30.] underhålls- och driftkostnad för det under punkt 29 omförmälda fartyg	»	25,000: —
[31.] utförande af hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven	»	26,100: —
Ytterligare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att		
[32.] af det för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande beviljade anslag af 500,000 kronor anvisa på extra stat för år 1905	»	100,000: —
Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen att för år 1905 bevilja till:		
[33.] bidrag till anordnande af undervisningskurser i navigation för bohuslänske fiskare med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf nämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 1,125 kronor;	»	2,250: —
[34.] utförande af vattenståndsobervationer i vissa af landets vattendrag	»	4,000: —
	transport kronor	671,100: —

	transport kronor	671,100: —
med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf detta be- lopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 2,000 kronor;		
[35.] arfvoden åt amanuenser och extra biträden å domänstyrelsens skogsafdelning	»	6,100: —
[36.] aflöning åt domänintendenter och för uppe- hållande af domängöromålen hos länsstyrelserna	»	43,200: —
[37.] resekostnader vid domänförvaltningen, såsom förslagsanslag,	»	40,585: —
[38.] beredande af ökade extra lärarkrafter vid skogsinstitutet	»	5,000: —
[39.] bestridande af statsverkets andel i kostnaden för vägdeltningar, såsom förslagsanslag,	»	50,000: —
[40.] förekommande och hämmande af tuberkel- sjukdomar hos nötkreaturen	»	50,000: —
[41.] understödjande, medelst anslag utan åter- betalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frost- ländigheten för närliggande bygd,	»	500,000: —
hvarjämte Kungl. Maj:t föreslår, att i afseende å sistnämnda anslag må gälla de villkor och bestämmel- ser, som i statsrådsprotokollet omförmälas.		
Vidare anmärkes här:		
[42.] att, enligt nästlidna års Riksdags beslut, skola till odlingslånefonden under år 1905 af riksgälds- kontoret, i mån af behof, öfverlämnas medel till så stort belopp, som jämte de till fonden ingående annui- teter å odlingslån kan erfordras till fyllande af högst 1,000,000 kronor.		
Ytterligare föreslår Kungl. Maj:t, att under ifrågava- rande hufvudtitel må å extra stat för år 1905 beviljas till:		
[43.] afdikningar å kronans skogar i de norrländ- ska länen och i Kopparbergs län	»	150,000: —
[44.] reglering af flottleder i de norrländska länen äfvensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län	»	100,000: —
i sammanhang hvarmed Kungl. Maj:t föreslår Riks- dagen att medgifva, att de afgifter, som läggas å flott- ningen, må för enahanda ändamål disponeras;		
	transport kronor	1,615,985: —

	transport kronor	1,615,985: —
[45.] bidrag till bestridande af kostnaderna för uppehållande af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet	»	73,000: —
[46.] skogsodlingens befrämjande	»	100,000: —
Vidare föreslår Kungl. Maj:t Riksdagen:		
[47.] att, till betäckande af åtskilliga af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, anvisa å extra stat för år 1905	»	287,215: —
[48.] att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 innevarande månad angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante i jordbruksdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till jordbruksdepartementet hörande ämbetsverk och kårer, å extra stat för år 1905 anvisa, såsom förslagsanslag, ett belopp af	»	85,000: —
tillsammans kronor		<u>2,161,200: —</u>

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1904 års riksstat upptagen och sådan den af Kungl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1904.	1905.	
ordinarie anslag	4,859,600: —	4,973,100: —	således ökning kronor 113,500: —
extra anslag	1,941,000: —	2,161,200: —	» » » 220,200: —
summa kronor	6,800,600: —	7,134,300: —	således ökning kronor 333,700: —

Tionde hufvudtiteln,

omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Pensionsstaten:

I afseende å denna stat, för hvilken gällande riksstat upptager kontant 1,930,763 kronor, föreslår Kungl. Maj:t enligt bilagda statsrådsprotokoll*),

[1.] att det å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid arméen, nu 103,293 kronor, må höjas med 9,410 kronor till 112,703 kronor;

[2.] att Riksdagen, i afseende å kostnaderna för småskolelärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1905, må medgifva:

att Kungl. Maj:t må för sistnämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnad och för anstaltens utgifter i öfrigt under samma år erforderliga medel må af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, därest dessa afgifter skulle för året befinnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

[3.] Därjämte har Kungl. Maj:t i särskild nådig proposition denna dag föreslagit Riksdagen att dels antaga vissa förändrade grunder för pensionering af de vid flottans militärdepoter och varfsstater anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och öfriga daglönare, att från och med år 1905 tillämpas, dels ock, i händelse af bifall därtill, höja förslagsanslaget till pensioneringen af flottans och lotsverkets gemenskap från 66,500 kronor till 166,500 kronor.

Ökningen under denna stat kommer således, under förutsättning att nyssberörda nådiga proposition vinner Riksdagens bifall, att utgöras af följande belopp:

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Tionde hufvudtiteln".

höjning af bidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid arméen.....	kronor	9,410: —
höjning af förslagsanslaget till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap	„	100,000: —
	tillsammans kronor	109,410: —.
Om härtill lägges summan af ordinarie anslaget till pensionsstaten enligt nu gällande riksstat.....	„	1,930,763: —
skulle anslaget till pensionsstaten enligt Kungl. Maj:ts förslag sluta å ett belopp af	kronor	2,040,173: —.

Allmänna indragningsstaten.

För allmänna indragningsstaten är i nu gällande riksstat anvisadt kontant 1,990,752 kronor.

Beträffande denna stat föreslår Kungl. Maj:t,

[4.] att den förre materialförvaltaren vid statens järnvägsbyggnader *Johan Andersson* vid 1894 års riksdag beviljade pension af 700 kronor må höjas till 1,500 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han blifvit entledigad från sin anställning vid statens järnvägsbyggnader, dock att, därest han efter afskedstagandet erhållit eller framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå;

[5.] att vaktmästaren hos länsstyrelsen i Gäfleborgs län *Anton Fredrik Bouveng* må från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked varder honom beviljadt, för sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 600 kronor;

[6.] att, med ändring af ej mindre gällande bestämmelser om provinsialläkares rätt till pension å allmänna indragningsstaten än äfven stadgade villkor för åtnjutande af de i lönestaten för provinsialläkare omförmälda aflöningsförmåner, i hvad dessa villkor angå skyldighet att från tjänsten afgå, Riksdagen må besluta:

dels att provinsialläkare, som uppnått sextio år och tjänstgjort i tjugufem år, af hvilka minst tjugu år såsom provinsialläkare och återstående tiden i annan statens tjänst eller i extra provinsialläkaretjänst eller sådan stadsläkarebefattning, med hvilken varit förenad rätt att vid befordran räkna tjänstår lika med civila läkare i statens tjänst, skall vara berättigad att vid afgang från tjänsten erhålla pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 4,000 kronor;

dels ock att provinsialläkare, som sålunda är berättigad till pension, jämväl skall vara skyldig att från tjänsten afgå; Konungen likväl obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

[7.] att Riksdagen må medgifva, att beloppet af den pension, som tillkommer professor vid karolinska mediko-kirurgiska institutet i medicin, i kirurgi eller i pediatrik, må, under förutsättning att professorn icke uppbär pension i egenskap af öfverläkare, utgöra 4,000 kronor för den, som icke intjänat något ålderstillägg, 4,500 kronor för den, som kommit i åtnjutande af första ålderstillägget, och 5,000 kronor för den, som kommit i åtnjutande af båda ålderstilläggen;

[8.] att för år 1905 må anvisas ett anslag å 10,000 kronor, att, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 350 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligt skött sin tjänst men därifrån erhållit afsked före år 1867;

[9.] att för år 1905 må anvisas och till Kungl. Maj:ts disposition ställas ett anslag af 19,400 kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, afgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under enahanda villkor och bestämmelser i öfrigt, som beträffande det för år 1904 uti förevarande afseende beviljade anslag blifvit af Riksdagen stadgade, nämligen:

att lärares eller lärarinnas tjänstgöring afslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda nådiga reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan från tjänsten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst femtiofem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst må meddelas, bestämmes till 100 kronor årligen; samt

att Kungl. Maj:t må äga att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka befinnas erforderliga;

[10.] att extra ordinarie professorn vid universitetet i Lund *Michael Kolmodin Löwegren* må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från extra ordinarie professorsbefattningen varder honom beviljad, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 3,800 kronor årligen;

[11.] att lektorn vid högre lärarinneseminariet *Nikolaus Linder* må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från lektorsbefattningen

varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 3,600 kronor årligen;

[12.] att lärarinnan vid högre lärarinneseminariet och den därmed för-
enade normalskolan för flickor *Amy Sofia May* må från och med månaden
näst efter den, i hvilken afsked varder henne beviljadt från hennes anställ-
ning såsom lärarinna vid omförmälda läroverk, under sin återstående lifstid
uppbära pension till belopp af 400 kronor årligen;

[13.] att öfverlärarinnan vid tekniska skolan i Stockholm *Eleonora Vil-
helmina Amalia Brandt* må från och med månaden näst efter den, i hvilken
afsked från hennes befattningar såsom öfverlärarinna och afdelningsförestän-
darinna vid tekniska skolan varder henne efter uppnådd sextiofem års ålder
beviljadt, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 1,040
kronor årligen;

[14.] att framlidne vaktmästaren vid tekniska skolan i Stockholm A.
Lindbergs änka *Katarina Lindberg* må från och med månaden näst efter den,
hvari hon varder entledigad från sin syssla såsom portvakt vid tekniska sko-
lan, under sin återstående lifstid uppbära pension till belopp af 320 kronor
årligen;

[15.] att framlidne professorn vid tekniska högskolan, föreståndaren för
fackskolan för bergsvetenskap Johan Gustaf Wiborghs änka *Emelie Ingrid
Teresia Wiborgh*, född Hallin, må från och med år 1904, så länge hon i sitt
nuvarande änkestånd förblifver, uppbära pension till belopp af 300 kronor
årligen;

[16.] att renskrifvaren i ecklesiastikdepartementet *Oskar Wilhelm Helin*
må från och med månaden näst efter den, då hans anställning därstädes så-
som biträde å folkskolebyrån eller såsom renskrifvare upphör, under sin åter-
stående lifstid uppbära pension, uppgående, så länge Helin bibehålles vid sin
anställning såsom biträde å folkskolebyrån, till 600 kronor, men, då han helt
och hållet entledigas från departementets tjänst, till 1,200 kronor årligen;

[17.] att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Halmstad *Karl
Elias Lindström* må från och med månaden näst efter den, hvari afsked från
vaktmästaretjänsten varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid upp-
bära pension till belopp af 500 kronor årligen;

[18.] att kartograferne vid rikets allmänna kartverk *Nils Axel Ahl-
berg* och *Lars August Kjebon* må, hvardera från och med månaden näst efter
den, hvarunder han afgår från sin tjänstebefattning vid kartverket, under sin
återstående lifstid uppbära årliga pensioner till belopp af 2,000 kronor för
dem hvar;

[19.] att förre stenarbetaren *Johan Erik Johansson* från Öjebyn må un-
der sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 150 kronor, att utgå
från och med början af år 1903;

[20.] att skogsingenjörerne *Johan Fredrik von Heideken* och *Oscar Alfred Kopp* må, hvardera från och med året näst efter det, hvarunder hans förordnande såsom skogsingenjör kommer att upphöra, under sin återstående lifstid uppbära årliga pensioner till belopp af 2,625 kronor för dem hvar;

[21.] att förre läraren vid landtbruksinstitutet vid Ultuna *C. J. A. Segerströms* änka *Ida Bernhardina Segerström*, född Fyhn, må, så länge hon förblifver änka, åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med år 1904;

[22.] att inspektoren vid Alnarp *Svante Forsberg* må från och med månaden näst efter den, i hvilken han efter uppnådd ålder af sextiofem år varder från sin befattning entledigad, under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 3,500 kronor;

[23.] att anslaget till allmänna indragningsstaten må höjas med 29,065 kronor, eller från 1,990,752 kronor till..... kronor 2,019,817: —

Lägges härtill anslaget till pensionsstaten » 2,040,173: —

skulle slutsumman af tionde hufvudtitelns ordinarie
anslag för år 1905 blifva..... kronor 4,059,990: —

Extra anslag.

Beträffande extra anslag under denna hufvudtitel föreslår Kungl. Maj:t, [24.] att å extra stat för år 1905 må anvisas ett förslagsanslag af 1,540,000 kronor, att användas såväl till upprätthållande af arméens pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående; samt

[25.] att till förstärkande af det i 1904 års riksstat uppförda anslag för statsbidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid arméen må på extra stat för år 1905 anvisas ett belopp af 9,410 kronor;

hvarigenom summan af tionde hufvudtitelns extra anslag för år 1905 komme att utgöra 1,549,410 kronor.

En jämförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i riksstaten för år 1904 upptagen och sådan den af Kungl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1904.	1905.	
ordinarie anslag	3,921,515: —	4,059,990: —	således ökning kronor 138,475: —
extra »	1,575,585: —	1,549,410: —	» minskning » 26,175: —
summa kronor	5,497,100: —	5,609,400: —	således ökning kronor 112,300: —

De under de särskilda hufvudtitlarna äskade anslag för år 1905 utgöra sålunda:

	Ordinarie:	Extra:	Summa:
I hufvudtiteln:	1,321,000: —	— — —	1,321,000: —
II »	4,004,590: —	439,910: —	4,444,500: —
III »	881,750: —	11,950: —	893,700: —
IV »	43,895,300: —	13,741,200: —	57,636,500: —
V »	13,100,790: —	8,423,510: —	21,524,300: —
VI »	28,956,615: —	5,586,785: —	34,543,400: —
VII »	8,552,293: —	723,107: —	9,275,400: —
VIII »	17,112,729: —	1,634,171: —	18,746,900: —
IX »	4,973,100: —	2,161,200: —	7,134,300: —
X »	4,059,990: —	1,549,410: —	5,609,400: —
summa kronor	126,858,157: —	34,271,243: —	161,129,400: —

De riksgäldskontorets utgifter för riksdags- och revisionskostnader samt räntor och afbetalningar å statsskulden m. m., hvilka Kungl. Maj:t, med åberopande af bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden den 12 innevarande januari *), anser böra i riksstaten uppföras, äro:

riksdags- och revisionskostnader samt aflöningar m. m.,
förlagsvis,..... kronor 1,029,750: —

räntor och afbetalningar å stats-
skulden..... kronor 16,146,850: —

efter afdrag af
detillriks-gälds-
kontoret ingå-
ende ränte- och
kapitalbetalnin-
gar..... » 3,431,000: —

förlagsvis..... kronor 12,715,850: — kronor 13,745,600: —

Därjämte bör i staten uppföras till betäckande af
brist i statsregleringen för år 1902 » 1,445,700: —
transport kronor 176,320,700: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Sammanställning af inkomster och utgifter".

	Transport kronor 176,320,700: —
Kungl. Maj:t föreslår Riksdagen vidare, under åberopande af nyssnämnda protokoll, att afsätta	
till arbetareförsäkringsfonden	» 1,400,000: —
samt till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande.....	» 350,000: —
Summan af dessa belopp.....	<u>kronor 178,070,700: —</u>
utvisar totalsiffran af de i riksstaten förekommande utgifter, hvilka sålunda uppgå till enahanda belopp, hvartill statsverkets tillgångar för år 1905 här ofvan beräknats; och erhåller riksstaten följande utseende:	

Riksstat för år 1905.

R i k s s t a

[illegible]

för år 1905.

				Kronor.
Utgifter:				
<i>Till betäckande af brist i 1902 års statsreglering</i>				1,445,700
<i>Utgifter för år 1905:</i>				
<i>att utgå från statskontoret:</i>				
	Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Summa.	
I hufvudtiteln	1,321,000	—	1,321,000	
II »	4,004,590	439,910	4,444,500	
III »	881,750	11,950	893,700	
IV »	43,895,300	13,741,200	57,636,500	
V »	13,100,790	8,423,510	21,524,300	
VI »	28,956,615	5,586,785	34,543,400	
VII »	8,552,293	723,107	9,275,400	
VIII »	17,112,729	1,634,171	18,746,900	
IX »	4,973,100	2,161,200	7,134,300	
X »	4,059,990	1,549,410	5,609,400	
Säger 126,858,157 34,271,243 161,129,400				161,129,400
<i>att utgå från riksgäldskontoret:</i>				
riksdags- och revisionskostnader samt aflöningar m. m., <i>förslagsvis</i> ,				1,029,750
räntor och afbetalningar å statsskulden 16,146,850				
efter afdrag af de till riksgäldskon- toret ingående ränte- och kapitalbetal- ningar				3,431,000
<i>förslagsvis</i>				12,715,850
				13,745,600
<i>Afsättning till arbetareförsäkringsfonden</i>				1,400,000
<i>Afsättning till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfalls- försäkring och sjukkassors bildande</i>				350,000
Summa kronor				178,070,700

Kungl. Maj:t föreslår i sammanhang härmed enligt beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 12 innevarande januari*), att Riksdagen må medgifva, att vid statsregleringen för år 1905 de i Rikets Ständers skrifvelse den 12 maj 1841 angifna grunder i afseende å dispositionen af besparingarna å hufvudtitlarna fortfarande må blifva gällande.

Utgifter utom riksstaten.

Beträffande slutligen de under sjätte hufvudtiteln omförmälda anslag dels å 4,000,000 kronor till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar, dels likaledes å 4,000,000 kronor till fortsättande af statsbanan från Göteborg till Skee, dels ock 2,707,500 kronor till påbörjande af anläggning såväl af en statsbana från Morjärv öfver Storträsk och Lappträsk till Karungi by i Karl Gustafs socken af Norrbottens län som ock i sammanhang därmed af landsväg från Boden öfver Morjärv till Lappträsk föreslår, jämlikt nyssnämnda statsrådsprotokoll*), Kungl. Maj:t, att berörda belopp, tillhopa 10,707,500 kronor, som bör bestridas af upplånta medel, må anvisas till utgående af riksgäldskontoret.

Samtliga de i denna proposition åberopade eller för öfrigt med statsregleringen sammanhang ägande handlingar skola Riksdagens statsutskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

ERNST MEYER.

*) Se bil. till statsverkspropositionen: "Sammanställning af inkomster och utgifter".

Bilagor

till

Kungl. Maj:ts

nådiga proposition

om statsverket år 1904.

Inkomsterna.

Utgifterna å I—X hufvudtitlarne.

Sammanställning af inkomster och utgifter.

Propositionens justering.

Inkomsterna.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari
1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts pröfning de delar af statsregleringen vid nu instundande riksdag, som rörde beräkningen af statsverkets tillgångar för de behof, hvilka vid ifrågavarande statsreglering borde fyllas, därvid departementschefen, efter att hafva anmält statskontorets den 10 december nästlidet år afgifna berättelse om statsverkets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse finnes detta protokoll bilagd under litt. A, vidare anförde:

Beträffande först resultatet af 1902 års statsreglering har stats-

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 1 Afd.

kontoret i underdånig skrifvelse den 13 augusti 1903 anmält, att, sedan rikshufvudboken för år 1902 blifvit afslutad, statsregleringen för samma år visat sig hafva utfallit sålunda:

brist å statsverkets inkomster	kronor	5,050,783: 39	
brist å förslagsanslag, utgående från statskontoret, ..	„	7,741,527: 01	kronor 12,792,310: 40

Dragas härifrån

öfverskott å vissa inkomstitlar	kronor	10,217,024: 12	
besparingar å förslagsanslag, som utgå från statskontoret,	„	814,620: 44	
besparingar å förslagsanslag, som utgå från riksgäldskontoret,	„	28,698: 03	
besparingar å en del extra anslag till följd af anslagens upptagande i riksstaten till jämnt krontal	„	21: 68	
besparing å tionde hufvudtitelns anslag »bidrag till folkskolelärares pensionering»	„	600: —	
odisponerade behållningar å en del extra anslag ..	„	55,304: 81	„ 11,116,269: 08
uppstår en nettobrist af	kronor	1,676,041: 32.	

I samma skrifvelse redogjorde statskontoret jämväl för den i rikshufvudboken under benämning af »fonden för reserverade medel» upplagda särskilda räkning öfver öfverskott och brister i statsregleringarna, hvaraf inhämtas, att behållningen å denna fond vid 1901 års slut utgjorde

kronor 46,833,566: 55	
hvertill komme af myntverkets behållning för år 1902	„ 229,813: 39 kronor 47,063,379: 94

samt att, om därifrån afräknades dels den på 1902 års riksstat af den-

transport kronor 47,063,379: 94

transport kronor 47,063,379: 94

na behållning uppförda
 anvisning af kronor 24,165,000: —
 och dels förenämnda netto-
 brist i samma års stats-
 reglering..... „ 1,676,041: 32 „ 25,841,041: 32
 uppkomme det belopp af kronor 21,222,338: 62,
 hvartill enligt 1902 års rikshufvudbok behållningen å nyssnämnda sär-
 skilda räkning vid samma års slut uppginge. Då emellertid i 1903 års
 riksstat vore såsom tillgång påräknadt ett öfverskott å statsregleringarna
 för år 1900 och föregående
 år till belopp af kronor 15,916,000: —
 och i 1904 års riksstat..... „ 6,752,000: — kronor 22,668,000: —
 men fondens behållning vid 1902 års slut endast
 uppginge till „ 21,222,338: 62
 förefunnes en brist af kronor 1,445,661: 38.

Skillnaden mellan sistnämnda summa och det belopp 1,676,041
 kronor 32 öre, som angifvits såsom nettobrist å 1902 års statsreglering,
 är beroende därpå, att bland fondens för reserverade medel tillgångar
 ingå dels det belopp, 566 kronor 55 öre, hvarmed öfverskottet å stats-
 regleringarne för år 1901 och föregående år, 6,752,566 kronor 55 öre,
 öfverstiger anvisningen å samma öfverskott enligt 1904 års riksstat,
 6,752,000 kronor, och dels af myntverkets behållning för år 1902,
 229,813 kronor 39 öre. Om ifrågavarande båda belopp, tillhopa 230,379
 kronor 94 öre, afdragas från nettobristen enligt rikshufvudboken å 1902
 års statsreglering, 1,676,041 kronor 32 öre, uppkommer det belopp
 1,445,661 kronor 38 öre, eller i rundt tal 1,445,700 kronor, för hvilket
 tillgång nu måste beredas.

Såvidt hittills kan vara känt och beräkneligt, hafva följande 1903 års stats-
 öfverskott uppstått å 1903 års statsreglering: reglering.

	Kronor.
Järnvägstrafikmedel, för år 1903 beräknade till 7,000,000 kronor, hafva inlevererats med 12,000,000 kronor och alltså lämnat ett öfverskott af	5,000,000
Skogsmedel, för år 1903 beräknade till 7,000,000 kronor, hafva, enligt meddelande från domänstyrelsen, influtit med 8,660,580 kronor 61 öre, hvadan uppstått ett öfver- skott af i jämnadt tal	1,660,000
transport	6,660,000

	Kronor.
transport	6,660,000
<i>Tullmedel</i> , för år 1903 beräknade till 48,500,000 kronor, hafva, enligt meddelande från generaltullstyrelsen, belöpt sig till 57,036,995 kronor 23 öre och således öfverskridit beräkningen med i jämnadt tusental 8,536,000 kronor. Då emellertid det å riksstatens sjunde hufvudtitel uppförda förslagsanslag till tullverket, 2,982,000 kronor, hvilket skall af tullmedlen direkt utgå, kan beräknas hafva öfverskridits med i jämnadt tusental 730,000 kronor, uppstår ett nettoöfverskott af omkring	7,800,000
<i>Postmedel</i> , för år 1903 beräknade till 13,340,000 kronor, kunna, enligt meddelande från generalpoststyrelsen, beräknas hafva influtit med 15,272,000 kronor och således öfverskridit beräkningen med 1,932,000 kronor. Emellertid har det å riksstatens sjätte hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till postverket, att utgå direkt af postmedlen, 12,951,000 kronor, öfverskridits med omkring 1,120,000 kronor, hvadan nettoöfverskottet å postmedlen kan beräknas till omkring.....	810,000
<i>Stämpelmedel</i> , för år 1903 beräknade till 6,500,000 kronor, hafva, såvidt hittills är känt, influtit med 7,178,650 kronor 54 öre, hvadan uppstått ett öfverskott af i jämnadt tal	678,000
summa	15,948,000
Däremot komma å andra inkomstitlar rätt afsevärda brister att uppstå, nämligen:	
å <i>brännvinstillverkningsskatt</i> , som i riksstaten för år 1903 beräknats till 20,500,000 kronor samt influtit med 20,984,563 kronor 10 öre, hvarifrån emellertid bör fränräknas hvad som för denaturerad brännvin restituerats, eller 1,254,360 kronor 61 öre, hvadan å denna inkomstitel uppstår en brist af i jämnadt tusental ..	769,000
å <i>hvitbetssockertillverkningsafgiften</i> , som i 1903 års riksstat beräknats till 11,500,000 kronor, men icke debiterats med mera än 10,485,216 kronor 84 öre, utvisande inkomstiteln alltså en brist af i jämnadt tal ..	1,020,000
transport	1,789,000

	Kronor.
transport	1,789,000
å <i>bevillning af fast egendom</i> samt af inkomst för år 1902, i riksstaten för år 1903 beräknad till 8,500,000 kronor, men icke debiterad med mera än 8,123,003 kronor 37 öre, hvadan en brist uppstår af i jämnadt tal 377,000 kronor, hvilken med hänsyn till å denna titel förekommande afkortningar torde kunna beräknas förhöjd till...	600,000
samt å <i>tilläggsbevillning till bevillningen af fast egendom samt af inkomst för år 1902</i> , i riksstaten för år 1903 beräknad till 7,650,000 kronor, men icke debiterad med mera än 6,997,475 kronor 51 öre, hvadan en brist uppstår af i jämnadt tal 652,000 kronor, hvilken med hänsyn till å titeln förekommande afkortningar torde böra beräknas höjd till	700,000
eller tillsammans brister	3,089,000

Om ofvan omförmälda öfverskott minskas med dessa brister, uppstår ett nettoöfverskott å inkomsterna af 12,859,000

I öfrigt å en del inkomstitlar uppkommande öfverskott kunna antagas ungefärligen motsvara de brister, som å andra inkomstitlar uppstått.

Enligt rikshufvudboken för år 1902 hafva å samma års förslagsanslag uppstått

brister	kronor 7,741,527: 01
besparingar	„ 814,620: 44
eller en nettobrist af	kronor 6,926,906: 57

Då med full visshet kan förväntas, att nettobristen å förslagsanslagen jämväl för år 1903 kommer att uppgå till högst betydande belopp, och det är att antaga, att denna nettobrist snarare kommer att öfver- än understiga nettobristen år 1902, kan nettoöfverskottet å statsregleringen för år 1903, oaktadt de betydande öfverskotten å flera inkomstitlar, icke beräknas till högre belopp än 5,000,000 kronor.

Alltsedan den statsreglering, som förelades 1881 års Riksdag, har i regel vid uppgörandet af statsregleringen för det budgetår, som följt näst efter hvarje Riksdags sammanträde, det förfarande iakttagits, att befintligt öfverskott å statsregleringen för det år, som närmast föregått Riksdagens sammanträde, icke tagits i beräkning. Lämpligheten i allmänhet af ett dylikt förfaringssätt vill jag icke heller bestrida. Då

emellertid från 1902 års statsreglering kvarstår en brist af i rundt tal 1,445,700 kronor, som nu måste täckas, och statsverkets inkomster för år 1905, såsom jag snart blifver i tillfälle att visa, icke äro tillräckliga för att fylla behovet för samma år, synas mig omständigheterna så till vida berättiga till en afvikelse från nämnda förfaringssätt, att af det öfverskott, som, enligt hvad jag förut nämnt, kan antagas uppkomma å 1903 års statsreglering, ett belopp, motsvarande bristen å 1902 års statsreglering, bör få tagas i beräkning för den statsreglering, som nu föreligger; och hemställer jag därför i underdånighet, att af berörda öfverskott ett belopp af 1,445,700 kronor må beräknas för 1905 års statsreglering.

*Ordinarie inkomster.
Järnvägs-
trafikmedlen.*

Hvad beträffar beräkningen af statsverkets inkomster för år 1905 och därvid först de *ordinarie inkomsterna*, hafva *järnvägstrafikmedlen* af statskontoret, hvars berättelse jag återopar, upptagits med 10,000,000 kronor, eller samma belopp, hvartill järnvägsstyrelsen ansett dem böra beräknas. Järnvägstrafikmedlen äro i riksstaterna beräknade, år 1902 till 7,000,000 kronor, år 1903 till likaledes 7,000,000 kronor och år 1904 till 9,203,000 kronor. De till statskontoret inlevererade järnvägstrafikmedlen hafva utgjort, år 1902 8,000,000 kronor och år 1903 12,000,000 kronor. Med hänsyn till den betydande ökning, som år 1903 uppstått å denna inkomsttitel och som tydligen utvisar, att järnvägstrafiken är stadd i stark utveckling, anser jag, att järnvägstrafikmedlen kunna beräknas något högre än järnvägsstyrelsen föreslagit; och då i förhållande till beloppet af berörda ökning en höjning af den föreslagna beräkningen med 1,000,000 kronor icke synes vara för hög, hemställer jag i underdånighet, att inkomsttiteln järnvägstrafikmedel må i riksstaten upptagas med 11,000,000 kronor.

*Terminsaftifter från läro-
verken.*

Under förutsättning att hvad Eders Kungl. Maj:t den 31 december 1903 beslutat i nådig proposition föreslå Riksdagen i fråga om lönerreglering för lärarne vid rikets allmänna läroverk m. m. varder af Riksdagen bifallet och sålunda terminsaftifter till statsverket komma att erläggas af lärjungarne vid samma läroverk, uppkommer en ny statsinkomst, som bör i riksstaten uppföras; och hemställer jag i underdånighet, att denna inkomst, som enligt den utredning i ämnet, statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet till statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 31 december 1903 lämnat, lären böra för år 1905 beräknas till 420,000 kronor, må i riksstaten med detta belopp upptagas bland

statsverkets ordinarie inkomster under benämning: *terminsafgifter från läroverken*.

Öfriga ordinarie inkomster torde få i riksstaten uppföras med de belopp, statskontoret föreslagit.

Bevillningarne äro af statskontoret beräknade till 136,495,000 kronor, eller, efter afdrag af inkomstskatten, till hvilken jag senare återkommer, till 125,995,000 kronor. I detta belopp ingå *tullmedel* med 52,500,000 kronor. För år 1904 äro tullmedlen beräknade till 52,000,000 kronor och i förhållande till detta belopp innebär således statskontorets beräkning en höjning af tullmedlen med 500,000 kronor. Tullmedlen hafva i medeltal för åren 1900—1902 ingått med 53,942,341 kronor.

*Bevillningar.
Tullmedlen.*

Enligt meddelande från generaltullstyrelsen hafva de för år 1903 utgjort 57,036,995 kronor 23 öre, i sammanhang hvarmed dock bör erinras, att, enligt hvad statskontoret meddelat, det å riksstaten under sjunde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till tullverket, 2,982,000 kronor, hvilket skall af tullmedlen direkt utgå, kan beräknas hafva öfverskridits med i jämnadt tusental 730,000 kronor. Utan att åsidosätta nödig försiktighet vid beräkningen synas mig tullmedlen kunna upptagas 1,000,000 kronor högre än statskontoret föreslagit; och torde således tullmedlen få i riksstaten uppföras med ett belopp af 53,500,000 kronor.

Postmedlen äro af generalpoststyrelsen beräknade till i rundt tal 16,145,000 kronor, och med nämnda belopp hafva de äfven upptagits af statskontoret. Af generalpoststyrelsens underdåniga skrifvelse den 28 november 1903 med förslag till postverkets utgiftsstater för år 1905 framgår, att generalpoststyrelsen vid beräkningen af postmedlen för sistnämnda år utgått därifrån, att postverkets samtliga inkomster för år 1903 kunde anses hafva uppgått till 15,272,060 kronor, hvartill lagts en beräknad inkomststegring af 875,000 kronor, hvaraf 375,000 kronor ansetts belöpa på år 1904 och 500,000 kronor på år 1905. Vid generalpoststyrelsens beräkning har jag icke funnit annat att erinra, än att den förväntade inkomststegringen synes mig redan för år 1904 kunna beräknas något högre än generalpoststyrelsen antagit, eller till 475,000 kronor. Med iakttagande häraf skulle således postmedlen kunna beräknas till 16,247,060 kronor; och torde desamma få i riksstaten uppföras med ett till 16,245,000 kronor afjämnadt belopp.

Postmedlen.

Beträffande öfriga bevillningar hemställer jag, att desamma måtte upptagas med de af statskontoret föreslagna belopp.

Statsverkets inkomster, såsom jag beräknat dem, utgöra, de ordinarie inkomsterna 31,280,000 kronor och bevillningarna 127,095,000 kronor, eller tillsammans 158,375,000 kronor. Läggas härtill dels af öfverskottet å 1903 års statsreglering 1,445,700 kronor dels ock den andel af riksbankens vinst, som är att påräkna för 1905 års statsreglering, utgörande, enligt hvad jag senare blifver i tillfälle att visa, 4,000,000 kronor, uppkommer ett inkomstbelopp af 163,820,700 kronor, som kan disponeras för 1905 års statsreglering.

*Utgifterna för
år 1905.*

Utgifterna för sistnämnda år, sådana oberäknade, för hvilka tillgång otrifvelaktigt bör beredas genom upplåning, hafva vid förberedande behandling af statsregleringen befunnits uppgå till 180,625,000 kronor. I fråga om detta utgiftsbelopp torde det tillåtas mig att här göra några erinringar. En omständighet, som redan förut vid flera tillfällen uppmärksammats och äfven nu starkt faller i ögonen, är de betydande belopp, hvarmed vissa förslagsanslag blifvit öfverskridna. Att nu på en gång afhjälpa detta missförhållande har icke varit möjligt, men en afsevärd början har dock ansetts böra göras. Sålunda lär, enligt hvad jag inhämtat, af vederbörande departementschefer komma att föreslås höjning af de i riksstaten under sjätte hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till hospitals underhåll med 550,000 kronor, till rese- och traktamentspenningar med 36,706 kronor samt till skrifmaterialier och expenser ved m. m. med 100,008 kronor, af det i riksstaten under åttonde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor med 800,000 kronor samt af det i riksstaten under tionde hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap med 100,000 kronor. Själf har jag för afsikt att föreslå höjning af det under sistnämnda hufvudtitel uppförda förslagsanslag till allmänna indragningsstaten med 29,065 kronor. De belopp, hvarmed berörda förslagsanslag äro afsedda att höjas, tillhopa 1,615,779 kronor, hafva också tagits i beräkning vid angifvandet af förenämnda utgiftssumma. I densamma ingår äfven ett belopp af 4,000,000 kronor för ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar, om hvars anskaffande framställning lär komma att göras af statsrådet och chefen för civildepartementet. I fråga om sättet för beredande af tillgång för dylik materiel, då den funnits böra anskaffas, hafva olika utvägar anlitats, dels upptagande af lån dels ock anvisande af medel å riksstaten. Med hänsyn till den statsfinansiella ställningen sådan den företer sig vid nu förevarande statsreglering synes mig beträffande ifrågavarande 4,000,000 kronor den förstnämnda utvägen böra väljas.

Om således från förenämnda utgiftssumma, 180,625,000 kronor, afdragas de däri inberäknade 4,000,000 kronor för ny järnvägsmateriel, angifver det belopp, som sålunda uppkommer, 176,625,000 kronor, sammanlagdt med bristen å 1902 års statsreglering, 1,445,700 kronor, eller tillsammans 178,070,700 kronor, det statsbehof, för hvilket tillgång bör beredas å 1905 års riksstat. Då inkomsterna beräknats till 163,820,700 kronor, uppstår således en brist af 14,250,000 kronor. För att fylla denna brist torde i första rummet böra anlitas en inkomstskatt.

På framställning af Eders Kungl. Maj:t har Riksdagen åtagit sig inkomstskatt för hvarterdera af åren 1903 och 1904. Enligt nådiga kungörelsen den 17 juni 1903 angående inkomstskatt för år 1904 skall den vid 1902 års riksdag för år 1903 antagna, den 21 juni 1902 utfärdade förordning om inkomstskatt fortfarande under år 1904 gälla med viss förändrad lydelse af det vid förordningen fogade uppgiftsformulär. Det förslag till inkomstskatt för år 1905, jag ämnar underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning, är affattadt i öfverensstämmelse med det förslag om inkomstskatt för år 1904, som af Eders Kungl. Maj:t framlades för Riksdagen. Sistberörda förslag afsåg, bland annat, att skattskyldighet för inkomst af fast egendom skulle inträda, så snart fastighetsinkomsten uppginge till minst 300 kronor, samt skatt utgå för fastighetsinkomstens hela belopp, såvida skattskyldigs behållna inkomst i dess helhet uppginge till 300 kronor eller därutöfver. I denna del vann förslaget icke Riksdagens bifall. Jag hyser emellertid fortfarande den mening, att skattskyldighetens utsträckning till sådan fastighetsinkomst, som nyss nämnts, är berättigad och af omständigheterna påkallad. Med hänsyn till frågans stora vikt har det icke heller syns mig obefogadt att ånyo påkalla Riksdagens pröfning af densamma.

Inkomstskatt.

Inkomstskatten är i riksstaten för år 1904 liksom ock i föregående års riksstat uppförd med ett belopp af 10,500,000 kronor. Enligt uppgifter, som jag inhämtat genom öfverståthållareämbetet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen, har den af 1903 års vederbörande pröfningsnämnder bestämda inkomstskatten uppgått till sammanlagdt belopp af 10,586,854 kronor, däraf 7,657,541 kronor för städerna och 2,929,313 kronor för landet. De beräkningar, som legat till grund för inkomstskattens upptagande i riksstaterna med belopp af 10,500,000 kronor, hafva således i det hela visat sig vara riktiga. Den ökning af inkomstskattens afkastning, som kan förutsättas blifva en följd af skattskyldighetens utsträckning till inkomst af mindre fastigheter, har förut beräknats till 500,000 kronor, och i denna beräkning har jag icke nu anledning att föreslå någon ändring.

Åberopande hvad jag sålunda anført och under förutsättning af bifall till förenämnda förslag om inkomstskatt för år 1905, hemställer jag i underdånighet, att bland statsverkets inkomster i förslaget till riksstat måtte upptagas skattetiteln inkomstskatt med en beräknad afkastning af 11,000,000 kronor.

*Inkomsternas
uppställning.*

Ehuru jag hemställer, att statsverkets inkomster för år 1905 må med de belopp, jag föreslagit, få i statsverkspropositionen upptagas i den ordningsföljd, som hittills varit iakttagen, och likaledes med den vanliga fördelningen i *ordinarie inkomster* och *bevillningar*, torde det tillåtas mig att, likasom vid föregående tillfällen ägt rum, här låta införa en gruppering af dessa inkomster, som bättre än den sedvanliga uppställningen lämnar en öfersikt af dessa inkomsters olika natur ur finansiell synpunkt och närmare sammanför inkomster af närbesläktad art.

Denna öfersikt angifver såsom

Statsverkets inkomster:

A. Inkomster, som ej utgöra skatter:

arrendemedel	kronor	1,900,000: —	
skogsmedel	„	7,500,000: —	
järnvägstrafikmedel	„	11,000,000: —	
postmedel	„	16,245,000: —	
telegrafmedel	„	7,500,000: —	
bötesmedel	„	420,000: —	
terminsafgifter från läroverken	„	420,000: —	
extra uppbörd	„	200,000: —	45,185,000: —

B. Skatter:

a) allmänna:

tullmedel	kronor	53,500,000: —	
brännvinstillverk-			
ningsskatt	„	25,700,000: —	
punschskatt	„	1,300,000: —	
maltskatt	„	3,000,000: —	
transport	kronor	83,500,000: —	45,185,000: —

transport kronor	83,500,000: —	45,185,000: —
hvitbetssocker- tillverknings- afgift	„ 12,000,000: —	
stämpelmedel ...	„ 6,600,000: —	
mantalspenningar	„ 780,000: —	
bevillningaffast egendom samt af inkomst för år 1904	„ 8,500,000: —	
inkomstskatt för år 1905	„ 11,000,000: —	122,380,000: —
b) särskilda afgifter:		
fyr- och båkme- del	kronor 1,500,000: —	
kontrollstämpel- medel	„ 60,000: —	
bevillningsafgif- terförsärskilda förmåner och rättigheter	„ 250,000: —	1,810,000: —
		124,190,000: —
	summa kronor	169,375,000: —

Enligt hvad jag inhämtat från fullmäktige i riksbanken, kan riksbankens vinst för år 1903 beräknas till 4,447,788 kronor 3 öre. Efter afdrag af det belopp, motsvarande tio procent af den behållna vinsten, som bör afsättas till bankens reservfond, eller 444,778 kronor 80 öre, återstå 4,003,009 kronor 23 öre, af hvilket belopp, enligt hvad jag förut anført, 4,000,000 kronor torde böra tagas i anspråk för statsregleringen för år 1905. Jag hemställer därför i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t ville hos Riksdagen göra framställning, att af Riksbankens vinst för år 1903 måtte för statsverkets behof anvisas berörda belopp, 4,000,000 kronor, att från riksbanken utbetalas de tider under år 1905, Riksdagen bestämmer.

*Riksbankens
vinstmedel.*

Med de inkomstkällor, jag nu angifvit, återstår dock ett utgiftsbelopp af 3,250,000 kronor, för hvilket motsvarande tillgång måste utfinnas. Då det skulle kunna ifrågasättas att genom ökad beskattning i en eller

annan form täcka nämnda brist, finner jag mig häremot böra erinra, att för fyllandet af 1904 års statsbehof ökad beskattning i ganska afsevärd utsträckning måst tagas i anspråk och att det därför, så vidt möjligt, bör undvikas att nu ytterligare öka skattebördan. Detta låter sig också göra, därest hvad jag nu ämnar föreslå vinner godkännande.

*I riksstaten för
år 1903 till
statsverkets
kassaförlags-
fond afsatt
belopp.*

I nådig proposition till 1902 års Riksdag föreslog Eders Kungl. Maj:ts Riksdagen att till upptagande i riksstaten för år 1903 bevilja en särskild tilläggsbevillning af 7,650,000 kronor att, utan sammanblandning med bevillningen af fast egendom samt af inkomst, på grund af 1902 års bevillningstaxering utgå efter angifna grunder. I det förslag till riksstat för år 1903, som förelades Riksdagen, upptogs tilläggsbevillningens belopp, 7,650,000 kronor, bland statsverkets inkomster men affördes under utgifterna såsom afsättning till en fond för bestridande af kostnader för kasernbyggnader; och afsågs med Eders Kungl. Maj:ts berörda förslag, att fonden skulle utgöra en reserv, som, efter inhämtande af Riksdagens beslut i hvarje särskildt fall, finge anlitas för att bestrida en del af de i de följande årens statsregleringar förekommande kostnader för kasernbyggnader.

Eders Kungl. Maj:ts förslag om en särskild tilläggsbevillning blef af Riksdagen bifallet. Däremot vann förslaget om afsättande af tilläggsbevillningens belopp till en fond med nyss angifvet syfte icke Riksdagens godkännande. I skrifvelse angående statsregleringen för år 1903 och sättet för anordnande af vissa anslagsbelopp den 20 maj 1902 anmälde nämligen Riksdagen, att Riksdagen, med afslag å Eders Kungl. Maj:ts sistberörda förslag, i riksstaten för 1903 till statsverkets kassaförlagsfond öfverfört 6,500,000 kronor, dock med bibehållande af rätt för Riksdagen att framdeles öfver detta belopp på annat sätt förfoga. I berörda belopp förefinnes således en tillgång, som med Riksdagens medgifvande kan disponeras; och då det af mig förut antydda önskningsmålet — undvikande af ökad beskattning — kan ernås genom att af denna tillgång för år 1905 års statsreglering beräkna hälften, eller 3,250,000 kronor, tvekar jag icke tillstyrka Eders Kungl. Maj:ts att föreslå Riksdagen att medgifva, att af ifrågavarande i riksstaten för år 1903 till statsverkets kassaförlagsfond öfverförda belopp, 6,500,000 kronor, hvaröfver Riksdagen förbehållit sig rätt att framdeles på annat sätt förfoga, hälften, eller 3,250,000 kronor, må beräknas såsom tillgång vid 1905 års statsreglering.

Om, under förutsättning af bifall till hvad jag nu föreslagit, till slutsumman af statsverkets ofvan beräknade inkomster..... kronor 169,375,000: —

läggas:

af öfverskottet å 1903 års statsreglering.....	„	1,445,700: —
af riksbankens vinstmedel för år 1903.....	„	4,000,000: —
samt af förenämnda i riksstaten för år 1903 till statsverkets kassaförlagsfond öfverförda belopp	„	3,250,000: —
så erhålles för statsregleringen för år 1905 en tillgång af		kronor 178,070,700: —

De af föredragande departementschefen sålunda i afseende å beräkningen af statsverkets ofvan omförmälda tillgångar och därmed sammanhängande ämenen gjorda hemställanden och förslag, i hvilka statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla.

Ex protocollo:
Hjalmar Rettig.

Bil. litt. A.

Till Konungen.

Enligt § 2 af den för statskontoret gällande instruktion åligger det detta ämbetsverk att hvarje år före den 15 december till Eders Kungl. Maj:t afgifva berättelse om statsverkets inkomster under sistförflutna året jämte förslag till deras beräkning vid nästföljande stats-

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 1 Afd.

reglering med hvad mera som kan tjäna till upplysning vid uppgörande af Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof; och får nu i anledning häraf statskontoret underdånigst *dels* åberopa sin den 24 sistlidne september afgifna underdåniga berättelse om statsverkets tillstånd och förvaltning år 1902, hvarmed öfverlämnats ett tryckt exemplar af det kapitalkonto till rikshufvudboken för samma år med därtill hörande tablåer och bilagor, som härstädes upprättats, *dels ock* hänvisa till statskontorets underdåniga skrifvelse den 13 därförutgångne augusti angående riksbokslutet för år 1902.

Uti denna senare skrifvelse har statskontoret beträffande resultatet af nämnda års statsreglering anmält, att å statsverkets inkomster samt å ordinarie och extra ordinarie förslagsanslag uppstått en nettobrist å 1,676,041 kronor 32 öre.

Beträffande den uti rikshufvudboken under benämning »fonden för reserverade medel» upplagda särskilda räkning å öfverskott och brister i statsregleringarne omförmäldes i samma skrifvelse, att behållningen å denna fond vid 1902 års början ut-

gjorde kronor 46,833,566: 55,

hvertill komme myntver-

kets behållning för år

1902 „ 229,813: 39 kronor 47,063,379: 94.

Om härifrån afräknas *dels*

den på 1902 års riksstat

af denna behållning upp-

förda anvisning „ 24,165,000: —

och *dels* förestående netto-

brist i samma års stats-

reglering „ 1,676,041: 32 „ 25,841,041: 32

uppkommer det belopp af „ 21,222,338: 62

hvertill enligt 1902 års rikshufvudbok behållningen å omförmälda särskilda räkning vid samma års slut uppgick. I innevarande års riksstat är såsom tillgång påräknadt ett öfverskott å statsregleringarna för föregående år till ett belopp af 15,916,000 kronor och enligt 1904 års riksstat 6,752,000 kronor eller tillsammans 22,668,000 kronor. Då emellertid fondens behållning vid 1902 års slut endast uppgick till 21,222,338 kronor 62 öre, förefinnes alltså en brist att i främsta rummet fylla, uppgående till ett belopp af 1,445,661 kronor 38 öre.

Beträffande därefter själfva inkomstberäkningen för år 1905 innefattas statskontorets förslag därtill uti bifogade tabell litt. a). Vid upprättande häraf har statskontoret fäst afseende *dels* därpå, huruvida de å de särskilda inkomstitlarna under de senare åren enligt räkenskaperna influtna belopp haft stigande eller fallande tendens, uti hvilket hänseende återopas här bifogade tabell litt. b), *dels* ock på de vid dessa titlar förekommande särskilda förhållanden, för hvilka statskontoret får här nedan närmare redogöra.

Ordinarie inkomster.

Arrendemedlen, som för år 1904 beräknats till 2,000,000 kronor, hafva under senaste femårsperiod influtit med i medeltal 2,188,306 kronor och med en årlig minskning i medeltal af 42,951 kronor. Då inkomstbeloppet sistlidet år endast uppgick till 2,089,564 kronor och en ytterligare förminskning till följd af den alltjämt fortgående försäljningen af mindre kronolägenheter är att förutse, anser sig statskontoret böra hemställa, att denna inkomstitel må för år 1905 beräknas till 1,900,000 kronor.

Mantalspenningarne, som i riksstaten för nästkommande år äro uppförda med 780,000 kronor, belöpte sig sistlidet år till 764,455 kronor, och utvisa under de senaste fem åren en årlig ökning i medeltal af 8,396 kronor. Inkomstiteln kan förty icke beräknas år 1905 infläta med högre belopp än det hvarmed den år 1904 är i riksstaten uppförd, eller 780,000 kronor.

Bötesmedlen. Denna inkomstitel, som under en följd af föregående år befunnit sig i en stark stegring, från 319,671 kronor år 1897 till 410,853 kronor år 1900 och 426,306 kronor år 1901, har emellertid under år 1902 icke influtit med mera än 415,341 kronor, och då inkomstitelns stegringstendens, som för perioden 1897—1901 utgjorde 26,659 kronor, för perioden 1898—1902 nedgått till 15,646 kronor, finner sig statskontoret, jämväl med hänsyn därtill, att inkomstiteln under senaste tre år influtit med i medeltal 417,500 kronor årligen, böra föreslå dess beräkning för år 1905 till 420,000 kronor.

Kontrollstämpelmedlen, i 1904 års riksstat upptagna med 70,000 kronor, hafva jämväl under en följd af föregående år befunnit sig i stark och konstant stegring från 48,213 kronor år 1897 till 66,058

kronor år 1901, men hafva år 1902 icke influtit med mera än 63,838 kronor. Då jämväl här kan förspörjas en nedgång i stegringstendensen från 4,461 kronor för perioden 1897—1901 till 2,012 kronor för perioden 1898—1902, hemställer statskontoret med jämväl tagen hänsyn till medeltalet för nästförflutna tre år eller 63,374 kronor, att inkomstiteln må för år 1905 beräknas till 60,000 kronor.

Fyr- och båkmedlen torde för år 1905 böra upptagas till enahanda belopp som under en följd af föregående år, eller 1,500,000 kronor, ehuru desamma under senaste femårsperiod influtit med 1,700,146 kronor i medeltal årligen.

Telegrafmedlen äro i riksstaten för år 1904 upptagna till 7,000,000 kronor och hafva, enligt hvad statskontoret inhämtat, af telegrafstyrelsen beräknats för år 1905 till 7,500,000 kronor.

Järnvägstrafikmedlen. Enligt hvad statskontoret inhämtat har järnvägsstyrelsen beräknat denna inkomstitel för år 1905 till 10,000,000 kronor, varande detta belopp upptaget i bifogade tabell.

Skogsmedlen, som i riksstaten för år 1904 äro upptagna med 7,500,000 kronor, hafva utgjort:

år 1900	kronor 8,279,718: —
„ 1901	„ 7,830,101: —
„ 1902	„ 6,106,882: —
eller i medeltal för dessa tre år ..	„ 7,405,567: —

Enligt från domänstyrelsen erhållen uppgift hafva statsverkets skogsmedelsinkomster under innevarande års tre första kvartal belöpt sig till 7,884,237 kronor 56 öre. I händelse skogsmedelsuppbörden under fjärde kvartalet kommer att motsvara uppbörden under samma kvartal af sistlidet år, 732,432 kronor 44 öre, skulle inkomsten af skogsmedel för år 1903 alltså komma att uppgå till 8,616,670 kronor och i medeltal för åren 1901—1903 utgöra 7,517,884 kronor.

Då den tendens till sjunkning, som denna inkomstitel under åren 1900—1902 företett, nu synes hafva upphört, anser statskontoret sig böra hemställa, att inkomstiteln för år 1905 beräknas med enahanda belopp som för år 1904, eller 7,500,000 kronor.

Extra uppbörd. Denna inkomstitel, för år 1904 beräknad till 150,000 kronor, har i medeltal under nästförflutna tre år influtit med 205,896 kronor årligen, och finner sig statskontoret kunna tillstyrka, att densamma för år 1905 beräknas till 200,000 kronor.

Bevillningar.

Tullmedlen hafva enligt räkenskaperna inbragt:

år 1900	kronor 57,360,266: —
„ 1901	„ 49,341,561: —
„ 1902	„ 55,125,196: —
eller i medeltal för dessa tre år ..	„ 53,942,341: —

För januari—november innevarande år hafva, enligt meddelande från generaltullstyrelsen, debiterade tullmedlen utgjort 51,947,940 kronor 27 öre och skulle, därest uppbörden för innevarande månad blefve lika med den för december månad sistlidet år eller 4,775,516 kronor 26 öre, för innevarande år uppgå till 56,723,456 kronor 53 öre.

Här bör erinras, att stegringen år 1902 delvis är beroende af förändrad bokföring, enär i de debiterade tullmedlen ingår ett belopp af 1,818,658 kronor 86 öre, hvilket under föregående år bokförts framför linjen såsom deponerade tullmedel, men som på grund af föreskriften i nådiga brevet den 29 november 1901 vid 1902 års ingång uppdebiterats inom linjen.

Med hänsyn till den vid innevarande års riksdag beslutade höjningen af tullsatserna för brännvin, sprit och likörer samt vin af viss alkoholhalt, beräknades tullmedlen år 1904 inflyta med 52,000,000 kronor, och statskontoret anser denna inkomsttitel kunna för år 1905 upptagas med ett till 52,500,000 kronor höjdt belopp.

Postmedlen. Statskontoret har inhämtat, att generalpoststyrelsen vid afgifvande af förslag till inkomst- och utgiftsstater, som böra till nästkommande riksdags pröfning öfverlämnas, beräknat inkomsten af postmedlen till 16,145,000 kronor, hvadan denna summa blifvit i bilagda tabell uppförd.

Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter. De särskilda avgifter, som innefattas under denna titel, hafva enligt räkenskaperna debiterats med:

	1900.		1901.		1902.	
för rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar af bankbolag med sedelutgifningsrätt	1,455	13	1,455	13	1,455	13
af vissa handlande och handels-expediter	849,528	63	918,834	04	721,160	28
af utländingar för konserter och dramatiska eller andra föreställningar	256,000	—	259,500	—	259,600	—
	7,672	50	7,813	50	7,092	—
Summa	1,114,656	26	1,187,602	67	989,307	41

Med anledning däraf att till följd af föreskrift i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, § 41, samtliga enskilda banker komma att efter nästkommande års ingång hafva upphört med sin sedelutgifning och förty största delen af den inkomst, som bokföres under förevarande titel, kommer att bortfalla, beräknades inkomsttiteln för år 1904 till endast 250,000 kronor, med hvilket belopp statskontoret upptagit den-samma jämväl för år 1905.

Stämpelmedlen, som för år 1904 beräknats till 6,500,000 kronor, hafva utgjort:

år 1900	kronor 6,606,207: —
„ 1901	„ 6,103,024: —
„ 1902	„ 7,365,797: —
eller i medeltal för dessa tre år	„ 6,691,676: —

Stämpelafgiften för spelkort ingick i nämnda belopp med:

år 1900	kronor 142,635: —
„ 1901	„ 145,854: —
„ 1902	„ 100,446: —

Under januari—november innevarande år hafva i länens ränterier och till statskontoret influtit stämpelmedel med 6,364,615 kronor 31 öre, däraf 103,613 kronor kortstämplingsafgift; och skulle, i händelse upp-börden för innevarande månad blefve lika med den för december månad nästlidet år, stämpelmedlen för detta år uppgå till 6,990,902 kronor 57 öre, däraf 108,312 kronor kortstämplingsafgift.

Enligt i finansdepartementet utarbetade uppgifter för åren 1900—1902 å beloppet af de stämplat, som användts till nedannämnda handlingar, har detta belopp utgjort:

	1900.		1901.		1902.	
handlingar till lagfartsprotokoll ...	2,119,793	70	2,030,280	25	2,694,601	70
„ till inteckningsprotokoll	448,946	36	429,856	20	486,626	45
„ „ äktenskapsförordsprotokoll	4,820	—	4,700	—	5,270	—
„ „ bouppteckningsprotokoll ...	1,788,853	40	1,592,487	18	2,086,285	91
Summa	4,362,413	46	4,057,323	63	5,272,784	06

Statskontoret har funnit sig böra på grund af hvad sålunda förekommit föreslå denna inkomsttittels beräkning för år 1905 till 6,600,000 kronor.

Brännvinstillverkningsskatt. Enligt räkenskaperna har brännvinstillverkningen i riket utgjort:

år 1898	liter	38,654,829
„ 1899	„	46,208,645
„ 1900	„	43,743,887
„ 1901	„	48,084,865
„ 1902	„	43,949,174
eller i medeltal för dessa fem år	„	44,128,280
samt årliga ökningen under samma period	„	1,323,586.

Tillverkningen under innevarande år intill den 1 innevarande månad har, enligt meddelande från finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, uppgått till

liter 31,712,858,1
om härtill lägges tillverkningen under december månad nästlidet år

„ 6,700,362,7
skulle, under förutsättning att sistnämnda litertal komme att motsvara tillverkningen för samma månad innevarande år, detta års tillverkning blifva

liter 38,413,220,8.

Beträffande tillverkningsskatten får statskontoret meddela följande öfversikt af femårsperioden 1898—1902:

	Influten skatt.	Restitution för		Statsverket behållet.
		denaturerad brännvin.	för högt erlagd skatt.	
År 1898	20,004,608	992,768	6,481	19,005,359
„ 1899	20,889,190	1,104,593	9,080	19,775,517
„ 1900	21,708,416	1,285,504	8,686	20,414,226
„ 1901	21,854,169	1,306,523	4,537	20,543,109
„ 1902	19,550,923	1,407,016	6,088	18,137,819

Under innevarande år intill den 1 dennes är dylik skatt inbetald med 17,936,722 kronor 11 öre och, under förutsättning att inkomsten för innevarande månad kommer att inflyta med lika stort belopp, som under december månad sistlidet är, eller 2,294,719 kronor 45 öre, skulle årets inkomst uppgå till 20,231,441 kronor 56 öre. Om därifrån afdrages hvad under innevarande år blifvit eller än vidare kan varda restitueradt, här förslagsvis beräknadt till 1,500,000 kronor, skulle återstå 18,731,441 kronor 56 öre.

Denna statsinkomst har i medeltal för de tre senaste åren uppgått till 19,698,385 kronor.

Beträffande denna inkomsttitel förekommer vidare, att, efter det Riksdagen genom beslut den 29 januari innevarande år, med bifall till en af Eders Kungl. Maj:t därom aflåten nådig proposition, höjt brännvinstillverkningsskatten från 50 öre till 65 öre för liter, ifrågavarande statsinkomst för år 1904 beräknats till 25,700,000 kronor.

Då statskontoret icke funnit anledning att i denna riksdagens beräkning föreslå någon ändring, har nämnda belopp upptagits i bifogade tabell.

Hvitbetssockertillverkningsafgiften. För all tillverkning af hvitbetssocker skall enligt gällande föreskrifter erläggas tillverkningsskatt i förhållande till det utbyte i råsocker, som de för tillverkningen använda hvitbeter antagas lämna, och skall skatten utgöra hälften af gällande tullsats för utländskt råsocker af mörkare färg än n:o 18 af den i världshandeln antagna holländska standard eller, då sagda tullsats är 23,5 öre för kilogram, 11,75 öre för kilogram.

Vid 1901 års riksdag blef det beräknade utbytet i råsocker höjdt från det förut bestämda 10,5 procent till 11,5 procent, hvilken höjning

skulle träda i kraft den 1 september samma år; och enligt 1902 års riksdags beslut har sockerutbytet af betorna från och med den 1 september samma år beräknats till 12 procent.

Under nedannämnda tillverkningsår, hvilka jämlikt nådiga förordningen den 19 maj 1893 räknas från och med den 1 september till och med den 31 augusti nästföljande år, har, enligt erhållna uppgifter från finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, vid samtliga fabriker inom landet afverkats följande myckenhet betor:

	September— December ton.	Januari— Augusti ton.	Summa ton.	Högsta antalet under tillverk- ningsåret i gång varande fabriker.
1898—1899	478,625	2,307	480,932	19
1899—1900	606,053	15,994	622,047	19
1900—1901	790,703	85,208	875,911	20
1901—1902	855,294	48,498	903,792	20
1902—1903	505,808	—	505,808	20

Enligt meddelande från ofvannämnda byrå har afverkningen under nu löpande tillverkningsår utgjort:

oktober ton 218,566,7

november „ 337,073,8

tillhopa ton 555,640,5

Under motsvarande tid sistlidet år utgjorde betafverkningen 459,531,4 ton.

Inkomsten af denna skattetitel har utgjort för kalenderår:

år 1898 kronor 6,317,671: —

„ 1899 „ 7,483,948: —

„ 1900 „ 9,946,573: —

„ 1901 „ 12,605,642: —

„ 1902 „ 7,775,960: —

Enligt meddelande från ofvannämnda kontroll- och justeringsbyrå har tillverkningsafgiften under januari—november månader innevarande år debiterats med 7,834,531 kronor 5 öre, mot 7,134,604 kronor 77 öre under motsvarande tid nästlidet år. Under december månad sistnämnda år uppgick den debiterade afgiften till 641,355 kronor 42 öre,

hvidan, om förhållandena under denna månad gestaltade sig på enahanda sätt som under samma tid föregående år, 1903 års debiterade hvidbetssockertillverkningsafgift skulle komma att uppgå till 8,475,886 kronor 47 öre.

Beloppet af denna inkomsttitel är i väsentlig grad beroende af utfallet af betskörden. Accisens afkastning växlar år från år, i mån som utfallet af betskörden varder bättre eller sämre, men den brist, som uppstår i den inhemska sockerproduktionen, fylles då genom import från utlandet, hvarigenom nedgången i hvidbetssockertillverkningsafgiften kommer att uppvägas af en höjning i tullinkomsterna. Förhållandena i detta afseende hinna emellertid icke alltid att regleras under loppet af hvarje särskild statsregleringsperiod, hvidan stundom någon rubbning i statsverkets inkomst af sockerbeskattningen på det hela uppstår, men denna rubbning utjämnas snart åter.

Med afseende härå anser statskontoret hvidbetssockertillverkningsafgiften böra för år 1905 beräknas till enahanda belopp som för år 1904 eller 12,000,000 kronor.

Inkomstskatt. Genom nådig proposition den 11 januari 1902 föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att för år 1903 till upptagande i riksstaten för sistnämnda år åtaga sig en särskild bevillning af 10,500,000 kronor under namn af inkomstskatt att utgå efter ett bifogadt förslag till förordning i ämnet. Efter det Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1902 aumält sina beslut i anledning af Eders Kungl. Maj:ts berörda proposition, har Eders Kungl. Maj:t utfärdat nådiga förordningen om inkomstskatt den 21 juni samma år.

I öfverensstämmelse härmed blef inkomstskatten i 1903 års riksstat uppförd med af Eders Kungl. Maj:t föreslagna 10,500,000 kronor, och med enahanda belopp är skatten upptagen jämväl i 1904 års riksstat.

Enligt af finansdepartementet infordrade uppgifter å det belopp, hvartill inkomstskatten blifvit af innevarande års pröfningsnämnder fastställd, har densamma debiterats med ett sammanlagdt belopp för hela riket af 10,586,854 kronor.

I anledning häraf har statskontoret icke ansett någon förändring böra i denna inkomsttitels beräkning vidtagas för år 1905.

Punschskatten. Rörande afkastningen af den särskilda stämpelafgift för försäljning af punsch, som blifvit bestämd genom innevarande års riksdags beslut och nådiga förordningen den 22 sistlidne maj, saknas ännu hvarje erfarenhet, hvidan statskontoret i bifogade tabell upptagit denna inkomsttitel med enahanda belopp, som af Riksdagen beräknats för år 1904, eller 1,300,000 kronor.

Maltskatten. Sedan Eders Kungl. Maj:t till Riksdagen afgifvit förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af malt-drycker samt Riksdagen i skrifvelse den 20 nästlidne maj anmält sina i anledning däraf fattade beslut, har Eders Kungl. Maj:t, i öfverens-stämmelse med nämnda beslut, utfärdat förordning i ämnet den 17 sist-lidne juni. Enligt en af bevillningsutskottet gjord beräkning skulle en maltskatt, efter de sålunda beslutade skattesatserna, antagas kunna in-bringa något öfver 2,900,000 kronor. Denna beräkning var emellertid uppgjord på grund af förhållandena inom bryggeriindustrien under år 1897, men då antagligt vore, att maltafverkningen sedermera öfver-stigit maltafverkningen sagda år, blef denna inkomsttitel på bevillnings-utskottets förslag för år 1904 i riksstaten beräknad till 3,000,000 kronor.

Då jämväl i fråga om denna inkomsttitels resultat ännu icke någon erfarenhet vunnits, har statskontoret uppfört densamma med enahanda belopp.

Bevillning af fast egendom samt af inkomst. Denna inkomsttitel har enligt räkenskaperna utgjort:

år 1897	kronor 6,108,078: —
„ 1898	„ 6,746,055: —
„ 1899	„ 7,165,911: —
„ 1900	„ 7,599,031: —
1901 och 1902 (1901 års bevillning)	„ 7,713,302: —

utvisande en stegringstendens af 401,306 kronor i årlig medelökning.

Att för åren 1901 och 1902 upptagits 1901 års bevillning, beror af det förändrade sätt för bevillningens upptagande i riksstaten och räkenskaperna, som på grund af Riksdagens beslut tillämpats från och med år 1901.

Efter att hafva erinrat om den fasta stegringstendens denna in-komsttitel under en följd af föregående år utvisat, anförde statskontoret uti sitt den 11 december 1902 afgifna utlåtande angående inkomst-beräkningen för år 1904, att, äfven om på grund af de under senare tider inträdda mindre gynnsamma konjunkturerna för affärslifvet någon minskning i nämnda stegringstendens tilläfventyrs skulle komma att göra sig gällande, torde en sådan minskning komma att i fråga om den förevarande inkomsttitelns afkastning mer än motvägas af den stegring i bevillningens belopp, som otvifvelaktigt komme att blifva en följd af tillämpningen af de i förordningen om inkomstskatt den 21 juni 1902 införda bestämmelser om själfdeklaration.

Enligt det af statskontoret den 9 februari innevarande år offent-liggjorda generalsammandrag öfver 1902 års bevillning af fast egendom

samt af inkomst har densamma debiterats med 8,123,003 kronor 37 öre mot 8,124,358 kronor 59 öre föregående år. Då sålunda de ofvan åberopade tryckta konjunkturerna synas hafva haft ett öfver förväntan ogynnsamt inflytande på denna inkomsttitel, hemställer statskontoret, att densamma må i 1905 års riksstat upptagas med ett till 8,500,000 kronor sänkt belopp.

Stockholm den 10 december 1903.

Underdånigst:

HANS WACHTMEISTER.

C. G. SYLVAN.

CHR. L. TENOW.

PER SÖDERMARK.

Föredragande.

Gustaf Ahlm.

Bil. litt. a.

Statsverkets inkomster.

	Kronor.	
Ordinarie inkomster.		
Arrendemedel	1,900,000	—
Mantalspenningar	780,000	—
Bötesmedel	420,000	—
Kontrollstämpelmedel	60,000	—
Fyr- och båkmedel	1,500,000	—
Telegrafmedel	7,500,000	—
Järnvägstrafikmedel	10,000,000	—
Skogsmedel	7,500,000	—
Extra uppbörd	200,000	—
Säger	29,860,000	—
Bevillningar.		
Tullmedel	52,500,000	—
Postmedel	16,145,000	—
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	250,000	—
Stämpelmedel	6,600,000	—
Brännvinstillverkningsskatt	25,700,000	—
Hvitbetssockertillverkningsavgift	12,000,000	—
Inkomstskatt	10,500,000	—
Punschskatt	1,300,000	—
Maltsskatt	3,000,000	—
Bevillning af fast egendom samt af inkomst	8,500,000	—
Säger	136,495,000	—
Summa	166,355,000	—

Statsverkets

	Enligt		
	För år 1898.	För år 1899.	För år 1900.
Ordinarie inkomster.			
Arrendemedel	2,261,366	2,241,916	2,194,877
Mantalspenningar	730,872	741,741	749,423
Bötesmedel	352,757	389,542	410,853
Kontrollstämpelmedel	55,792	58,819	60,226
Fyr- och båkmedel	1,659,377	1,753,654	1,727,097
Telegrafmedel	1,702,314	1,841,578	1,846,774
Järnvägstrafikmedel	11,000,000	10,500,000	7,000,000
Skogsmedel	7,554,845	7,001,477	8,279,718
Extra uppbörd	249,846	133,845	176,604
Säger	25,567,169	24,662,572	22,445,572
Bevillningar.			
Tullmedel	52,012,881	60,051,428	57,360,266
Postmedel	10,310,473	11,121,372	11,883,965
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	1,065,422	1,098,502	1,112,037
Stämpelmedel	6,845,553	8,211,636	6,606,207
Brännvinstillverkningsskatt	19,005,359	19,775,517	20,414,226
Hvitbetssockertillverkningsavgift	6,317,671	7,483,948	9,946,573
Inkomstskatt	— —	— —	— —
Punschskatt	— —	— —	— —
Maltskatt	— —	— —	— —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst ¹⁾	6,108,078	6,746,055	7,165,911
Säger	101,665,437	114,488,458	114,489,185
Summa	127,232,606	139,151,030	136,934,757

¹⁾ De för denna inkomsttitel för hvarje särskildt år upptagna belopp afse nästföregående års bevillning.

inkomster.

räkenskaperna.					Beräknade i riksstaten för	Statskontorets beräkning för
För år 1901.	För år 1902.	Medium.	Årlig ökning i medeltal.	Årlig minskning i medeltal.	år 1904.	1905 års riksstat.
2,153,805	2,089,564	2,188,306	— —	42,951	2,000,000	1,900,000
757,509	764,455	748,800	8,396	— —	780,000	780,000
426,306	415,341	398,960	15,646	— —	450,000	420,000
66,058	63,838	60,947	2,012	— —	70,000	60,000
1,648,374	1,712,226	1,700,146	13,212	— —	1,500,000	1,500,000
1,891,281	1,858,142	1,828,018	38,957	— —	7,000,000	7,500,000
8,000,000	8,000,000	8,900,000	— —	750,000	9,203,000	10,000,000
7,830,101	6,106,882	7,354,605	— —	361,991	7,500,000	7,500,000
214,754	226,329	200,276	— —	5,879	150,000	200,000
22,988,188	21,236,777	23,380,058	— —	— —	28,653,000	29,860,000
49,341,561	55,125,196	54,778,266	778,079	— —	52,000,000	52,500,000
12,836,861	14,007,635	12,032,061	924,290	— —	14,715,000	16,145,000
1,190,489	989,361	1,091,162	— —	19,015	250,000	250,000
6,103,024	7,365,797	7,026,443	130,061	— —	6,500,000	6,600,000
20,543,109	18,137,819	19,575,206	— —	216,885	25,700,000	25,700,000
12,605,642	7,775,960	8,825,959	364,572	— —	12,000,000	12,000,000
— —	— —	— —	— —	— —	10,500,000	10,500,000
— —	— —	— —	— —	— —	1,300,000	1,300,000
— —	— —	— —	— —	— —	3,000,000	3,000,000
7,599,031	7,713,302	7,066,475	401,306	— —	9,000,000	8,500,000
110,219,717	111,115,070	110,395,572	— —	— —	134,965,000	136,495,000
133,207,905	132,351,847	133,775,630	— —	— —	163,618,000	166,355,000

Utgifterna.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12
januari 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBORG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anförde i underdånighet:

Sedan Eders Kungl. Maj:t i den till nästlidet års Riksdag aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof äskat beviljande af dyrtidstillägg för år 1903 åt en del tjänstemän och betjante anmälde Riksdagen i underdånig skrifvelse den 18 maj samma år, att, i anledning af hvad Eders Kungl. Maj:t under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna föreslagit i fråga

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 1 Afd.

om beviljande af anslag till dyrtidstillägg, Riksdagen, för beredande af dyrtidstillägg för år 1903 enligt vissa angifna grunder åt en del tjänstemän och betjante inom de olika departementen jämte därtill hörande ämbetsverk, kårer och stater, under nedannämnda hufvudtitlar på extra stat för år 1904 anvisat särskilda förslagsanslag till följande belopp, nämligen:

under andra hufvudtiteln	kronor	63,000: —
» tredje »	»	4,200: —
» fjärde »	»	15,000: —
» femte »	»	120,000: —
» sjätte »	»	900,000: —
» sjunde »	»	200,000: —
» åttonde »	»	450,000: —
» nionde »	»	85,000: —

Angående dyrtidstillägg för år 1903 åt en del tjänstemän och betjante utfärdades den 10 juni 1903 nådig kungörelse.

Den af Eders Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 tillsatta kommitté med uppdrag att afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden, därvid kommittén skulle hafva att taga under öfvervägande, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras, har den 18 november 1903 afgifvit betänkande rörande dels allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken, dels ock reglering af löneförhållanden m. m. vid kammarkollegium. Öfver kommitténs sistnämnda förslag har Eders Kungl. Maj:t den 18 sistlidne december anbefallt kammarkollegium att afgifva underdånigt utlåtande. När detta utlåtande är att införfänta kan icke nu uppgifvas. Sedan detsamma till Eders Kungl. Maj:t inkommit, måste naturligtvis frågan underkastas ytterligare utredning och pröfning. Förslag till reglering af något annat ämbetsverk lär icke vara att från kommittén motse under den närmaste tiden. Det är således att med visshet förutse, att något förslag till lönereglering icke kommer att föreläggas innevarande års Riksdag. Vid sådant förhållande och då åtminstone i stort sedt hvarken hyresutgifter eller lefnadskostnader i öfrigt i någon afsevärd grad ändrats, sedan Riksdagen år 1903 beviljade dyrtidstillägg för det året, anser jag mig böra förorda, att Eders Kungl. Maj:t af Riksdagen äskar dyrtidstillägg äfven för år 1904.

De af 1903 års Riksdag för beredande af dyrtidstillägg anvisade anslag uppfördes med egenskapen af förslagsanslag å extra stat under vederbörande hufvudtitlar i 1904 års riksstat. På enahanda sätt torde dyrtidstilläggen för år 1904 böra uppföras i riksstaten för år 1905, därvid förutsättes, att Eders Kungl. Maj:t, om anslagen beviljas, anbefaller statskontoret att under år 1904 utbetala beloppen. De ifrågasvarande förslagsanslagen torde få uppföras till enahanda belopp, med hvilka de äro upptagna i 1904 års riksstat, dock med undantag för dyrtidstilläggen under femte hufvudtiteln, beträffande hvilka påkallas ändring till följd af vid nästlidne riksdag verkställd lönereglering för underofficerskåren samt den forna civilstatens omorganisation till en marinintendenturkår. Häraf föranledes, att anslaget under denna hufvudtitel nu bör uppföras med 36,000 kronor.

I de grunder för dyrtidstilläggens utgående, som af 1903 års Riksdag fastställdes, påkallas icke någon annan ändring, än som föranledes af nyss omförmälda lönereglering; och skulle således de grunder, efter hvilka dyrtidstilläggen för år 1904 borde utgå, blifva följande:

1:o Dyrtidstillägg utgår med tio procent å kontant aflöning, dock icke i något fall med högre belopp än 500 kronor.

2:o Från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagas:

a) de tjänstemän och betjante, i hvilkas aflöning ingår bostads- eller boställsförmån in natura;

b) de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 7,000 kronor;

c) de tjänstemän och betjante, hvilkas sammanlagda inkomster af arbete, dyrtidstillägget oberäknadt, år 1903 af vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,000 kronor;

d) de tjänstemän och betjante, hvilkas aflöningsförmåner vid 1901, 1902 eller 1903 årens riksdagar ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

3:o Dyrtidstillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjante, hvilkas aflöning blifvit af Konung och Riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter af Riksdagen pröfvade grunder.

4:o Dyrtidstillägg beräknas endast å aflöningsförmåner, hvilka utgå af statsmedel. Där aflöning bestrides dels af statsmedel, dels ock af andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del däraf, som utgår af statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universiteten och lärare vid allmänna läroverken, i hvilkas aflöning ingå jämväl andra medel än statsmedel, dyrtidstillägg må beräknas å hela det belopp,

hvertill aflöningen blifvit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd att minst uppgå.

5:o) Dyrtidstillägg beräknas å följande slag af aflöningsförmåner: lön;

tjänstgöringspenningar, däri inberäknadt häradsskrifvare tillkommande tillägg till deras fasta tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;

arfvode;

med lön likställdt lönetillägg; samt

dagaflöning vid flottan.

6:o) Dyrtidstillägg till den, som af statens medel åtnjuter lön eller arfvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en af dessa, nämligen för den, som medför högsta aflöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den af dem, till hvilken han först blifvit befordrad; samt

7:o) Dyrtidstillägget anses tillhöra lönen.

Hvad föredragande departementschefen sålunda anført, däruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen godkänna.

Ex. protocollo:

Hjalmar Rettig.

Första hufvudtiteln.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari
1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBORG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 BERGER,
 MEYER,
 VON FRIESEN,
 VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anförde:
Beträffande regleringen af första hufvudtiteln hemställer jag, att
i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof må för denna
Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 1 Afd.

Första hufvudtiteln.

hufvudtitel beräknas enahanda belopp, som nu finnes å ordinarie stat därtill anvisadt, eller 1,321,000 kronor.

Hvad departementschefen sålunda föreslagit
täcktes, enligt det öfriga statsrådets tillstyrkande,
Hans Maj:t Konungen gilla.

Ex protocollo:
Hjalmar Rettig.

Andra hufvudtiteln.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott tisdagen den 12 januari 1904

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBORG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Departementschefen, statsrådet Berger föredrog de frågor, som rörde regleringen af andra hufvudtiteln stat, och yttrade därvid beträffande

Ordinarie anslag.

Fångvården.

Redan i underdånig skrifvelse den 27 september 1901 framhöll fångvårdsstyrelsen, att förvaltningsgöromålen vid vissa af rikets cellfängelser
Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 1 Afd.

[1.]
Anställande
af direktörs-
assistenter vid
de större cell-
fängelserna.

- [1.] ökats så, att det vore nödvändigt att, på sätt vid motsvarande fängelser i grannländerna skett, till biträde åt fängelseföreståndaren där anställa en befattningshafvande med större kompetens än som innehades af den i vårt land närmast direktören stående fängelsevaktmästaren. Denna ökning i göromålen berodde, enligt hvad i samma skrifvelse närmare utvecklades, dels vid några fängelser, såsom det med 200 ljusa celler inredda kronohäktet å Långholmen och det stora länsfängelset i Malmö, på den stora fängstillströmningen från orten, och dels samt hufvudsakligast därpå, att, sedan ändrad lagstiftning medfört utsträckt tillämpning af enrumsstraffen, den af gammalt följda praxis att verkställa dylikt straff i cellfängelse inom det län eller den ort, där det ådömts, måst i så måtto öfvergifvas, att numera längre tids cellfångar samlades från större, af flera län bildade distrikt till vissa därför lämpliga, för olika kön och distrikt anvisade fängelser, där följaktligen fångantalet blefve jämförelsevis stort.

Såsom ytterligare skäl för behovet af ett kompetentare biträde åt fängelsedirektören anfördes i berörda skrifvelse att, med hänsyn till de anspråk, som numera måste ställas å direktören, det icke längre, såsom förut varit vanligt, låte sig göra att utan vidare anlita vaktmästaren för att vid mer eller mindre fullständigt hinder för direktören att själf förrätta sin tjänst ersätta honom, och att det därför vore nödvändigt att för insättande vid behof af vikarier åt fängelsedirektörerna hafva att tillgå ett antal bildade och i fängvårdens tjänst tillräckligt skolade personer. Väl hade styrelsen sökt att i de extra ordinarie tjänstemän, som styrelsen ägde att antaga till biträden hos sig, bilda en rekrytgrupp för fängelsedirektörstjänsterna, men i följd af knappheten af de medel, som vore åt styrelsen anvisade till flitpenningar åt dylika biträden, vore det icke möjligt att kvarhålla sådana i tillräckligt antal för fyllande jämväl af behovet af vikarier vid fängvårdsanstalterna; och om än tjänstgöringen hos styrelsen vore af stor betydelse för utbildning till fängelsetjänst, förvärfvades dock icke därigenom den praktiska vana för dylik tjänst, som borde förutsättas hos fängelsedirektörs vikarie, utan behöfdes härför tillgång till verksamhet i de särskilda fängvårdsanstalterna.

Uti underdånig skrifvelse den 29 september 1903 har fängvårdsstyrelsen, under åberopande af hvad styrelsen sålunda tidigare andragit, i detta ämne vidare anført följande.

Behovet af kompetentare biträden åt direktörerna vid de mera betydande cellfängelserna hade efter aflåtandet af 1901 års skrifvelse blifvit ännu mera tvingande. Å ena sidan hade det visat sig i hög

grad maktpåliggande att få till stånd förberörda rekryteringsmöjlighet, då vid åtskilliga tillfällen under senaste tid svårighet yppat sig för styrelsen att vid ifrågakommande ledigheter anskaffa lämpliga vikarier; å andra sidan hade, sedan i sammanhang med utfärdandet af nya lönestater för föreståndarne och bevakningspersonalen vid rikets cellfängelser Kungl. Maj:t föreskrifvit, att fångarbetet, hvilket hittills drifvits på fängelseföreståndarnes förslag, för framtiden skulle öfvertagas af kronan, de uppgifter, som omfattade ordnandet och öfvervakandet af detta arbete samt redovisningen därför, i hvilka bestyr fängelsevaktmästaren i mån af förmåga biträdde direktören, blifvit vida mer kräfvande än tillföre. Särskildt torde härvid böra bemärkas, att, sedan med det gamla aflöningssystemet äfven aflägsnats hvad som låg i vägen för fångarnas ändamålsenliga fördelning å de olika fängelserna efter kön, strafftid, ålder samt arbets- och yrkesduglighet m. m., de härför lämpliga fängelserna hädanefter måste komma att i sammanhang med deras inordnande i det nya arbetssystemet i ökad omfattning användas till uppsamlande af särskilda fångklasser. Men i samma mån komme ock vid dessa fängelser fordringarna å förvaltningen och å kompetensen hos den person, som där vore direktörens närmaste biträde, att än ytterligare ökas.

Vid nu angifna förhållanden ansåge styrelsen, att åtgärder för afhjälpande af berörda redan år 1901 påvisade behof icke längre kunde uppskjutas. En stor olägenhet vid de ifrågavarande tjänsterna låge i själfva benämningen »vaktmästare». Unge män med de nödiga kvalifikationerna, hvilka i hopp om befordran kunde vara villige att för den åt fängelsevaktmästare anslagna aflöning inträda i befattningen, läte sig gärna därifrån afskräcka genom nämnda titel, hvilken likasom neddroge dem under det lefnadsplan, hvarå deras uppfostran syntes ställa dem. Följaktligen skulle i det angifna syftet mycket vara vunnet, om styrelsen ägde att, ehuru staten anvisade aflöning åt »vaktmästare», i mån af nuvarande vaktmästares afgang eller befordran utnämna efterträdare åt dem vid de mera betydande fängelserna under den i underdåniga skrifvelsen den 27 september 1901 redan föreslagna benämningen »assistenten».

Om ock de göromål, som ålades assistenterna, komme att, efter afskiljande till vaktkonskaplarne af ett eller annat för dessa mera passande bestyr, till väsentliga delar sammanfalla med vaktmästarnes, blefve de dock i förhållande till fängelsernas större betydenhet mera omfattande och förenade med större ansvar. Sålunda borde, för att bereda direktörerna tillfälle att mera ägna sig åt den egentliga fängelse-

- [1.] tjänsten, åt assistenterna uppdragas större andel i ordnandet och tillsynen af arbetena. Och i samma syfte samt för beredande af ändamålsenlig ordning i fråga om arbetsredovisningen och den därmed förenade uppbörd i penningar samt i arbetsmaterialier och verktyg torde bestyret härmed böra helt och hållet öfverlämnas åt assistenten att af honom verkställas under fängelsedirektörens kontroll. Härigenom vunnnes, att denna viktiga del af förvaltningen handhades af två därför ansvariga och med fängelsets förhållanden förtrogna personer, hvilka ömsesidigt kontrollerade hvarandra såsom vid ett centralfängelse direktören och kamreraren.

Med hänsyn till den mera maktpåliggande tjänst, som sålunda och jämväl genom ett större deltagande i öfrigt i fängelseförvaltningen skulle tillkomma direktörsassistenterna, fordrade ock billigheten, att deras aflöning sattes något högre än aflöningen till vaktmästarna vid de öfriga cellfängelserna. Då emellertid assistentsysslorna torde böra hållas i någon mån flyttbara, samt, vid det förhållande att de enligt sakens natur blefve öfvergångsbefattningar till direktörstjänster, det icke vore behöfligt att gifva assistentaflöningen i dess helhet den fasthet, som erfordrades för tjänst, hvars innehafvare förutsattes däri nå pensionsåldern, hade styrelsen ansett sig icke böra till uppförande å ordinarie stat ifrågasätta några nya löner till assistenter, utan ville föreslå, att för aflönande af enhvar assistent måtte, jämte den i stat för fängelset anvisade vaktmästareaflöning, få af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll utbetalas ytterligare 500 kronor. Härigenom skulle aflöningen till assistenten, åt hvilken jämväl skulle upplåtas den för vaktmästaren afsedda bostad eller i brist på sådan utgå hyres- och vedanslag, uppgå till sammanlagdt 1,600 kronor för år, hvartill för assistent, som i sådan egenskap kvarstode tillräckligt lång tid, komme med vaktmästareaflöningen förenade ålderstillägg å 100 kronor efter fem och ytterligare 100 kronor efter tio år från utnämningen till assistent eller möjligen därförut till vaktmästare.

De sålunda föreslagna assistenternas antal beräknade styrelsen till högst tio. Däri inginge för länsfängelserna i Göteborg och Härnösand, af hvilka enligt senaste Riksdags beslut det förra skulle ombyggas och det senare tillbyggas för att lämna utrymme jämväl för ersättande af centralfängelset å Nya Varfvet, tillsammans två assistenter, som af styrelsen i dess underdåniga förslag om berörda byggnadsföretag beräknats jämte andra befattningshafvande för framtiden erforderliga vid sagda två länsfängelser. Frånräknades dessa bägge assistenter, skulle lönetilläggen från förslagsanslaget för de återstående åtta efter 500

kronor för hvar utgöra tillsammans 4,000 kronor för år. Men enär, i händelse af bifall till nu afgifna förslag till assistenternas aflönande, åt dem icke borde, på sätt som på grund af nådiga brefven den 5 december 1855 och den 3 december 1861 skedde i fråga om vaktmästarne, utgå gratifikationer för berömlig tjänstgöring, skulle härigenom, efter afdrag af gratifikationer till åtta vaktmästare efter i medeltal 125 kronor till hvar eller tillhoppa 1,000 kronor, statens ökning i utgift för berörda åtta assistenter i verkligheten vara att beräkna till allenast 3,000 kronor för år.

[1.]

Hvad fångvårdsstyrelsen sålunda anført synes mig till fullo ådaga-lägga, att det skulle vara i flera hänseenden synnerligen fördelaktigt, därest vid de större cellfängelserna kunde anställas biträden åt direktörerna med större kompetens än de nuvarande vaktmästarne. Genom den af fångvårdsstyrelsen föreslagna anordning skulle detta syftemål vinnas utan någon afsevärd kostnad för statsverket och utan att, så vidt jag kunnat finna, därigenom skulle förorsakas någon olägenhet. Jag anser mig därför böra ansluta mig till fångvårdsstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

att medgifva, dels att vaktmästarebefattningarne vid de större cellfängelserna må, där Kungl. Maj:t pröfvar sådant nödigt, utbytas mot assistenttjänster, dock under villkor att sådan anordning ej må vidtagas vid mera än tio fängelser, dels ock att assistent, som på grund häraf utnämnes, må äga att med samma rätt, som tillkommer vaktmästare, åtnjuta samtliga de med vaktmästarebefattningen förenade förmåner och att därutöfver af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppbära 500 kronor för år.

Om denna framställning bifalles, torde däraf icke behöfva påkallas någon ändring i de ordinarie fångvårdsanslagens belopp.

Skrifmaterialier och expenser, ved med mera.

Vidare hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

[2.]

Skrifmaterialier m. m.

Andra hufvudtiteln.

[2.]

att det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till skrifmaterialier och expenser, ved med mera, nu utgörande 64,337 kronor, måtte för jämnande af hufvudtitelnslutsumma höjas med 95 kronor till 64,432 kronor.

Öfriga ordinarie anslag.

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas å andra hufvudtiteln uppförda, har jag icke att föreslå någon förändring.

Extra anslag.

[3.]
Lagbered-
ningen.

För lagberedningen torde erfordras enahanda belopp, som af de två senaste Riksdagarna beviljats; och hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

att för fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet å extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

Beredningen har angående sin verksamhet under år 1903 afgifvit en redogörelse, som för att komma till Riksdagens kännedom torde få biläggas detta protokoll.

[4.]
Straffregistret.

Allt sedan lagen om straffregister antogs, har Riksdagen årligen å extra stat beviljat anslag för bestridande af de utaf tillämpning af nämnda lag föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning med mera vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli. Detta anslag utgick för etthvert af åren 1901 och 1902 med 3,000 kronor samt höjdes för år 1903 till 3,600 kronor och för år 1904 till 4,000 kronor.

Ehuru göromålen med straffregistrets handhafvande alltjämt äro stadda i stark tillväxt och på grund däraf jämväl sistnämnda anslagsbelopp inom kort torde komma att visa sig otillräckligt, anser jag det

dock icke vara oundgängligen nödigt att för närvarande påkalla någon ökning i anslaget. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

[4.]

att för bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning med mera vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli å extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 4,000 kronor.

Med anledning af de nya göromål, som genom 1901 års lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken pålades justitiekanslern, beviljade sagda års Riksdag till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslersämbetet å extra stat 3,500 kronor; och har enahanda belopp därefter årligen anvisats. I fråga om detta anslag anser jag ingen ändring böra göras och hemställer följaktligen, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

[5.]

Ökad arbetsbiträde åt justitiekanslersämbetet.

att till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslersämbetet på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 3,500 kronor.

Med hänsyn till den ökning i göromålen å nedre justitierevisionens registratorskontor, som komme att blifva en följd af förenämnda lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, föreslog Eders Kungl. Maj:t 1902 års Riksdag, att i den för nedre justitierevisionen fastställda stat finge upptagas aflöning för ytterligare en kanslist. Riksdagen förklarade emellertid, att, då tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits om den verkan uti ifrågavarande afseende, som berörda lagändring i verkligheten komme att medföra, det icke syntes lämpligt att redan då inrätta en ny ordinarie befattning, hvadan Riksdagen, med anledning af Eders Kungl. Maj:ts omförmälda framställning, å extra stat för år 1903 anvisade 2,700 kronor till bestridande af de utgifter för anställande af ytterligare ett arbetsbiträde vid nedre justitierevisionens registratorskontor, som föranleddes af tillämpning af den nya lagstiftningen om fullföljd af talan.

[6.]

Biträde å nedre justitierevisionens registratorskontor.

Vid beslutandet af 1903 års statsverksproposition anförde jag beträffande detta anslag, att, ehuru, enligt hvad erfarenheten redan visat, behovet af ett sådant biträde å registratorskontoret otvifvelaktigt komme att blifva konstant, jag likväl, vid det förhållande att frågan om re-

glering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden vore föremål för utredning af den af Eders Kungl. Maj:t för sådant ändamål tillsatta kommitté, icke ansåge förslag om ifrågavarande befattnings öfverflyttande å ordinarie stat då böra framställas. I öfverensstämmelse härmed föreslog Eders Kungl. Maj:t 1903 års Riksdag, att till aflönande af omförmälda biträde ett anslag af 2,700 kronor måtte jämväl för år 1904 anvisas å extra stat; och blef denna framställning af Riksdagen bifallen.

Under åberopande af hvad jag sålunda sistlidet år anförde, hvilket fortfarande äger tillämplighet, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

att till aflönande af ett biträde å nedre justitierrevisionens registratorskontor å extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 2,700 kronor.

[7.]
Krigshof-
rätten.

Då frågan om krigshofrättens organisation ej heller vid nu instundande Riksdag kan framläggas till afgörande, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

att för år 1905 till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter å extra stat anvisa enahanda belopp, som för innevarande och flera föregående år därtill anslagits, eller 3,250 kronor.

[8.]
Nya hägnader
vid länsfän-
gelset i Gäfle.

I underdånig skrifvelse den 30 september 1902 hemställde fängvårdsstyrelsen, att Eders Kungl. Maj:t tacktes till Riksdagen göra framställning om anvisande af extra anslag till uppförande af nya hägnader vid länsfängelset i Gäfle.

Styrelsen bifogade härvid instrument öfver en den 16 juni 1900 i vederbörlig ordning hållen besiktning å sagda fängelse. Enligt hvad denna handling utvisar, funno besiktningsmännen hägnadsplanket på södra sidan af fängelset eller mot Södra Trädgårdsgatan vara bristfälligt samt planket på norra sidan mot Norra Trädgårdsgatan böra såsom odugligt utdömas, hvarjämte besiktningsmännen, under uttalande att, då den yttre hägnaden omkring fängelset i sin helhet syntes mindre lämplig, några kostnader ej borde nedläggas å dess iståndsättande, föreslogo, att helt ny hägnad skulle anordnas såväl å nämnda båda sidor som å den östra sidan mot Skepparegatan. Kostnaderna beräknades af besiktningsmännen för hägnad af sten till 12,700 kronor och för hägnad af trä till 10,500 kronor; och förklarade besiktningsmännen att, då hägnad af

sten måste anses för sitt ändamål lämpligare samt därtill komme, att trähägnad kunde medföra eldfara för fängelset, som vore beläget i oreglerad med tätt liggande trähus bebyggd stadsdel, de tillstyrkte att hägnad af sten uppfördes.

[8.]

Under återopande af hvad sålunda vid besiktningen förekommit meddelade fängvårdsstyrelsen uti förenämnda skrifvelse, att såväl fånggårdarna vid ifrågavarande fängelse, hvilka låge utanför fängelsets västra gafvel, som äfven den yttre hägnaden å denna sida ännu vore i tillfredsställande skick; att den yttre hägnaden mot Södra Trädgårdsgatan till största del utgjordes af ett dubbelt träplank af den höjd och konstruktion, som hittills brukats vid fängelserna, medan däremot hägnaderna mot Norra Trädgårdsgatan och Skepparegatan endast vore vanliga låga och enkla plank, som ingalunda lämpade sig som yttre hägnad vid ett fängelse; att beträffande stängslet mot Skepparegatan, hvilket hade en längd af 68 meter, vidare förekomme, att underhållsskyldigheten däraf ålåge Gäfle stad, som genom nådigt bref den 1 juni 1850 såsom villkor för upptagande å kronans mark af denna gata förbundits att bekosta och för framtiden underhålla passande stängsel, där sådant i anseende till samma gatas anläggning blefve omkring kronans tomter erforderligt; att, i anledning häraf och då staden på grund af nämnda nådiga bref icke torde hafva skyldighet att vid Skepparegatan hålla annat än vanligt passande tomtstängsel, styrelsen, sedan fråga uppstått om fängelsetomtens omgifvande med stenmur, låtit genom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet inleda underhandlingar med staden angående fångvårdens öfvertagande af berörda stängselskyldighet mot ersättning därför af staden; samt att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande underrättat styrelsen, dels att stadsfullmäktige förklarat sig villige att för stadens frilösande för all framtid från nämnda skyldighet, som i stället skulle öfvertagas af fångvården, till denna betala i ett för allt 1,620 kronor, dels ock att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge utsikt ej förefinnas för ärendets ordnande på gynnsammare villkor.

Vidare anförde fängvårdsstyrelsen i berörda skrifvelse, att styrelsen, som vid inledande af underhandlingarna med staden uppskattat priset för stadens befriande från ofvannämnda skyldighet till vid pass 2,000 kronor, ville uttala sig för att, i den händelse ny hägnad kring fängelse-tomten medgäfves, stadens ofvanberörda af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkta erbjudande måtte af Eders Kungl. Maj:t antagas, samt att styrelsen på de i besiktningsinstrumentet upptagna skäl och med hänsyn till den mindre afsevärda kostnadsskillnaden för hägnadens

- [8.] uppförande af sten och af trä, förordade, att sten därtill valdes, i hvilket fall den beräknade kostnaden efter afdrag af berörda 1,620 kronor skulle uppgå till 11,080 kronor.

Med hänsyn till de betydliga anslag för andra fångvårdens behof, som vid 1903 års Riksdag måste begäras, föranledde fångvårdsstyrelsens ifrågavarande hemställan icke någon framställning till sagda Riksdag. Styrelsen har med anledning häraf i skrifvelse den 29 sistlidne september förnyat sin hemställan i ämnet och därvid åberopat hvad i 1902 års skrifvelse blifvit anfördt.

Af hvad i ärendet förekommit finner jag det framgå, att nya hägnader vid ifrågavarande fängelse äro af behovet påkallade äfvensom att hägnaderna lämpligast böra uppföras af sten. Lika med fångvårdsstyrelsen anser jag ock, att den Gäfle stad åliggande skyldighet att hålla stängsel vid Skepparegatan endast kan afse vanligt tomtstängsel och ej stängsel af den beskaffenhet, som erfordras kring ett fängelse; och torde vid sådant förhållande högre ersättning för skyldighetens aflösande, än staden erbjudit, icke stå att vinna. För betäckande af den återstående beräknade kostnaden för hägnaderna 11,080 kronor är det nödigt att, på sätt fångvårdsstyrelsen föreslagit och i enlighet med hvad vid flera föregående tillfällen skett i fråga om utgifter för liknande ändamål, särskildt anslag å extra stat anvisas. Det å ordinarie stat uppförda reservationsanslaget till vård och underhåll af läns- och kronohäkten kan nämligen, oaktadt detsamma af sistlidne Riksdag höjdes från 30,000 till 40,000 kronor, icke lämna tillgång till bestridande af utgifter af sådan art som de ifrågavarande. Anslagets otillräcklighet i sådant hänseende framgår otvetydigt af den utredning, som vid framställningen om dess ökande förebragtes, och vitsordades äfven af sistlidne Riksdag, som å extra stat anslog medel till fånggårdars uppförande.

På grund af det anförda hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

att för uppförande af nya hägnader vid länsfängelset i Gäfle på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 11,080 kronor.

- [9.] I sammanhang med antagandet af de nya lagbestämmelserna rörande tvångsuppfostran för minderårige förbrytare medgaf 1902 års Riksdag, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, att vissa delar af den i Östergötlands län belägna kronodomänen Bona

finge från och med den 14 mars 1904 upplåtas till anordnande af en utaf staten upprättad tvångsuppfostringsanstalt för etthundra elever.

[9.]

I nådig proposition till samma Riksdag föreslog Eders Kungl. Maj:t, att för uppförande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt hofintendenten G. Lindgren upprättadt, å propositionen bifogade ritningar såsom alternativ A betecknad förslag, af en ekonomibyggnad och två elevbyggnader för en tvångsuppfostringsanstalt å sagda kronodomän och för utförande af de för anstalten erforderliga planerings-, väg- och hägnadsarbeten måtte beviljas ett anslag af 395,000 kronor och däraf på extra stat för år 1903 anvisas 136,000 kronor. Enligt berörda såsom alternativ A betecknade förslag beräknades kostnaden för hvardera af två elevbyggnader till 120,000 kronor, för ekonomibyggnaden till 145,000 kronor samt för planering, vägar och hägnader till 10,000 kronor. Det belopp, som begärdes på 1903 års stat, utgjorde — förutom 3,500 kronor af det ifrågasatta anslaget för planering, vägar och hägnader — halfva kostnaden för den ena elevbyggnaden och för ekonomibyggnaden. Dessa båda byggnader skulle nämligen vara färdiga till 1905 års början, då den nya lagstiftningen om tvångsuppfostran träder i kraft och anstalten således måste kunna tagas i bruk, hvaremot den återstående elevbyggnaden icke ansågs erforderlig under första året af anstaltens verksamhet.

Med förklarande, att Riksdagen icke funnit något att erinra mot det till byggnader med mera af Eders Kungl. Maj:t då begärda beloppet, beviljade Riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, på extra stat för år 1903 till byggnader med mera för en tvångsuppfostringsanstalt å kronodomänen Bona 136,000 kronor.

På sätt redan vid propositionens beslutande af dåvarande departementschefen framhållits, borde före det definitiva fastställandet af ritningar till de nya byggnaderna en omarbetning af vissa delar af det såsom alternativ A betecknade förslaget äga rum. Med anledning häraf och då det jämväl i öfrigt var nödigt, att särskilda personer förordnades att omhänderhafva anordnandet af den nya anstalten, behagade Eders Kungl. Maj:t jämlikt nådiga beslut den 10 och den 24 oktober 1902 uppdraga åt före detta presidenten Per Samuel Ludvig Annerstedt, hemmansägaren Hans Andersson i Nöbbelöf och kontraktsprosten August Theodor Pettersson, bland annat, dels att låta i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts omförmälda af Riksdagen bifallna framställning upprätta ritningar och kostnadsförslag till två elevbyggnader och en ekonomibyggnad vid ifrågavarande anstalt jämte förslag till de öfriga anordningar vid anstalten, som kunde befinnas erforderliga, samt underställa

[9.] dessa ritningar och förslag Eders Kungl. Maj:ts pröfning, dels ock att, efter det ritningar och förslag blifvit af Eders Kungl. Maj:t godkända, låta i öfverensstämmelse därmed på entreprenad utföra arbetena med sådan skyndsamhet, att anstalten kunde vara färdig att tagas i bruk den 1 januari 1905. Sedan de sålunda utsedde delegerade före början af 1903 års Riksdag anmält, att granskningen af upprättade ritningar och kostnadsförslag då ännu icke hunnit afslutas, men att kostnaden för ifrågavarande byggnader kunde hållas inom det i förenämnda alternativ A angifna belopp, föreslog Eders Kungl. Maj:t sagda Riksdag att af kostnaderna för nämnda byggnader samt ofvanberörda planerings-, väg- och hägnadsarbeten bevilja enahanda belopp som det å 1903 års stat anvisade. Med bifall till denna framställning anvisade Riksdagen å extra stat för år 1904 till byggnader med mera vid ifrågavarande tvångsuppfostringsanstalt ett belopp af 136,000 kronor.

Emellertid hade ofvanbemälda delegerade med underdånig promemoria den 6 februari 1903 till Eders Kungl. Maj:ts pröfning ingifvit af hofintendenten Lindgren omarbetade ritningar och kostnadsförslag till byggnader vid anstalten. Vid omarbetningen hade förutom andra ändringar vidtagits den anordning, att vissa enligt det äldre förslaget i ekonomihuset inrymda lägenheter förlagts till en särskild byggnad, ångpannehuset eller brygghuset.

I fråga härom anförde delegerade i den underdåniga promemorian följande.

En genomgripande förändring i anordningarna inom ekonomibyggnaden hade i de omarbetade ritningarna vidtagits genom bortflyttningen af ångpanne- och maskinrummet samt tvättstugan från bottenvåningen i denna byggnad till en på något afstånd därifrån belägen särskild byggnad. I följd af grundens beskaffenhet och belägenheten i öfrigt af de platser, hvilka lämpligast kunde ifrågasättas för elev- och ekonomibyggnaderna, kunde efter vunnen upplysning af delegerades biträdande arkitekt hofintendenten Lindgren en sådan förflyttning äga rum, utan att kostnaderna i dess helhet för nu ifrågavarande byggnader förökades eller det för dessa beräknade byggnadsanslag öfverskredes. Icke heller föranleddes däraf, efter hvad en inom uppvärmningstekniken särskildt sakkunnig ingenjör upplyst, några olägenheter för genomförandet af det af honom förordade uppvärmningssystemet för elev- och ekonomibyggnaderna; och hade samme ingenjör därjämte intygat, att den förlust af värme, som kunde uppstå vid en ordentligt utförd ledning af ånga från det särskilda ångpannehuset till ekonomibyggnaden, icke komme att uppgå till något afsevärdt belopp. Vid sådant förhållande

och då genom bortflyttningen af ångpannan och tvättstugan till en särskild byggnad vunnos icke blott den afsevärda fördel att i ekonomibyggnaden kunde, på sätt i propositionen till 1902 års Riksdag framhållits såsom önskvärdt, upptagas sjukvårdsafdelningen och cellafdelningen, utan äfven efter delegerades uppfattning en synnerligen lämplig anordning af öfriga lokaler i ekonomibyggnaden, tvekade delegerade icke att förorda, att i öfverensstämmelse med de omarbetade ritningarna ångpannan och tvättstugan förlades i en särskild byggnad.

Beträffande inredningen af elevbyggnaderna yttrade delegerade, att enligt den omarbetade ritningen skulle i hvardera elevbyggnaden båda sofsalarna komma att ligga en trappa upp, afskilda från hvarandra genom vaktrummet och med skilda ingångar från byggnadens gafflar. Hvarje sofsal skulle blifva afdelad i två afdelningar, hvardera för 12 elever, utan någon som helst förbindelse afdelningarna emellan nattetid. Genom vaktrummet förläggning emellan sofsalarne kunde, oaktadt nyssnämnda särskiljande, af *en* tillsyningsman utöfvas en fullt effektiv tillsyn öfver samtliga fyra afdelningar i byggnaden. Å nedra bottnen inrymdes två dagrum — ett för hvarje sofsals elever — med ingång från hvar sin af byggnadens gafflar, och funnes vid hvarje dagrum ett tjänsterum, hvari elev kunde inkallas för samtal med lärare, tillsyningsman, afdelningsföreståndare eller anstaltens direktör m. fl., samt ett förrådsrum och ett torkrum för elevernas under arbete nedvätta persedlar. I byggnadernas midt vore förlagda två bostadslägenheter, den ena å 3 rum och kök för föreståndaren för den afdelning, som vore inrymd i byggnaden, och den andra å 2 rum och kök för en tillsyningsman. Ingången till bostadslägenheterna vore upptagen å byggnadernas midt, helt och hållet skild från uppgångarna å gafflarna till elevernas sofsalar och dagrum. Det område, som befunnes omedelbart utanför ingången till bostadslägenheterna, förutsattes blifva afstängdt och jämte ett motsvarande afstängdt område vid midten af byggnaden på motsatta sidan komma att uteslutande disponeras af bevakningspersonalen. De sålunda afstängda områdena, hvilka eleverna icke skulle hafva rättighet att beträda, utgjorde följaktligen för elever från olika sofsalar ett hinder att komma i beröring med hvarandra under vistelsen ute i elevbyggnadernas närhet. Genom den anordning, som elevbyggnaderna sålunda komme att erhålla, skulle för hvarje afdelning af 24 elever åstadkommas såväl under natten som under den från arbete fria tiden om dagen lika fullständig isolering från öfriga afdelningar, som om särskild byggnad för hvarje sådan afdelning blifvit uppförd.

[9.]

[9.] Vidare erinrade delegerade, att den upprättade ritningen för elevbyggnader vore uppgjord för ett antal af 48 elever, men att vid uppförandet af den andra elevbyggnaden borde iakttagas, att utrymme däri bereddades för 52 elever.

Uti de omarbetade kostnadsförslagen upptagas kostnaderna för hvardera elevbyggnaden till 103,000 kronor, för ekonomibyggnaden till 132,500 kronor, för ångpannehuset till 32,000 kronor, för uppförande af en ångskorsten till 3,200 kronor och för ångpanneanläggning till 11,300 kronor. Sammanlagda kostnaden, 385,000 kronor, är således densamma som i ofvannämnda alternativet A upptogs för bägge elevbyggnaderna och ekonomibyggnaden.

Sedan öfver ifrågavarande omarbetade ritningar och kostnadsförslag utlåtande inhämtats från öfverintendentsämbetet, som därvid endast framställt ett par smärre anmärkningar, blefvo berörda ritningar och förslag med de af öfverintendentsämbetet däri förordade ändringar den 27 februari 1903 af Kungl. Maj:t godkända. På delegerades framställning har Kungl. Maj:t sedermera jämväl godkänt upprättade ritningar och förslag angående värmeledning i ångpannehuset, ekonomibyggnaden och den ena elevbyggnaden. Det hufvudsakliga uppförandet af nämnda tre byggnader äfvensom införandet af ångpanneanläggning och värmeledning samt uppförandet af ångskorstenen hafva upplåtits på entreprenad mot entreprenadsummor, som icke synas öfverstiga hvad i kostnadsförslagen blifvit för dessa arbeten beräknadt. Arbetet med de tre nämnda byggnadernas uppförande hade i sistlidne december månad fortskridit så långt, att grunden till samtliga byggnaderna var färdig och tegelmurningen påbörjad.

Den återstående i kostnadsförslaget jämväl afsedda elevbyggnaden, hvilkens uppförande ännu ej påbörjats, har såsom förut nämnts ej ansetts erforderlig under anstaltens första verksamhetsår. Då densamma emellertid med säkerhet torde komma att behövas redan under andra året, måste den vara fullständigt uppförd i början af år 1906. Vid sådant förhållande är erforderligt, att på 1905 års stat anvisas hela det ännu icke beviljade beloppet, 123,000 kronor, af de enligt förslaget till 395,000 kronor beräknade kostnaderna för samtliga nu nämnda byggnader samt för planerings-, väg- och hägnadsarbeten. Med hänsyn därtill att den återstående elevbyggnaden, om den skall blifva färdig till angifna tiden, måste påbörjas under år 1904 samt att öfriga här afsedda arbeten skola vara afslutade till 1905 års ingång, torde det blifva nödigt att redan under innevarande år använda en del af det belopp, som nu begäres.

Utom förenämnda byggnader behöfvas emellertid för anstalten jämväl andra nybyggnader äfvensom omändring af äldre vid Bona befintliga hus.

[9.]

Redan uti den omförmälda promemorian den 6 februari 1903 anförde delegerade, att uppförandet af de bägge elevbyggnaderna, såsom då föreslagits, på så långt afstånd från hvarandra, att ett fullständigt särskiljande af eleverna från hvardera byggnaden utom under arbetet kunde låta sig genomföras, förutsatte för nödig kontroll under elevernas vistelse ute under fritid att på lämpligt afstånd från hvardera elevbyggnaden uppfördes en mindre byggnad, innehållande bostadslägenhet för en förman. Enligt delegerades anmodan har deras biträdande arkitekt sedermera upprättat ritningar och kostnadsförslag till en förmansbostad af trä, innehållande en lägenhet om två rum och kök. Enligt detta förslag uppgår kostnaden för en dylik byggnad till 5,500 kronor, hvarifrån dock afgår värdet af på platsen befintligt äldre virke, som kan för byggnaden användas, så att förslaget slutar å 5,000 kronor. I underdånig promemoria den 15 sistlidne december, med hvilken delegerade öfverlämnat ifrågavarande ritning och kostnadsförslag, hafva delegerade emellertid meddelat, att uti ett ingifvet anbud kostnaden för uppförandet af en sådan byggnad upptagits till 4,280 kronor; och ansågo delegerade därför, att kostnaden för dessa byggnader kunde beräknas till 4,500 kronor för hvarje eller till 9,000 kronor för bägge.

I sistberörda promemoria hafva delegerade vidare anført, att uti befintliga byggnader kunde beredas, i hufvudbyggnaden vid Bona bostadslägenhet för anstaltens direktör tillika med hans kontor och räkenskapskontoret samt i boningshuset vid det till Bona hörande hemmanet Tryfall och i tre arbetarebostäder vid Bona bostadslägenheter för predikant, andre lärare, bokhållare, maskinist, tre förmän och två jordbruksarbetare, hvarjämte i andra byggnader vid egendomen kunde anordnas bostäder för en förman och för öfriga jordbruksarbetare. För landbruksinspektoren kunde däremot icke beredas bostadslägenhet i någon redan befintlig byggnad. Vid sådant förhållande hade delegerade anmodat sin biträdande arkitekt att uppgöra ritning och kostnadsförslag till en byggnad, afsedd att innehålla bostadslägenhet om fem rum och kök för landbruksinspektoren, och skulle enligt detta förslag kostnaden för en sådan byggnad af sten uppgå till 20,000 kronor.

Därjämte hafva delegerade meddelat, att för reparation af boningshuset vid Tryfall och af ofvannämnda tre arbetarebostäder vid Bona samt dessa byggnaders inredning till bostäder för befattningshafvande vid

- [9.] anstalten erfordrades, enligt af biträdande arkitekten upprättade kostnadsförslag, ett belopp af 8,000 kronor, samt att till omändring af logbyggnaden vid Bona äfvensom ändring och reparation af det för närvarande oanvändbara tröskverket därstädes behöfdes, enligt af delegerade jämte biträdande arkitekten vid besök å platsen gjord besiktning, ett belopp af 1,500 kronor.

Enligt den af delegerade sålunda lämnade utredning skulle följaktligen, utöfver anslaget till elevbyggnaderna, ekonomibyggnaden och ångpannehuset, till nybyggnader vid anstalten och reparationer af där befintliga äldre byggnader erfordras tillhopa 38,500 kronor. Att dessa af delegerade föreslagna nybyggnader och reparationer äro för anstalten nödiga torde icke kunna bestridas. I fråga om kostnadsbeloppen synes mig intet annat vara att erinra, än att kostnaden för inspektorsbostaden förefaller väl hög. Det kan därför ifrågasättas, huruvida ej denna byggnad för besparings vinnande borde uppföras af trä. Då emellertid, enligt hvad upprättadt kostnadsförslag för en byggnad af dylikt material gifver vid handen, den minskning i kostnad, som därigenom skulle ernås, uppgår till endast 5,000 kronor, torde det, med hänsyn till den större varaktigheten hos en byggnad af sten, ej vara skäl att härutinnan frånga delegerades förslag.

Då nu omförmälda nybyggnader och reparationer delvis böra vara färdiga till den tid, då anstalten skall träda i verksamhet, måste en del af det beräknade kostnadsbeloppet användas redan under innevarande år.

De delar af kronodomänen Bona, som enligt hvad förut nämnts skola från den 14 mars 1904 upplåtas till anordnande af tvångsuppföstringsanstalten, utgöras af hemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Bona med skatte-
torpet Kostenshult, $\frac{1}{4}$ mantal Dansbränna, $\frac{1}{2}$ mantal Frängsjö, $\frac{1}{2}$ mantal Bockfall, $\frac{1}{4}$ mantal Eldsbränna eller Tryfall och $\frac{1}{2}$ mantal Ubbelsby; dock skall den till dessa fastigheter hörande skogsmarken tills vidare, intill dess Eders Kungl. Maj:t kan finna godt annorlunda bestämma, förvaltas af domänstyrelsen. Återstående delen af fastigheterna innefattar en åkerareal af omkring 250 tunnland. Enligt Eders Kungl. Maj:ts den 27 sistlidne november lämnade medgifvande kommer häraf hemmanet Ubbelsby med ett område af omkring 26 tunnland åker att utarrenderas på fem år, hvaremot hela den öfriga åkerarealen är afsedd att brukas direkt af anstalten.

Kostnaderna för anskaffande af de för jordbrukets bedrifvande

nödiga kreatur och öfriga inventarier hafva delegerade beräknat på följande sätt: [9.]

till inköp af 6 par hästar efter gängse pris i orten à 800 kronor paret	kronor	4,800
till maskiner och redskap	„	4,200
samt, då tillgången å beten vid egendomen är fullt tillräcklig för uppsättning redan under instundande vår af det antal kor, som måste anses utgöra minimum-antalet å egendomen, och tiden omkring den 14 mars är för inköpet den lämpligaste, till inköp af 30 stycken kor à 200 kronor	„	6,000
Summa kronor		15,000

Vidare hafva delegerade ansett, att för anskaffande af vårutsäde, gödningsämnen och foder är erforderligt ett belopp af sammanlagdt 6,500 kronor, nämligen till inköp af vårutsäde, bestående af 1,500 kilogram vårsäd, 40 tunnor potatis och 800 kilogram gräsfrö och rotfruktsfrö, 3,400 kronor, till inköp af artificiella gödningsämnen 900 kronor samt till inköp af foder 2,200 kronor; och hafva delegerade beträffande sistnämnda post erinrat, att afträdande arrendatorn icke har skyldighet att aflämna något foder, hvadan det är nödigt att för dragare och kor anskaffa foder, intill dess de kunna utsläppas å bete.

Enligt hvad delegerade meddelat har förutvarande ägaren af Bona till inlösen hembjudit åtskilliga honom tillhörande, i verkstäderna vid Bona kvarlämnade maskiner, nämligen:

i snickeriverkstaden: 1 universalhyfvelmaskin, 1 bandsåg, 1 trä-svarf och 1 gummirem,

i mekaniska verkstaden: 1 gängskärningssvarf, 1 järnsvarf, 1 hyfvelmaskin, 1 bormaskin, 1 smärgelmaskin och 1 takaxel samt

i ångsågen: 1 hyfvelmaskin och 1 spånsåg.

På anmodan af delegerade har ingenjören Ivar Rosén värderat dessa maskiner och därvid enligt företedt värderingsinstrument uppskattat dem till sammanlagdt 4,455 kronor. Delegerades biträdande arkitekt, som jämväl afgifvit yttrande härutinnan, har anført bland annat, att enligt hans och värderingsmannens gemensamma åsikt de två i ångsågen befintliga maskinerna äro af mycket god beskaffenhet och så godt som nödvändiga för anstaltens framtida underhåll.

Med åberopande häraf hafva delegerade i denna del vidare anført, att jämväl öfriga maskiner vore af beskaffenhet att kunna med fördel användas vid elevernas arbete i snickeriverkstaden och den mekaniska verkstaden samt följaktligen komme att väsentligt bidra till möjlig-

[9.] görandet af en lämplig undervisning åt elever, hvilka ägde anlag för snickeri eller metallarbetareyrket men saknade fallenhet för jordbruksarbete. De af den sakkunnige värderingsmannen maskinerna åsatta värdena syntes enligt hvad delegerade inhämtat skäliga; och hemställde delegerade därför, att till inlösen af samtliga ifrågavarande maskiner måtte anvisas 4,455 kronor.

Beträffande kostnaderna för uppsättning af inre inventarier i de tre nu under uppförande varande byggnaderna hafva delegerade uppgjort följande beräkning:

Sängar och sängkläder för 50 elever med iakttagande, att halm användes såsom stoppning i madrasser och kuddar, à 25 kronor för hvarje elev	kronor	1,250
inventarier i boxarna	”	350
bord, bänkar och skåp i matsal, dagrum, skolsalar samt samlingssalen, beräknade för 50 elever	”	2,000
möbler till 18 rum dels i ekonomibyggnaden och dels i elevbyggnaden samt nödiga sängkläder åt husmodern m. fl.	”	4,000
sjukvårdsutredning för 9 sjukplatser samt för sjukvårdaren	”	1,500
inventarier i kök, bageri och tvättstuga	”	1,000
skålar och fat för eleverna, knifvar, gafflar och skedar samt duktyg, porslin och glas i och för mathållning åt viss del af personalen	”	700
böcker och undervisningsmaterial	”	500
telefonledning emellan de särskilda bostäderna för befattningshafvande vid anstalten, hvilken anläggning för disciplinens upprätthållande är behöflig	”	2,000
till oförutsedda utgifter	”	1,000

Summa kronor 14,300

I fråga om belysningen i sistberörda tre byggnader hafva delegerade tillstyrkt införandet af elektrisk belysning och såsom skäl därför hufvudsakligen anført, att sådan belysning ur bevakningens synpunkt vore obetingadt att föredraga framför hvarje annat belysningsätt och jämväl vore ekonomiskt fördelaktig, då, såsom vid Bona vore fallet, på stället finnes vattenkraft att tillgå.

Till utredning härutinnan hafva delegerade åberopat dels en på deras föranstaltande af förutnämnde ingenjören Rosén, hvilken vore särskildt sakkunnig i ämnet, uppgjord beräkning af kostnaderna för elektrisk belysningsanläggning i dessa tre byggnader och dels ett af delegerades biträdande arkitekt afgifvet yttrande. I sagda kostnadsberäkning äro kostnaderna upptagna till 10,600 kronor. Håri ingå

dock två poster, som af biträdande arkitekten och delegerade ansetts onödiga, nämligen 200 kronor till yttre belysning och 3,300 kronor till ett ackumulatorsbatteri såsom reserv. Rörande behovet af detta batteri har biträdande arkitekten, med hvilken delegerade instämt, anført, att en dylik reserv blefve dyrare än att som reserv använda fotogenbelysning samt att, då reservbehovet snarare torde inträda genom åverkan på ledningsnätet än genom fel i maskineriet, fotogenbelysning med t. ex. transportabla luxlampor vore afgjort att föredraga framför batteriet, som vore alldeles onyttigt i händelse af åverkan å hufvudledningen. Efter afdrag af berörda två poster och med tillägg af kostnaden för inlösen af en äldre vid Bona befintlig nyligen reparerad likströmsdynamomaskin, som vore för anläggningen nödig och värderats till 350 kronor, skulle kostnaden för anläggningen uppgå till 7,450 kronor. [9.]

Biträdande arkitekten har i sitt yttrande vidare anført bland annat, att vid jämförelse med fångvårdsinrättningarna torde kunna antagas, att den nu under byggnad varande delen af anstalten, i händelse den skulle belysas med fotogen, komme att draga en årlig kostnad af minst 500 kronor, hvilket motsvarade cirka 7 procent af anläggningskostnaden för elektrisk belysning. Denna ränta vore fullt tillräcklig för anläggningens underhåll och amortering på 19 år, och då en väl utförd anläggning af detta slag kräfde föga underhåll och kunde beräknas stå i fullt tjänstbart skick i 25 å 30 år, vore detta belysningssätt enligt arkitektens mening ur ekonomisk synpunkt fördelaktigt.

Med stöd af den förebragta utredningen hafva delegerade hemställt, att för införande af elektrisk belysning i de byggnader, som nu äro under uppförande vid Bona, och inköp af en vid Bona befintlig äldre dynamo måtte anvisas 7,450 kronor.

Vid granskning af hvad i ärendet förekommit har jag icke funnit något att erinra mot hvad delegerade, enligt hvad nu blifvit omförmäldt, föreslagit beträffande inköp af kreatur och andra jordbruksinventarier samt vårutsäde med mera, inlösen af hembjudna maskiner, anskaffande af inre inventarier samt införande af elektrisk belysning. Hvad särskildt angår den i sistberörda hänseende gjorda framställningen tillåter jag mig framhålla, att med hänsyn till de vid Bona rådande förhållanden elektrisk belysning där icke torde ställa sig dyrare än annat belysningssätt samt att vid en anstalt af sådan beskaffenhet som den ifrågavarande användandet af elektrisk belysning uppenbarligen medför betydande fördelar.

Då, såsom förut nämnts, jordbruket skall drifvas för anstaltens räkning från den 14 instundande mars och anstalten skall träda i verk-

[9.] samhet med början af nästa år, är det tydligen nödigt, att de belopp, som erfordras för nu omförmälda ändamål, äro tillgängliga redan under innevarande år.

Enligt hvad i ärendet blifvit utredt synes det sålunda erforderligt att för anstaltens bebyggande och utrustning på 1905 års stat begära följande belopp:

återstoden af den till 395,000 kronor beräknade kostnaden för uppförande af två elevbyggnader, ekonomibyggnad och ångpannehus samt för erforderliga planerings-, väg- och hägnadsarbeten eller	kronor 123,000
för uppförande af ytterligare nybyggnader vid anstalten och reparationer å äldre där befintliga hus.....	„ 38,500
„ inköp af kreatur och öfriga jordbruksinventarier ...	„ 15,000
„ inköp af vårutsäde, gödningsämnen och foder	„ 6,500
„ inlösen af vissa utaf förutvarande ägaren af Bona hembjudna maskiner	„ 4,455
„ anskaffande af inre inventarier till de tre nu under uppförande varande byggnaderna	„ 14,300
„ införande af elektrisk belysning i samma byggnader	„ 7,450

eller tillsammans kronor 209,205,

hvilket belopp torde böra afrundas till 210,000 kronor.

Hvad härefter angår frågan om den för anstalten erforderliga personal, tillåter jag mig till en början erinra, att Eders Kungl. Maj:t på framställning af delegerade berättigat dem att för tiden från den 1 nästkommande februari till den 14 mars 1905 antaga en landtbruksinspektör mot en aflöning af 150 kronor i månaden äfvensom att för instundande brukningsår anställa nödigt antal arbetare för jordbruket. Aflöningen till desse sistnämnde synes böra såsom en driftkostnad utgå af egendomens afkastning, hvaremot inspektorens aflöning från och med 1905 års början torde böra uppföras å anstaltens stat.

I fråga om den öfriga personalen och aflöningen för denna hafva delegerade anfört:

»Den för tvångsuppfostringsanstalten erforderliga personal — med frånseende af den arbetspersonal, som erfordras för skötseln af landtbruksegendomen — torde med ledning af den erfarenhet, som vunnits vid likartade anstalter, böra upptagas till

- 1 direktör,
- 1 predikant och förste lärare,
- 1 andre lärare,

- 2 afdelningsbefälhafvare,
 1 bokhållare,
 1 maskinist och eldare,
 8 förmän, tjänstgörande tillika, en som sjukvårdare och de öfriga såsom arbetsledare i något af yrkena jordbruk, trädgårdsskötsel, snickeri, smide, skrädderi, skomakeri eller måleri,
 1 husmoder med nödigt biträde.

Läkarevården vid anstalten torde kunna bestridas af någon läkare i orten mot arfvode.

Med hänsyn till nödvändigheten af en effektiv bevakning jämväl under elevernas fritid och om natten kan antalet förmän icke sättas lägre än det ofvan angifna. Förrän den andra elevbyggnaden blifvit uppförd och tagen i bruk, erfordras likväl icke tillsättande af andre läraren, en afdelningsbefälhafvare och 4 förmän.

Vidkommande löneförmånerna för befattningshafvande vid anstalten äfvensom för landtbruksinspektoren synes, i öfverensstämmelse med hvad för likartade befattningar är beviljad och med iakttagande att aflöningsförmånerna för direktören, därest utsikt skall finnas att erhålla för platsen lämplig person, icke kunna sättas lägre än de löneförmåner, hvilka framstående tjänstemän inom fångvården kunna hysa förhoppning att uppnå, samt att arfvodet till predikanten och förste läraren upptages till likhet med hvad enligt kungl. brefvet den 20 maj 1898 pastorn vid centralfängelset å Långholmen fått uppbära, förenämnda tjänstemäns löneförmåner böra bestämmas sålunda:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Summa.	Ålderstillägg	
					efter 5 år.	efter 10 år.
direktören	2,500	1,500	—	4,000	500	500
predikanten och förste läraren	—	—	2,400	2,400	—	—
andre läraren	1,200	—	—	1,200	200	200
1 afdelningsbefälhafvare	1,000	600	—	1,600	200	200
bokhållaren	—	—	1,200	1,200	—	—
1 förman	450	400	—	850	75	75
husmodern, jämte fri kost,	300	200	—	500	50	50
maskinisten	550	400	—	950	75	75
läkaren	—	—	500	500	—	—
landtbruksinspektoren	1,200	600	—	1,800	200	200

[9.]

Därtill kommer för samtliga befattningshafvande med undantag af läkaren fri bostad och vedbrand.

I fråga om åtnjutande af ålderstillägg synas vanliga villkor böra stadgas; dock att direktören och afdelningsbefälhafvare böra vara berättigade att vid beräkningen af tjänstetid för rättigheten till ålderstillägg räkna sig till godo jämväl föregående tjänstetid såsom innehafvare af annan befattning i statens tjänst. Då organisationen af tvångsuppfostningsanstaltens personal med nödvändighet måste vara sådan, att till nämnda befattningar icke med någon större sannolikhet framdeles kunna påräknas lämpliga sökande bland redan anställda befattningshafvande vid anstalten, synes en sådan rättighet böra stadgas för erhållande af sådana sökande bland tjänstemän stående utom anstalten.

Pensionsåldern torde böra bestämmas: för direktören, afdelningsbefälhafvare, förmän och maskinisten samt husmodern till 60 år med en tjänstgöringstid af minst 20 år samt med skyldighet att afgå vid fyllda 65 år.»

Beträffande antalet af de för anstalten erforderliga tjänstemän och betjante ansluter jag mig till hvad delegerade sålunda uttalat. Ej heller har jag något att erinra mot de föreslagna löneförmånerna.

Hvad särskildt angår aflöningen för direktören synes denna upptagen till det lägsta belopp, som förhållandena medgifva. Direktörsbefattningen vid en anstalt sådan som den ifrågavarande ställer tydligen mycket stora kraf på sin innehafvare, och vill man verkligen med anstalten vinna det gagn, som därmed åsyftas, är första villkoret att man för denna befattning lyckas förvärfva en därför lämplig person. Vid sådant förhållande ligger det stor vikt på att aflöningen är tillräcklig, och under alla omständigheter synes den, såsom delegerade ock framhållit, icke böra sättas lägre än de löneförmåner, som tjänstemän vid fångvårdsanstalterna kunna uppnå. I detta afseende må här erinras, att direktörerna vid de största centrala fångvårdsanstalterna hafva samma löneförmåner som de för ifrågavarande befattning föreslagna samt att vid de öfriga centrala anstalterna och vid de större länsfängelserna direktörerna åtnjuta 3,500 kronor förutom ålderstillägg.

Ehuru således den af delegerade föreslagna organisationen synes kunna godkännas, torde det dock icke vara tillrådligt att redan nu definitivt fastslå densamma genom att uppföra några befattningar vid anstalten på ordinarie stat, utan lär det vara lämpligast att tills vidare, till dess tillräcklig erfarenhet vunnits om huru anstalten bäst bör organiseras, hela personalen anställas på extra stat.

Då, på sätt delegerade erinrat, andre läraren, den ene afdelnings-

befälhafvaren och fyra af förmännen icke äro behöfliga, så länge endast den ena elevbyggnaden är tagen i bruk, skulle enligt den föreslagna aflöningsstaten under år 1905 erfordras följande aflöningsbelopp:

[9.]

till direktören	kronor	4,000
„ predikanten och förste läraren	„	2,400
„ en afdelningsbefälhafvare	„	1,600
„ bokhållaren	„	1,200
„ fyra förmän	„	3,400
„ husmodern	„	500
„ maskinisten	„	950
„ läkaren	„	500
„ landtbruksinspektoren	„	1,800

eller tillsammans kronor 16,350

Emellertid torde det under vissa omständigheter blifva nödigt att för aflöningar kunna disponera ett något högre belopp. Såsom förut nämnts, hafva delegerade ansett, att direktör och afdelningsbefälhafvare borde vara berättigade att vid beräkning af tjänstetid för rättighet till ålderstillägg räkna sig till godo jämväl föregående tjänstetid såsom innehafvare af annan befattning i statens tjänst. Medgifvandet af en dylik förmån, dock så begränsad att endast tjänstetid i befattning, som kan anses likartad med de ifrågavarande, må tagas i beräkning, synes vara högeligen välbetänkt. I annat fall kan det lätt inträffa, att man beröfvar sig möjligheten att för befattningarna vinna lämpliga och kompetenta personer. Så till exempel torde utan sådant medgifvande ingen fängelsedirektör, som innehaft sin befattning några år, vara villig att mottaga direktörstjänsten vid anstalten. Då enligt delegerades förslag bägge ålderstilläggen för direktören skulle utgöra tillhopa 1,000 kronor och för afdelningsbefälhafvaren 400 kronor, skulle den förordade anordningen kunna komma att medföra en ökning i ofvan angifna för 1905 erforderliga aflöningsbelopp af högst 1,400 kronor; och synes det vid sådant förhållande vara nödigt att för aflöningar begära ett anslag af högst 17,750 kronor.

Beträffande slutligen öfriga för anstaltens upprätthållande erforderliga kostnader hafva delegerade anført, att för elevernas beklädnad och förplägning, till bränsle och lyse samt till bestridande af diverse omkostnader erfordrades ett förlagsanslag, hvilket med ledning af motsvarande kostnader vid åkerbrukskolonien Hall och staten för Bastö skolehjem syntes kunna beräknas sålunda:

[9.]	Till anskaffande och underhåll af beklädnad åt 50 elever, 80 kronor för hvarje elev	kronor	4,000
	„ förplägning, med beräkning att från Bona egendom kan erhållas mjölk och rotfrukter, samt till aflönande af tjänstefolk till biträde åt husmodern i hushållet	„	5,000
	„ bränsle och lyse	„	2,000
	„ bestridande af diverse omkostnader såsom utskylder, medicin, telefonafigter, belöningar för återförande af förrymda elever, frakter och dylikt	„	2,000
		Summa kronor	13,000

Mot denna beräkning har jag icke funnit något att anmärka. Anslag till ifrågavarande ändamål torde, såsom delegerade hemställt, böra hafva egenskapen af förslagsanslag och synes tills vidare böra uppföras å extra stat.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

att på extra stat för år 1905 bevilja
till byggnader och reparationer samt yttre och
inre inventarier med mera vid tvångsuppfostrings-
anstalten å Bona ett belopp af 210,000 kronor, med
rätt för Kungl. Maj:t att af detta belopp under inne-
varande år förskottsvis af tillgängliga medel utanordna
hvad som kan finnas erforderligt,
till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid
samma anstalt ett belopp af högst 17,750 kronor
samt till kost och beklädnad åt de vid anstalten
intagna elever med mera ett förslagsanslag af 13,000
kronor.

[10.]
*Rese-
stipendier.*

Af de senaste Riksdagarna hafva på framställningar af Eders Kungl. Maj:t beviljats anslag till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarne bereda sig för domarekallet. På enahanda grunder, som föregående år åberopats, anser jag dylika stipendier fortfarande böra utgå; och synes mig i fråga om anslaget belopp ingen ändring böra ifrågakomma. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

att till resestipendier åt ordinarie domare eller
dem, som vid domstolarne bereda sig för domarekallet,

på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 6,000 kronor. [10.]

I underdånig skrifvelse den 10 sistlidne december har statskontoret meddelat uppgifter å sådana förskottsvis bestridda utgifter, hvilka jämligt meddelade föreskrifter skulle hos Riksdagen anmälas till ersättande, och upptagas häri för andra hufvudtiteln 16,000 kronor, utgörande kostnader, som enligt nådigt bref den 1 maj 1903 utgifvits för statistisk utredning angående utsträckning af valrätten till Riksdagens andra kammare. [11.] *Statskontorets förskott.*

Vidare har statskontoret i underdånig skrifvelse den 21 sistlidne december, med anmälan, att statskontoret jämligt nådiga bref den 7 och 28 november 1902 samt den 13 februari, den 31 juli, den 16 oktober och den 6 och 13 november 1903 för den af Eders Kungl. Maj:t tillsatta kommitté för utarbetande af förslag till proportionellt valsätt till Riksdagens andra kammare med mera förskottsvis utanordnat 39,626 kronor 87 öre, anhållit, att ersättning måtte beredas statskontoret för de sålunda förskjutna medlen.

Med anledning häraf hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen:

att till betäckande af omförmälda af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter å extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 55,630 kronor.

Under åberopande af hvad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet förut denna dag anfört i fråga om beredande åt vissa statens tjänstemän och betjante af dyrtidstillägg för år 1904 att uppföras i riksstaten för år 1905, hemställer jag slutligen, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen: [12.] *Dyrtidstillägg.*

att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjante i justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till justitiedepartementet hörande ämbetsverk och kårer å extra stat för år 1905 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 63,000 kronor.

[12.] Statsrådets öfrige ledamöter biträdde hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt;

och täcktes Hans Maj:t Konungen därtill i nåder lämna bifall med befallning tillika, att utdrag af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlämnas till ledning vid författandet af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Ex protocollo
Aug. von Hartmansdorff.

Bilaga.

- Till Konungen.

Jämlikt den af Eders Kungl. Maj:t för lagberedningen fastställda instruktion åligger det lagberedningen att afgifva redogörelse för sin verksamhet under innevarande år.

Sedan genom nådigt bref den 12 sistlidne januari bestämts, att lagberedningen skulle närmast till bearbetning företaga jordabalken med därtill hörande författningar, upptogs först till behandling frågan om lagstiftning angående lega af jord å landet, vid hvilket arbete, enligt Eders Kungl. Maj:ts förordnande, öfverdirektören C. M. von Feilitzen och direktören R. Hennings biträdt lagberedningen. Efter det grunder för en sådan lagstiftning utarbetats, inhämtades häröfver yttrande af ledamöter af Riksdagen, hvilka med Eders Kungl. Maj:ts tillstånd för sådant ändamål tillkallats. Lagberedningen har därefter underkastat frågan förnyad bearbetning och affattat förslag till lagbestämmelser i ämnet, i sammanhang hvarmed lagberedningen behandlat frågan om lega af hus och uppsatt ett preliminärt förslag till lagbestämmelser jämväl i detta ämne. Vid slutet af arbetsåret har påbegynts utarbetande af motiv till de föreslagna bestämmelserna om jordlega.

I öfrigt har, samtidigt med ofvanupptagna arbeten, verkställts förberedande utredning angående vissa andra frågor, hörande till det område, lagberedningen har att bearbeta.

Till lagberedningens handläggning hafva genom Eders Kungl. Maj:ts beslut öfverlämnats:

1) dels Riksdagens skrifvelse den 22 april 1903 i anledning af väckta motioner om ändringar i vissa delar af inteckningslagstiftningen, dels styrelsens öfver allmänna hypoteksbanken skrifvelse den 17 oktober 1899 angående inskränkning i skyldigheten att förnya inteckning för fordran och dels Sveriges allmänna fastighetsägareförbunds skrifvelse den 20 december 1900 angående revision af gällande lagstiftning rörande förhållandet mellan hyresvärd och hyresgäst;

2) Riksdagens skrifvelse den 5 maj 1893 angående förbud mot frälseräntas skiljande från hemman, hvarmed den förenats; samt

3) Riksdagens skrifvelse den 22 april 1903 angående ändrade bestämmelser om exekutiv försäljning af fastighet.

Då de i Riksdagens först omnämnda skrifvelse afsedda föreskrifter i inteckningsförordningen icke stå i det sammanhang med förordningens öfriga bestämmelser, att icke frågan om deras förändring i angifvet syfte lämpligen kunnat för sig handläggas, och då de af Riksdagen framhållna olägenheter af nu gällande lagstiftning synts vara i den mån afsevärda, att de borde snarast möjligt afhjälpas, har lagberedningen funnit sig böra redan nu företaga detta ämne till behandling; och har lagberedningen den 11 i denna månad till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnat af sådan anledning utarbetade förslag

dels till lag om ändrad lydelse af 38, 52 och 57 §§ i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875,

dels ock till lag om ändrad lydelse af 29 § i lagen om inteckning i fartyg den 10 maj 1901,

jämte motiv för de sålunda föreslagna lagförändringar.

Stockholm den 31 december 1903.

Underdånigst

IVAR AFZELIUS.

HUGO VON SYDOW.

IVAR ERNBERG.

ÅKE THOMASSON.

S. SKARSTEDT.

Tredje hufvudtiteln.

*Protokoll öfver utrikesdepartementsärende, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari
1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena föredrog regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel för år 1905 och yttrade beträffande:

Ordinarie anslag.

»Jämlikt Eders Kungl. Maj:ts nyss i sammansatt statsråd fattade beslut upptager förslaget till den för de Förenade Rikena gemensamma utrikesbudgeten för 1905 i fråga om *kabinettskassans* utgifter en slutsumma af 696,850 kronor. Häraf falla på Sverige jämte 20,000 kronor till hemliga utgifter ¹²/₁₇ af återstoden med 477,800 kronor, tillsammans 497,800 kronor, hvilket belopp med 1,600 kronor öfverstiger det på innevarande års riksstat uppförda.

[1 och 2] Af de särskilda anslagen äro de för *departementschefen* och *utrikesdepartementet* oförändrade med resp. 24,000 kronor och 32,365 kronor.

[3] På *ministerstaten* har tillkommit en mindre förhöjning på grund af en tillkommen pension (se sid. 11). Anslaget är upptaget till 359,295 kronor.

[4 och 5] Anslagen till *militärattachéer* 8,470 kronor samt *skrifmaterialier, expenser och extra utgifter* 73,670 kronor äro oförändrade med undantag för en mindre jämkning (10 kronor) i det senare anslaget för vinnande af riktig proportion i slutsumman.

Konsulskassans utgifter hafva i förslaget till 1905 års gemensamma budget upptagits till 787,000 kronor. Till bestridande af dessa utgifter skola de båda rikena, jämlikt numera gällande bestämmelser, bidraga med hälften hvarterda. Efter samma grund äro ock utgifterna under de särskilda rubrikerna fördelade mellan Sverige och Norge. Sveriges andel i ifrågavarande utgifter skulle sålunda komma att utgöra

[6] för *utrikesdepartementet* 10,300 kronor,

[7] för *konsulsstaten* 357,400 kronor samt

[8] för *skrifmaterialier, expenser och extra utgifter* 25,800 kronor.

Slutsumman utgör 393,500 kronor, hvarifrån dock böra dragas expeditiionsafgifter i svenska ärenden, beräknade till 12,500 kronor. Skillnaden, 381,000 kronor, utgör det belopp, som måste betäckas af anslag.

[9] Under *utgifter, som bestridas af svenska statsverket allena*, har uppförts understöd åt *svenska kyrkan i Paris* med oförändradt belopp af 2,950 kronor.

Extra anslag.

Utgifvaren af den del af »Sveriges Traktater», som omfattar den äldre tiden till år 1814, docenten vid Uppsala universitet C. Hallendorff har i sin berättelse öfver verkets fortgång under år 1903 anført bland annat följande:

»Vid slutet af januari månad 1903 utgafs ett nytt häfte, det fjärde af femte delen, genom hvilket serien af traktater från konung Gustaf II Adolfs tid, så vidt dessa då kunnat insamlas, fullständigt publicerades samt tillika ett bihang för åren 1572—1632 meddelades.

För traktatverkets fortsatta utgifvande voro vid nämnda tidpunkt redan betydande förarbeten gjorda, men ännu återstodo synnerligen viktiga och omfattande kompletteringar. Ett mycket stort antal svenska original exemplar af 1600-talets traktater äro nämligen numera förlorade, och som svenska riksarkivets afskriftssamlingar i många fall endast lämna bristfällig ersättning, måste de utväxlade genparterna eftersökas i utlandet. Af talrika mellan svenska kronan och tyska riksständer under 30-åriga krigets tid träffade aftal, hvilka aldrig förelegat i direkt traktatform utan såsom recesser från krets-dagar och andra möten, synas inga urkunder någonsin hafva kommit till Sverige: det gällde sålunda att uppsåra, hvar dylika urkunder numera finnas bevarade. Under sådana omständigheter har jag under förra delen af år 1903 först och främst sökt konstatera, hvarest luckor förefinnas i svenska riksarkivets serier af originaltraktater, samt hvilka anvisningar våra aktsamlingar och den tillgängliga litteraturen gifva för dessa luckors fyllande. Därefter har jag under årets senare del, i samband med för annat ändamål företagen vetenskaplig studieresa, besökt åtskilliga tyska arkiv för att i dem verkställa nödiga forskningar för traktatverkets räkning.

Dessa omfattande kompletteringsarbeten hafva helt naturligt vållat, att tryckningen af en ny traktatvolym måst drifvas med försiktig varsamhet, för att ej större luckor i den publicerade serien måtte riskeras. Likväl har under årets lopp redigeringen till tryck kunnat fortgå tämligen oafbrutet, så att nu vid början af december månad tillsammans 12 tryckark föreligga, dels i rentryck, dels i korrektur.»

I redogörelsen rörande den senare afdelningen af traktatverket, som omfattar tiden efter år 1814, har andre arkivarien C. Sandgren meddelat, att arbetet å traktatverkets trettonde del (fjärde delen af Sveriges och Norges traktater) under 1903 så fortskridit, att sedan under föregående år en half del omfattande 20 ark utkommit, arken 21 till och med 29 å den andra

[10]

halfdelen nu föreligga färdigtryckta samt ytterligare 3 ark äro uppsatta och delvis korrekturlästa.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till fortsatt utgifvande af »Sveriges Traktater» för år 1905 bevilja ett extra anslag af 4,500 kronor.

- [11] I riksstaten för 1904 finnes uppfördt ett extra anslag å 2,500 kronor till bestridande af Sveriges andel i kostnaderna under år 1903 för den i Haag, jämlikt konventionen för afgörande på fredlig väg af internationella tvister den 29 juli 1899, upprättade byrå.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att till bestridande af Sveriges andel i kostnaderna under innevarande år för den internationella skiljedomstolens byrå i Haag å extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 2,500 kronor.

- [12] Under åberopande af hvad chefen för finansdepartementet denna dag anfört till statsrådsprotokollet i fråga om beredande åt statens tjänstemän och betjante af ett dyrtidstillägg för innevarande år att uppföras i riksstaten för år 1905, får jag, med förmålan att summan af de utrikesdepartementets tjänstemän och betjante, enligt de i nämnda protokoll angifna grunder, tillkommande dyrtidstillägg utgör 5,480 kronor, däraf den på Sverige belöpande andelen utgör omkring 4,000 kronor, i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till beredande af dyrtidstillägg för innevarande år åt tjänstemän och betjante i utrikesdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli å extra stat för år 1905 anvisa såsom förslagsanslag enahanda belopp som det i riksstaten för 1904 uppförda eller 4,200 kronor.

- [13] För år 1904 har beviljats ett extra anslag å 750 kronor såsom bidrag till den internationella fredsbyrån i Bern; och anser jag enahanda anslag böra komma fredsbyrån till del afven under år 1905. Jag får därför i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att såsom bidrag till den internationella fredsbyrån i Bern å extra stat för 1905 anvisa ett belopp af 750 kronor.

- [14] I underdånig skrifvelse den 10 maj 1899 anmälde Riksdagen, att Riksdagen med anledning af en af Eders Kungl. Maj:t gjord framställning medgifvit, att af öfverskotten å de från Kronans fastighet i Konstantinopel inflytande hyresinkomster finge för svenska kyrkan i Paris användas, bland annat, under fem år från och med år 1900 ett belopp af 1,169 kronor årligen att utgå såsom lönetillökning för pastorn.

Då den femårsperiod, för hvilken det ifrågavarande anslaget blifvit beviljadt, utgår med innevarande år, har svenska församlingen i Paris genom dess kyrkoråd i underdånig skrifvelse den 20 sistlidne november anhållit, att Eders Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition, att svenska kyrkan i Paris måtte tillsvidare från och med år 1905, så länge Eders Kungl. Maj:t finner anslaget behöfligt, få åtnjuta det senast beviljade anslaget af 1,169 kronor till upphjälpande af pastorslönen vid kyrkan.

Till stöd för sin underdåniga ansökning har kyrkorådet, jämte framhållande af kyrkans välsignelsebringande verksamhet för den svenska kolonien i Paris samt öfriga af kyrkorådet i föregående underdåniga ansökningar om understöd till kyrkan anförda skäl, särskildt påpekat nödvändigheten af, att pastorslönen bibehålles vid det belopp af 10,000 francs om året, med hvilket den under de senaste åren kunnat utgå, tack vare det för ändamålet beviljade särskilda anslaget af 1,625 francs, motsvarande 1,169 kronor. Af en i ansökningen intagen inkomst- och utgiftsstat för kyrkan framgår, att under förutsättning af att lönen bibehålles vid ofvannämnda belopp 10,000 francs och att det begärda anslaget af 1,625 francs beviljas, i allt fall komme att uppstå en brist, hvilken måste täckas af gåfvor eller genom ökning af de beräknade inkomsterna.

Eders Kungl. Maj:ts minister i Paris har vid insändandet af kyrkorådets underdåniga ansökan med sitt varmaste förord beledsagat densamma och såsom ett särskildt skäl till dess bifallande framhållit de nu och sedan världsutställningen i Paris 1900 väsentligen stegrade lefnadskostnaderna därstädes.

I ett öfver ansökningen afgifvet utlåtande har ärkebiskopen anført, att det synes honom vara synnerligen angeläget, att pastorn vid svenska församlingen i Paris får åtnjuta en årlig lön af åtminstone 10,000 francs. Bland de härför anförda skäl har ärkebiskopen särskildt framhållit, förutom de dryga lefnadskostnaderna i Paris, nödvändigheten för pastorn, så vida han icke skall vara i sin prästerliga verksamhet väsentligen hämmad, att kunna tillfälligt bispringa nödställda landsmän samt i sitt hem samla sådana, särskildt unga, som behöfva hans stöd och ledning, afvensom den omständigheten, att församlingen, då hon till allra största delen utgöres af personer, som hafva ringa tillgångar, och då ökade utskylder för pastorslörens höjande icke kunna lagligen påläggas hennes medlemmar, ej kan erlægga hvad till pastorslörens bibehållande vid det nämnda beloppet erfordras, ifall det hittills utgående anslaget å 1,169 kronor skulle upphöra; och har ärkebiskopen varmt förordat bifall till ansökningen.

Det synes mig icke kunna råda något tvifvel om den svenska kyrkans i Paris gagnarika verksamhet. Äfven är jag öfvertygad om, att 10,000 francs (c:a 7,200 kronor) om året är det minsta belopp, för hvilket pastorn kan under nuvarande höga lefnadskostnader i Paris utan alltför stora ekonomiska

svårigheter uppehålla sig därstädes. Jag anser mig därför böra tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att hos Riksdagen göra framställning om, att det nu å extra stat till kyrkan i Paris anslagna belopp 1,169 kronor, hvilket är erforderligt för att pastorslönen skall kunna utgå med 10,000 francs om året, måtte fortfarande beviljas. Anslaget torde liksom förut kunna anvisas till utgående af de från kronans fastighet i Konstantinopel inflytande hyresinkomster. Då man emellertid icke kan på förhand veta, huru kyrkans ekonomi kommer att ställa sig under de närmaste åren, anser jag, att det vore mindre lämpligt att af Riksdagen begära anvisande af anslaget på obestämd tid, utan torde församlingen i mån af behof böra inkomma med ny framställning i ämnet.

På grund af det anförda hemställer jag, att denna gång Riksdagens samtycke måtte äskas därtill, att af hyresinkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel må år 1905 för svenska kyrkan i Paris användas 1,169 kronor, att utgå såsom lönetillökning för pastorn.

[15] I enlighet med nådig proposition medgaf förra årets Riksdag, att af Sveriges andel i konsulskassans besparingar finge för år 1904 användas 8,000 kronor till konsulsstipendier samt 3,000 kronor till bestridande, i mån af behof, af stipendiats resekostnader eller tillsammans 11,000 kronor. Eders Kungl. Maj:t beslöt dels den 4 juli 1902, att af det af Riksdagen beviljade anslag till konsulsstipendier skulle till en början utdelas ett stipendium till belopp af 7,000 kronor för år jämte högst 1,500 kronor till bestridande af nödiga resekostnader, dels den 7 november 1902, att ytterligare ett stipendium om 4,000 kronor för år jämte högst 700 kronor till resekostnader skulle utdelas. Dessa stipendier utgå fortfarande på förut stadgade villkor.

Jag hemställer, att Riksdagens medgifvande måtte äskas därtill, att af Sveriges andel i konsulskassans besparingar må för år 1905 få användas 8,000 kronor till konsulsstipendier samt 3,000 kronor till bestridande, i mån af behof, af stipendiats resekostnader, med iakttagande i fråga om tilldelandet och åtnjutandet af stipendier af de för de nu utgående stipendierna fastställda bestämmelser äfvensom med rätt att använda möjligen uppkommande öfverskott å stipendiemedlen på samma sätt, som medgifvits beträffande eventuellt öfverskott å stipendiemedlen för 1902 och följande år.»

Sedan herr ministern därefter föredragit den sedvanliga tablån, upptagande tredje hufvudtitelns anslag i gällande riksstat och i förslaget till riksstat för nästkommande år, Norges andel i utrikesbudgeten för nästkommande år samt Sveriges och Norges gemensamma utrikesbudget för samma år, hemställde hans excellens:

att Kungl. Maj:t måtte af Riksdagen för år 1905 äska de anslag under tredje hufvudtiteln, som finnas intagna i kolumnen *b* af ofvannämnda tablå (bil. A);

att de ordinarie anslagen måtte föreslås att utgå mot nu gällande redovisningsskyldighet samt med samma rätt till deras användande och under enahanda villkor som hittills;

att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att medgifva, att af hyresinkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel må år 1905 för svenska kyrkan i Paris användas 1,169 kronor, att utgå såsom lönetillökning för pastorn;

att Riksdagens medgifvande måtte begäras därtill, att af Sveriges andel i konsulskassans besparingar må år 1905 användas 8,000 kronor till konsulstipendier samt 3,000 kronor till bestridande, i mån af behof, af stipendiats resekostnader eller tillsammans 11,000 kronor,

samt att afskrifter af protokollen vid föredragning i sammansatt statsråd den 11 december 1903 samt denna dag måtte såsom bilagor B och C åtfölja protokollet öfver denna föredragning.

Jämlikt statsrådets tillstyrkande

behagade Hans Maj:t Konungen, med gillande af det föredragna förslaget till riksstatens tredje hufvudtitel för år 1905 samt af hvad herr ministern för utrikes ärendena i öfrigt hemställt och föreslagit, befalla, att afskrift af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlämnas för att tjäna till ledning vid författandet af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

In fidem

G. Stråle.

Ordinarie anslag.				
<i>Kabinettskassans utgifter.</i>				
	Riksstaten 1904.	Förslag till riksstat 1905.	Norges andel i utrikes- budgeten 1905.	Sveriges och Norges ge- mensamma utrikesbud- get 1905.
	<i>a</i> kronor.	<i>b</i> kronor.	<i>c</i> kronor.	<i>d</i> (<i>b</i> + <i>c</i>) kronor.
1 Departementschefen, ministern för utrikes ären- dena.....	24,000	24,000	—	24,000
2 Utrikesdepartementet	32,365	32,365	13,485	45,850
3 Ministerstaten	357,705	359,295	149,705	509,000
4 Militärattachéer	8,470	8,470	3,530	12,000
5 Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter ...	73,660	73,670	32,330	106,000
Säger	496,200	497,800	199,050	696,850
<i>Konsulskassans utgifter.</i>				
6 Utrikesdepartementet	10,300	10,300	10,300	20,600
7 Konsulsstaten	347,900	357,400	357,400	714,800
8 Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter ...	25,800	25,800	25,800	51,600
	384,000	393,500	393,500	787,000
Afgår hvad som här af beräknas kunna bestridas af inflytande expeditonsafgifter	12,500	12,500	12,500	25,000
Säger	371,500	381,000	381,000	762,000
Summa	867,700	878,800	580,050	1,458,850
<i>Utgifter, som bestridas af svenska statsverket allena.</i>				
9 Svenska kyrkan i Paris	2,950	2,950		
Säger	2,950	2,950		
Summa	870,650	881,750		
Extra anslag.				
10 Fortsatt utgifvande af »Sveriges Traktater»	4,500	4,500		
11 Sveriges andel i kostnaderna för den inter- nationella skiljedomsbyrå i Haag	2,500	2,500		
12 Dyrtidstillägg åt tjänstemän och betjante i ut- rikesdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli, förslagsanslag	4,200	4,200		
13 Bidrag till den internationella fredsbyrå i Bern Sveriges deltagande i den interparlamentariska freds- och skiljedomskongressen	750	750		
14 Lönetillökning för pastor vid svenska kyrkan i Paris 1,169 kronor, att utgå af hyr esinkomst- erna från kronans fastighet i Kons tantinopel.	1,500			
15 Konsulstipendier 8,000 kronor jämt e resekost- nader 3,000 kronor, eller tillsammans 11,000 kronor, att utgå af Sveriges andel i kon- sulskassans besparingar.				
Säger	13,450	119		
Summa	884,100	893,700		

A n m ä r k n i n g a r.

3, 4 { Anslagen till ministerstaten, till militärattachéer samt till skrifmaterialier, expenser och extra
 & { utgifter må användas utan hinder af deras fördelning å särskilda utgiftstitlar eller inskrän-
 5 { kning till något visst år.

1-5 { Till *kabinettskassans* utgifter, med undantag för de hemliga, bidrager Sverige med $\frac{12}{17}$ och Norge
 med $\frac{5}{17}$. Sverige bestrider likväl allena löneanslaget till departementschefen, hvaremot Norges
 bidrag till skrifmaterialier, expenser och extra utgifter är proportionsvis högre beräknadt.
 Den obetydliga rubbning i proportionen mellan de båda rikenas bidrag, som uppkommer
 därigenom, att dessa något afrundats, utjämnas i utrikesdepartementets räkenskaper, i hvilka
 hänsyn alltid toges till den rätta proportionen.

6-8 { *Konsulskassans* utgifter bestridas med dels de vid de lönade konsulaten inflytande expedi-
 tionsavgifter (angående beräkningen af dessa avgifter, se sid. 13 här nedan), dels statsanslag,
 till hvilka Sverige och Norge bidraga med hälften hvardera.

15 { Anslaget till konsulsstipendier utgår i enlighet med de af Riksdagen i skrifvelse den 15 maj 1902
 angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel godkända grunder.

Bil. B.

*Protokoll öfver utrikesdepartementsärende, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i sammansatt statsråd å Stockholms slott den 11
december 1903.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Hans excellens norske herr statsministern IBSEN,
Statsråden: ODELBORG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 BERGER,
 MEYER,
 v. FRIESEN,
 VIRGIN,
Norska statsrådet VOGT.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena föredrog förslag till
de Förenade Rikenas gemensamma utrikesbudget för år 1905 och yttrade
därvid följande:

»I afseende å *kabinettskassans* utgifter anser jag mig icke böra ifrågasätta någon annan ändring än att rubriken *expektanslöner och pensioner*, som i 1904 års budget finnes upptagen med 32,750 kronor, höjes för att lämna tillgång till bestridande af den f. d. envoyén grefve O. Stenbock genom Nådigt beslut den 23 januari innevarande år tillagda pension af 6,000 kronor om året. Enär emellertid beloppet af förut utgående pensioner utgör endast 29,000 kronor, är en förhöjning med allenast 2,250 kronor nu behöflig. Slutsumman af kabinettskassans utgifter skulle därigenom komma att höjas till 696,850 kronor.

Beträffande *konsulskassans* utgifter får jag fästa uppmärksamhet å följande.

Under *konsulsstaten* förekommer först rubriken *a. löner m. m.* med en höjning af 2,000 kronor, beroende därpå att å ena sidan Eders Kungl. Maj:t genom Nådigt beslut den 18 sistlidne september, i sammanhang med konsulatets i Archangel förändring till generalkonsulat, höjt innehafvarens af generalkonsulatet lön med 3,000 kronor, medan å andra sidan genom kontoristen vid vicekonsulatet i The Hartlepoons grefve G. Wachtmeisters den 12 juni innevarande år inträffade fränfalle det till honom utgående personliga lönetillägg, 1,000 kronor för år, bortfallit. Genom Nådigt beslut den 29 oktober 1897 hade blifvit bestämdt, att grefve Wachtmeister skulle förflyttas till tjänstgöring vid vicekonsulatet i Newcastle och stationeras i South Shields, där han sedermera förblef. Det har nu uppstått fråga om indragning af kontoristbefattningen i The Hartlepoons och upprättandet af en dylik befattning under vicekonsulatet i Newcastle. Budgetförslaget upptager därför lön för en kontorist på det senare stället. Fullständig utredning af frågan torde inom kort föreligga.

Jag har haft under öfvervägande, huruvida den hittills varande konsulatavgiftens indragning skulle kunna föranleda någon minskning i personal eller nedsättning i kontorskostnadsersättningarna vid de lönade konsulaten. Det är emellertid endast vid generalkonsulatet i London, som det öfver hufvud kunde blifva tal om någon minskning i personal på grund af minskade göromål, eftersom det är det enda af våra lönade konsulat, som har en stab af ordinarie medhjälpare till generalkonsuln. Förhållandet är emellertid, att göromålen vid detta generalkonsulat på grund af ökad skeppsfart, vidgade handelsförhållanden, mycket större antal förfrågningar i kommersiella och andra ärenden under en följd af år så tilltagit, att den ordinarie personalen visat sig alldeles otillräcklig och extra arbetsbiträden i allt större mån måst anlitas. En minskning af den ordinarie personalen anser jag därför otillräddig, och hvad de extra biträdena beträffar, har kontorsersättningsbeloppet icke räckt att förskaffa arfvode åt mer än en eller annan af dem. En del volontärer, som sökt sig till detta generalkonsulat för att vinna utbildning, hafva

därför fått tjänstgöra utan ersättning. Häruti ligger dock ett missförhållande, som torde böra afhjälpas. Under sådana omständigheter har jag icke heller ansett mig för närvarande kunna ifrågasätta en minskning af kontorskostnadsersättningen vid detta generalkonsulat. Som anslaget utgår mot redovisning, måste i allt fall en uppstående besparing komma konsulskassan till godo, och erfarenheten skall då snart visa, om och med hvilket belopp anslaget kan nedsättas.

I sistnämnda afseende är förhållandet enahanda vid öfriga lönade konsulat. Deras fasta personal består af antingen endast en konsul eller generalkonsul eller ock, på vissa af de mera betydande orterna, förutom konsuln en lönad vicekonsul.

Den under konsulsstaten förekommande rubriken *b. kontorskostnadsersättningar vid lönade konsulat* är förhöjd med 500 kronor, hvilken ökning beräknats för den till generalkonsulatet i Barcelona utgående ersättning. Framställning härom har gjorts af generalkonsuln och blifvit tillstyrkt såväl af ministern i Madrid som kommerskollegiet.

Beträffande rubriken *c. kontorskostnadsersättningar vid olönade konsulat* förekommer ingen annan ändring än att det sammanlagda beloppet af ersättningarna under 800 kronor, hvilka i 1904 års budget upptogos i en gemensam summa af 26,000 kronor, höjts med 700 kronor. Denna höjning kommer däraf, att för vicekonsulatet i Fremantle och Perth, hvilket ursprungligen tillades en ersättning af 300 kronor och sedermera på grund af nådigt beslut fått densamma höjd till 500 kronor, nu beräknats ett anslag af 1,000 kronor. Detta är närmast beroende på en ifrågasatt ombildning af vicekonsulatet till ett själfständigt konsulat för kolonien Western Australia.

Bland kontorskostnadsersättningarna af ifrågavarande slag finnes i 1904 års budget uppfördt ett belopp af 6,000 kronor till konsulatet i Quebec. I afvaktan på den snart förestående regleringen af detta konsulat har beloppet ansetts böra bibehållas.

Rubriken *d. personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter* är förhöjd med 500 kronor, med hvilket belopp den vicekonsuln i Valencia H. J. Dahlander tillerkända godtgörelse jämlikt Nådigt beslut den 10 juli innevarande är blifvit ökad.

Hvad angår utgifterna under rubriken *e. expektanslöner och pensioner* hafva dessa ökats med 4,000 kronor, motsvarande beloppet af den pension, som enligt Nådigt beslut den 7 innevarande månad beviljats f. d. generalkonsuln i Helsingfors greffe M. Björnstjerna.

Med tillämpning af det anförda samt med bibehållande i öfrigt af de å 1904 års budget uppförda utgifter skulle slutsumman af konsulskassans utgifter 1905 komma att ökas med 7,700 kronor eller från 768,000 kronor till 775,700 kronor.

De häremot svarande inkomsterna torde, enär anledning till ändring i beräkningen af inflytande expeditionsavgifter icke föreligger, kunna uppföras på följande sätt:

expeditionsavgifter i svenska ärenden	kronor	12,500		
anslag från svenska statsverket.....	»	375,350	kronor	387,850
expeditionsavgifter i norska ärenden.....	kronor	12,500		
anslag från norska statsverket.....	»	375,350	»	387,850
				kronor 775,700

Under förutsättning att Eders Kungl. Maj:t vill af Riksdagen begära samma dispositionsrätt öfver anslagen till kabinettsskassan och konsulsskassan som hittills, bör af Stortinget för tillfälliga och oförutsedda utgifter samt till täckande af möjligen bristande inkomster begäras särskildt anslag till vanligt belopp af 12,000 kronor för kabinettsskassan och 16,000 kronor för konsulsskassan.

Då Eders Kungl. Maj:t lär komma att af Riksdagen begära dyrtidstillägg för 1904 till tjänstemän och betjante i de svenska statsdepartementen med flera ämbetsverk, får jag hemställa, att af Stortinget måtte begäras medgifvande till, att den på Norge belöpande andelen af de dyrtidstillägg, hvilka kunna ifrågakomma för utrikesdepartementet, må utgå af samma års anslag till tillfälliga och oförutsedda utgifter för kabinettsskassan.»

Sedan hans excellens därefter i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t ville öfver hvad sålunda blifvit i olika punkter föreslaget infordra kungl. norska regeringens betänkande, i hvilken hemställan öfrige närvarande svenske och norske statsrådsledamöter förenade sig, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla densamma.

In fidem

G. Stråle.

Bil. C.

*Protokoll öfver utrikesdepartementsärendet, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i sammansatt statsråd å Stockholms slott den
12 januari 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Hans excellens norske herr statsministern IBSEN.
Statsråden ODELBORG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN,
Norska statsrådet VOGT.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena föredrog kungl. norska regeringens underdåniga betänkande den 4 i denna månad öfver det den 11 nästlidne december i sammansatt statsråd framlagda förslaget till de Förenade Rikernas gemensamma utrikesbudget för år 1905, äfvensom de vid detta protokoll fogade beräkningar öfver kabinettsskassans utgifter samt konsulskassans inkomster och utgifter för år 1905.

Herr ministern anförde:

»Vid den förhöjning af *kabinettsskassans* utgifter under *ministerstaten*, som jag vid föredragningen den 11 nästlidne december motiverade med en tillkommen ökning af rubriken *b. expektanslöner och pensioner*, har norska handels- och industridepartementet i det utlåtande, som ligger till grund för norska regeringens betänkande, icke funnit något att erinra.

Hela anslagsbehovet till kabinettsskassan utgör sålunda 696,850 kronor. Af detta belopp bestrider Sverige ensamt det till hemliga utgifter beräknade anslaget 20,000 kronor. Återstoden, 676,850 kronor, har, enligt den vedertagna proportionen 12 : 5, fördelats sålunda, att med afrundning af slutsumman Sveriges andel beräknas till 477,800 kronor och Norges till 199,050 kronor. I afseende å dyrtidstillägg för utrikesdepartementets ämbets- och tjänstemän under innevarande år har norska regeringen tillstyrkt, att Stortingets samtycke begäres till beviljande af sådana under förutsättning, att ett efter den vedertagna proportionen mot Norges bidrag svarande belopp beviljas från svensk sida.

Vid föredragningen den 11 december beräknades *konsulskassans utgifter* till ett samfällt belopp af 775,700 kronor. På grund af de beslut, som Eders Kungl. Maj:t fattat vid föredragning af vissa konsulatärenden denna dag, måste denna summa något höjas.

Jag får i detta afseende erinra om, att jag vid föredragning af frågan om reglering af konsulatet i Quebec anför, att jag icke för närvarande kunde förorda någon mera genomgående omreglering af de Förenade Rikenas konsulära representation i Kanada, helst en sådan icke blifvit af kommerskollegium tillstyrkt och från norsk sida icke föreläge något definitivt uttalande beträffande vare sig hufvudstationens ifrågasatta förflyttning från Quebec till Montreal eller de löneförmåner och den kontorskostnadsersättning, som borde tillkomma innehafvaren af en eventuellt lönad konsulsbefattning för Kanada. I öfverensstämmelse med hvad myndigheterna uttalat hemställde jag emellertid om vidtagande redan nu af den förändring, att konsulatet i Quebec hädanefter benämnes generalkonsulat. Med bifall härtill behagade Eders Kungl. Maj:t besluta, att den t. f. generalkonsuln skall från och med den 1 innevarande månad och tills vidare åtnjuta ett arfvode af 12,000 kronor för år samt äga rätt att uppbära ett belopp af 6,000 kronor för år såsom kontorskostnadsersättning mot redovisningsskyldighet. Endast det senare beloppet ingick i beräkningarna. Det förra utgör däremot en förhöjning, som bör upptagas i budgetförslaget för 1905.

Vidare förekommer, att Eders Kungl. Maj:t denna dag beslutat, att kontorbefattningen vid vicekonsulatet i The Hartlepoons skall indragas, samt att i South Shields skall fortfarande finnas anställd en under vicekonsulatet i Newcastle lydande kontorist, hvilken från och med den 1 innevarande månad skall äga att uppbära ett arfvode af 4,500 kronor för år, dock med skyldighet att däraf själf bestrida samtliga kontorskostnader. Detta medför en ökning af 500 kronor.

Jämlikt dessa beslut bör rubriken *a. löner och arfvoden* ökas med 12,500 kronor.

Rubriken *b. kontorskostnadsersättningar vid lönade konsulat* upptages med samma belopp, som vid föredragningen i december föreslogs eller 99,500 kronor.

Häruti ingår den af Eders Kungl. Maj:t denna dag beslutade förhöjningen af kontorskostnadsersättningen vid generalkonsulatet i Barcelona med 500 kronor.

Rubriken *c. kontorskostnadsersättningar vid olönade konsulat* sönderfaller i tre grupper: ersättningar till belopp af minst 800 kronor, ersättningar till belopp under 800 kronor samt ett reserveradt belopp till användning vid sådana konsulat, där efter gjord utredning anvisandet af kontorskostnadsersättning visar sig behöfligt eller en förhöjning af redan utgående belopp påkallad. Sedan Eders Kungl. Maj:t denna dag beslutat upprättandet af ett olönadt konsulat i Fremantle och bestämt kontorskostnadsersättningen att där utgå med 1,000 kronor, har slutsumman för den första gruppen uppförts med 128,500 kronor, för den andra med 25,700 kronor samt för den tredje med 8,800 kronor. Sistnämnda belopp kommer efter all sannolikhet att inom kort behöfva tagas i anspråk att döma efter de talrikt ingående framställningarna om nya ersättningar eller förhöjning i redan beviljade. Detta var ock att förutse vid upphäfvandet af konsulatafgiften, och det var ock med hänsyn till en sådan eventualitet, som redan i innevarande års konsulatbudget för sådant ändamål upptogs ett rundt belopp af 10,000 kronor. Däraf hafva tagits i anspråk dels 700 kronor för konsulatet i Fremantle (förut 300 kronor för vicekonsulatet därstädes, nu 1,000 kronor för konsulatet på samma ort), dels 500 kronor för en förhöjning i den personliga godtgörelsen för vicekonsuln i Valencia, tillsammans 1,200 kronor.

Drages från den ofvannämnda ökningen på rubriken

	Kronor.
a) löner och arfvoden	12,500
nyssnämnda minskning af det å rubriken c) uppförda reserverade beloppet	1,200
erhålles den verkliga ökningen	11,300
i konsulskassans förut beräknade utgifter. Dessa utgjorde	775,700
hvad en slutsumman af ifrågavarande utgifterna i 1905 års budget skulle blifva	787,000
fördelade på följande sätt:	
utrikesdepartementet	20,600
konsulsstaten:	
a) löner och arfvoden	407,000
b) kontorskostnadsersättningar vid lönade konsulat	99,500
c) kontorskostnadsersättningar vid olönade konsulat	163,000
d) personliga godtgörelser för mistade konsulat- afgifter	19,000
e) expektanslöner och pensioner	26,300
skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	51,600
	787,000

Till bestridande af dessa utgifter bör hvartdera riket bidraga med hälften eller 393,500 kronor.

Mot den af mig gjorda beräkningen af expeditionsafgifter till 25,000 kronor, däraf hälften eller 12,500 kronor antogs belöpa på hvartdera riket, har norska regeringen icke funnit något att anmärka. De belopp af direkta anslag från de båda statsverken, som erfordras till bestridande af konsulskassans utgifter, utgöra således tillhopa 762,000 kronor eller 381,000 kronor från hvartdera.

På grund af det anförda får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t behagade, med godkännande af de föredragna beräkningarne af kabinettsskassans utgifter samt af konsulskassans inkomster och utgifter för år 1905 äfvensom af förslaget om dyrtidstillägg för utrikesdepartementets ämbets- och tjänstemän för innevarande år, besluta,

att af Riksdagen och Stortinget skola äskas de för utgifternas bestridande nödiga anslag att utgå till kabinettsskassan, såvidt angår de för Sverige och Norge gemensamma anslagen, efter den hittills tillämpade proportionen af tolf sjuttondelar från Sverige och fem sjuttondelar från Norge samt till konsulskassan med hälften från hvartdera riket;

att hvad Sverige beträffar, vid aflåtandet af den nådiga propositionen till Riksdagen skall iakttagas, att anslagen för 1905 till såväl kabinettsskassan som konsulskassan föreslås att utgå mot nu gällande redovisningsskyldighet samt med samma rätt till anslagens användande och under enahanda villkor som hittills;

samt att hvad Norge vidkommer, Kungl. norska regeringen i nåder åläggas foga anstalt om, att jämte de på Norge för budgetterminen 1 april 1904—31 mars 1905 fallande utgiftsbeloppen af Stortinget begäres beviljande af ett anslag för tillfälliga eller oförutsedda utgifter af 28,000 kronor, hvaraf 12,000 kronor till kabinettsskassan och 16,000 kronor till konsulskassan, sistnämnda belopp jämväl för betäckande af möjligen bristande inkomster.»

Uti denna hemställan instämde öfriga närvarande svenska och norska statsrådsledamöter,

hvarefter Hans Maj:t Konungen behagade i nåder gilla och bifalla densamma.

In fidem

G. Stråle.

Förslag

till

Sveriges och Norges gemensamma utrikesbudget för år 1905.

<i>I. Kabinettskassan:</i>	Sverige. Kronor.	Norge. Kronor.	Tillsammans Kronor.
1. Ministern för utrikes ärendena	24,000	—	24,000
2. Utrikesdepartementet	32,365	13,485	45,850
3. Ministerstaten	359,295	149,695	509,000
4. Militärattachéer	8,470	3,530	12,000
5. Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	73,670	32,340	106,000
Summa kronor	497,800	199,050	696,850
<i>II. Konsulskassan:</i>			
6. Utrikesdepartementet	10,300	10,300	20,600
7. Konsulsstaten	357,400	357,400	714,800
8. Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	25,800	25,800	51,600
	393,500	393,500	787,000
Afgår hvad som här af beräknas kunna bestridas af inflytande expeditonsafgifter	12,500	12,500	25,000
Summa kronor	381,000	381,000	762,000

Beräkning öfver kabinettskassans utgifter för år 1905.

	Kronor.
1. Ministern för utrikes ärendena	24,000
2. Utrikesdepartementet	45,850
3. Ministerstaten:	
a. Traktamenten m. m.	
Berlin: Minister	48,000
Legationssekreterare	6,000
	54,000
Bryssel och Haag: Minister	20,000
Transport	74,000
	69,850

Åtnjuter fri bostad samt uppbär från konsulskassan 10,000 kronor.	} Konstantinopel: Minister	Transport 74,000	69,850
		10,000	
	Köpenhamn: Minister	36,000	
	Legationssekreterare	5,000	41,000
	London: Minister	60,000	
	Legationssekreterare	8,000	68,000
	Madrid och Lissabon: Minister	32,000	
	Kanslist, arfvode	4,000	36,000
Skall i årlig hyra för bostad i beskickningshuset till svenska statsverket erlägga 10,000 kronor.	} Paris: Minister	60,000	
		8,000	68,000
	Legationssekreterare		
	S:t Petersburg: Minister	60,000	
	Legationssekreterare	8,000	68,000
	Rom: Minister	29,000	
	Tokio: Minister *)	—	
	Anslag till kanslikostnader	4,000	4,000
Uppbär såsom generalkonsul 16,000 kr.	} Washington: Minister	24,000	
		6,000	
	Legationssekreterare, lön		
	D:o tjänstgöringspenningar	4,000	34,000
	Wien: Minister	32,000	
	Arbetsbiträde vid beskickningarne	10,000	474,000
	b. Expektanslöner och pensioner	35,000	509,000
	4. Militärattachéer:		
	1 Militärattaché	6,000	
	1 d:o	6,000	12,000
	5. Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter:		
	a. Skrifmaterialier och expenser	31,000	
	b. Ekiperingspenningar	10,000	
	c. Hemliga utgifter	20,000	
	d. Öfriga extra utgifter	45,000	106,000
		Summa kronor	696,850

*) Beskickningen förestås af Kungl. nederländske envoyén.

Beräkning öfver konsulskassans inkomster och utgifter för år 1905.

Inkomster:

		Kronor.
Expeditionsafgifter i svenska ärenden	12,500	
Anslag från svenska statsverket	<u>381,000</u>	393,500
Expeditionsafgifter i norska ärenden	12,500	
Anslag från norska statsverket	<u>381,000</u>	393,500
	Summa kronor	787,000

Utgifter:

6. Utrikesdepartementet	20,600
7. Konsulsstaten:	

a. Löner m. m.

Antwerpen,	Generalkonsuln, lön . .	13,000	
	personligt lönetillägg .	1,500	14,500
Archangel,	Generalkonsuln, lön . .	11,000	
	resekostnadsersättning .	4,000	15,000
Barcelona,	Generalkonsuln, lön	12,000	
Bilbao,	Konsuln, »	10,000	
Genua,	Generalkonsuln, »	12,000	
Hamburg,	» »	15,000	
Havre,	» »	14,500	
	Vicekonsuln »	5,000	
	ålderstillägg	500	20,000
Helsingfors,	Generalkonsuln, lön	15,000	
Kobe,	» »	18,000	
Jämför ministerstaten. Konstantinopel,	Ministern, »	10,000	
	Drogman, »	7,000	17,000
Köpenhamn,	Generalkonsuln »	12,000	
	Vicekonsuln, »	4,500	16,500
Leith,	Konsuln »	16,000	
	Transport	181,000	20,600

Tredje hufvudtiteln.

21

		Transport	181,000	20,600
London,	Generalkonsuln, lön	24,000		
	Vicekonsuln, »	10,000		
	Kanslisten, »	6,000		
	En kontorist »	5,000		
	» » »	4,500		
	» » »	4,000	53,500	
Cardiff,	Vicekonsuln, »	9,000		
Liverpool,	Vicekonsuln, »	9,000		
	2:ne ålderstillägg 1,000		10,000	
Newcastle,	Vicekonsuln, lön	9,000		
	2:ne ålderstillägg 1,000		10,000	
	En kontorist, arfvode	4,500		
Lybeck	Generalkonsuln, lön	12,000		
Newyork,	Konsuln »	30,000		
	Vicekonsuln »	9,000	39,000	
Quebec,	T. f. Generalkonsuln, arfvode .	12,000		
Riga,	Konsuln, lön	10,000		
Rio de Janeiro,	Generalkonsuln, »	17,000		
Shanghai,	» »	24,000		
	Vicekonsuln, »	9,000	33,000	
Jämför ministerstaten. Washington,	Generalkonsuln, »	16,000	407,000	

b. Kontorskostnadsersättningar vid lönade konsulat:

Antwerpen	4,500
Archangel	2,500
Barcelona	2,500
Bilbao	2,500
Cardiff*	5,000
Genua	2,500
Hamburg	7,000
Havre	4,500
Helsingfors	4,000
Kobe	3,000
Köpenhamn	6,000
Leith	6,000
Liverpool*	5,000

Transport	55,000	407,000	20,600
-----------	--------	---------	--------

* Redovisas ej af innehafvaren.

Tredje hufvudtiteln.

	Transport	55,000	407,000	20,600
London	11,000			
» till underhåll af konsulathuset . .	4,000	15,000		
Lybeck		3,500		
Newcastle *		4,000		
Newyork		8,000		
Riga		4,000		
Rio de Janeiro *		4,000		
Shanghai	6,000	99,500		
c. Kontorskostnadsersättningar vid olönade konsulat: **				
Aalborg	800			
Aarhus	800			
Alexandria	3,500			
Alger	2,000			
Amsterdam	8,000			
Bahia	800			
Baltimore	1,000			
Blyth	1,500			
Bordeaux	800			
Bremen	1,500			
Buenos Aires	6,000			
Cadiz	1,500			
Danzig	1,500			
Durban	1,200			
Fremantle	1,000			
Gibraltar	2,000			
Glasgow	1,000			
Grangemouth	1,000			
Grimsby	1,500			
The Hartlepoons	1,000			
Havana	4,000			
Helsingör	800			
Hongkong	2,000			
Hull	2,500			
Kapstaden	6,000			
Kiel	800			
Kronstadt	1,000			
Königsberg	2,000			
Libau	1,500			
	Transport	59,000	506,500	20,600

* Redovisas ej af innehafvaren.

** Redovisas ej af innehafvaren med undantag af kontorskostnadsersättningen vid generalkonsulatet i Quebec.

Tredje hufvudtiteln.

23

	Transport	59,000	506,500	20,600
Lissabon		5,000		
Lourenço Marques		1,000		
Marseille		2,500		
Melbourne		6,000		
Messina		3,000		
Mexico		3,000		
Mobile		1,500		
Montevideo		2,000		
Montreal		800		
Nagasaki		1,000		
Neapel		800		
New Orleans		1,000		
Pensacola		1,500		
Pernambuco		800		
Philadelphia		1,000		
Port Elizabeth		800		
Progreso		1,000		
Quebec		6,000		
Rangoon		1,000		
Rotterdam		5,000		
Rouen		1,500		
San Francisco		4,000		
Savannah		1,500		
Singapore		1,000		
Stettin		4,000		
S:t Petersburg		6,500		
Sydney (New South Wales)		800		
Tampico		1,000		
Tanger		1,500		
Tunis		1,000		
Valencia		1,000		
Yokohama		1,000	128,500	
vid andra konsulat tillsammans		25,700		
reserveradt belopp		8,800	163,000	
d. Personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter		19,000		
e. Expektanslöner och pensioner		26,300	714,800	
8. Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter:				
a. skrifmaterialier och expenser		13,000		
b. ämbetsutgifter vid konsulaten		21,000		
c. öfriga extra utgifter		17,600	51,600	
			Summa kronor	787,000

**Uppgift öfver de från kabinetskassan och konsulskassan för närvarande utgående
expektanslöner och pensioner.**

Från kabinetskassan.

Jäml. nådigt beslut af den	Pensioner:	Kronor.
10 juli 1884	F. d. envoyén herr O. M. Björnstjerna	6,000
7 febr. 1899	» » F. Due	6,000
3 okt. 1902	» » friherre L. Beck-Friis	6,000
» » »	» » herr greve C. Lewenhaupt	6,000
23 jan. 1903	» » greve O. Stenbock	6,000
6 sept. 1895	» ministern C. Burenstam	5,000
Summa kronor		35,000

Från konsulskassan.

	Expektanslön:	Kronor.
19 dec. 1902	Generalkonsuln C. Bock	4,000
	Pensioner:	
30 dec. 1898	F. d. generalkonsuln C. Juhlin-Dannfelt	4,000
1 mars 1901	» » greve A. Cronhielm	3,200
26 » 1902	» » H. Asche	4,000
4 juli »	» konsuln C. A. Titz	4,000
7 dec. 1903	» generalkonsuln greve M. Björnstjerna	4,000
24 april 1885	Generalkonsuln G. Hegardts änka	800
16 okt. 1898	» C. Falsens änka	800
9 juli 1896	Konsuln A. Kirseboms änka	700
29 maj 1874	Vicekonsuln Hambros änka	400
9 juli 1896	» J. J. G. Nicolaysens änka	400
Summa kronor		26,300

Fjärde hufvudtiteln.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
12 januari 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **LAGERHEIM**,
Statsråden: **ODELBERG**,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 BERGER,
 MEYER,
 VON FRIESEN och
 VIRGIN.

Departementschefen, statsrådet **Virgin** anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under rikstatsens fjärde hufvudtitel för år 1905 och att i sammanhang därmed få föredraga följande till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser och framställningar, nämligen:

ett af chefen för generalstaben den 28 oktober 1901 öfverlämnadt förslag till ändringar i nådiga brefvet den 5 december 1873 angående bestämmelser rörande generalstabens organisation m. m., hvaröfver generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, chefen för fortifikationen, inspektörerna för kavalleriet och trängen, samtliga arméfördelningschefer och militärbefälhafvaren på Gottland inkommit med yttranden, äfvensom chefens för generalstaben den 6 april 1903 afgifna

förnyade förslag i ämnet samt arméförvaltningens å civila departementet däröfver infordrade utlåtande;

arméförvaltningens å civila departementet skrifvelse den 2 oktober 1903 angående upphörande af hittills utgående ersättning för vakansmedel åt vissa beställningshafvare vid arméen;

generalfälttygmästarens och inspektörens för artilleriet ämbetsskrifvelse den 16 oktober 1903 med förslag till stater för artilleriets truppförband under år 1905;

chefens för fortifikationen ämbetsskrifvelse den 17 oktober 1903 med förslag till stater för fortifikationen under år 1905;

militärbefälhafvarens på Gottland ämbetsskrifvelse den 30 oktober 1903 angående ökning af antalet volontärnummer vid Gottlands infanteriregemente;

generalfälttygmästarens skrifvelse den 19 november 1903 angående befälspersonalen vid artilleriets tekniska anstalter äfvensom arméförvaltningens å artilleri- och civila departementen den 24 samma månad däröfver afgifna utlåtande;

generalfälttygmästarens skrifvelse den 5 oktober 1903 angående löneförhöjning för besigtningrustmästare m. fl. vid artilleriets tygstater och fabriker samt arméförvaltningens å artilleridepartementet den 12 samma månad afgifna yttrande i ämnet;

förslag angående musikens vid arméen sammansättning, musikpersonalens organisation samt därmed i sammanhang stående frågor angående aflöning och underhåll m. m., afgifvet af en därför tillsatt kommitté, äfvensom arméförvaltningens å intendents- och civila departementen öfver detta förslag infordrade utlåtanden;

generalintendentens skrifvelse den 3 oktober 1903 angående åtgärder under år 1905 för genomförande af intendenturkårens nya organisation;

chefens för generalstaben den 18 november 1901 öfverlämnade förslag till organisation af landstormen, äfvensom ett af en därtill inåder förordnad kommitté den 8 april 1903 afgifvet underdånigt betänkande med anledning af verkställd granskning och omarbetning af nämnda förslag samt arméförvaltningens å fortifikations-, intendents- och civila departementen däröfver hvar för sig afgifna utlåtanden;

arméförvaltningens å civila departementet skrifvelse den 17 november 1903 angående beräkning af statsanslaget till ersättning åt vissa löntagare i följd af arméens omorganisation för år 1905;

ett af chefen för krigshögskolan utarbetadt samt af krigsundervisningskommissionen den 9 november 1903 öfverlämnadt förslag till

organisation af nämnda högskola äfvensom arméförvaltningens å civila departementet den 17 samma månad däröfver afgifna utlåtande;

arméförvaltningens å artilleridepartementet skrifvelse den 12 oktober 1903 angående dess behof af ordinarie statsmedel för år 1905;

arméförvaltningens å fortifikationsdepartementet skrifvelse den 6 november 1903 angående dess behof af ordinarie statsmedel för år 1905;

arméförvaltningens å intendentsdepartementet skrifvelse den 27 oktober 1903 angående dess medelsbehof för år 1905;

statskontorets skrifvelse den 10 december 1903, i hvad den anginge det under fjärde hufvudtiteln uppförda anslaget till ersättning för rustning och rotering;

generalfälttygmästarens skrifvelse den 19 oktober 1903 angående ställningen af extra anslaget till fortsatt anskaffning af eldhandvapen äfvensom arméförvaltningens å artilleridepartementet vid öfverlämnande af nämnda skrifvelse däröfver afgifna yttrande;

generalfälttygmästarens skrifvelse den 17 oktober 1903 angående arméförvaltningens å artilleridepartementet behof af extra anslagsmedel för år 1905, samt arméförvaltningens vid öfverlämnande af samma skrifvelse däröfver afgifna yttrande;

generalfälttygmästarens samt chefens för fortifikationen gemensamma skrifvelse den 16 oktober 1903 angående behovet af extra anslag till fortsättande af arbetena å rikets landtbefästningar under år 1905, samt arméförvaltningens å artilleri- och fortifikationsdepartementen däröfver afgifna yttrande;

chefens för fortifikationen skrifvelse den 22 oktober 1903 angående behof af extra anslag till uppförande af nya byggnader för arméen under år 1905 jämte arméförvaltningens å fortifikationsdepartementet däröfver afgifna yttrande;

skytteförbundens öfverstyrelses skrifvelse den 20 november 1903 angående förhöjning af anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande för år 1905 äfvensom arméförvaltningens å civila departementet den 24 samma månad däröfver afgifna utlåtande;

arméförvaltningens å civila departementet skrifvelse den 17 november 1903 angående ersättning för vissa försträkningsvis utgifna medelsbelopp; samt

från arméfördelningscheferna inkomna uppgifter å approximativa antalet indelta korpraler, vice korpraler, meniga beställningsmän och andra meniga, hvilka under år 1905 måste tagas i anspråk för tjänstgöring såsom underbefäl, instruktörer eller beställningsmän vid andra skolor och öfningar än vanliga repetitionsöfningar.

Departementschefen yttrade härefter beträffande fjärde hufvudtiteln

Ordinarie anslag.

Generalstaben.

[1.]
General-
staben.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts med Riksdagen år 1901 fattade beslut angående ny härordning skulle generalstabens personal ökas med

- 1 öfverste,
- 2 majorer,
- 4 kaptener af första klassen och
- 2 löjtnanter af första klassen.

I förslaget till öfvergång från förutvarande till den nya härordningen uttalade chefen för generalstaben såsom önskvärdt, att ifrågasvarande beställningar tillsattes redan under de fyra första öfvergångsåren, nämligen:

- första året 1 kapten och 1 löjtnant,
- andra » 1 major, 1 kapten och 1 löjtnant,
- tredje » 1 öfverste och 1 kapten samt
- fjärde » 1 major och 1 kapten.

Denna plan för personalens ökning har ock, på förslag af Eders Kungl. Maj:t, blifvit af Riksdagen följd för de tre första öfvergångsåren. De betydligt ökade göromål inom staben, hvilka den nya härordningens genomförande medfört, betinga ock, att samma plan följes för fjärde öfvergångsåret eller 1905, i hvilket års stat för generalstaben således böra uppföras aflöningsförmåner för ytterligare 1 major och 1 kapten af första klassen.

I det af chefen för generalstaben den 13 november 1900 afgifna underdåniga förslag till ny härordning hade de för generalstabens fältöfningar, kommunikationsafdelningens resor, resestipendier m. m. erforderliga utgifter, till hvilka i nu gällande stat äro uppförda 9,500 kronor, beräknats till 12,000 kronor efter genomförd härordning. Till statsrådsprotokollet för den 11 januari 1901 anförde dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet i fråga om anslag till

bestridande af dessa kostnader, att, om generalstabens personal ökades, erfordrades naturligtvis också någon ökning i anslaget till fältöfningar och kommunikationsafdelningens resor, resestipendier m. m., hvarför i det vid nämnda protokoll fogade förslag till stat för generalstaben ifrågavarande anslagstitel upptogs till ett med 500 kronor höjdt belopp eller 10,000 kronor. Riksdagen anförde emellertid uti sin skrifvelse den 1 juni sistnämnda år, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, att den föreslagna ökningen af 500 kronor i anslaget till fältöfningar och kommunikationsafdelningens resor, resestipendier m. m. icke syntes behöflig. Vid bifall till min nu gjorda hemställan i fråga om ökning af generalstabens personal skulle denna komma att i 1905 års stat upptagas till det antal, som genom beslutet om den nya härordningen bestämdes. Då personalen i sådant fall blifvit ökad med sammanlagdt nio officerare, lär det få anses uppenbart, att anslaget till generalstabens fältöfningar m. m. bör höjas, så mycket mera som det är af största vikt, att någon inskränkning icke göres i nämnda öfningar eller i möjligheten för de till kommunikationsafdelningen hörande officerare att genom resor göra sig fullt förtrogna med samfärds- och transportmedlen i landet, utan att tvärtom ökadt tillfälle till utbildning i dessa grenar af tjänsten officerarne beredes. Jag anser därför, att framställning bör göras till Riksdagen om höjning af detta anslagsbelopp, hvilket icke bör sättas lägre än det af chefen för generalstaben beräknade eller 12,000 kronor.

Såväl i det af chefen för generalstaben utarbetade förslag till ny härordning som i statsrådsprotokollet för den 7 januari 1901 rörande samma ämne framhållas önskvärdheten och nödvändigheten däraf, att ett fruktbringande personalutbyte mellan arméen och generalstaben må blifva en verklighet. I sådant syfte har ock chefen för generalstaben den 28 oktober 1901 afgifvit underdånigt förslag till de ändringar i nådiga cirkuläret den 5 december 1873, angående generalstabens organisation och verksamhet, hvilka han ansett kunna och böra vidtagas i följd af den nya härordningens genomförande. Öfver förslaget hafva samtliga arméfördelningschefer, militärbefälhafvaren på Gottland, chefen för fortifikationen, generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, inspektören för kavalleriet samt inspektören för trängen inkommit med infortrade utlåtanden, hvarefter chefen för generalstaben, till hvilken

- [1.] berörda utlåtanden öfverlämnats för vidtagande af de ändringar, hvar till anledning kunde finnas, den 6 april 1903 inkommit med förnyadt förslag i ämnet.

Detta förslag afser i hufvudsak, att generalstaben tillhörande officerare skulle, i afsevärdt större utsträckning än hittills ägt rum, transporteras åter till truppförband af arméen och ersättas med andra officerare, som antingen förut haft anställning vid generalstaben och befunnits böra från arméen dit återbördas eller ock visat sig äga sådana egenskaper, att de, ehuru de icke förut tillhört staben, likväl ansetts böra vinna inträde i densamma. Med ett sådant system, det s. k. passagesystemet, skulle vinnas, dels att de vid generalstaben anställda officerarne blefve mera förtrogna med trupptjänst och finge större erfarenhet i fråga om befäl vid trupp än nu är förhållandet, dels att ett större antal officerare, som erhållit utbildning vid generalstaben, komme att tjänstgöra vid truppförbanden, där deras insikter skulle göra sig gällande, dels ock att större säkerhet vunnes för, att de till generalstabstjänst mest lämpliga officerare kunde utväljas för anställning i de högre graderna vid staben. Dessa fördelar måste tillmätas den största betydelse både i afseende på stabens förmåga att väl fylla sin egen uppgift och för truppernas förseende med dugligt befäl isynnerhet i de högre beställningarna. Alla hörda myndigheter hafva ock varit ense om, att ett väl afvägdt passagesystem vid generalstaben skulle vara till stort gagn.

Uti § 5 af ofvannämnda cirkulär den 5 december 1873 föreskrifves, att till anställning såsom majorer inom generalstabens militärstat äro kompetenta: »generalstabens kaptener samt majorer och kaptener af arméen, hvilka förut tillhört generalstaben eller ock fullgjort de för anställning såsom aspirant föreskrifna kunskapsprof samt därjämte visat sig lämplige för inträde i generalstaben». För passagesystemets genomförande skulle, enligt generalstabschefens förslag, till denna bestämmelse fogas ett så lydande tillägg: »skolande dock kapten minst två år hafva varit kompani-, skvadrons- eller batterichef». Vidare skulle det föreskrifvas, att officer för att blifva kompetent till löjtnantsbefordran vid generalstaben skulle efter avslutad aspiranttjänstgöring hafva fullgjort minst ett års trupptjänst.

Enligt nuvarande bestämmelser skola samtliga kaptener och löjtnanter vid generalstaben med tur och befordringsrätt kvarstå såsom lönlöse vid regemente eller kår af arméen, och äger vederbörande regements- eller kårchef skyldighet att vid inträffande ledighet uppföra generalstabsofficer på successionsförslaget, när chefen för generalstaben

hos honom anmäler sådan officer till återinträde på stat vid regementet eller kåren. Häre är ingen ändring ifrågasatt. [1.]

Vid det förhållande att samtliga kaptensbeställningar vid generalstaben äro af första klassen, men tiden för en generalstabskaptens transport till regemente eller kår af arméen i de flesta fall komme att inträffa så tidigt, att han i sitt truppförband kvarstode såsom lönlös kapten af andra klassen, skulle emellertid hans förflyttning till eget regemente eller kår eller till beställning såsom kapten af andra klassen vid annat regemente eller kår för honom medföra en minskning i hans inkomster, motsvarande skillnaden mellan kaptens af första och kaptens af andra klassen lön eller 1,000 kronor. Chefen för generalstaben framhåller, att vederbörande officerare borde hållas skadeslösa för denna minskning i inkomst. Med passagesystemets tillämpning och med den ökade användningen af kompaniofficerare i generalstaben i beställningar utom Stockholm komme säkerligen benägenheten att söka inträde såsom löjtnant i generalstaben att minskas. Härtill bidroge ock den omständigheten, att genom den nya härordningen mera tillfälle gäfves vid arméen till militäriskt arbete och att därvid göra sig gällande, hvarjämte möjlighet förefunnes att genom profjtjänstgöring efter kaptensgradens uppnående visa sin kompetens för inträde i generalstaben. Skulle därtill den unge generalstabsofficeren, hvilken vid sitt inträde i generalstaben måste vidkännas ganska stora utgifter, riskera att efter fyra eller fem års tjänstgöring såsom kapten af första klassen åter se sina inkomster förminskade för obestämd tid, vore det fara värdt, att inträde i generalstabens lägsta grad icke blefve tillräckligt begärligt för att dit locka de bästa krafterna. Visserligen skulle detta spörsmål kunna lösas på det sätt, att kapten, som förflyttades från generalstaben till arméen, alltid transporterades till kaptens af första klassen beställning. Ur generalstabssynpunkt vore intet att erinra mot en sådan lösning af frågan, men den skulle måhända väcka misstämning inom vederbörande truppförband, och i betraktande häraf ville det synas, som om denna angelägenhet kunde ändamålsenligast ordnas därigenom att, för den händelse kapten vid generalstaben förflyttades till beställning såsom kapten af andra klassen, han komme i åtnjutande af *lönefyllnad*, motsvarande skillnaden mellan kaptens af första och kaptens af andra klassen aflöning att uppbäras, intilldess han befordrades till kapten af första klassen.

Enligt en vid chefsens för generalstaben förslag fogad beräkning skulle, vid passagesystemets genomförande i kaptensgraden, det förberedande af lönefyllnad åt dem, som transporterades från beställning

- [1.] såsom kapten af första klassen vid generalstaben till kapten af andra klassen vid regemente eller kår, erforderliga belopp komma att uppgå till 10,000 kronor om året. Han har därvid med hänsyn till föreliggande erfarenhet i fråga om beföringarna inom arméen antagit, att årligen fyra kaptener skulle uttransporteras och att lönefyllnad skulle i medeltal utgå under två och ett halft år till hvar och en. Enär emellertid, ifall förslaget vinner bifall, tillämpningen af passagesystemet kommer att taga sin början år 1905, då fyra kaptener sålunda skulle uttransporteras, blir behovet för nämnda år högst 4,000 kronor. Under år 1906 komme åtta kaptener att vara uttransporterade från generalstaben, och erfordras sålunda för sistnämnda år högst 8,000 kronor. Därefter skulle det af chefen för generalstaben beräknade beloppet 10,000 kronor om året blifva i sin helhet behöfligt.

Generalstabens officerare åtnjuta såsom beridna lönetillägg och furageersättning för två tjänstehästar. Med passagesystemets införande skulle en från generalstaben för trupptjänstgöring utom vid kavalleriet uttransporterad kapten mista hästgodtgörelsen och således vara nödsakad att sälja sina hästar, för att ett par år därefter i händelse af återinträde vid generalstaben ånyo anskaffa sådana. Att detta i de flesta fall komme att medföra förlust är otvifvelaktigt; och blir denna så mycket kännbarare, som generalstabsofficerarne, hvilka till följd af den trägna tjänstgöringen oftast sakna tid och, med hänsyn till den goda dressyr deras hästar böra äga, i flera fall äfven erforderlig skicklighet för att själfva inrida sina hästar, fördenskull äro nödsakade att köpa dresserade hästar, hvilka, då de därjämte böra vara af bästa beskaffenhet, betinga så höga pris, att hästgodtgörelsen, sedan de numera synnerligen dryga underhållskostnaderna däraf blifvit bestridda, icke bereder möjlighet för inköpssummans amortering inom rimlig tid. Chefen för generalstaben anför i detta hänseende, att ett viktigt villkor för att vid afyttrandet af en häst icke utsättas för risken att behöfva sälja den till underpris vore, att försäljningen icke behöfde verkställas inom en alltför begränsad tid. Han ansåge därför, att *hästgodtgörelse* borde utgå under någon tid efter det officer vid generalstaben transporterats till beställning, med hvilken icke följde skyldighet att hålla tjänstehästar, och föreslår han denna tid till tre månader eller samma tid beriden officer, jämlikt nu gällande bestämmelser, är ovillkorligen berättigad att, utan afkortning i lönetillägg och furageersättning, njuta till godo för anskaffning af häst såväl första gången som sedermera när uppsättning af häst erfordras. Under förutsättning af bifall härtill beräknar chefen för generalstaben den årliga kostnaden till 1,530 kronor.

Till hvad chefen för generalstaben sålunda föreslagit beträffande rätt för vissa till truppförband transporterade generalstabskaptener att erhålla lönefyllnad och att under tre månader efter transporten uppbära lönetillägg och furageersättning för tjänstehästar anser jag mig böra tillstyrka bifall. Utom att det i allmänhet lärers få anses mindre lämpligt, att den aflöning, hvartill en tjänsteman arbetat sig fram, nedsettes utan att någon försummelse i tjänsten kan läggas honom till last, torde en från generalstaben transporterad kapten genom det större arbete, han i jämförelse med andra officerare nedlagt på sin utbildning, och de högre kunskaper, han således i allmänhet besitter, få anses hafva gjort sig förtjänt af att få bibehålla den högre aflöning, hvartill han såsom generalstabsofficer redan gjort sig berättigad. Om man genom de föreslagna ändringarna i generalstabens organisation skärper de fordringar, som ställas på generalstabsofficerarnes utbildning, är det ock å andra sidan nödvändigt tillse, att icke någon, som besitter erforderlig duglighet och genom sitt arbete gjort sig förtjänt af anställning vid generalstaben och af befordran därstädes, utestänges därifrån i följd af ogynnsamma och dyrbara tjänstgöringsförhållanden. Generalstabens rekrytering med de mest framstående officerare i alla grader får icke äfventyras, hvilket lätt kunde inträffa, om så stora personliga uppoffringar erfordrades för anställning vid generalstaben, att endast de i ekonomiskt hänseende bättre lottade officerarne kunde täfla om platserna därstädes.

Chefen för generalstaben har vidare, i anledning af de många och betungande flyttningar, generalstabsofficerarne måste underkasta sig ej mindre under yngre år för fullgörande af aspiranttjänstgöring m. m. utan äfven sedermera, särskildt vid förflyttningar till och från staben, hemställt, att *flyttningsbidrag* måtte dem tillförsäkras, men har jag ej ansett det nödvändigt, att någon framställning i detta hänseende göres till Riksdagen, utan torde, på samma sätt som bestämmes i § 76 mom. 2 af nådiga reglementet för arméens aflöning under fred den 31 oktober 1902 rörande flyttningshjälp från fjärde hufvudtitelns anslag till extra utgifter, frågor härom, efter pröfning i hvarje särskildt fall, böra af Eders Kungl. Maj:t afgöras.

För befordran till löjtnant vid generalstaben fordras, enligt nuvarande bestämmelser, bland annat, att hafva förvärfvat nöjaktig färdighet i ridning. Åtskilliga af de militära myndigheter, som yttrat sig angående den ifrågasatta omorganisationen, hafva framhållit behovet af skärpta fordringar på ridfärdighet och fördenskull ifrågasatt, att en *ridkurs* för aspiranterna vid generalstaben skulle anordnas. Häri har chefen för

- [1.] generalstaben instämt under anförande, att en sådan kurs skulle gifva officerarne större färdighet i terräng- och hinderridning samt ökad kännedom om hästens vård, hvilket särskildt för den yngre generalstabsofficeren vore af betydelse. Kursen, vid hvilken arméen tillhöriga, i depot uppställda hästar borde användas, skulle omfatta en tid af två och en half månader och förläggas till slutet af året. Kostnaderna beräknas af generalstabschefen sålunda:

Arfvode åt ledaren	kronor	300: —
Förhöjning i ration för 15 hästar under 75 dagar	»	202: 50
Slitningsersättning för munderingar samt diverse utgifter	»	297: 50
Transport af 15 hästar till och ifrån kursen jämte rese- kostnad för 4 hästskötare	»	300: —
Summa kronor		1,100: —

Efter genomförd härordning kunde hästarna erhållas från något af de i Stockholm förlagda kavalleriregementena, hvarigenom de beräknade transport- och resekostnaderna, 300 kronor, skulle besparas och utgifterna för kursen begränsas till 800 kronor.

Hittills har Eders Kungl. Maj:t, genom särskilda beslut, för undervisning i ridning åt generalstabens subalternofficerare och aspiranter årligen anvisat 500 kronor från hufvudtiteln's anslag till extra utgifter. Då väsentligt bättre resultat otvifvelaktigt skulle vinnas genom anordnandet, på sätt föreslaget blifvit, af en ridkurs och den förhöjda kostnad, som därmed är förenad, icke kan i jämförelse med det viktiga ändamålet anses afsevärd samt härtill kommer, att under längre tider för konstant ändamål erforderliga kostnader icke lämpligen torde böra utgå från anslaget till extra utgifter, biträder jag generalstabschefens framställning jämväl i detta hänseende.

Slutligen har chefen för generalstaben ifrågasatt, att bestämmelserna rörande rikets allmänna kartverk, enligt hvilka vid kartarbetena skola, förutom kartverkschefen, placeras officerare af generalstaben till ett antal af minst sex, skulle så ändras, att, förutom kartverkschefen, endast tre generalstabsofficerare skulle tjänstgöra vid nämnda arbeten. Därigenom skulle tre af de nu till kartarbetena kommenderade generalstabsofficerarne blifva tillgängliga för de egentliga generalstabsarbetena. Dessa officerare skulle vid kartverket ersättas med inkommenderade, för ändamålet lämpliga officerare ur arméen; och komme godtgörelsen härför till dem att kräva en ökad utgift för generalstaben af 3,000 kronor. Då emellertid utredning för närvarande pågår angående om-

organisation af allmänna kartverket, synes mig generalstabschefens förslag i denna del icke nu böra göras till föremål för pröfning, utan torde därmed få anstå, tills frågan om kartverkets förändrade organisation i sin helhet kan komma att afgöras. [1.]

Arméförvaltningen å civila departementet har i underdånigt yttrande af den 20 oktober 1903 förklarat, att arméförvaltningen icke hade något att erinra mot de i generalstabschefens förslag intagna, ofvan omförmälda beräkningarna.

Enligt hvad jag nu anfört skulle anslaget till »Generalstaben» böra för år 1905 ökas med följande belopp nämligen:

aflöningsförmåner för 1 majors- och 1 kaptensbeställning	kronor 13,745: —
för generalstabens fältöfningar, kommunikationsafdelningens resor, resestipendier m. m.	» 2,500: —
lönefyllnad samt lönetillägg och furageersättning åt fyra till truppförband af arméen transporterade kaptener (4,000 + 1,530)	» 5,530: —
för anordnande af en ridkurs	» 1,100: —
eller tillhoppa	kronor 22,875: —

I öfverensstämmelse härmed har jag låtit utarbeta förslag till ny stat för generalstaben (bil. 1); och hemställer jag alltså i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande däraf, öka anslaget till generalstaben,	
nu	kronor 336,615: —,
med	» 22,875: —
till	kronor 359,490: —

Aflöning och rekrytering m. m.

I likhet med hvad föregående år ägt rum hafva i särskild tabell, att biläggas statsrådsprotokollet, (bil. 2), upptagits de under förevarande anslagstitel beräknade kostnader, slutande å 15,974,804 kronor 28 öre. [2.]
Häraf utgöra de i vederbörande förslag till stater för de särskilda vapenslagen och truppförbanden upptagna aflöningsförmåner största delen eller 15,548,427 kronor 30 öre, hvilket belopp med 616,396 kronor

Aflöningsstaterna.

- [2] 85 öre öfverskrider hvad för innevarande år anvisats. Anledningen till denna ökning framgår af en jämförelse mellan de för år 1904 fastställda stater och nu uppgjorda förslag till aflöningsstater för år 1905. Vid upprättandet af nämnda förslag hafva i fråga om såväl beställningarnas antal som beräknad tjänstgöringstid följts hufvudsakligen enahanda grunder, som vid upprättandet af 1904 års stater eller desamma, som i 1901 års förslag till ny härordning angifvits, jämkade efter hvad Riksdagen enligt skrifvelse den 2 juni 1901 beslutat. Då jag nu går att i korthet redogöra för de förändringar, som föreslagits beträffande aflöningsstaterna för de särskilda truppförbanden af olika vapenslag, anhåller jag få till en början utesluta musikpersonalen för att sedan därtill återkomma.

Infanteriet.

Vidkommande infanteriet har jag vid hvarje sådant regemente, som enligt planen för den nya härordningen skall utgöras af tre bataljoner, eller samtliga infanteriregementen med undantag af Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen samt Gottlands infanteriregemente, ökat innevarande års stat med en löjtnant af 2. klassen och en fanjunkare, hvarigenom det antal löjtnanter, som enligt öfvergångsplanerna skulle förefunnits redan under andra öfvergångsåret, blifvit fyllt samt fanjunkarne vid de förutvarande indelta regementena uppnått det antal, som enligt samma planer skulle under tredje öfvergångsåret finnas. Vid hvartdera af fotgardesregementena har jag uppfört en ny sergeantsbeställning af 2. klassen, så att sergeantantalet skulle blifva det för innevarande år afsedda, hvarjämte antalet beställningar af manskapsklass, liksom förut, uppförts i fullkomlig öfverensstämmelse med öfvergångsförslaget, så att underbefalet ökats med 3 distinktionskorpraler, 2 korpraler och 2 vice korpraler, hvaremot de menige volontärerna minskats med 7. Vid Svea lifgarde finnes fortfarande en öfvertalig gevärshandverkare. Från de förutvarande s. k. indelta och icke garnisonerade truppförbanden hafva i fråga om de beställningar inom officers- och underofficersgraderna, hvilka i staten för år 1904 upptagits till större antal än som vid slutligen genomförd härordning skall förefinnas, inforrats upplysningar om det antal, som i de uppgifna beställningarna ansåges kvarstå den 1 januari 1905. De i anledning häraf lämnade uppgifter hafva varit bestämmande för det antal sådana beställningar, som i föreliggande förslagsstater uppförts, därvid likväl noggrann hänsyn tagits till öfvergångsplanerna. I förslagsstaterna för dessa truppförband hafva på grund af nämnda uppgifter måst bibehållas en regementsläkare (vid Karlskrona grenadjärregemente), en bataljonsläkare (vid Vaxholms grenadjärregemente), 13 gevärshandverkare samt 108 ser-

geantsbeställningar mera än som vid härordningens fullbordan skola finnas. Sammanlagda antalet underofficerare öfverstiger dock ej med mer än 39 summan af de bestämda underofficersbeställningarna vid genomförd härordning. Skillnaden emellan sistnämnda båda tal eller 69 angifver den ökning af fanjunkarebeställningar vid berörda infanteriregementen, som under härordningens genomförande ytterligare skall äga rum. På grund af fanjunkares högre aflöning understiger emellertid sammanlagda underofficersaflöningen vid fullbordad omorganisation icke i någon väsentlig mån den, som enligt nu ifrågavarande förslagsstater är uppförd. Vid vissa regementen skulle, enligt inkomna uppgifter, sergeanterna redan år 1905 kunna nedbringas till det antal, som i vederbörande öfvergångsplan är bestämdt för det sista öfvergångsåret, men som de nu uppförda fanjunkarebeställningarna äro färre, och det är af vikt att icke brist på underofficerare uppkommer, har jag i sådana fall bestämt sergeantantalet sålunda, att summan af detta och det uppförda antalet fanjunkare blifvit lika med summan af samtliga underofficersbeställningar enligt plan för nämnda öfvergångsår.

Vid hvarje stat, som upptager öfvertalig beställning i någon löneklass, är fogad anmärkning af innehåll, att vid afgang i sådan beställning ny tillsättning ej förr får äga rum, än den nödvändig göres för uppehållande af det vid härordningens genomförande bestämda antal. I fråga om sergeantsbeställningar har likväl härutinnan, som förut, gjorts den jämkning, att ifrågakommande tillsättning skall underställas Eders Kungl. Maj:ts pröfning, på det att Eders Kungl. Maj:t i hvarje särskildt fall må blifva i tillfälle att bedöma, huruvida föreliggande behof, befodringsförhållanden eller andra omständigheter kunna föranleda till beställningens återbesättning eller indragning.

Distinktionskorpralsbeställningarna vid Lifregementet till fot och därmed likställda regementen hafva uppförts till det i öfvergångsplanerna för tredje året (1904) upptagna antal eller 20, innefattande en ökning af 4 vid hvarje regemente, med undantag af Älfsborgs och Västmanlands, där ökningen blifver 8. Vid Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen hafva nämnda beställningar ökats från 14 till 16 och vid Gottlands infanteriregemente från 20 till 24; varande sistnämnda ökning i fullkomlig öfverensstämmelse med öfvergångsförslaget. För korprals- och vicekorpralsgraderna har öfvergångsförslaget kunnat följas. I den mån indelt underbefäl af manskapsklass, enligt inkomna uppgifter, beräknats kvarstå den 1 januari 1905, har för det uppgifna antalet uppförts den för sådant underbefäl bestämda lön, och för återstående korpraler eller vice korpraler de för dessa beställningar fast-

- [2.] ställda aflöningsförmåner. Enär indelt manskap ej vidare kan befordras, har för bibehållande af erforderligt antal underbefäl vid staten, upptagande indelte korporaler eller vicekorporaler, anmärkts, att, då sådan afgår, den uppkomna vakansen i underbefälsbeställningen skall besättas med volontär. Som emellertid berörda afgång icke medför disponibilitet af någon manskapslön, har det ock ansetts böra påpekas, att, efter det sålunda volontär blifvit befordrad, vakansen i volontärsbeställningen ej kan fyllas. Vid bestämmande af de i förslagsstaterna för regementen, där indelt manskap kvarstår, uppförda menige volontärsbeställningar, hafva förut tillämpade grundsatser blifvit följda. Sålunda har tillsetts, att volontärer icke uppförts till större antal, än att summan däraf och af det utaf vederbörande chef uppgifna antal kvarstående indelte ej blifvit större än den i vederbörande öfvergångsplan för fjärde öfvergångsåret upptagna summan af manskap, eller vid Lifregementet till fot och likställda regementen 775. Å andra sidan har tillsetts, att sammanlagda manskapsstyrkan icke kommit att understiga summan för sjätte öfvergångsåret eller vid omförmälda regementen 670. I den mån den indelta nummerstyrkan det medgifvit, har det antal volontärsbeställningar (207), som vid öfvergångstidens slut skall finnas, i staterna uppförts, med den jämkning, som erfordrats för iakttagande af omförmälda maximi- och minimigräns. Beträffande regementen utan kvarstående indelt manskap har hänsyn uteslutande tagits till öfvergångsplanerna. Ett undantag har dock gjorts för Gottlands infanteriregemente, angående hvilket jag fäst särskildt afseende vid en af militärbefälhafvaren på Gottland i ämbetsskrifvelse till mig den 30 nästlidne oktober gjord hemställan att i förslaget till stat för nämnda regemente upptaga ytterligare 40 menige volontärsbeställningar för beredande af tillgång till underbefäl vid krigstillfälle för öns 8 landstormskompanier. Organisationen af Gottlands landstorm har, såsom militärbefälhafvaren i sin omförmälda skrifvelse anført, under de fem sistförflutna åren alltmer fortskridit. De år 1898 beslutade landstormsbodar vore uppförda samt gevärs- och ammunitionsförråd ditflyttade, hvarjämte anslag lämnats till landstormens förseende med fullständig mundering och utredning samt arbetsverktyg. Omkring 400 af öns till omkring 1870 man uppgående landstorm deltog i öns frivilliga skytteföreningars skjutöfningar, som leddes af rullföringsområdesbefälhafvarne och biträden i deras egenskap af landstormsbefälhafvare och landstormsadjutanter. Men sådant oaktadt blefve landstormen i brist på befäl så godt som oanvändbar. Ehuru landstormsfrågan i sin helhet ej ännu vore afgjord, borde denna omständighet med hänsyn

Ökning af volontärer vid Gottlands infanteriregemente.

till de säregna förhållanden, som vore rådande i fråga om Gottlands försvar, samt därtill att Gottlands landstorm redan vore organiserad och medel anvisade till dess utrustning, ej utgöra hinder för dess tillgodoseende af underbefäl genom ökning af manskapsstyrkan vid infanteriregementet. I afsikt att kunna tillgodose nämnda behof har i förslaget till stat för Gottlands infanteriregemente de menige volontärsbeställningarna ökats, dock endast med 22, eller från 230 till 252, på det att sammanlagda manskapsstyrkan för år 1905 icke må öfverstiga det antal, som är afsedt att förefinnas vid genomförd härordning. Huruvida detta antal framdeles bör höjas, torde i sinom tid blifva föremål för bedömande.

De för de särskilda beställningarna vid infanteriet uppförda tjänstgöringsdagar med full dagaflöning äro beräknade efter samma grunder som för innevarande år. Utan att innebära ändring af hvad förut varit gällande har till förtydligande tillagts ordet »förslagsvis» i de fall, då dagaflöning för 365 dagar är uppförd för tjänstgöring, som väl ansetts erforderlig för löntagare i den klass, hvartill beställningen hör, men dock icke är bunden vid viss person. Rättigheten till utbekommande af sådan dagaflöning pröfvas efter föreskrifterna i aflöningsreglementet.

Jämväl vid de regementen af *kavalleriet*, som ännu icke bestämts att vara garnisonerade, förekommer sist berörda tilläggsord för samma ändamål som vid infanteriet. I fråga om befälets tjänstgöring i öfrigt vid kavalleriet, har, vid det förhållande att tiden nu torde vara inne för genomförandet af den nya härordningen i afseende å värnpliktskontingenten äfven vid Lifregementets husarer och Smålands husarregemente, dagaflöning för officerare och underofficerare, hvilkas tjänstgöring därigenom blifver ökad, måst vid nämnda regementen uppföras för högre dagantal än för innevarande år, under hvilket vid hvart och ett af nämnda regementen de värnpliktige beräknats endast till 75 i stället för afsedda och nu beräknade 150 man eller 30 vid hvarje skvadron. Denna ökning, som vidkommande Lifregementets dragoner redan blifvit af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen gillad, berör vid hvarje regemente två ryttmästare, en löjtnant, två fanjunkare och två sergeant. Därjämte har såväl vid nämnda som vid öfriga kavalleriregementen för den nya härordningens successiva genomförande nyuppförts beställningar, nämligen en löjtnants af 1. klassen vid Lifgardet till häst, Kronprinsens husarregemente samt Skånska husar- och dragonregementena, en löjtnants af 2. klassen vid sistnämnda båda regementen samt Lifregementets dragoner och husarer, Smålands husar- och Norrlands dragonregemente, samt en fanjunkare vid hvarje kavallerire-

Kavalleriet.

- [2.] gemente. Sistnämnda beställning har uppförts bland stabspersonalen med angifven befattning som regementsväbel. Vid de regementen, där de för ifrågavarande vapenslag nya sergeantsbeställningarna af 2. klassen icke ännu förekommit, har uppförts en dylik beställning. Af samma skäl som vid infanteriet har i anmärkning till hvarje stat stadgats, att fråga om tillsättning af ledigblifven (eller nyuppförd) sergeantsbeställning skall underställas Eders Kungl. Maj:ts pröfning; och lärer, om i särskildt fall vakansen får fyllas, sådant böra ske genom tillsättande af sergeant af 2.a klassen.

I fråga om de i förevarande stater uppförda manskapsbeställningar hafva enahanda grundsatser som förut vid kavalleriet och nu beträffande infanteriets förslagsstater blifvit följda, liksom här förekommande anmärkningar utöfver dem, som redan omnämnts, äro desamma som vid sistnämnda stater, hvarför någon ytterligare förklaring häröfver ej lärrer erfordras. Slutligen är att märka, att i förslaget till stat för öfverstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelningskavalleriregementena upptagits en majorsbeställning mindre än i 1904 års stat, beroende på afgång vid Smålands husarregemente.

Artilleriet.

Beträffande de till artilleriet hörande stater föreligga två af generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet framställda underdåniga förslag, afseende det ena löneförhöjning åt de å staten för artilleriets tygstater uppförda besiktningsrustmästare och tygskrifvare och det andra uppförande å nämnda stat af beställningar såsom fälttygmästare och tygmästare i Stockholm samt styresmän för artilleriets fabriker.

Löneförhöjning
åt besiktnings-
rustmästare
och tygskrif-
vare.

Förstnämnda förslag omfattar löneförhöjning jämväl för de å respektive fabriksstater under anslaget till arméens vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel uppförda besiktningsrustmästare, verkstästare och fabrikskrifvare. I det statsverkspropositionen till 1901 års Riksdag bifogade statsrådsprotokoll omförmäles under sistnämnda anslag, bland annat, att vid uppgörande af förslag till reglering af fabrikspersonalens sins emellan olika löneförmåner uppställts som önskemål, att aflöningsformerna måtte blifva desamma som för det stora flertalet af arméens öfriga personal och sålunda utgå med lön och dagaflöning, men att fabrikenas personal, för hvilken fordrades särskild utbildning i det tekniska facket eller i förvaltningsgöromål, ej kunde rättvisligen i allo likställas med den rent militära personalen af motsvarande rangklass, hvarför en förbättring af lönen för fabrikspersonalen, för hvilken utsikt till befordran ej förefunnes, föresloges i form af ålderstillägg. I öfverensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag bestämdes för besiktningsrustmästare och verk-

mästare lön (1,020 kronor) och dagaflöning (2 kronor) till likhet med fanjunkares motsvarande förmåner samt dessutom ett ålderstillägg å 500 kronor äfvensom för fabrikskrifvare lön (720 kronor) och dagaflöning (1: 50) i likhet med sergeants af 1. klassen aflöning samt därutöver ett ålderstillägg å 300 kronor. Därefter uppfördes i det förslag till stat för artilleriets tygstater, som förelades 1902 års Riksdag och jämväl vann Riksdagens bifall, aflöningsförmåner för de å denna stat uppförda besiktningsrustmästare till likhet med besiktningsrustmästares vid fabrik samt för tygskrifvare till likhet med fabrikskrifvares förmåner.

Generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet erinrar i underdånig skrifvelse den 5 oktober 1903, att den genom 1901 och 1902 års löneregleringar afsedda likheten emellan underofficerares, å ena, samt motsvarande tygstats och fabrikspersonals, å andra sidan, aflöning blifvit rubbad därigenom, att underofficerarne enligt Eders Kungl. Maj:ts med 1903 års Riksdag fattade beslut erhållit förhöjning af lönen med 180 kronor, utan att motsvarande förhöjning kommit nämnda personal till godo; och föreslår generalfälttygmästaren, att enahanda löneförhöjning nu måtte beviljas besiktningsrustmästare, verkmästare och skrifvare vid artilleriets tygstater och fabriker. Bifall härtill skulle föranleda en ökning af anslaget till aflöning och rekrytering m m. af 3,420 kronor eller 180 kronor för en hvar af de å staten för artilleriets tygstater uppförda 7 besiktningsrustmästare- och 12 tygskrifvarebeställningar.

Jag kan icke annat än biträda generalfälttygmästarens och inspektörens för artilleriet förslag, som jämväl af arméförvaltningen förordats. Anledningen, hvarför framställning om löneförhöjning för ifrågavarande personal ej gjordes i sammanhang med dylik framställning till 1903 års Riksdag i fråga om underofficerare, läser uteslutande berott därpå, att icke någon underdånig hemställa i sådant syfte inkommit.

De skäl, som åren 1901 och 1902 föranledde därtill, att lön och dagflöning för fabriks- och tygstatspersonalen bestämdes till samma belopp som för vederbörande underofficerare, äro fortfarande gällande, liksom ej heller något tillkommit, som förringar grunderna för beslutet, att därutöver en löneförbättring i form af ålders- tillägg skulle ifrågavarande fabriks- och tygstatspersonal tillkomma. I fråga om besiktningsrustmästare och verkmästare anfördes såsom hufvudsakligt skäl härför den tekniska fackkunskap, som af dem fordras. Hvad tyg- eller fabrikskrifvare angår, anser jag det vara af stor betydelse att kunna betrygga en god rekrytering för dessa beställningar från sergeants- och konstapelsgraderna; men för möjligheten häraf

- [2.] måste fordras, att lönen från början ej såsom nu är lägre än, utan minst lika med sergeants aflöningen, och att löneförbättring efter någon tids tjänstgöring är att förvänta. Beaktande föreliggande skäl för bifall till generalfältygmästarens framställning, har jag i öfverensstämmelse därmed uti förslaget till stat låtit uppföra lön för besiktningsrustmästarebeställning till 1,200 kronor och för tygskrifvarebeställning till 900 kronor.

Befälspersonal
för artilleriets
tekniska an-
stalter.

Det andra af generalfältygmästarens och inspektörens för artilleriet omförmälda förslag, framställt i underdånig skrifvelse den 19 november 1903, har tillkommit i syfte att erhålla lämplig befälspersonal för artilleriets tekniska anstalter och att organisera en teknisk kår. De beställningar, som generalfältygmästaren föreslagit till uppförande å staten för artilleriets tygstater, äro för närvarande befattningar, som innehafvas af löntagare å artilleritruppförbandens aflöningsstater. Sålunda uppbäres aflöning af den nuvarande fältygmästaren och af styresmannen för ammunitionsfabriken från Norrlands artilleriregemente, af styresmannen för gevärsfaktoriet från Vendes, af styresmannen för Åkers krutbruk från Andra Svea samt af tygmästaren i Stockholm från Första Svea artilleriregemente. Därjämte utgå arfvoden från anslaget till arméens vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel med 1,800 kronor till fältygmästaren och 2,500 kronor till en hvar af bemälda styresmän.

Generalfältygmästaren, som anser denna anordning mindre tillfredsställande och, i den mån artilleriets omorganisation genomföres, mer och mer ohållbar, har i sin omförmälda skrifvelse anført, att för den tekniska tjänsten fordrades i allmänhet omfattande specialstudier i förening med en långvarig och grundlig praktik, och att de högre posterna, såsom chefsplatser för fabriker och större förråd, säkerligen vore förenade med väsentligt större ansvar och arbete än de flesta platser vid trupptjänsten. Men den tekniske officer, som icke ville afstå från utsikt till befordran, måste enligt nu rådande förhållanden afgå från den tekniska tjänsten för att med tvifvelaktig framgång ånyo ägna sig åt den af honom förut försummade trupptjänsten. Att detta icke kunde vara med god hushållning och tjänstens fordringar förenligt låge i sakens natur. Visserligen kunde en teknisk officer beföras till regementsofficer med bibehållande af sin tekniska befattning, men därigenom komme regementsofficersbeställningen att uppehållas af annan, utan att denne erhöles därför anslagen aflöning, hvar till komme, att den tekniske officeren kunde komma att uppbära godtgörelse för tjänstehästar, utan att hafva behof af sådana, under det att

den, som uppehölle regementsofficersbeställningen, måste göras beriden på kronans hästar. Emellertid hade med vapentechnikens och materielens oerhörda utveckling under de senaste åren äfven fordringarna på de tekniske officerarnes teoretiska kunskaper och praktiska duglighet stigit i motsvarande grad, hvarför det nu mindre än tillförene vore tänkbart att kunna erhålla härtill kompetenta officerare, som ville fortsätta på den tekniska banan, om icke utsikt för dem förefunnes till erhållande af regementsofficers aflöning och öfriga förmåner. [2.]

Efter att hafva redogjort för, huru motsvarande förhållanden äro ordnade dels i Danmark och dels i Norge, i hvilket sistnämnda land å en gemensam »teknisk Fællesetat» äro uppförda vissa löner för personal vid de tekniska anstalterna såsom för fälttygmästaren, direktören för artilleriets verkstäder och direktören för patronfabriken, underfälttygmästaren med flere, lydande under generalfälttygmästaren, hvilka dock kvarstå öfver stat vid fält- eller kustartilleriet och befordras i sin tur inom vapnet, erinrar generalfälttygmästaren om den början till organiserandet af en teknisk kår äfven i vårt land, som kunde anses gjord genom det af Eders Kungl. Maj:t med 1902 års Riksdag fattade beslut att sammanföra artilleriets hela tygstatspersonal, utom officerarne, till en gemensam stat; och anser generalfälttygmästaren tiden nu vara inne att till denna stat öfverflytta äfven ofvan omförmälda tekniske officerare, som med fog kunde anses böra erhålla regementsofficers grad och lön, men för hvilka den nya härordningen icke medgäfvit dylika förmåner från truppförbandens stater utan att inkräkta på trupptjänsten. Af ifrågavarande officerare borde fälttygmästaren, hvilken under generalfälttygmästaren förde befälet öfver samtliga tekniska anstalter och vore chef för arméförvaltningens artilleridepartements militärbyrå, tillerkännas öfverstelöjtnants aflöningsförmåner och tillika godtgörelse för två tjänstehästar, enär han under utöfvandet af sin befattning tid efter annan såsom hittills borde tjänstgöra vid vapenöfningar och skjutskolor. Styresmännen för fabrikerna, hvilka vore de, som i första hand borde öfverflyttas till tygstaten, föresloges till erhållande af majors lön och dagaflöning, hvaremot hästgodtgörelse ej för dem vore erforderlig. Likaledes borde för tygmästaren i Stockholm, hvilken af ålder varit regementsofficer på stat vid Svea artilleriregemente och som förde befälet öfver rikets ojämförligt största tygstation samt hade att ombesörja en stor del leveranser för artilleriet i dess helhet, uppföras majors lön och dagaflöning.

Uppförandet af nämnda aflöningsförmåner å staten för artilleriets tygstater skulle medföra minskning af de å truppförbandens stater upp-

[2.] förda aflöningsmedel. Som emellertid det i härordningsförslaget påräknade antal regementsofficersbeställningar vid fältartilleriet minskades med en för hvarje regemente samt regementsofficerarnes antal vid positions- och fästningsartilleriet icke vore större än trupptjänsten kräfde, ansåge generalfälttygmästaren någon indragning af dylika beställningar ej kunna ifrågasättas. Indragningen torde kunna med minsta uppoffring från trupptjänstens sida verkställas inom kaptensklassen vid fältartilleriet, så att från hvarje fältartilleriregementes stat affördes aflöningsförmåner för en kapten af första klassen.

För att emellertid den föreslagna förändringen ej skulle föranleda en försämring i aflöningshänseende, ansåge generalfälttygmästaren, att nu utgående arfvoden till fälttygmästaren och styresmännen borde bibehållas. Dock skulle styresmansarfvodet icke från början, utan först efter viss tids tjänstgöring, till fulla beloppet utgå, hvarför generalfälttygmästaren föreslagit, att arfvodet åt styresman måtte i staten uppföras med 1,500 kronor med 2 ålderstillägg å 500 kronor efter 5 och 10 års tjänst.

Arméförvaltningen å artilleri- och civila departementen har i underdånigt utlåtande den 24 november 1903 förmålt sig icke hafva något att erinra mot bifall till generalfälttygmästarens framställning.

En organisation af artilleriets tekniska personal i det syfte, som af generalfälttygmästaren afses, har länge varit ett önskemål; och jag anser, i likhet med generalfälttygmästaren, att en fortsatt tillämpning af nu rådande system i afseende å uppehållande af de tekniska chefsbefattningarna måste vara menlig både för den tekniska och den rent militära tjänsten. Med hänsyn till de stora fordringar, som måste ställas på innehafvarne af ifrågavarande beställningar, finner jag de af generalfälttygmästaren föreslagna aflöningsförmåner desto mindre tåla någon nedsättning, som motsvarande befattningar inom privatindustriens områden, till hvilka särskildt styresmän för artilleriets fabriker ofta frestas att öfvergå, aflönas med afsevärdt, i flera fall mångdubbelt större belopp. Med gillande af de skäl, som anförts för generalfälttygmästarens ifrågavarande förslag, biträder jag för egen del detsamma och har i öfverensstämmelse därmed låtit upprätta förslag till stat, med benämning »stat för artilleriets tekniska personal» (bil. 49), hvarå uppförts dels de af generalfälttygmästaren nu föreslagna beställningar, dels ock de beställningar, som för innevarande år äro uppförda å staten för artilleriets tygstater. De nyuppförda beställningarna föranleda en ökning i aflöningsmedel med 37,455 kronor, men genom indragning, på sätt generalfälttygmästaren föreslagit, af sex kaptensbeställningar vid artilleriet med

lön och dagaflöning för hvarje till belopp af 4,860 kronor eller för samtliga beställningarna tillhopa 29,160 kronor, blifver den af bifall till generalfälttygmästarens förslag föranledda ökning af förevarande anslag allenast 8,295 kronor. Berörda indragning af kaptensbeställningar har dock, vid det förhållande att dylika beställningar icke vid något fältartilleriregemente uppgå till det antal, som vid slutligt genomförd härordning skall förefinnas, ej lämpligen kunnat göras bland de i innevarande års stater uppförda beställningar, utan måste anses komma att ske därigenom, att ökningen af sistnämnda beställningar blifver sex mindre, än den nya härordningens genomförande eljest förutsätter.

[2.]

Ökningen i aflöningsanslaget äfvensom den af bifall till ifrågasvarande förslag påkallade mindre ökning af anslaget till ålderstillägg motväges af en minskning dels af vapenanslaget med de nu därifrån till fälttygmästaren och fabriksstyresmännen utgående arfvoden, tillhopa 9,300 kronor, dels ock i mindre mån af anslaget till inkvarteringskostnader, hvadan förslaget från ekonomisk synpunkt får anses innebära någon besparing.

I öfriga till artilleriet hörande stater hafva icke andra ändringar föreslagits än de, som föranledas af planen för härordningens genomförande. För Boden-Karlsborgs regemente har ökningen utgjort 1 löjtnant af 2. klassen, 3 underlöjtnanter, 2 underofficerare af hvarje löneklass, hvarjämte nya förste- och andrekonstapelsbeställningar uppförts, men en motsvarande minskning af menige gjorts, så att sammanlagda manskapsstyrkan blifver densamma som för år 1904. Vid Positionsartilleriregementet hafva beställningarna i hvarje grad från och med kaptens af 2. klassen och nedåt ökats med en i hvarje officersklass, 2 i hvarje underofficersklass, sammanlagdt 12 i konstapelsbeställningarna och 18 menige. Hvad fältartilleriet angår, hafva för ett hvar af Första och Andra Göta artilleriregementen uppförda beställningar beräknats efter behovet för organisation å nio batterier, hvaraf dock ej föranledes annan tillökning än 1 kaptens- och 2 löjtnantsbeställningar vid Första Göta samt 3 kaptens-, 2 löjtnants-, 1 underlöjtnants-, 1 styckjunkare- och 4 sergeantsbeställningar vid Andra Göta artilleriregemente. För Vendes artilleriregemente är behovet beräknadt för organisation å 12 batterier, föranledande tillkomst af 2 kaptener, 1 löjtnant och 4 sergeanter.

Artilleritrupp-
förbandens
stater.

I öfrigt har ej för de militära beställningarna vid artilleriet föreslagits annan ändring af nu gällande stater, än att i stället för öfvertaliga löjtnanter af 1. klassen eller sergeanter af 1. klassen,

- [2.] som afgått eller antagits komma att under detta år afgå, uppförts löjtnants- eller sergeantsbeställningar af 2. klassen, hvarjämte, liksom förut, vid vederbörande stater fogats anmärkning för möjliggörande af befintliga öfvertaliga beställningars indragning. Å förslaget till stat för Gottlands artillerikår har jag uppfört den bataljonsläkarebeställning, som enligt öfvergångsplanen skulle tillsatts redan första öfvergångsåret. Behovet af en läkare vid artillerikåren finner jag uppenbart, men för att denne läkare må, då förhållandena det påkalla, kunna tillkallas jämväl vid Gottlands öfriga trupper, har jag för den nyuppförda beställningsinnehafvaren föreslagit till intagande i staten bestämmelse om tjänstgöringsskyldighet i mån af behof äfven vid infanteriet.

Fortifikationen.

Efter infordradt yttrande af chefen för fortifikationen har jag i förslaget till stat för fast anställde officerare och underofficerare med vederlikar samt betjänte vid fortifikationen låtit uppföra följande beställningar utöfver dem, som i nu gällande stat finnas, nämligen

1 öfverste, som i öfvergångsförslaget är uppförd redan för år 1904;
2 kaptener af 1. klassen, 2 fanjunkare och 4 sergeanter af 2. klassen, samtliga afsedda för de två fästningsingenjörkompanier, som äro ämnade att år 1905 förläggas i Boden;

3 underlöjtnanter, för tillgodoseende af det ökade behof af officerare, som vid fortifikationen gör sig gällande, 1 verkmästare, afsedd för fälttelegrafkåren, samt 3 tyghandtverkare eller en till hvardera af Göta ingenjörkår, fälttelegrafkåren och Bodens ingenjörkår.

Sammanlagda manskapsstyrkan i vederbörande förslagsstater uppgår för hvardera af Svea och Göta ingenjörkårer till 278, för fälttelegrafkåren till 134 och för Bodens ingenjörkår till 114. Endast vid sistnämnda kår hafva menige volontärsbeställningar ökats; däremot har en ökning af korpralsbeställningarna i de särskilda graderna i enlighet med uppgifna behof vid samtliga kårer ägt rum.

För verkmästarebeställningarna vid fortifikationen blefvo aflöningsförmånerna i enlighet med 1902 års Riksdags beslut reglerade efter enahanda norm som aflöningen för motsvarande beställningar vid artilleriets tygstater, så att verkmästare af 1. klassen tillerkändes fanjunkares och verkmästare af 2. klassen sergeants af 1. klassen förmåner med tillägg för verkmästare af båda klasserna utaf ålderstillägg efter 5 års väl vitsordad tjänst. Af samma skäl, som anförts i fråga om förhöjning af besiktningsrustmästares samt fabriks- och tygskrifvares löner, torde jämväl lönerna för verkmästare vid fortifikationen, hvilka ej heller inbegrepos i det af Eders Kungl. Maj:ts och Riksdags-

gens år 1903 fattade beslut om löneförhöjning åt underofficerare, ökas med samma belopp, 180 kronor för hvarje beställning, hvarmed underofficers lön enligt nyssnämnda beslut blifvit förhöjd. Därför har jag i förslagsstaten för fortifikationen uppfört lön för verkmästare af 1. klassen till 1,200 kronor och för verkmästare af 2. klassen till 900 kronor, utgörande för 7 beställningar 1,260 kronor mera än för samma antal beställningar efter nu utgående löner erfordras.

[2.]

Trängens organisation enligt den nya härordningen är redan med tillämpningen af innevarande års stater genomförd vid Första Svea och Vendes kårer, med undantag däraf att öfvertaliga sergeantsbeställningar icke ännu hunnit indragas och att ej heller manskapsstyrkan nedbringats till bestämdt antal. Genom uppförande i staterna för Första Göta och Norrlands trängkårer af 1 kaptens- och 1 löjtnantsbeställning af 1. klassen blifva sistnämnda båda truppförband i afseende å officersbeställningarna fullt likställda med förstnämnda trängkårer; och återstår vid samtliga fyra kårerna för organisationens genomförande allenast att nedbringa sergeantantalet och i ringa mån antalet menige volontärer, hvilket ännu ej kunnat ske, samt vid hvardera af Första Göta och Norrlands kårer, för hvilka nu uppförts 4 fanjunkare, att uppföra ytterligare 2 sådana beställningar. Vid hvardera af Andra Svea och Andra Göta trängkårer har icke annan ökning af personalen föreslagits än uppförande af 1 ny fanjunkare-, 3 distinktionskorprals- och 7 korpralsbeställningar, hvarefter, frånsedt ännu ej besatta chefsbeställningar, för härordningens genomförande återstå att tillsätta 2 kaptener af 1. klassen och 3 fanjunkare. I civilmilitära beställningar har ej föreslagits annan ändring, än att, enär Första Göta trängkår antages år 1905 hafva fullbordat sin flyttning från Karlsborg till Sköfde och fördenskull behöfver egen regementspastor och auditör, dessa beställningar i förslagsstaten uppförts.

Trängen.

Till underlättande af jämförelse mellan 1904 års stater och förslagsstaterna för år 1905 har särskild tabell (bil. 59) upprättats öfver antalet i de särskilda staterna för alla vapenslagen uppförda officers- och underofficersbeställningar.

Beträffande andra under förevarande anslagstitel uppförda kostnader utvisar en jämförelse emellan den vid 1903 års statsverksproposition fogade beräkningstablå öfver anslaget, i den mån densamma blef af Riksdagen gillad, å ena, samt nu uppgjord beräkning, å andra sidan, följande:

Andra kostnader under anslaget.

[2.]

<i>Dagaflöning åt indelt menigt manskap, som för år 1904</i>	
beräknats till	kronor 43,265: 70
har för år 1905 beräknats till	» 34,960: 30
utgörande en minskning af	kronor 8,305: 40,

beroende på afgång af sådant manskap utan motsvarande nytillsättning. För indelt underbefäl af manskapsklass är dagaflöning uppförd i vederbörande truppförbands aflöningsstat.

Kostnaderna för hyra, eldning och belysning samt städning föreslås för år 1905 till oförändradt belopp, 28,200 kronor.

<i>Kostnaderna för skrifmaterialier, blanketter, öfriga tryckalster, underhåll af expeditionsmateriel samt inbindning, i 1904 års riksstat beräknade till</i>	kronor 71,400: —
måste för år 1905 ökas med	» 2,500: —
till	kronor 73,900: —

Ökningen tillkommer dels artilleriet med 1,500 kronor eller 500 kronor utöfver förut upptagna 1,000 kronor för Boden-Karlsborgs regemente, som år 1905 måste inrätta expedition i Boden, och 1,000 kronor utöfver förut upptagna 500 kronor för det nyorganiserade Positionsartilleriregementet, dels ock trängen med 1,000 kronor för Andra Sveas och Andra Götas nyorganiserade kårexpeditioner.

Beräkningen af *rekryteringskostnader* efter förut antagen grund eller efter 50 kronor för hvarje volontär och tre års tjänstgöringstid gifver vid handen, att de för innevarande år upp-

tagna kostnader	kronor 255,250: —
måste ökas med	» 23,066: 68
till	kronor 278,316: 68,

däraf på infanteriet belöper största delen eller en ökning från 129,100 kronor med 16,166: 67 kronor till 145,266: 67 kronor.

De för år 1904 uppförda *arfvoden* för fortifikationen, tillhopa 10,000 kronor, kvarstå oförändrade; men härutöfver har jag ansett mig nödsakad att föreslå till uppförande två arfvoden å 500 kronor, tillhopa 1,000 kronor, för de två redogörare vid Svea och Göta ingenjörkårer, som tillika äro materialförvaltare. Dessa arfvoden hafva förut till och med år 1902 varit uppförda å fortifikationens stat. I sammanhang med det förslag till lönereglering för arméens personal, som af Eders Kungl. Maj:t förelades sistnämnda års Riksdag, föreslog Eders Kungl. Maj:t jämväl ändring af de för vissa civila beställningar, däribland kassörers

och förrådsförvaltares å fortifikationens stat, uppförda aflöningsförmåner. Riksdagen biföll emellertid icke Eders Kungl. Maj:ts framställning i denna del, utan återuppförde i staten förutvarande aflöningsförmåner af lön, dagaflöning och ålderstillägg för nämnda tjänstemän, hvaremot ifrågavarande två arfvoden för redogörare och materialförvaltare, hvilka funnos å den äldre staten upptagna i en särskild afdelning bland andra arfvoden, som skulle utgå från staten, icke återfördes. Efter chefens för fortifikationen framställning, som dock ej inkommit å sådan tid, att proposition i ärendet lämpligen kunnat till 1903 års Riksdag aflåtas, har Eders Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga beslut bemyndigat arméförvaltningen att af omhänderhafvande medel förskjuta arfvodesbeloppen för åren 1903 och 1904 för att framdeles anmäla dem till ersättning, som torde kunna få utgå från hufvudtitelns allmänna besparingar. Samme chef har i underdånig skrifvelse den 17 oktober 1903 hemställt, att berörda arfvoden måtte i staten för år 1905 ånyo uppföras. Som emellertid några särskilda arfvoden numera ej å truppförbandens aflöningsstater förekomma, har jag funnit lämpligare att upptaga ifrågavarande arfvoden bland de arfvoden, som de senaste åren sammanförts under denna rubrik i den statsverkspropositionen åtföljande beräkning öfver aflöningsanslaget.

Under titeln »*diverse kostnader*» förekommer i anslagsberäkningen för år 1904 till 5,551 kronor 10 öre upptagen ersättning för vakansafgifter från de för regementenas egna ändamål hel- eller halvvakanta rusthåll eller rotar. Enligt hvad arméförvaltningen i underdånig skrifvelse den 2 oktober 1903 meddelat komma af de löntagare, åt hvilka ersättning för frångångna vakansafgifter blifvit beredd för år 1904, att vid 1905 års ingång kvarstå endast fem volontärer vid Lifregementets husarer och en öfvertalig underofficer (sergeant på gammal stat med boställe) vid Skånska dragonregementet. Då nämnda volontärer för närvarande af vakansmedel åtnjuta hvardera en årlig lön af 150 kronor eller samma belopp, hvarmed nummerlöner finnas för dem å vederbörande aflöningsstat uppförda, är någon särskild anvisning för deras aflönande under år 1905 ej af behovet påkallad. Hvad omförmälda sergeant angår, erfordras för honom såsom vakansafgiftsersättning 79 kronor 50 öre, men, med hänsyn till beloppets ringhet, anser jag, i likhet med arméförvaltningen, att någon särskild framställning därom till Riksdagen ej torde behövas, utan lära erforderliga medel kunna af Eders Kungl. Maj:t anvisas att utgå från besparingar å hufvudtiteln. Fördenskull hafva några medel för diverse kostnader icke i föreliggande beräkning upptagits.

[2.]
Musik-
personalen.

Efter att hafva redogjort för öfriga under förevarande anslagstitel uppförda poster, anhåller jag nu få öfvergå till de för musikpersonalen erforderliga utgifter.

De väsentligt olika förhållanden, under hvilka svenska arméens särskilda truppförband organiserats, innan beslutet om genomförande af ny härordning tillkom, hafva haft inflytande jämväl på militärmusiken samt musikpersonalens antagande, aflöning och underhåll.

Äfven i afseende härå framträder en skarp skillnad emellan den s. k. indelta delen af arméen och härens öfriga truppförband. Vid de sistnämnda, de s. k. beväringstrupperna däri inberäknade, hafva, då ej särskilda musikkassor eller tillgång till andra än å stat anvisade medel funnits, samtliga utgifter för musiken bestridts af statsanslag. Vid de indelta infanteri- och kavalleriregementena hafva däremot sådana anslag alldeles icke eller endast i jämförelsevis ringa mån anlitats, utan hafva för musiken erforderliga medel vid dessa truppförband erhållits från tillgångar eller inkomster af befintliga musikkassor.

I dessa förhållanden, som rådde under 1800-talet, åtminstone från 1833 års lönereglering, gjordes vid den år 1875 genomförda lönereglering ej annan ändring än att å indelta infanteriets stater uppfördes vissa mindre anslag till musikens underhåll.

Först år 1901 inträdde en genomgripande förändring. Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen bestämde nämligen då i samband med beslutet om den nya härordningen, att efter dennas genomförande, vid arméens truppförband skulle finnas vissa för musiken afsedda beställningar, hvilka jag nu låtit sammanföra å särskild tabell (bil. 60).

Kostnaderna för arméens musik enligt denna organisation, med iakttagande af de ändringar i aflöningsförmånerna, som för motsvarande beställningar genom 1902 och 1903 års löneregleringar fastställts, äro beräknade i bil. 61 och 62, och framgår däraf, att dessa kostnader skulle uppgå till ett årligt belopp af 1,224,002 kronor.

Sedan under år 1902 inom landtförsvarsdepartementet utarbetats ett förslag rörande musikpersonalens organisation, harmonimusikens vid arméen sammansättning samt därmed i sammanhang stående frågor angående aflöning och underhåll m. m., uppdrog Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 12 september samma år åt en kommitté att afgifva yttrande i anledning af nämnda förslag. I sitt på grund af detta uppdrag utarbetade betänkande den 7 februari 1903 har kommittéen beträffande *musikpersonalens organisation* anfört hufvudsakligen följande.

Då den indragning af nummerspel och trumslagare vid infanteriet, som genomförandet af 1901 års härordning skulle medföra, efter en af

kommittéen föreslagen mindre ändring, vore mycket betydlig och därför stora svårigheter säkerligen skulle uppstå vid infanteriregementena att besätta de olika harmonistämmorna, borde särskilda åtgärder för dessa svårigheters afhjälpande vidtagas. Kommittéen hade tänkt sig dessa åtgärder bestå däri, att hela den fast anställda musikpersonalen vid infanteriet gjordes yrkesskicklig och sålunda icke längre bland sig komme att räkna äfven utbildade musikanter, samt af sådan anledning föreslagit, att elever öfver stat måtte anställas. Antalet af dessa elever borde bestämmas till 12 vid hvardera af fotgardesregementena, 6 vid hvarje annat fältinfanteriregemente (jämväl Norrbottens regemente) samt 4 vid hvarje fästningsinfanteriregemente. Det större antalet vid gardet ansåge kommittéen erfordras därför, att afgangen vid dessa regementen — förlagda som de vore i hufvudstaden med dess många civila kapell — måste beräknas vida högre än vid annat regemente, då lockelsen att afgå till en friare verksamhet här låge närmare till hands.

Däremot ansåge kommittéen anställandet af elever vid specialvapnen obehöfligt, enär dels någon minskning i musikpersonalens antal vid dessa vapenslag ej ägt rum genom 1901 års härordning, dels också harmonimusiken vid specialvapnen af ekonomiska och militäriska skäl måste komma i andra rummet.

Alla beställningsmän, såsom gevärshandverkare, hofslagare, sjukvårdssoldater m. fl., hade i 1901 års härordning erhållit underbefälsbeställningar af manskapsklass. Endast musiken gjorde härifrån ett undantag. Kommittéen hade ansett sig böra förorda inrättandet af dylika beställningar äfven här, då den funnit det synnerligen önskvärdt, att äfven den lägre musikpersonalen finge den utsikt till verklig befordran på stat med åtföljande bättre aflöning, som inrättandet af dylika mellangrader innebure. En del af de i staterna uppförda trumslagare- (trumpetare-, hornblåsare-) lönerna hade kommittéen därför utbytt mot ett motsvarande antal distinktionkorprals- (förstekonstapels-), korprals- (andrekonstapels-) och vicekorprals- (vicekonstapels-) löner.

I olikhet med hvad fallet varit i nära tvåhundra år hade uti 1901 års härordning icke någon regementstrumslagarebeställning blifvit upptagen å infanteriregementenas stater. De göromål, som ålegat regementstrumslagaren, borde emellertid icke utan vidare kunna afskaffas, äfven om benämningen bortfölle, utan kräfde, nu som förut, viss man af musikpersonalen. Kommittéen hade därför tänkt sig, att en af musiksergeanterna af 1. klassen skulle öfverflyttas från »kompanistaten» till »staben» med titel »regementstrumslagare».

[2.]

Hittills hade icke funnits å stat uppförd någon anförare vid de militära musikkåren. Regimentstrumslagaren hade visserligen fört befäl öfver harmonimusiken, när den i samlad trupp under exercis uppträdte på fältet eller förstärkt signalisterna vid de s. k. stora signalernas gifvande. Men befattningen hade på de senaste femtio åren ingalunda varit afsedd för fyllandet af de plikter, som följde med inöfvandet och anförandet af en harmonimusikkår i musikaliskt afseende. Därför hade vid de flesta af arméens truppförband musikanförare (musikdirektörer) anställts genom särskilda aftal. Någon gång hade de samtidigt haft fast anställning på stat såsom regimentstrumslagare eller endast uppburit lön på stat såsom fältnusikanter, i hvilka fall fyllnaden utgått i form af arvode eller med andra extra förmåner.

Enligt 1901 års härordning hade å samtliga truppförbands, förutom Gottlands artillerikårs och de 6 trängkårernas, stater uppförts musikfanjunkarebeställningar, om hvilka olika meningar gjort sig gällande, huruvida de varit afsedda för musikdirektörerna eller regimentstrumslagarna. Kommittéen hade emellertid trott sig böra taga dessa beställningar i anspråk för musikanförarne, men hade ansett, att lönen icke borde utgå med lika belopp till alla musikanförare. Ty onekligen kräddes icke blott större förmåga utan äfven mera arbete för att inöfva och anföra en större och mera komplicerad musikkår än en enkel sextett af blåsinstrument. En musikkår, sådan kommittéen tänkt sig densamma organiserad vid ett fältinfanteriregemente, ställde ojämförligt större kraf på sin anförares skicklighet än musikkåren t. ex. vid ett artilleriregemente med ett vida mindre antal stämmor. Tillfälle till befordran borde ej heller vara uteslutet för musikanförarne. Kommittéen ville därför föreslå, att musikanförarne — hvilken benämning den ansåge böra i staterna träda i stället för benämningen musikfanjunkare — indelades i tre klasser med ty åtföljande olika löneförmåner. Härigenom skulle ytterligare den fördelen vinnas, att innehafvandet af en musikanförarebeställning af lägre klass komme att utgöra en lämplig förberedelse för erhållande af en sådan af högre klass. Indelningen tänkte sig kommittéen sålunda: »musikanförare af första klassen», anställda vid hela infanteriet och vid de två stora skånska kavalleriregementena; »musikanförare af andra klassen», anställda vid artilleriet, de mindre kavalleriregementena samt vid Svea och Göta ingenjörkårer, äfvensom »musikanförare af tredje klassen», anställda vid alla öfriga truppförband.

Komittéen, som med nedan angifna undantag icke ifrågasatt någon förändring i den fast anställda musikpersonalens antal, sådant det fastställts genom 1901 års härordning, föreslog på grund af det anförda

hufvudsakligen följande, nämligen *att* musikelever måtte antagas öfver stat till ett antal af högst 12 vid hvardera af Svea och Göta lifgarden, högst 6 vid hvarje annat fältinfanteriregemente samt högst 4 vid hvarje fästningsinfanteriregemente, *att* trumslagarnes (hornblåsarnes) antal vid Gottlands infanteriregemente ökades till 24, *att* underbefälsbeställningar af manskapsklass inrättades för musikpersonalen till det antal, tabellen bil. 63 utvisade, *att* musikanförebställningar uppfördes på stat i stället för musikfanjunkare- (musikstyckjunkare-) beställningar samt indelades i tre löneklasser, äfvensom *att* en af musiksergeanterna af 1. klassen uppfördes på regementstaben under namn af regementstrumslagare.

Rörande gången af *musikpersonalens utbildning* har kommittéen ansett, att vid infanteriet den nyantagne eleven borde erhålla sin första utbildning i en inom hvarje regemente inrättad musikelevskola, där han skulle få den undervisning, som vore erforderlig för att kunna antagas såsom trumslagare (hornblåsare) på stat. Däremot ansåge kommittéen, att spelet vid specialvapnen borde rekryteras på samma sätt som annat manskap och först efter erhållen fullständig rekrytutbildning meddelas undervisning i signalers gifvande, hvadan någon särskild elevskola där ej vore behöflig.

För musikpersonalens vidare utbildning, särskildt för att bibringadensamma den skicklighet, som fordrades för utförande af en stämma inom harmonimusiken, och den allmänbildning, som tjänstgöringsreglementet ställde som villkor för befordran till musikuunderofficer, funne kommittéen, att en musikunderbefälsskola, gemensam för hela riket, borde anordnas på någon centralt belägen plats. Till sist ansåge kommittéen, att för underlättande af utbildningen till musikanföreb stipendier till angifvet belopp måtte tilldelas de tre elever, hvilka i hvarje årskurs i musikunderbefälsskolan erhållit de högsta betygen, för att bereda dem tillfälle att genomgå musikkonservatoriet i Stockholm.

Med afseende på *musikpersonalens underhåll och aflöning m. m.* anför kommittéen, bland annat, att kommittéen, hvad den fast anställda personalen vidkomme, tagit under ompröfning den frågan, huruvida nämnda personal borde anställas å ordinarie stat, eller, såsom af ålder i vårt land varit brukligt åtminstone vid flertalet truppförband, antagas medelst kontrakt på vissa år eller med viss uppsägningstid. Anställning medelst kontrakt medförde för truppförbandet den fördelen, att stämmorna i harmonimusiken lättare kunde hållas besatta med flitiga och skickliga musikanter, då af lätt insedda skäl endast dylika kunde påräkna att vid kontraktstidens utgång få kvarstanna i tjänst. Anställningen å ordinarie stat kunde medföra den olägenheten, att en

- [2.] musikanter genom sjukdom eller skada å läppar och tänder komme att en längre tid kvarstå i musikkåren, fastän han vore oförmögen att tjänstgöra, och med en sådan anställning skulle kanske icke heller följa den eggelse för individen att ständigt förkofra sig i sitt yrke, som anställningen medelst kontrakt innebure. Det hade äfven, isynnerhet inom den icke garnisonerade delen af arméen, uttalats farhåga för att, om musikpersonalen sattes på ordinarie stat, harmonimusiken efter några år skulle räkna så många, mer eller mindre, i musikaliskt hänseende odugliga medlemmar, att någon verklig musik, trots alla för densammans åstadkommande använda anslag, icke skulle kunna utföras. Kommittéen, som vägt dessa fördelar och olägenheter emot hvarandra, hade kommit till den slutsats, att musikpersonalen borde uppföras på ordinarie stat. Förnämsta skälet härtill hade varit, att musikkårens medlemmar ensamt ej borde intaga en undantagsställning inom arméen, hvars hela öfriga fasta personal vore uppförd på stat, ehuru äfven af den fordrades både intresse, skicklighet och full tjänstbarhet. Kommittéen hade därför hållit före, att förekommande fall af otjänstbarhet inom musikkårerna borde behandlas på samma sätt som inom öfriga militära kårer och stater, men hade därvid icke förbisett behovet af en lag, som tilläte hvarje militär tjänsteman att vid otjänstbarhet afgå med pension i förhållande till tjänstetidens längd. Genom musikpersonalens uppförande på stat blefve dess ställning tryggare, missbruket att locka musikanter öfver från det ena regementet till det andra under löften om större fördelar förhindrades och möjligheten att, till förfång för en ordnad förvaltning, godtyckligt öka musikpersonalen utöfver det i stat fastställda antalet omöjliggjordes, hvarigenom likformighet och reda äfven inom denna gren af organisationen komme till stånd. Och hade kommittéen känt sig så mycket fastare i denna sin åsikt som, enligt hvad kommittéen inhämtat, vid flera garnisonerade truppförband sedan längre tid tillbaka bruket varit att sätta musikpersonalen på ordinarie stat, utan att särskilda olägenheter däraf försports.

Endast i fråga om musikpersonal af manskapsklass och elever, hvilka sistnämnda vore att betrakta såsom öfvertalig personal, hade kommittéen ansett, att de borde anställas medelst kontrakt.

Hvad själfva aflöningsförmånerna vidkomme, hade kommittéen icke ansett sig böra föreslå någon ändring i lönerna för musiksergeanter eller för menige trumslagare (hornblåsare, trumpetare), hvaremot för underbefäl af manskapsklass vid musiken kommittéen beräknat samma löneförmåner, som i allmänhet tillkomme likställd personal inom arméen. Huruvida nu den aflöning, som sålunda kunde komma att beredas musik-

korpralerna i harmonimusiken, skulle visa sig tillräcklig, hade framkallat någon tvekan. Betänkligheterna hade dock trätt tillbaka inför det faktum, att vid flera regementen nummerspelets, (d. v. s. samma kategori af musikanter vid infanteriet, hvarom nu vore tal), förmåner icke i medeltal varit större under de senast förflutna fem åren. En fastare och likartad organisation inom hvarje truppslag, större utsikt till befordran samt därmed förenade större inkomster vore ock faktorer, som vore ägnade att utjämna förhållandena och sänka öfverdrifna fordringar. Nekas kunde ej heller, att det icke skulle te sig fördelaktigt ur organisationssynpunkt, om beställningsman vid musiken finge uppbära större aflöningsförmåner på stat än beställningsman af samma tjänstegrad vid andra tjänstegrenar inom arméen. Sannolikt skulle ett dylikt förhållande vara ägnadt att väcka afund och missnöje inom vida kretsar.

[2.]

Hvad därefter frågan om musikanförarnas (musikdirektörernas) aflöningsförmåner vidkomme, framginge af tab. bil. 64 deras belopp under år 1901. I fråga om beloppets storlek hade kommittéen utgått från den beräkningsgrunden, att musikanförare af 1. klassen, som vore ständigt tjänstgörande vid i Stockholm förlagdt truppförband, borde kunna påräkna en inkomst af omkring 3,000 kronor om året i ett för allt. Denna utgångspunkt funne kommittéen icke för hög, synnerligen om hänsyn toges till en sådan persons långa studietid samt föregående tjänstgöring i yrket. Detta så mycket mer som han på samma gång nådde slutpunkten af sin bana. För att uppnå en dylik aflöningscifra kunde sådan musikanförare uppföras på stat med löjtnants af 1. klassen aflöningsförmåner. Kommittéen hade emellertid föreslagit, att för honom skulle uppföras den i staten för musikfanjunkare beräknade lönen, 1,020 kronor, och därtill läggas ett arfvode af 480 kronor, så att lön och arfvode skulle tillsammans utgöra 1,500 kronor. Desslikes hade kommittéen höjt hans dagaflöning med 1 krona om dagen, hvarigenom, inberäknadt inkvarteringsbidraget, 400 kronor, samtliga aflöningsförmåner för en i hufvudstaden hela året om i tjänstgöring varande musikanförare komme att stiga till 2,995 kronor. För de musikanförare af 1. klassen, som hade annan tjänstgöringsort än Stockholm, skulle inkomsterna komma att blifva något lägre, beroende på att inkvarteringsbidraget i sådant fall understege ofvan angifna belopp med 100 kronor. För musikanförare af 2. klassen åter hade kommittéen uppfört samma aflöning, som nu utginge för musikfanjunkare (musikstyckjunkare); för musikanförare af 3. klassen hade kommittéen uppfört musiksergeants af 1. klassen aflöning.

[2.]

Det återstode nu endast att redogöra för musikelevernas aflöningsförmåner. Kommittéen hade föreställt sig, att desamma, i betraktande däraf att eleven åtnjöte underhåll och beklädnad in natura samt fri undervisning, borde kunna inskränkas till dagaflöning af 30 öre om dagen eller samma dagaflöning, som komme menig trumslagare till del. Dessutom skulle eleven få en mindre årlig gratifikation för flit och skicklighet af 50 kronor för första och 75 kronor för hvarje därpå följande år af elevtiden.

På grund af det anförda har kommittéen med framläggande af förslag till stater hemställt, att för hvarje infanteriregemente årligen måtte anvisas ett enligt förenämnda grunder beräknadt belopp att användas till gratifikationer åt musikelever.

Beträffande *musikens underhåll* ansåge kommittéen, att personalens af manskapsklass underhåll för framtiden borde anordnas lika för all trupp, således äfven för musiken. Kostnaden därför vore också tagen i beräkning uti de anslagsbelopp, som funnes å olika titlar uppgifna uti 1901 års härordningsförslag. Den förändring, som kommittéen ansåge böra komma till stånd, vore alltså endast formell, eller att förvaltningen af de medel, som för ändamålet behöfdes, icke längre måtte afskiljas, hvad musikpersonalen vidkomme, från den öfriga förvaltningen, hvilket varit fallet vid en del af de truppförband, som haft musikkassor.

Kommittéen hade vidare angående kostnaden för materielens anskaffning och underhåll låtit anställa vidtgående undersökningar för att utröna, till hvilka belopp denna kostnad under senare tid uppgått vid arméens truppförband. Efter att äfven hafva inhämtat prisuppgifter å de olika instrument, som inginge i harmonimusiken, samt tagit del af de bestämmelser, hvilka hittills varit gällande för beräkning af underhållskostnaden för de regementen, där densamma särskildt anvisats och ej blifvit bestridd af musikkassans medel, hade kommittéen låtit uträkna vissa approximativa belopp, utvisande den underhållskostnad, kommittéen ansåge behöfva bestämmas. Densamma framginge af tabellen (bil. 65). Uti denna kostnad inginge äfven de mindre belopp, som hittills utanordnats från anslaget för arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof, och hvilka utgjort för ett indelt infanteriregemente 60 kronor 60 öre och vid ett indelt kavalleriregemente 28 kronor 12 öre.

I sammanhang med denna fråga hade slutligen kommittéen ansett sig böra föreslå, att alla underhållskostnader för musikmaterielen sammanfördes till ett enda anslag, under titel: »Musikens vid arméen underhåll.» Kommittéen föresloge därjämte, att detta anslag måtte uppföras näst efter anslaget till »arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof», hvilket

därigenom skulle komma att i någon mån minskas. Från förstnämnda anslag skulle, såsom kommittéen tänkt sig, jämväl få utbetalas gratifikation [2.] er åt elever, utgifterna för musikunderbefälsskolan, stipendierna åt musikanförareaspiranterna under deras vistelse vid musikkonservatoriet i Stockholm samt ersättningen åt detta läroverk för lokalhyra, arfvoden åt lärare, musikbefälhafvare m. m.

På grund af det anförda ville kommittéen bland annat föreslå, att underhållet af musikpersonalen af manskapsklass bestredes af de ordinarie underhållsanslagen, att underhållet af musikmaterielen beräknades på det af kommittéen angifna sättet, att ett ordinarie anslag under rubrik »musikens vid arméen underhåll» uppfördes i riksstaten näst efter anslaget till »arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof» samt att arfvoden åt musikbefälhafvare med 200 kronor åt hvarje måtte af nämnda anslag tills vidare bestridas.

Angående *musikkassorna* har kommittéen anställt en utförlig utredning, hvaraf framgår bland annat, att dessa kassors inkomster utgjorts dels af statsmedel och dels af enskilda medel.

Inkomsterna af allmänna medel hade förnämligast utgjorts af vakansafgifter af till spel i nummer anslagna samt till fältmusikanter och musikens underhåll indragna rotar, ersättning för det å vakansafgifter för indragna nummer »afkortade» beklädnadsbidraget, passevolansersättningar, kontanta statsbidrag till musikens aflöning och underhåll m. m. samt vinst- och räntemedel å kassornas kapitalbehållningar.

De enskilda medlen hade sedan lång tid tillbaka utgått i form af bidrag från officerskårerna eller regementenas enskilda kassor för betäckande af de utgifter, hvartill musikkassornas inkomster af allmänna medel icke lämnade tillgång. Genom den sammanblandning af statsmedel och enskilda medel, som härigenom uppstått, och äfven genom regementschefernas fria bestämmanderätt öfver kassornas förvaltning hade det föreställningssätt vunnit insteg inom arméen, att musikkassan utgjorde och kunde handhafvas nästan såsom regimentets enskilda kassa, ett föreställningssätt, som syntes fortfarande lefva kvar på många håll.

Af den utaf kommittéen angifna växlande beskaffenhet hos kassornas inkomster följde, att själfva kassorna kunde innehålla medel af dels allmän dels enskild natur. Kommittéen, som emellertid ansett att musikkassorna borde indragas till statsverket, sedan alla för musikens underhåll nödiga medel blifvit af Riksdagen beviljade, hade, innan den velat förorda verkställigheten af en sådan indragning, önskat förvissa sig om, i hvad mån enskilda medel inginge uti kassorna, och därför begärt upplysning härom från samtliga regements- och kårchefer.

[2.]

Af de inkomna svaren framginge, att af de 31 regementen, som ägde musikkassor, funnes både allmänna och enskilda medel uti 20 kassor och uteslutande allmänna medel uti 11. Men endast 7 regementen af de 20, i hvars kassor inginge enskilda medel, hade kunnat till siffran angifva dessa medels belopp; de öfriga hade till följd af antingen för kort tid till utredningen eller bristande tillgång till arkivhandlingar för närvarande icke alls eller endast för vissa år kunnat uppgifva storleken af de bidrag, som lämnats till musiken af officerskårerna eller från enskilda regementskassor.

Om också i flere fall af de inkomna svaren kunde synas, som om officerskårerna icke hade laglig rätt att återfordra sina gjorda utlägg till musikkassorna, antingen dessa utlägg kommit kapitalbildningen direkt eller indirekt till godo, så kunde möjligen billighetshänsyn böra göra sig gällande för medlens återgäldande, dels därför att de lämnats såsom bidrag till musikens underhåll under förutsättning af att musikkassornas förvaltning och afkastning tillhörde regementet, och dels af det skäl, att liknande uppdelningar mellan kassornas enskilda och allmänna medel, som nu ifrågasattes, förut ägt rum vid flere regementen med vederbörande generalmönsterherres gillande, hvarvid sannolikt vid utskiftningen billighetshänsynen spelat en större roll än de rent juridiska skälen.

Kommittéen hade därför ansett, att de anspråk, som kunde af officerskårerna framställas på återbekommande af lämnade bidrag till musikens underhåll, borde af Kungl. Maj:t prövas och afgöras. Och syntes det kommittéen, att en rundlig tid borde lämnas vederbörande officerskårer, för att de så fullständigt som möjligt måtte kunna verkställa den utredning, hvarpå de skulle grunda sina motiverade slutliga yrkanden i ämnet.

De belopp, å hvilka kraf kunde komma att framställas, syntes vara så obetydliga i förhållande till musikkassornas storlek, att de i ekonomiskt hänseende endast finge underordnad betydelse.

Sedan Kungl. Maj:t pröfvat de från officerskårerna inkomna anspråken, och en eventuell utskiftning af enskilda medel ur musikkassorna ägt rum, och sedan nämnda kassor fullgjort de dem för år 1903 möjligen åliggande utgifter, ansåge kommittéen, att kassornas återstående tillgångar borde sammanslås till en enda fond, som ställdes under statskontorets förvaltning och användes för tillgodoseende af det ändamål, arméens musik afsåge, sålunda att framtida afkastning af denna fond toges i beräkning vid uppgörandet af kostnadsförslag till musikens underhåll.

För bedömandet af storleken af denna fond hänvisades till tabellen (bil. 66), där musikkassornas behållningar den 31 december 1902 funnes angifna, hvilka behållningar enligt Kungl. Maj:ts beslut af samma dag icke finge af vederbörande chefer tagas i anspråk utan Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ville kommittéen föreslå, att de regementen och kårer, som ägde musikkassor, uti hvilka både allmänna och enskilda medel inginge, måtte uppmanas att inom viss tid hos Kungl. Maj:t framställa anspråk på de enskilda medlens utskiftning ur kassorna, att musikkassorna efter genomförd organisation af arméens regementsmusik såsom en gemensam musikfond indroges till statskontoret, samt att afkastningen af denna fond vid uppgörandet af statsreglering toges i beräkning vid bestämmandet af anslaget till musikens vid arméen underhåll.

Till sist har kommittéen i fråga om *kostnadsberäkning* anfört.

Såsom framginge af tabellen (bil. 67) skulle kostnaden för regementsmusikens vid arméen aflöning (löner, arfvoden, dagaflöning och inkvartering) efter skedd omorganisation enligt kommittéens förslag kunna beräknas uppgå till 994,236 kronor 80 öre mot 907,408 kronor 50 öre enligt 1901 års härordning. Den ökade utgiften utgjorde alltså 86,828 kronor 30 öre.

Förutom denna ökade utgift borde till musikens underhåll enligt kommittéens mening uppföras ett särskildt anslag i riksstaten under titel: *till musikens vid arméen underhåll*, att träda i stället dels för det vid 1903 års Riksdag för år 1904 begärda extra anslaget af 80,022 kronor och dels för den del af anslaget till arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof, i rundt tal 62,000 kronor, som för samma år beräknats skola anvisas till musikens underhåll.

Storleken af detta anslag kunde beräknas till den i bil. VII till kommittéens betänkande upptagna slutsumman, minskad med den i samma bilaga upptagna kostnaden för elevers underhåll, hvilken kostnad vore afsedd att utgå från anslaget till arméens mathållning m. fl. ordinarie anslag. Anslaget skulle då uppgå till 76,508 kronor, hvartill dock under de närmaste åren borde läggas högst 7,200 kronor till arfvoden åt musikbefälhafvare, hvadan anslagsbehovet alltså skulle stiga till 83,708 kronor. Emellertid borde enligt kommittéens uppfattning musikkassorna indragas till statskontoret och deras afkastning användas att så långt den räckte bestrida nu ifrågavarande underhållskostnad. Som nu denna afkastning borde kunna beräknas allra minst till den summa, hvartill den efter en ränteberäkning af endast 3,5 % å behållningen den 31 decem-

[2.] ber 1902 skulle uppgå, eller i rundt tal 34,100 kronor, skulle alltså det årliga anslagsbehovet för musikens vid arméen underhåll ej öfverstiga 50,000 kronor, hvilket vore mer än 18,500 kronor mindre än hvad af anslaget till arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof hittills utbetalats under år 1902.

Musikkassornas kapital hade under år 1902 ökats med 109,540 kronor 80 öre, och torde en minst lika stor ökning under 1903 vara att förvänta, hvadan afkastningen af musikfonden med all sannolikhet komme att uppgå till minst förenämnda belopp, äfven om några enskilda medel skulle före musikkassornas indragande till statskontoret komma att utskiftas från desamma.

Öfver kommittéens förslag hafva arméförvaltningens civila departement den 4 september och intendentsdepartement den 10 november 1903 afgifvit underdåniga utlåtanden, hvarjämte förstnämnda departement öfverlämnat af detsamma infordrade yttranden af arméfördelningsgarnas och truppförbandens chefer. Att nu redogöra för dessa yttranden skulle blifva allt för vidlyftigt. Ehuru åtskilliga detaljanmärkningar af en och annan framställts, gifver en sammanfattning af berörda yttranden tillkänna, att flertalet i allmänhet icke haft något att erinra mot kommittéens förslag i hufvudsak.

Regementsmusikens ändamål är såsom bekant af tvåfaldig art, nämligen dels att ställa ett visst antal signalister till truppleddningens förfogande, dels ock att utföra harmonimusik. Af den redogörelse för det väsentligaste innehållet af förenämnda kommittés betänkande, jag här lämnat, framgår, att kommittéen ansett musikens första uppgift icke egentligen utgöra föremål för kommittéens ompröfning. Genom de bestämmelser, som i kommandoväg utfärdats angående utbildning af reservspel under beväringsskolorna, finner kommittéen det vara tillräckligt sörjdt för erhållandet af det behöfliga antalet signalister vid mobilisering.

Jag anser mig emellertid böra inför Eders Kungl. Maj:t särskildt framhålla vikten däraf, att den fast anställda musikpersonalen erhåller sådan utbildning, att hvar och en af dess medlemmar icke allenast blifver en skicklig signalist, utan äfven varder en fullt användbar rapportkarl (rapporttryttare, eklärör) och därigenom sättes i stånd att

[2.] vid behof aktivt deltaga i sitt truppförbands taktiska verksamhet och företag. Utan tvifvel har ett sådant deltagande redan under nuvarande förhållanden, särskildt vid vissa truppslag, ägt rum, men lika säkert är, att den militära utbildning, som för detta ändamål kommit musikpersonalen till del, hittills varit alltför knapphändig. I sammanhang med utfärdandet af nya bestämmelser för musikpersonalens organisation och utbildning m. m. böra därför, enligt min åsikt, sådana åtgärder vidtagas, att största möjliga nytta äfven i rent militärt afseende af ifrågavarande personal kan påräknas.

Men å andra sidan är det obestriddigt, att regementsmusikens andra uppgift, nämligen utförandet af harmonimusik, är af verklig och stor betydelse. Ingenstädes inverka väl moraliska faktorer mera betydelsefullt än i fält; och förmår musikkåren att verksamt bidra till att hålla truppen vid godt mod under ett fälttågs ansträngningar, umbäranden och lidanden, fyller den för visso väl sin uppgift. Äfven i fredstid har harmonimusiken en viktig kulturell uppgift och kan få en sådan betydelse för landet, att den väl försvarar en plats bland statens inrättningar.

I detta hänseende torde jag i likhet med kommittéen böra erinra, huruledes såväl inom Riksdagen som bland allmänheten med allttjämt växande styrka framhållits nödvändigheten däraf, att den värnpliktiga ungdomen finge under sin tjänstgöring ett så stort utbyte som möjligt i allmänbildning och humanitär lifsåskådning. Få hjälpmedel att nå detta mål torde vara af kraftigare och mera omedelbar verkan än tonkonsten, rätt utöfvad. Såsom ett i högre mening uppfostrande och bildande medel intager den otvifvelaktigt ett af de allra främsta rummen.

Under sådana förhållanden finner jag det vara af stor vikt att pietetsfullt bevara den gamla tradition, som hittills så värdigt uppburits af svenska arméens, särskildt infanteriets, musikkårer, och att icke i deras organisation, utbildning och verksamhet göra annan inskränkning än den, som en nödvändig begränsning af statsutgifterna för musiken oafvisligen betingar.

I detta hänseende synes den naturliga utgångspunkten vara den organisation af musikpersonalen, som Riksdagen år 1901 antog. Såsom redan förut är nämndt, skulle kostnaderna för musiken enligt denna organisation med numera bestämda aflöningsförmåner uppgå till ett årligt belopp af 1,224,002 kronor (jämför bil. 61). Om nu ifrågavarande organisation af musiken hålles inom den ram, som angifves af nämnda belopp, framträda i själfva verket allenast konsekvenserna af Riksdagens en gång fattade beslut. Enligt mitt förmenande bör

- [2.] ock ett anslag å nämnda belopp vara tillräckligt för att kunna organisera och utbilda en musikpersonal, som visserligen bliver något svagare än den af kommittéen föreslagna, men likväl i stånd att, å ena sidan, väl fylla sin rent militära uppgift och, å andra sidan, motsvara de rimliga kraf i öfrigt, som kunna å densamma ställas.

Kommittéen har visserligen i sitt förslag i hufvudsak följt 1901 års organisation af musikpersonalen, men likväl i nämnda organisation föreslagit åtskilliga ändringar och tillägg. Utan tvifvel äro dessa att betrakta som förbättringar, men de hafva också, naturligt nog, medfört en ej oväsentlig ökning af kostnaderna. Sammanräknas de af kommittéen i tabellerna bil. 65 och 67 angifna slutsummor, 136,304 kronor och 1,222,324 kronor, erhålles totalkostnaden för musiken, enligt kommittéens förslag, uppgående till 1,358,628 kronor, hvilket belopp ytterligare ökas i följd af de därefter beslutade löneregleringar för underofficerare. Dessutom tillkomma vissa af kommittéen ej upptagna rekryteringskostnader, hvar emot afgår inkvarteringsbidrag, då personalen delvis förutsättes erhålla fri bostad i kronans hus. Iakttagas dessa ändringar, erhålles enligt uppgjord beräkning (bil. 68) en slutsumma af 1,425,063 kronor 70 öre såsom den enligt nuvarande förhållanden verkliga kostnaden för arméens musik, sådan kommittéen föreslagit densamma.

Då emellertid denna totalkostnad med omkring 200,000 kronor öfverstiger förut angifna belopp (i rundt tal 1,224,000 kronor), inom hvilket utgifterna för musiken synas mig böra begränsas, fordras en motsvarande reduktion af den utaf kommittéen föreslagna organisationen. Denna reduktion synes mig lämpligen kunna ske på följande sätt.

Musikanförarne af första och andra klassen sammanslås till en klass med aflöning lika med fanjunkare, hvarefter de af kommittéen föreslagna musikanförare af tredje klassen benämnas anförare af andra klassen. Då emellertid förstnämnda musikanförare böra hafva någon utsikt till ökade inkomster, uppföras 10 lönetillägg à 480 kronor att tilldelas de däraf mest förtjänta bland dem. Af en jämförelse med de för nuvarande musikfanjunkare sammanräknade aflöningsförmåner framgår, att musikanförarne, oaktadt nyss angifna nedsättning i de af kommittéen för dem af första klassen föreslagna aflöningsvillkor, skulle för framtiden i det hela blifva vida bättre lottade än nu.

De utaf kommittéen beräknade musiksergeantsbeställningarna minskas vid hvarje infanteriregemente utom de båda fotgardena med en af andra klassen, vid hvartera af de tvenne stora kavalleriregementena med två af första klassen samt vid hvarje annat kavalleriregemente och hvarje fältartilleriregemente med en, likaledes af första klassen.

Någon indragning skulle emellertid härigenom i själfva verket endast undantagsvis komma att äga rum, enär vid de flesta regementen ej för närvarande finnes det af kommittéen förutsatta antal.

Slutligen anser jag hvad kommittéen föreslagit angående musikelever och för dem afsedda skolor äfvensom musikunderbefälskolor och musikanförrareelever vid musikkonservatoriet böra uteslutas. Dock torde elevinstitutionen ej böra helt och hållet öfvergifvas, men af kostnads-hänsyn inskränkas därtill, att båda fotgardesregementena erhålla 12 elever hvartdera med dagaflöning och underhåll enligt kommittéens förslag, samt att dessa regementen få 600 kronor, öfriga trebataljonsregementen och Gottlands infanteriregemente 300 kronor samt Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen 200 kronor hvartdera till gratifikation för elever.

Efter dessa förändringar af kommittéens förslag komme arméens hela musikpersonal att utgöras af 44 musikanförrare af första och 11 af andra klassen, 28 regementstrumslagare, 199 musiksergeanter af första och 206 af andra klassen, 155 distinktionskorpraler, 211 korpraler, 220 vice korpraler och 314 menige jämte 24 elever eller tillsammans 1,412 man (bil. 69). Enligt beräkning (bil. 70) skulle sammanlagda kostnaderna härför uppgå till 1,258,675 kronor 38 öre, hvaraf å anslaget till aflöning och rekrytering belöper 966,795 kronor 20 öre.

Enligt en af arméförvaltningen verkställd utredning utgjorde musik-kassornas behållning den 31 december 1902 (bil. 106) 1,012,825 kronor 70 öre, däraf enligt arméförvaltningens åsikt 585,449 kronor 87 öre ostridigt tillhörde kronan.

Genom nådigt bref sistnämnda dag har föreskrifvits, att den dåvarande behållningen i dessa kassor icke finge utan Eders Kungl. Maj:ts medgifvande användas, och då sådant medgifvande icke lämnats i så vidsträckt mån, att behållna beloppet, med hänsyn till att ej hela ränteförkostningen utgått, nu kan antagas vara mindre, kan å hela beloppet påräknas ränta, som efter 3¹/₂ för hundra årligen utgör omkring 20,490 kronor.

Skillnaden mellan den angifna sammanlagda kostnaden för musiken och ränteinkomsten från musikkassorna, i rundt tal 1,238,200 kronor, skulle alltså angifva det belopp, som af statsmedel skulle, då nu föreslagna omorganisation af arméens musik blefve fullt genomförd, utgå för bestridande af kostnaderna för densamma. Detta belopp torde likväl kunna minskas till ungefärligen förut uppgifna 1,224,000 kronor, enär antagligt är, att än större del af musikkassornas behållning är kronans tillhörighet, och att kronan kan tillgodogöra sig större ränteinkomst än nyss uppgifna belopp.

[2.] Med de mindre ändringar i den af kommittéen förordade organisationen af arméens musik, hvilka jag på grund af kostnadshänsyn sett mig nödgad att här föreslå och för hvilka jag nu redogjort, instämmer jag i allt väsentligt, som yttrats i de delar af kommittéens utlåtande, hvilka i det föregående anförts; dock anser jag mig böra i detta sammanhang framställa följande tvenne erinringar.

I den afdelning af kommittéens betänkande, som har till öfverskrift »musikpersonalens underhåll och aflöning», har kommittéen, på sätt som framgår af ofvan lämnade redogörelse, förklarat sig anse, att musikpersonalen borde uppföras på ordinarie stat. Att denna personal skulle skörda vissa fördelar af en sådan anordning är obestriddigt, men lika otvifvelaktigt är, att därigenom skulle vållas själfva musiken väsentliga olägenheter, åtminstone intill dess den af kommittéen såsom behöflig omnämnda lag, hvilken tilläte hvarje militär tjänsteman att vid otjänstbarhet afgå med pension i förhållande till tjänstetidens längd, komme till stånd. Då det emellertid torde vara mycket ovisst, om och när en dylik, i och för sig ytterst önskvärd lag kan varda en verklighet, synes det mig — för undvikande af att musikpersonalen delvis blefve oanvändbar för såväl signalblåsning som utförande af harmonimusik, i hvilket fall någon del af statens afsevärda utgifter för musiken vore gagnlöst bortkastad — vara mest ändamålsenligt, att musikunderofficerarne, däri inberäknade musikanförare och regementstrumslagare, antoges medelst kontrakt i likhet med musikpersonalen af manskapet. Därvid borde dock, på sätt vid vissa garnisonerade truppförband sedan länge ägt rum, hvarje kontrakt afse beställning af visst slag, t. ex. såsom musikunderofficer af angifven klass, så att hvarje person ägde bekläda en å stat uppförd befattning och åtnjuta därmed förenade aflöningsförmåner.

Den andra af de båda erinringar, jag ansett mig böra framställa mot kommittéens förslag, afser upptagandet af ett nytt anslag: »musikens vid arméen underhåll». De enda kostnader, som efter här föreslagna reduktioner återstode bland de af kommittéen under sagda nya anslag uppförda, nämligen dagaflöning och gratifikation för elever, synas mig lämpligen kunna och böra öfverflyttas till anslaget: »aflöning och rekrytering m. m.»

På grund af hvad jag sålunda anført, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen [2.]

a) att, beträffande musikpersonalens vid arméen sammansättning, aflöning och underhåll m. m. samt öfriga kostnader för musiken, besluta,

att särskilda beställningar för musikpersonal vid hvarje truppförband skola vid genomförd härordning förefinnas till det antal, som angifves i däröfver upprättad tabell (bil. 69);

att denna organisation genomföres i den mån förhållandena det medgifva;

att musikunderofficerarne med afseende på aflöningsförmåner, däri inberäknade inkvartering in natura eller inkvarteringsbidrag samt servisbidrag, skola vara likställda med följande arméen tillhöriga personal, nämligen:

musikanförare af 1. klassen med fanjunkare (styckjunkare),

musikanförare af 2. klassen, regementstrumslagare och musiksergeanter af 1. klassen med sergeanter af 1. klassen, samt

musiksergeanter af 2. klassen med sergeanter af 2. klassen;

att tio lönetillägg om 480 kronor hvartdera skola uppföras å stat, att tilldelas de däraf mest förtjänta bland musikanförarne af 1. klassen;

att musikpersonalen af manskapsgrad skall, jämte underhåll in natura, erhålla samma aflöningsförmåner, som tillkomma fast anställda beställningsmän af motsvarande grader;

att de vid lifgardesregementena till fot anställda cleverna skola åtnjuta underhåll in natura och enahanda dagaflöning som menig trumslagare (hornblåsare);

att till gratifikationer åt elever skola anslås åt hvartdera af sistnämnda båda regementen 600 kronor, åt hvarje annat fältinfanteriregemente äfvensom Norrbottens regemente 300 kronor och åt hvartdera af

[2.]

Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen 200 kronor;

att rekryteringskostnader skola uppföras för allt till musikpersonalen hörande manskap, utom det vid lifgardesregementena till fot anställda, enligt samma grunder som för fast anställda volontärer;

att till musikmaterielens anskaffning och underhåll skall anvisas ett årligt belopp af 37,300 kronor till den fördelning, som finnes angifven i tabellen (bil. 65), samt

att de vid vissa regementen befintliga musik-kassorna, i den mån de efter verkställd utredning må finnas bestå af allmänna medel, skola indragas till statsverket för att bilda en gemensam musikfond, hvars afkastning får tagas i beräkning vid bestämmandet af anslagen till musiken vid arméen.

I afvaktan på Riksdagens beslut i frågan om musikpersonalens organisation, har jag i vederbörande förslagsstater för år 1905 uppfört musikbeställningar efter enahanda grunder som i 1904 års stater, med iakttagande likväl däraf, att jag, till förekommande af hinder för genomförande af den föreslagna organisationen, därest denna vinner Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall, vid hvarje fältinfanteriregemente, utom de båda fotgardena, uppfört allenast 5 sergeantsbeställningar af 1. klassen, hvarjämte jag vid uppförandet af musikbeställningar i öfrigt jämväl tagit hänsyn till föreliggande organisationsförslag. I de fall å förslagsstaterna uppförts större antal trumslagare eller hornblåsare än som är bestämdt att förefinnas, beror detta därpå, att det uppförda antalet, enligt vederbörande truppförbandschefs uppgift, beräknats kvarstå i tjänst den 1 januari 1905. Då de för musiken i dess helhet å ordinarie anslag tillgängliga medel ej äro tillräckliga, ämnar jag hemställa om beviljande jämväl för år 1905 af ett extra anslag, hvartill jag anhåller få återkomma vid föredragning af öfriga extra anslag.

På grund af hvad jag sålunda anfört och under hänvisning till nu föreliggande kostnadsberäkning öfver ifrågavarande anslag och för-

slag till aflöningsstater, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen [2.]

b) att, med godkännande af nämnda kostnadsberäkning och förslag till stater för infanteriet, kavalleriet, artilleriet, artilleriets tekniska personal, fortifikationen och trängen (bil. 2—58), höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m.

nu	kronor 15,345,697: —
med	» 629,108: —
till	kronor 15,974,805: —

Som i det af generalfälttygmästarens och inspektörens för artilleriet af mig biträdda förslag till uppförande å staten för artilleriets tekniska personal af beställningar såsom fälttygmästare, styresmän för artilleriets fabriker och tygmästare i Stockholm förutsatts, att en kapstensbeställning af 1. klassen vid hvarje fältartilleriregemente skulle utgå, hemställer jag tillika, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

c) att, vid godkännande af förslag till stat för artilleriets tekniska personal, med ändring af 1901 års Riksdags beslut beträffande artilleriets organisation i hvad denna angår kapstensbeställningar af 1. klassen vid Första Svea, Första Göta, Norrlands, Andra Svea, och Andra Göta samt Vendes artilleriregementen, besluta, att sådana beställningar skola vid slutligt genomförd härordning förefinnas vid hvart och ett af förstnämnda fem regementen till ett antal af tio och vid Vendes artilleriregemente till ett antal af tretton.

Intendenturkåren.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts med 1901 års Riksdag fattade beslut om ny härordning skulle vid intendenturkåren inrättas följande nya beställningar, nämligen: [3.] Intendenturkåren.

- 1 öfverfältintendent,
- 1 fältintendent af 1. graden,
- 1 fältintendent af 2. graden,

[3.]

8 intender af 1. klassen,
24 underintender och
22 förvaltare,

hwaremot de å kårens stat förut uppförda extra intendentsbeställningarna — aflönade med arfvoden om tillhopa 25,000 kronor — skulle indragas.

För genomförande af intendenturkårens sålunda beslutade tillökning hafva vid Riksdagarna 1901, 1902 och 1903 anvisats medel till aflöning åt

1 öfverfältintendent,
1 fältintendent af 2. graden,
5 intender af 1. klassen,
9 underintender och
15 förvaltare,

hvadan alltså återstå att tillsätta

1 fältintendentsbeställning af 1. graden,
3 intendentsbeställningar af 1. klassen,
15 underintendents- och
7 förvaltarebeställningar.

Beträffande ofvannämnda *fältintendentsbeställning af 1. graden* har generalintendenten uti sin förut omförmälda skrifvelse den 3 oktober 1903 erinrat, att enligt det inom generalstaben utarbetade öfvergångsförslaget till den nya härordningen ifrågavarande fältintendent skulle tillsättas under tredje öfvergångsåret — 1904 — för att biträda vid ordnandet af intendenturförhållandena inom Bodens fästning, hvarest han sedermera skulle blifva förrådschef. För att emellertid åstadkomma en jämnare fördelning af kostnaderna för intendenturkårens utvidgning under öfvergångsåren hade nämnda beställning icke blifvit uppförd å 1904 års stat. Behofvet af en ny fältintendentsbeställning syntes generalintendenten på grund af de uti öfvergångsförslaget härför anförda skäl med nödvändighet böra tillgodoses år 1905.

Hvad därefter angår de ännu icke tillsatta nya *intendentsbeställningarna af 1. klassen* har generalintendenten uti sin nyssnämnda skrifvelse framhållit, hurusom han redan nödgats hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om placering af en regementsintendent vid Positionsartilleriregementet, ehuru de för en sådan beställnings upprätthållande nödiga medlen ännu icke anvisats. Möjlighet till en dylik placering hade beredts därigenom, att regementsintendentsbefattningen vid Boden-Karlsborgs artilleriregemente hittills kunnat upprätthållas af en i intendenturkårens reserv kvarstående tjänsteman emot särskildt arfvode, bestämdt genom nådiga brefvet den 11 juni 1897. Då denna anord-

ning borde upphöra, så snart de härför nödiga medlen anvisats, har generalintendenten hemställt, att år 1905 en ny intendentsbeställning måtte för nämnda ändamål inrättas. Vidare betingade organisationen af Bodens ingenjörkår, att en regementsintendent där blefve tillsatt under år 1905. Alltså borde å intendenturkårens stat för nämnda år uppföras två nya intendentsbeställningar af 1. klassen.

[3.]

I fråga om *underintendentsbeställningarna* erinrar generalintendenten, att förutvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet uti sitt anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902 angående fjärde hufvudtiteln reglering för år 1903 uttalat den åsikt, att dessa beställningar under de för intendenturkårens utvidgning föreslagna fem öfvergångsåren borde tillsättas sålunda, att fyra af dem uppfördes i 1903 års stat och sedermera i hvar och en af de följande fyra årens stater upptoges fem nya dylika beställningar, hvaremot samtidigt de å staten uppförda arfvodena till extra intendenten och intendentsaspiranter borde minskas med motsvarande antal. Riksdagen hade i allo bifallit Eders Kungl. Maj:ts, i öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anfördt, framställda förslag, i hvad anginge 1903 och 1904 års stater. Då skäl att frångå denna plan icke förefunnes, hemställer generalintendenten, att i staten för 1905 måtte uppföras fem nya underintendentsbeställningar och i stället arfvodena åt extra intendenten och intendentsaspiranter, nu 15 å 1,095 kronor, minskas till 10, hvadan denna anslagspost skulle nedbringas med $(1,095 \times 5)$ 5,475 kronor eller från 16,425 kronor till 10,950 kronor.

Hvad slutligen beträffar *förvaltarebeställningarna* föreslår generalintendenten att, enär, enligt hvad generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet samt chefen för fortifikationen meddelat, den fortskridande organisationen af Boden-Karlsborgs artilleriregemente och Bodens ingenjörkår kräfde tillsättande vid hvarterdera af dessa truppförband af en förrådsförvaltare, två nya förvaltarebeställningar måtte få inrättas.

Mot hvad generalintendenten sålunda föreslagit har jag icke haft något att erinra. I öfverensstämmelse därmed har jag låtit upprätta förslag till ny stat för intendenturkåren (bil. 71) att tillämpas under år 1905 samt hemställer, det Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

[3.]

att, med godkännande af bifogade förslag till stat
 för intendenturkåren, öka anslaget till denna kår
 nu kronor 588,139: —
 med » 27,405: —
 till kronor 615,544: —

Ökad aflöning för de till tjänsteåldern äldste bataljonsläkarne.

[4.]

Ökad aflöning
 för de till
 tjänsteåldern
 äldste batal-
 jonsläkarne.

Enligt 1902 års Riksdags beslut skola de till tjänsteåldern äldste bataljonsläkare vid arméen, intill halfva antalet i tur och ordning, under förutsättning af väl vitsordad tjänstgöring, i aflöningshänseende likställas med kaptener af 2. klassen och sålunda, utöfver de i vederbörande stater för dem uppförda aflöningsförmåner till samma belopp som för löjtnanter af 2. klassen, från förevarande anslag erhålla en hvar tillägg i lön med 1,380 kronor, i dagaflöning med 1 krona samt i half dagaflöning, där sådan utgår, med 50 öre. Vid bifall till hvad jag angående anslaget till aflöning och rekrytering m. m. föreslagit i afseende å uppförande i staten för Gottlands artillerikår af en bataljonsläkare med ständig tjänstgöring erfordras enligt beräkning (bil. 72) efter förut antagen grund, en förhöjning af ifrågavarande anslag med 872 kronor 50 öre eller i jämnadt tal 873 kronor.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att öka detta anslag

nu kronor 70,324: —
 med » 873: —
 till kronor 71,197: —

Stipendier för fältläkarekåren och veterinärstaten.

[5.]

Stipendier för
 fältläkarekåren
 och veterinär-
 staten.

Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen godkände år 1901 den uti förslaget till ny härordning gjorda hemställan om ökning dels af fältläkarestipendiaternas antal från 47 till 60, så fördelade, att 20 skulle tillhöra 1. klassen med stipendium af 600 kronor och 40 2. klassen med 500 kronors stipendium, dels ock af antalet fältveterinär-

stipendiater från 5 till 8 med bibehållande af det till en hvar af dem
dittills utgående stipendium af 400 kronor.

[5.]

Såsom till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 af dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet anförts, hade medicinalstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 15 september 1902 hemställt, att fältläkarestipendiaternas antal måtte ökas med 5 i 1. och 8 i 2. klassen, hvarigenom den år 1901 beslutade organisationen skulle redan år 1904 hafva blifvit genomförd. I likhet med medicinalstyrelsen ansåg departementschefen, att en ökning vore erforderlig och att därför ett särskildt stöd förefunnos i det förhållande, att antalet på stat anställde militärläkare och fältläkarestipendiater, militärläkare i reserven och värnpliktige läkare icke på långt när vore tillräckligt för att, i händelse af mobilisering, fylla behovet af läkare vid fältarméen och etappväsendet. Men huru önskvärdt ett bifall till medicinalstyrelsens hemställan än vore, ansågs likväl, då kostnadsstegringen i anledning af den nya härordningen blott borde ske gradvis, att ökningen för år 1904 skulle inskränkas till fyra stipendiater, två af hvardera klassen. Genom Riksdagens godkännande häraf blef i 1904 års stat antalet fältläkarestipendiater af 1. klassen 17 och af 2. klassen 34, hvadan det förhållande emellan de särskilda klasserna, ett till två, som efter genomförd organisation skall förefinnas, redan uppnåtts, hvarjämte organisationen i afseende å fältveterinärstipendiater, för hvilka arfvodet enligt 1903 års Riksdags beslut höjdes till 500 kronor, blifvit till fullo genomförd. Då, oaktadt å truppförbandens stater uppförde militärläkare, i enlighet med Riksdagens uttalade önskan, tagits i anspråk för tjänstgöring i så stor utsträckning, som syntes lämplig och möjlig, behof af ökad antal fältläkarestipendiater fortfarande gör sig gällande, finnes ej anledning att icke, till uppnående af det antal, hvartill stipendiaterna, enligt 1901 års Riksdags beslut, skola uppgå, nu fortsätta den ökning gradvis, som redan påbörjats. För att ej åstadkomma rubbning i omförmälda förhållande mellan antalet stipendiater af 1. och af 2. klassen, måste ökningen vara minst tre, däraf två af sistnämnda klass. Äfven om behovet härigenom ej varder fullt tillgodosedt, torde dock med hänsyn till kostnaden ökningen för år 1905 böra inskränkas till nämnda antal, hvarigenom den erforderliga förhöjningen af anslaget belöper sig till 1,600 kronor.

Med anledning af hvad sålunda anförts och under hänvisning till uppgjordt förslag till stat för ifrågavarande anslag (bil. 73), hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

[5.]

att, med godkännande af nyssnämnda förslag,
höja anslaget

nu	kronor 31,200: —
med	» 1,600: —
till	kronor 32,800: —

Inkvarteringskostnader.

[6.]
Inkvarterings-
kostnader.

De å förslag till aflöningsstaterna för generalstaben och de särskilda truppförbanden uppförda nya beställningar, med hvilka följer rätt till inkvarterings- och servisbidrag, föranleda mig att föreslå en förhöjning af anslaget till inkvarteringskostnader, nu 1,187,675 kronor. De beträffande anslaget gjorda beräkningar (bil. 75—81) och affattade sammandrag (bil. 74) utvisa ett anslagsbehof af 1,205,941 kronor 50 öre, utjämnadt till 1,205,942 kronor eller 18,267 kronor högre än för år 1904.

Under hänvisning till omförmälda beräkningar får jag alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att höja anslaget till inkvarteringskostnader

nu	kronor 1,187,675: —
med	» 18,267: —
till	kronor 1,205,942: —

Ålderstillägg.

[7.]
Ålderstillägg.

Af beställningar, med hvilka följa rätt till ålderstillägg å lön, hafva å vederbörande förslag till aflöningsstater nyuppförts: vid fortifikationen 1 verkmästare af första klassen med ett ålderstillägg af 500 kronor samt vid intendenturkåren 2 förvaltare med ålderstillägg af 300 kronor för hvardera eller tillhoppa 600 kronor. Därjämte hafva två ålderstillägg å 500 kronor å arfvode föreslagits för en hvar af de tre fabriksstyresmännen, som uppförts å förslagsstaten för artilleriets tekniska personal.

Då, efter antagen grund för beräkning af detta anslag (bil. 82), dess belopp skall motsvara hälften af den summa, hvartill utgifterna å anslaget skulle utgå, därest alla, för hvilka ålderstillägg finnes å stat uppfördt, åtnjöte denna förmån, för omförmälda nyuppförda beställningar erfordras ($500 \times \frac{1}{2} + 300 \times \frac{2}{2} + 1,000 \times \frac{3}{2}$) 2,050 kronor, hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen [7.]

att, vid godkännande af förslag till stater för fortifikationen, intendenturkåren och artilleriets tekniska personal, öka anslaget

nu	kronor 39,150: —
med	» 2,050: —
till	kronor 41,200: —

Reservbefälet.

De årliga kostnaderna under detta anslag hafva af chefen för generalstaben i förslaget till ny härordning beräknats att efter härordningens genomförande utgöra i jämnadt tal 200,000 kronor. Anslaget är för närvarande 53,516 kronor och i riksstaten uppfördt såsom förslagsanslag, högst. Ehuru jag ej för närvarande ämnar föreslå någon ändring af förevarande anslag, anser jag mig likväl böra meddela, att chefen för generalstaben den 30 sistlidne april, efter anmodan af dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, inkommit med förslag till de förändrade föreskrifter beträffande vissa kategorier af arméens öfvertaliga personal, som med anledning af den nya härordningen syntes önskvärda, hvilket förslag afser, bland annat, väsentliga ändringar i organisationen af arméens reserver af befäl och civilmilitär personal, samt att de föreslagna eller andra organisationsförändringar, som kunna finnas nödvändiga, torde komma att föranleda ökade utgifter för reservbefälet. Emellertid har jag i anledning af de olika meningar, som uti infordrade yttranden öfver förslaget uttalats, funnit det önskligt att, innan afgörande beslut fattas angående ifrågasatta ändrade bestämmelser om reservbefälets organisation, låta förslaget undergå ytterligare granskning, hvarom jag framdeles torde få hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning. I afvaktan härå anser jag någon

Reservbefälet.

höjning af anslaget till reservbefälet ej för närvarande erforderlig, helst, enligt hvad arméförvaltningen upplyst, anslaget under föregående år lämnat afsevärdt öfverskott.

Landstormen.

[8.]
Landstormen.

I det underdåniga förslag till ny härordning, som den 13 november 1900 afgafs af chefen för generalstaben, framhölls, att landstormen för att kunna fylla sin betydelsefulla uppgift vid försvaret af vårt land och särskildt såsom värn för hemorten måste erhålla en efter förhållandena lämpad fredsorganisation. I samband därmed angåfvos de allmänna grunder, hvarpå en sådan organisation borde byggas, äfvensom de kostnader, approximativt beräknade, som däraf uppkomme; och i öfvergångsförslaget påpekades vikten däraf, att fredsorganisationens genomförande påbörjades redan under första perioden af den för öfvergången till den nya härordningen beräknade tiden. Innan framställning i ämnet kunde till Riksdagen aflåtas, kräfdes emellertid, att mer omfattande utredningar och beräkningar angående kostnaderna såväl för själfva organisationens genomförande som för upprättandet af de ifrågasatta landstormsförråden m. m. blefve verkställda.

Genom generalorder den 31 december 1900 behagade därför Eders Kungl. Maj:t gifva chefen för generalstaben i uppdrag att, efter samråd med chefen för fortifikationen, generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet samt generalintendenten, utarbета och till Eders Kungl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till fullständig plan rörande landstormens organisation, såsom beträffande rikets indelning i landstormsområden, platserna för landstormsförråden samt därtill hörande byggnaders inredning och underhåll äfvensom angående de med landstormens organisation förenade kostnader såväl en gång för alla som årligen, med hvad mera till ifrågavarande organisation hörde.

Någon framställning angående landstormens organisation kunde därför icke föreläggas 1901 års Riksdag i samband med härordningsförslaget. Vid föredragningen inför Eders Kungl. Maj:t den 7 januari 1901 af sistnämnda förslag ansåg dock dåvarande departementschefen sig böra särskildt framhålla betydelsen däraf, att den i förslaget ifrågasatta organisationen af landstormen snarast möjligt förverkligades; och i sin skrifvelse i anledning af de nådiga propositionerna angående den nya härordningen m. m. uttalade sig Riksdagen rörande denna fråga sålunda:

»Ehuru uti Eders Kungl. Maj:ts förslag till ny härordning någon framställning angående landstormens organisation icke blifvit gjord — enär frågan därom är föremål för ytterligare utredning — tillåter sig dock Riksdagen, i betraktande af landstormsorganisationens stora betydelse för försvaret, ansluta sig till den tanke, som statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet uttalat i denna fråga. Landstormens organisation synes äfven göra det möjligt att, med anslutning till det frivilliga skytteväsendet, verka till höjande af skjutskickligheten hos landets vapenföra befolkning. Enligt Riksdagens förmenande är det nämligen till synnerligt gagn för försvaret, att den unge vapenföre mannen före sitt inträde i värnpliktsåldern kan beredas tillfälle till undervisning i skjutning, liksom äfven att beväringssmannen såväl som landstormsmannen vidmakthåller och, om möjligt, förkofrar den skjutfärdighet, som han förvärfvat under sin militära utbildning.»

Den 18 november 1901 anmälde chefen för generalstaben, att han fullgjort det honom lämnade uppdraget, och öfverlämnade till Eders Kungl. Maj:t underdånigt förslag till organisation af härens landstorm jämte tabell, utvisande rikets indelning i landstormsområden, undantagandes Gottland, som redan hade sin särskilda landstormsorganisation, plan för anordnande af landstormsförråd jämte därtill hörande ritningar och kostnadsberäkningar, sammandrag af kostnaderna för landstormens organisation, utvisande dels kostnaderna en gång för alla, dels den årliga kostnaden efter genomförd organisation m. m.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 lämnade dåvarande departementschefen inför Eders Kungl. Maj:t en närmare redogörelse för chefens för generalstaben nyss nämnda förslag till organisation af landstormen, hvarför jag kan inskränka mig till att här återgifva endast detsammas hufvudgrunder, nämligen:

1. För landstormens organisation indelas riket, med indelningen i rullföringsområden såsom grund, i särskilda landstormsområden af den storlek, att hvarje landstormsområde vid landstormens inkallande i allmänhet kan uppsätta omkring en bataljon.

2. För hvarje landstormsområde förordnas bland officerare tillhörande arméens reserv en redan i fred aflönad landstormsområdesbefälhafvare att föra befälet öfver områdets landstorm.

3. Till expeditionsbiträde hos landstormsområdesbefälhafvare förordnas bland underofficerare tillhörande arméens reserv en likaledes i fred aflönad landstormsområdesadjutant, tillika förvaltare vid områdets landstormsförråd.

4. För hvarje landstormsområde ordnas ett landstormsförråd, för

[8.] att inrymma för landstormens mobilisering afsedda persedlar, äfvensom för att i fred förmedla utlåningen af gevär och tillhandahålla ammunition till de frivilliga skytteföreningarna.

5. Alltefter landstormsområdes belägenhet närmare eller fjärmare kusten eller den norra landgränsen beräknas dessa förråd innehålla antingen såväl gevär och ammunition som nödig intendentur-utrustning för områdets landstorm (landstorms förråd af första klassen) eller ock endast gevär och ammunition (landstorms förråd af andra klassen), hvarjämte särskilda reservförråd af intendenturutrustning (landstorms förråd af tredje klassen) arméfördelningsvis upprättas med ändamål att vid förefallande behof tillhandahålla intendenturutrustning åt de landstormsområden, som hafva förråd af andra klassen.

6. Landstormens öfningar grundas uteslutande på frivilligheten samt omfatta företrädesvis skjutöfningar med af staten kostnadsfritt tillhandahållna vapen och ammunition. Skjutöfningarna sättas i förbindelse med det frivilliga skytteväsendet, till hvilket landstormsorganisationen i fred för ändamålet bör erhålla en lämplig anslutning.

Dessutom uttalar sig chefen för generalstaben för anordnandet af frivilliga landstormsbefälskurser, dock utan att i kostnadsförslaget upptaga särskilda medel för desamma.

Hvad kostnaderna för organisationens genomförande angår, beräknas af chefen för generalstaben de utgifter, som *en gång för alla* skulle vara erforderliga, till följande belopp:

landstorms förrådsbyggnader jämte tomter och hägnader	kronor	608,700: —
anordningar till förvaring och vård af gevär och ammunition i landstorms förråd	»	8,400: —
intendenturutrustning för landstormen	»	1,000,000: —
Summa kronor		1,617,100: —

Då enligt förslaget organisationen skulle genomföras under loppet af tio år, erfordrades för bestridande af dessa utgifter ett belopp af 161,710 kronor om året under nämnda tid.

Efter genomförd organisation skulle den *årliga kostnaden* utgöra:

landstormsområdesbefälets aflöning m. m.	kronor	178,610: —
underhåll af landstorms förrådsbyggnader	»	22,000: —
Transport kronor		200,610: —

	Transport kronor	200,610: —	[8.]
förvaring och vård af gevär och ammunition i			
landstormsförråd	»	50,400: —	
förvaring och vård af intendenturutrustning i			
landstormsförråd	»	10,000: —	
	Summa kronor	261,010: —	

Öfver detta förslag infordrades yttranden från arméfördelnings- och regementschefer äfvensom från chefen för flottans stab, och uttalade dessa i allmänhet sin anslutning till organisationsförslaget. I några afseenden framställdes dock erinringar däremot.

Sålunda påvisades, att det nuvarande antalet officerare och underofficerare i arméens reserv äfvensom f. d. officerare och underofficerare, tjänstgöringsskyldiga i krigstid, icke vore större, än att nästan alla inom dessa kategorier något så när tjänstbara officerare och underofficerare vid mobilisering toges i anspråk för fälthären, dess depoter och etappformationer samt rullföringsväsendet. För den skull måste åtminstone för närvarande och under den närmaste framtiden lämpliga och villiga civila personer komma att till icke oväsentligt antal tagas i anspråk såväl vid besättandet af landstormsområdesbefattningarna i fred som i ännu större utsträckning för erhållande af befäl vid den mobiliserade landstormen.

Vidare framhölls, att den föreslagna ersättningen åt landstormsområdesbefälet, särskildt landstormsområdesbefälhafvarna, vore alltför otillräcklig, för att man, åtminstone inom en stor del af vårt land, skulle kunna påräkna att till dessa befattningars bestridande erhålla lämpliga personer, och detta vare sig man utginge från, att civila personer måste i utsträckt mån användas som landstormsområdesbefäl, eller man räknade på att i framtiden genom utsträckning af de värnpliktigas utbildning, i enlighet med det genom nådig proposition till 1901 års Riksdag framlagda förslaget till ny värnpliktslag, och genom en tidsenlig pensionslag kunna för ändamålet vinna en tillräcklig tillgång på befäl i reserven.

Slutligen ansågs tiden för organisationens genomförande — 10 år — alltför lång med hänsyn till den stora betydelse landstormen ägde för landets försvar.

För att åstadkomma en i möjligaste mån ändamålsenlig lösning af frågan, särskildt angående landstormens befälspersonal och därmed sammanhängande spörsmål, behagade Eders Kungl. Maj:t den 31 de-

[8.] cember 1902 tillsätta en kommitté med uppdrag att verkställa en allsidig granskning och omarbetning af chefens för generalstaben förslag.

För att emellertid påskynda landstormsorganisationens genomförande och då, såsom af det nämnda framgår, inga afsevärda meningskiljaktigheter gjort sig gällande i fråga om uppförandet af förrådsbyggnader för landstormen och ordnandet af landstormsförråd, tacktes Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition till 1903 års Riksdag föreslå, att till ordnande af landstormsförråd måtte å extra stat för år 1904 beviljas 161,700 kronor. Riksdagen, som icke biföll denna framställning, anförde i sin skrifvelse den 22 maj 1903:

»Af departementschefens anförande i detta ämne till statsrådsprotokollet inhämtas, bland annat, att Kungl. Maj:t, för åstadkommande af en i möjligaste mån ändamålsenlig lösning af frågan rörande organisationen af landstormens befälspersonal och därmed sammanhängande spörsmål, den 31 december nästlidne år tillsatt en kommitté med uppdrag att verkställa en allsidig granskning och omarbetning af ett genom chefens för generalstaben försorg utarbetadt förslag till organisation af landstormen. Utredning af den föreliggande viktiga frågan pågår alltså ännu. Då det emellertid vore önskvärdt, att Riksdagen, innan den går att fatta beslut i en del af denna fråga, sattes i tillfälle att, i den mån omsorgen om försvarsåtgärdernas hemlighållande sådant medgifver, erhålla kännedom om denna utredning och sålunda bereddes möjlighet att öfverskåda ärendet i hela dess vidd, har Riksdagen ansett Kungl. Maj:ts förslag om beviljande af medel till påbörjande af denna organisation icke för närvarande böra bifallas. Riksdagen antager, att med anledning af den tillsatta kommittéens arbeten förslag i ämnet må kunna föreläggas nästkommande års Riksdag, och om anledning därtill förefinnes, lärer då hinder icke böra möta att af det anslag, som till förvarande ändamål må kunna blifva å extra stat för år 1905 anvisadt, rättighet medgifves Kungl. Maj:t att redan under år 1904 använda en del.»

Den 8 april 1903 aflämnade den för granskning och omarbetning af chefens för generalstaben förslag förordnade kommittéen, efter afslutadt uppdrag, sitt underdåniga betänkande, för hvars hufvudsakliga innehåll jag anhåller att nu få inför Eders Kungl. Maj:t redogöra.

I likhet med chefen för generalstaben har kommittéen ansett det nödvändigt, att landstormen genom ett redan i fredstid befintligt militärt befäl erhöles en viss grad af fasthet för att möjliggöra dess användning i krig. Utan en fredsorganisation läte sig detta, enligt kom-

mittéens mening, icke med någon tillförlitlighet göra, och det väsentliga i *själfva organisationen* vore, att befälskadrer funnes för de landstormsafdelningar och landstormsformationer, som komme att uppbådas vid krigstillfälle, samt att landstormen i farans stund kunde skyndsamt inkallas, samlas, ordnas, beväpnas och utrustas.

Kommittéen anslöte sig således i hufvudsak till den af chefen för generalstaben framlagda organisationsplanen. Men med hänsyn till de hörda myndigheternas erinringar beträffande vissa delar af organisationen hade kommittéen funnit åtskilliga jämkningar ändamålsenligen kunna och böra göras uti nyssnämnda plan.

Kommittéen ville för sin del föreslå, att landstormens organisation ordnades enligt följande grunder:

1. Riket indelas i *156 landstormsområden*, däraf de, som med hänsyn till sin belägenhet vid eller i närheten af kusten eller den norra landgränsen kunna förutsättas behöfva uppkalla landstormen redan i början af ett krig — till antalet 83 — benämnas *landstormsområden af första klassen* och de öfriga 73 *landstormsområden af andra klassen*.

2. Landstormsområde af första klassen erhåller genast, i mån af organisationens genomförande, *ett landstormsförråd*, innehållande såväl gevär och ammunition som nödtorftig intendenturutrustning för områdets landstorm. Landstormsområde af andra klassen erhåller där emot icke för närvarande — och icke förr än landstormsområdena af första klassen fullständigt ordnats med sina förråd — eget landstormsförråd. För landstormen inom andra klassens områden erforderliga gevär och ammunition förvaras tills vidare liksom hittills i lämpligt belägna regements- och tygförråd, hvarifrån gevär och ammunition vid krigstillfälle i mån af behof utsändas till områdena. Intendenturutrustning för dessa områdens landstorm förvaras, liksom i chefens för generalstaben förslag afsetts, likaledes i befintliga truppförbands- eller tygförråd.

3. För hvarje landstormsområde förordnas af arméfördelningschefen, på inskrifningsområdesbefälhafvarens förslag, en *landstormsområdesbefälhafvare*, med skyldighet att, såsom namnet angifver, föra befälet öfver områdets landstorm, sköta dess expedition, öfva uppsikt öfver befintligt förråd, verka för de vänpfiktiges deltagande i frivilliga skjutöfningar samt öfvervaka det sätt, hvarpå skjutöfningarna med den af staten kostnadsfritt tillhandahållna ammunitionen utföras.

I landstormsområde af första klassen förordnas därjämte på enahanda sätt en *landstormsförrådsförvaltare*, som under uppbördsmanansvar handhafver områdets förråd.

[8.] 4. *Landstormstrupperna* utgöras i hufvudsak af infanteri, men i den mån förhållandena så medgifva och kräfva uppsättas landstormsafdelningar äfven af öfriga vapenslag, äfvensom formationer för det lokala kustförsvaret, arbetsafdelningar m. m.

För mobilisering af landstormstrupper erforderlig befäls- och civilmilitär personal skall redan i fredstid vara utsedd.

5. *Landstormens öfningar* ordnas på frivillighetens väg och utgöras af *skjutöfningar*, för hvilkas bedrifvande gevär och en viss mängd ammunition kostnadsfritt tillhandahållas af staten, samt af *landstormsbefälskurser* för utbildande af landstormsbefäl.

Skjutöfningarna ställas i förbindelse med det frivilliga skytteväsendet, som redan har en ordnad och i viss mån stadgad organisation.

6. *Tiden för organisationens genomförande* beräknas till *fyra* år.

Ersättningen åt landstormsområdesbefälet skulle utgå i form af arfvode, reseersättning och ersättning för expenser. Arfvodena, hvilkas belopp beräknats med hänsyn till områdenas storlek, kommunikationernas beskaffenhet och öfriga på tjänstgöringen inverkande förhållanden, växla för landstormsområdesbefälhafvarna mellan 900 och 480 kronor och för landstormsförrådsförvaltarna mellan 540 och 240 kronor samt uppgå till ett sammanlagdt belopp af 117,240 kronor.

För att landstormsområdesbefälhafvarna skulle kunna utöfva den ledande och öfvervakande roll i fråga om de värnpliktiges deltagande i frivilliga skjutöfningar, som vore afsedd, hade kommittéen föreslagit, att ett visst belopp skulle beräknas för de i tjänsten företagna resor, som däraf betingades. Af den härför erforderliga summan, 24,000 kronor, borde vissa belopp, som icke finge öfverskridas, ställas till arméfördelningschefernas förfogande att af dem fördelas på de olika landstormsområdena och utgå i mån af behof samt mot redovisning. Till expensen för landstormsområdenas expeditioner beräknades 3,950 kronor om året.

Såsom förut nämnts, föreslår kommittéen, att särskilda landstormsförråd för närvarande skulle anordnas endast för landstormsområdena af första klassen, samt att alla dessa förråd skulle erhålla fullständig utrustning af såväl gevär och ammunition som intendenturpersedlar. Det vore därför endast för dessa områden, som kommittéen beräknat uppförandet af några särskilda *förrådsbyggnader*.

Dessa, som skulle utgöras af en byggnad för gevär och intendenturtrustning samt en ammunitionsbod, borde för kostnadernas nedbringande byggas gemensamma för två eller flera områden, då förhållandena sådant medgäfvade. Härigenom kunde förrådets antal för när-

varande inskränkas till 69. Likaledes vore det önskvärdt, icke minst med hänsyn till förrådens bevakande, att då landstormsförråd skulle upprättas å ort, där militäretablissemang funnes eller skulle uppföras, förrådet förlades till detta etablissemang.

Kostnaden för uppförandet af förrådsbyggnaderna beräknades enligt dessa grunder uppgå till 326,000 kr.
 hvartill komme för tomter och hägnader 69,000 »

Summa 395,000 kr.

Det vore visserligen sannolikt, att ett eller annat landstormsförråd lämpligen kunde inrymmas i redan befintliga, staten tillhörande förrådslokaler. Det hade emellertid icke varit för kommittéen möjligt att öfverse, i hvilken utsträckning dylikt utrymme kunde beredas, hvarför kommittéen ansett sig böra uppgöra kostnadsberäkningarna under den förutsättningen, att nya förrådsbyggnader skulle uppföras för samtliga områden af första klassen.

Denna beräkningsgrund vore så mycket mer berättigad, som de besparingar, hvilka vid organisationens genomförande möjligen kunde uppstå, därigenom att å en eller annan ort redan befintlig lokal användes till landstormsförråd, vore väl behöfliga för att i regements-, intendentur- eller tygförråd vidtaga anordningar för uppläggandet af de gevär och den intendenturutrustning, som afsåges för landstormsförråden af andra klassen, och som borde å dessa förråd tills vidare förvaras. För vidtagandet af sistnämnda anordningar hade nämligen särskilda medel icke blifvit i kommittéens kostnadsberäkningar upptagna, och ej heller för anordnandet (inhysandet) af de förrådsfilialer, som å några få punkter torde vara erforderliga, särskildt för kustförsvarets behof.

Tillsynen och vården öfver de i landstormsförråden förvarade gevären skulle utöfvas af vapenofficeren vid det regemente, inom hvars inskrifningsområde förrådet vore beläget, med biträde af gevärshandtverkare. För dessa extra förrättningar vore det billigt, att vapenofficeren finge uppbära förutom reseersättning äfven dagtraktamente, hvaremot gevärshandtverkare, som enligt gällande taxa åtnjöte 30 öre per gevär, borde erhålla endast reseersättning.

Den årliga kostnaden för förvaring och vård af landstormens gevär beräknades af kommittéen enligt dessa grunder blifva 17,300 kronor och kostnaderna för en gång för anskaffning af erforderliga förrådsinventarier 4,830 kronor.

Angående landstormens förseende med *intendenturutrustning* anför kommittéen, att det visserligen ur flera synpunkter vore önskvärdt, att landstormen, särskildt inom gräns- och kustområdena, där densamma

- [8.] sannolikt ofta komme att tagas i anspråk vid sidan af fälttrupperna, erhöles en i möjligaste mån fullständig och med fälttruppernas öfverensstämmande beklädnad och utrustning i öfrigt, men hade kommittéen af ekonomiska skäl funnit sig föranlåten föreslå, att åtminstone under den närmaste tiden landstormens intendenturutröstning inskränktes till den minsta möjliga. Det förhållandet att landstormen icke för närvarande vore underkastad några lagstadgade fredsöfningar och ej heller kunde förutsättas i en framtid erhålla några sådana öfningar af afsevärd längd, samt att möjlighet sålunda icke finnes, att i någon nämnvärd grad i fred vid landstormen »förbruka» de persedlar, som upplades i landstormsförråden, hade syntes kommittéen vara ett ytterligare skäl för att inskränka dessa förråds omfattning och att dit icke förlägga persedlar, som af längre tids förvaring i förråd toge skada eller som fordrade en omsorgsfullare vård.

Landstormsmännens egentliga beklädnad borde utgöras af hans egna civila kläder, till hvilka dock måste läggas ett lämpligt fälttecken för att angifva hans egenskap af krigsman. Detta stode ock, enligt kommittéens mening, i fullständig öfverensstämmelse med den nuvarande lydelsen af § 39 värnpliktslagen, där det föreskrefves, att landstormsmän vore pliktiga att själf förse sig med kläder, hvaremot vapen, ammunition samt fälttecken, angifvande hans egenskap af krigsman, skulle tillhandahållas af staten.

Fälttecknet borde utgöras af *hufvudbonad af arméens modell, landstormsområdesmärke* att fästas i hufvudbonaden samt *landstormsblus* af bomullstyg att dragas utanpå de civila kläderna.

Remtygspersedlarna skulle utgöras af lifrem, patronväskor och hylsa för bajonett, af hvilka persedlar erforderlig tillgång redan för närvarande finnes i kronans förråd; *utredningspersedlar* af första förband och landstormstornister.

Utrustningen för landstormsbefälet, såsom sablar, revolverar och gradbe-teckningar, armbindlar för sjukvårdspersonal m. m. hade beräknats kosta ytterligare 50,000 kronor. Dessutom ansåg kommittéen erforderligt, att några *kokkittlar* anskaffades, exempelvis för ett kompani inom hvarje landstormsbataljon, för att kunna tagas i anspråk vid förefallande detacheringar, och beräknades kostnaderna för dylika kokkittlar uppgå till 3,888 kronor. Den erforderliga *sjukvårdsmaterielen*, såsom förbandsrönslar, sjukvårdsrönslar och sjukbårar, beräknades kosta 36,720 kronor.

Kostnaderna för landstormens intendenturutröstning uppginge härigenom enligt kommittéens förslag till 856,976 kronor eller i rundt tal 860,000 kronor.

Den årliga kostnaden för förrådsskötseln uppginge till omkring 10 öre för hvarje mundering eller — med inberäkning af kostnader för erforderliga transporter m. m. — till i rundt tal 10,000 kronor.

Beträffande *landstormens utbildning* framhålles af kommittéen, huru-
som genom den af 1901 års Riksdag beslutade nedsättning i den af Eders Kungl. Maj:t föreslagna tiden för de värnpliktiges tjänstgöring under fred landstormens organisation och användbarhet kommit i ett vida ofördelaktigare läge, än om förslaget oförändradt vunnit Riksdagens godkännande. Oafsedt att genom minskningen i den föreslagna utbildningstiden för infanteriet och vissa andra truppslag utsikten att skapa reservbefäl minskats, bidroge den långa tid — i allmänhet öfver 8 år — som komme att förflyta från det öfningarna i beväringen afslutats, intill dess inträdet i landstormen ägde rum, att minska landstormens militära värde. Under dessa förhållanden hade kommittéen ansett angeläget att söka utröna de medel, som kunde stå till buds för att genom frivilliga öfningar i någon mån öka landstormens användbarhet vid krigstillfälle.

Därvid hade kommittéen kommit till den uppfattningen, att sträf-
vandena i detta afseende i främsta rummet borde afse att genom *skjut-
öfningar* söka hos de värnpliktige vidmakthålla och om möjligt förkofra deras under den militära utbildningen förvärfvade skjutfärdighet. I sådant syfte vore det enligt kommittéens mening helt visst önskvärdt, om den tanke, som af chefen för generalstaben uttalats i dennes förslag till organisation af landstormen, nämligen att värnpliktige, som ej under året varit inkallade till tjänstgöring, skulle vara skyldiga att fullgöra vissa skjutöfningar, kunde i en snar framtid förverkligas. Intill dess vore det så mycket angelägnare att söka förmå de värnpliktige att i största möjliga antal ingå i de frivilliga skytteföreningarna och att där deltaga i skjutöfningarna.

Kommittéen anser, att de värnpliktiges skjututbildning bör befrämjas och ordnas på det sätt:

att värnpliktig, som tillhör frivillig skytteförening, af staten erhåller för hvarje år, då han icke är inkallad till tjänstgöring, kostnadsfri ammunition, minst 50 patroner, för utförandet af vissa bestämda skjutserier;

att staten kostnadsfritt tillhandahåller de frivilliga skytteföreningarna gevär till det antal, som erfordras för skjutöfningarnas ändamålsenliga bedrifvande, samt ersätter kostnaderna för målskjutningsmateriel enligt de bestämmelser, som gälla för infanteriets skjutningar;

[8.] att staten liksom hittills understödjer anläggandet och ordnandet af skjutbanor för de frivilliga skytteföreningarna; samt

att utgifterna för fri ammunition och för målskjutningsmateriel, äfvensom bidrag för ordnande af skjutbanor bestridas af anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

De *landstormsbefälskurser*, kommittéen ansett nödvändiga för erhållande af erforderligt befäl vid landstormen, vore hufvudsakligen afsedda för utbildning af kompani- och plutonchefer. För denna del af befälet kunde man nämligen icke påräkna personer, som förut erhållit militär befälsutbildning. Underbefälet däremot kunde åtminstone till någon del erhållas af f. d. fast anställda. Kurserna skulle i allmänhet ordnas landstormsområdesvis och fortgå under 5—10 dagar. Undervisningen skulle omfatta bland annat kännedom om sättet för landstormens samling och organisation inom området, besökande af den terräng, hvari landstormen vore afsedd att uppträda, samt grunderna för truppers former och rörelser, för eldens ledning m. m.

Ersättning till deltagare i kursen borde utgå i form af fria resor å järnväg med truppbiljett, fri inkvartering samt dagafföring enligt den grad, som närmast motsvarade en hvar af den tilldeladt befäl. Till kursen beordrade befälhafvare och instruktörer borde åtnjuta rese- och traktementsersättning, hvarvid till kostnadernas nedbringande syntes lämpligt, att truppbiljett finge användas.

Kostnaderna för en dylik landstormsbefälskurs kunde beräknas till i medeltal 1,250 kronor.

Antoges en dylik kurs återkomma hvar fjärde år för hvarje landstormsområde af första klassen, blefve för kurser i 83 dylika områden kostnaden i medeltal årligen omkring 26,000 kronor. Anordnades sådana kurser äfven för områden af andra klassen, ökades den årliga kostnaden med i medeltal omkring 23,000 kronor samt komme sålunda att i rundt tal uppgå till omkring 50,000 kronor.

Slutligen framhåller kommittéen, att om landstormen skulle kunna på något så när tillfredställande sätt fylla den viktiga uppgift inom vårt försvar, hvilken tillkomme densamma, det torde blifva nödvändigt, att någon utväg bereddes för, att den måtte kunna tid efter annan samlas, om än icke för någon öfning, så åtminstone för mönstring.

Den enklaste och följdriktigaste utvägen vore att införa mönstrings-skyldighet för landstormen samt låta mönstringen omfatta äfven en mobiliseringsöfning. Denna mönstringsskyldighet skulle dock icke behöfva årligen återkomma, utan syntes det tillräckligt, om sådan mönstring återkomme inom hvarje landstormsområde hvar fjärde år. Där-

emot skulle personlig inställelse vara erforderlig för alla inom området sig uppehållande landstormsmän, enär mönstringsförrättningen jämväl skulle omfatta landstormens utrustande och organiserande i de taktiska förband, som enligt mobiliseringsplanen uppställas. I den mån tid och öfriga omständigheter medgäfv, borde med de organiserade förbanden någon enklare öfning, eventuellt fältskjutning i trupp, utföras.

Då dessa mönstringar kunde förläggas till den för befolkningen inom hvarje område lämpligaste årstiden, och då någon ersättning torde böra beredas landstormsmännen under desamma, hade det synts kommittéen, att en dylik mönstringsskyldighet icke borde för de enskilda individerna blifva alltför kännbar.

Då emellertid införandet af dylika mönstringar påkallade ändringar i den nuvarande värnpliktslagen, hade kommittéen icke ingått i någon närmare pröfning angående sättet för desammas anordnande eller verkställt någon utredning om de därmed förenade kostnaderna.

Sammanräknades kostnaderna för landstormens organisation, uppginge de utgifter, som *en gång för alla* skulle vara erforderliga, till följande belopp:

till landstormsförrädsbyggnader jämte tomter och hägnader för desamma.....	395,000 kronor
» anordningar för förvaring och vård af gevär och ammunition.....	4,830 »
» intendenturutröstning för landstormen	860,000 »
summa	1,259,830 kronor,

eller, fördelade på *fyra* år, under hvar och ett af dessa omkring 314,958 kronor.

Den *årliga kostnaden* skulle vid genomförd organisation utgöra:

landstormsområdesbefälets afföning m. m.	145,190 kronor,
underhåll af landstormsförrädsbyggnader	16,000 »
förvaring och vård af gevär och ammunition	17,300 »
» » » » intendenturutröstning	10,000 »
öfningar för landstormen (landstormsbefälskurser)	50,000 »
Summa	238,490 kronor.

Öfver det förslag till organisation af landstormen, för hvars hufvuddrag nu blifvit redogjort, hafva yttranden infordrats från arméförvalt-

- [8.] ningen å fortifikations-, intendents- och civila departementen, och har däri endast den erinran blifvit gjord, att, sedan ny modell å »första förband» numera blifvit fastställd, som betingar något högre pris, kostnaden för »första förband» torde böra beräknas till minst 24 öre stycket i stället för 21 öre, som af kommittéen beräknats.
-

Behovvet af att landstormen med snaraste erhåller en för fyllandet af sin viktiga uppgift vid vårt lands försvar lämplig organisation har redan vid flera föregående tillfällen blifvit utförligt inför Eders Kungl. Maj:t framhållet och synes numera så allmänt erkänt, att det icke torde vara för mig erforderligt att nu ytterligare utveckla detsamma.

De grunder för landstormens organisation, hvilka blifvit föreslagna af den utaf Eders Kungl. Maj:t tillsatta kommittéen, och hvilka, såsom förut framhållits, i hufvudsak öfverensstämma med de af chefen för generalstaben föreslagna, synas mig vara för den nuvarande organisationen af vår armé väl afpassade och dessutom medgifva en ändamålsenlig anslutning mellan det frivilliga skytteväsendet och landstormen. Det af nämnda kommitté utarbetade förslaget synes mig därför böra till hufvudsaklig del läggas till grund för organisationen af landstormen.

Med hänsyn till de stora kostnader, som den nya härordningens genomförande för närvarande kräfver, torde dock några mindre ändringar i sättet för organisationens genomförande böra vidtagas. Sålunda synes organisationen inom de af kommittéen föreslagna andra klassens landstormsområden kunna utan allt för stor fara i sin helhet uppskjutas, intill dess organisationen blifvit fullbordad inom första klassens områden, hvarest organisationen bör redan i fred vara så fullständigt genomförd, att den kan säkert verka från, så att säga, krigets första dag.

Genom att för närvarande inskränka organisationen till endast första klassens områden minskas antalet landstormsområdesbefälhafvare tills vidare från 156 till 83, hvarigenom större utsikt torde förefinnas att få dessa viktiga befattningar besatta med lämpliga personer. Möjlighet beredes dessutom att vid en blifvande organisation af andra klassens områden draga fördel af de erfarenheter, som organisationens genomförande inom första klassens områden kan lämna.

Om med anordnandet af reservförråd för landstormen inom andra klassens områden sålunda finge tills vidare anstå, komme kostnaderna för anskaffande af intendenturutrustning för landstormen att för när-

varande inskränkas till 745,768 kronor (bil. 85.) eller i rundt tal 750,000 kronor, medan motsvarande kostnader af kommittéen beräknades till 860,000 kronor.

[8.]

Under förutsättning att organisationens genomförande begränsas till landstormsområden af första klassen har bifogade »beräkning af kostnaderna för landstormens organisation» (bil. 83) blifvit verkställd.

Af densamma framgår, att de utgifter, som *en gång för alla* äro erforderliga, uppgå till följande belopp:

landstormsförrådsbyggnader jämte tomter och hägnader för desamma	kr.	395,000: —
anordningar för förvaring och vård af gevär och ammunition	»	4,830: —
intendenturutrustning för landstormen	»	750,000: —
Summa		kr. 1,149,830: —

Motsvarande kostnader äro af kommittéen beräknade till 1,259,830 kronor.

De *årliga kostnaderna* vid genomförd organisation blifva:

landstormsområdesbefälets aflöning m. m.	kr.	97,915: —
underhåll af landstormsförrådsbyggnader	»	16,000: —
förvaring och vård af gevär och ammunition	»	17,300: —
» » » » intendenturutrustning	»	9,000: —
öfningar för landstormen (landstormsbefälskurser)	»	26,000: —
Summa		kr. 166,215: —

Motsvarande kostnader äro af kommittéen beräknade till 238,490 kronor.

Den betydelsefulla uppgift, som tillkommer landstormen, särskildt vid gräns- och kustförsvaret, gör det helt naturligt önskvärdt, att landstormen inom första klassens områden så snart som möjligt erhåller en stadgad organisation. Det vore därför otvifvelaktigt lyckligt, om denna organisation kunde, på sätt kommittén föreslagit, genomföras under loppet af endast fyra år. Då emellertid, såsom redan blifvit nämnt, äfven andra viktiga försvarsändamål kräfva dryga kostnader, som för närvarande måste tillgodoses, torde öfvergångstiden böra ökas med ytterligare ett år eller till sammanlagdt *fem* år.

För begränsning af kostnaderna böra landstormsområdesbefälhafvare och landstormsförrådsförvaltare tillsättas först i den mån landstorms-

- [8.] förråd upprättas. Om en femtedel af antalet landstormsförråd ordnas under hvarje öfvergångsår, skulle omkring en femtedel af hela antalet landstormsområdesbefälhafvare- och landstormsförrådsförvaltarebefattningar, eller i medeltal 17 af hvartdera slaget, årligen komma att nypå sättas.

Det för förvaring och vård af intendenturutrustning årligen erforderliga beloppet torde, på sätt kommittéen föreslagit, böra beräknas utgå, allt efter som dylik utrustning anskaffas. Likaså synes det ändamålsenligt, att det till förvaring och vård af gevär erforderliga anslaget utgår i samma proportion, som landstormsförråd anordnas, och att detta anslag, i den mån detsamma under de första åren icke behöfver tagas i anspråk för besiktning och rengöring af gevär, användes till bekostande af gevärs och ammunitions förflyttning till landstormsförråden, för hvilka transporter icke särskilda medel blifvit beräknade. Däremot torde det för underhåll af landstormsförrådsbyggnader afsedda anslaget ej behöfva tagas i anspråk under de fem öfvergångsåren.

Hvad beträffar det för landstormens öfningar afsedda anslaget, torde detsamma böra utgå i samma mån organisationen genomföres. Detta anslag afser nämligen, såsom förut är nämnt, anordnandet af landstormsbefälskurser. För landstormens användbarhet och för att organisationen med första skall vinna någon stadga, är det helt naturligt af stor vikt, att sådana utbildningskurser snarast möjligt komma till stånd.

I enlighet med nu angifna synpunkter har bifogade »Beräkning af kostnaderna för landstormens organisation under hvarje särskildt år af tiden för denna organisations genomförande.» (bil. 84) blifvit verkställd.

Af densamma framgår, att de ordinarie kostnaderna under hvar och ett af de fem öfvergångsåren blifver respektive 45,895, 70,750, 95,580, 120,410 och 145,215 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anført och med anhållan att i sammanhang med redogörelsen om behovet af extra anslag få återkomma till frågan rörande ordnandet af landstormsförråd, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till *landstormen* bevilja ett anslag af 45,895 kronor,

samt att detta anslag måtte få såsom reservationsanslag uppföras å ordinarie stat närmast efter det i riksstaten till »reservbefälet» upptagna anslag.

Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméens omorganisation.

Vid statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 januari 1903, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel för innevarande år, finnes såsom bilaga n:o 75 fogad en af arméförvaltningen uppgjord tablå öfver statsanslaget för ersättning åt vissa löntagare i följd af arméens omorganisation, utvisande att anslagets utgifter under år 1904 beräknats komma att uppgå till 24,816 kronor 25 öre. Eders Kungl. Maj:t föreslog på grund af denna beräkning 1903 års Riksdag att i innevarande års riksstat upptaga förevarande anslag till 24,817 kronor, och denna framställning blef af Riksdagen bifallen.

[9.]

Ersättning åt
vissa löntagare
i följd af ar-
méens om-
organisation.

Arméförvaltningen å civila departementet har nu med sin ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 17 november 1903 öfverlämnat beräkning öfver nämnda anslags utgifter under nästkommande år (bil. 86). Genom afgang af tre på gammal stat hittills kvarstående löntagare, nämligen en skvadronshästläkare vid Skånska dragonregementet, en regementspastor vid Kronprinsens husarregemente och en auditör vid Första Göta artilleriregemente, komma kostnaderna att nedgå med (665 + 796 + 1,007: 75) 2,468 kronor 75 öre, hvarjämte det för aflöning åt samtlig kvarstående personal vid f. d. Marinregementet hittills beräknade belopp, 1,800 kronor, ansetts kunna minskas med 200 kronor. Tillsammans skulle alltså anslagets utgifter under år 1905 komma att med 2,668 kronor 75 öre understiga det för år 1904 anvisade beloppet, hvadan Arméförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa statsregleringsperiod måtte minskas till, i helt kronotal 22,148 kronor.

Då anledning till erinran mot Arméförvaltningens beräkning icke förefinnes, lär det detta anslag böra minskas med 2,668 kronor 75 öre eller för utjämnande af hufvudtiteln slutsumma med 2,667 kronor; och får jag jag fördenskull i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen,

att minska anslaget till ersättning åt vissa löntagare i följd af arméens omorganisation,

nu	kronor 24,817: —
med	» 2,667: —
till	kronor 22,150: —

Remontering och skoning m. m.

[10.]
Remontering
och skoning
m. m.

Såsom till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 af dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet anfördes, har den för 1901 års Riksdag framlagda plan i afseende å erforderlig ökning af antalet stamhästar vid arméen icke kunnat följas på grund af bristande depot- och stallutrymme. Vidkommande år 1904 uppgafs därjämte, att en ökning till det i öfvergångsplanerna för nämnda år uppgifna antal skulle nödvändiggöra undanskjutandet af andra viktiga anslagskraf, hvarför inköp af remonter utöfver hvad som erfordrades för att ersätta störtade eller utrangerade hästar ansågs böra inskränkas till 235 stycken, däraf 100 för kavalleriet, 100 för artilleriet, 8 för ingenjörtrupperna och 27 för trängen. Genom Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens godkännande häraf skulle hästantalet, enligt de till nämnda statsrådsprotokoll meddelade uppgifter, jämförda med däri åberopade bilaga, år 1904 utgöra: för kavalleriet 4,980, för artilleriet 1,230, för ingenjörtrupperna 105 och för trängen 145. Enligt Eders Kungl. Maj:ts med 1901 års Riksdag fattade beslut skall antalet stamhästar vid den nya härordningens slutliga genomförande utgöra tillhopa 9,396, fördelade å de särskilda vapenslagen med respektive 6,000, 2,929, 143 och 324, hvadan det felande antalet utgör för kavalleriet 1,020, för artilleriet 1,699, för ingenjörtrupperna 38 och för trängen 179, eller tillhopa 2,936. Ökningen, som för hela öfvergångstiden beräknats till 3,398, har sålunda till och med år 1904 utgjort allenast 462, i följd hvaraf och då densamma enligt öfvergångsplanerna var afsedd att utgöra 536 år 1902, 539 år 1903, 534 år 1904 och 535 år 1905 eller tillsammans för nämnda år 2,144, ej mindre än 1,682 hästar skulle under år 1905 anskaffas för att uppnå det för sistnämnda år afsedda antal. Ehuru numera brist på utrymme icke utgör hinder för öfvergångsplanernas efterföljande, anser jag likväl, att, huru önskvärdt stamhästarnes uppbringande till beräknadt antal än kan vara, en så väsentlig ökning under ett år, som sistnämnda tal angifver, icke nu kan ifrågasättas. Det torde nämligen möta svårighet att under ett år kunna inom landet uppköpa ett så stort antal till remonter tjänliga hästar, och dessutom skulle dessas inridande och invänjande till militärtjänst kräfva tid och arbete till sådan omfattning, att andra militära öfningar måste eftersättas. Härtill kommer det ofta anförda skälet, att de i följd af den nya härordningen ökade kostnaderna skola under

öfvergångsåren endast gradvis uppföras, hvilket skäl i fråga om förevarande anslag har ytterligare betydelse därigenom, att den årliga ersättningen för störtade eller utrangerade hästar enligt antagen grund beräknas till en viss procent af det befintliga antalet och sålunda blir större i samma mån som antalet ökas.

[10.]

Då sålunda öfvergångsplanerna, enligt hvilka det hästantal, som vid slutligt genomförd härordning skall förefinnas, borde vara fyllt vid kavalleriet och ingenjörtrupperna det 6:te, vid artilleriet det 8:e och vid trängen det 10:de öfvergångsåret, icke hittills kunnat följas, och ökningen för år 1905 på förut anförda skäl icke heller kan ske till den omfattning, att öfverensstämmelse med planerna vinnes, synes det mig lämpligt, att det ännu felande antalet hästar eller 2,936 fördelas på vissa år, som lämpligen torde kunna antagas till fem eller till och med 8:de öfvergångsåret, då enligt den ursprungliga planen antalet såväl vid kavalleriet och ingenjörtrupperna som vid artilleriet, där ökningen är störst, skulle vara fyllt. Därest fördelningen blefve lika för hvart och ett af nämnda fem år, skulle sålunda ökningen för år 1905 blifva omkring 587. Efter beaktande af de från vederbörande militära myndigheter inkomna yttranden samt efter beräkning af det vid ifrågasatt vapenslag oundgängliga behof af hästar, har jag ansett ökningen för år 1905 böra inskränkas till 564, därvid jag tagit särskild hänsyn till kostnadsfrågan, jämväl i hvad den för följande år afser ersättningen för kasserade hästar. Vid fördelningen af nämnda antal emellan de särskilda vapenslagen hafva de flesta hästarna eller 340 tilldelats kavalleriet, där behofvet är störst och ökningen enligt öfvergångsplanen skulle först vara fullbordad. Af återstoden hafva 180 tilldelats artilleriet, 5 ingenjörtrupperna och 39 trängen. Vid fördelning emellan de särskilda kavalleritruppförbanden har det jämförelsevis största antalet eller 50 ansetts böra tillkomma det numera garnisonerade Norrlands dragonregemente, som därigenom blifvit fördt till likställighet med motsvarande regementen. Beträffande fördelningen emellan de särskilda truppförbanden i öfrigt får jag hänvisa till den uppgjorda beräkningen öfver förevarande anslag med därtill lämnade förklaringar (bil. 87). Enligt denna beräkning skulle till remontering för underhåll af det nuvarande hästantalet, till inköp af nu ifrågasatta 564 hästar samt till underhåll, vård, skoning och hästmedikamenter, efter afdrag af beräknadt försäljningspris för utrangerade hästar, erfordras 1,391,267 kronor, hvartill kommer det å staten för remonteringsstyrelsen uppförda belopp, 9,855 kronor, hvadan anslagets slutsumma för år 1905

- [10.] skulle blifva 1,401,122 kronor eller 438,559 kronor högre än för innevarande år.

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att öka anslaget till remontering och skoning m. m.			
nu		kronor	962,563: —
med		»	438,559: —
till		kronor	1,401,122: —

Lega af hästar till kavalleriets, artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis.

- [11.] Enligt hvad till statsrådsprotokollet den 11 januari 1901 i fråga om detta anslag anfördes, komme detsamma efter genomförd härordning att omfatta kostnader, beräknade till 427,014 kronor, för legning af hästar allenast vid artilleriet och ingenjörtrupperna under repetitions-öfningarna. I samma mån behovet af stamhästar icke blefve tillgodosedt under öfvergångstiden, måste emellertid bristen ersättas med legda hästar, såväl vid nämnda vapenslag som äfven vid trängen. Det har vidare i statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 framhållits, att under år 1904 och närmaste år behof uppstode af legda hästar jämväl vid kavalleriet, enär antalet af kronans egna hästar ej blefve tillräckligt för de värnpliktiges utbildning vid en del af f. d. indelta kavalleriet. För detta ändamål blefve nödigt att med rusthållarne, hvilka icke vore skyldiga att utan ersättning tillhandahålla hästar vid de värnpliktiges vapenöfningar, träffa aftal om rusthållshästarnas användande under dessa öfningar, men i samma mån som härorganisationen utvecklades och rusthållshästarna ersattes med kronans egna hästar, komme naturligtvis nämnda behof att minskas och upphöra. Ersättningsbeloppet för legda rusthållshästar beräknades till sammanlagdt 30,825 kronor efter 75 öre för dag under 137 dagar för 150 hästar vid Lifregementets dragoner samt 75 vid hvartera af Lifregementets husarer och Smålands husarregemente. Sålunda beräknades endast vid förstnämnda regemente genomförandet af den nya härordningen i afseende å värnpliktskontingenten, som afsågs utgöra 30 man vid hvarje skvadron, eller vid hvarje fördelningskavalleriregemente tillhopa 150 man, kunna under år 1904 för-

Lega af hästar till kavalleriets, artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis.

verkligas. Då det måste anses nödvändigt att planen för härordningen genomföres jämväl vid Lifregementets husarer och Smålands husarregemente, och då hvarken de kronans hästar, som skola inköpas under år 1904, eller de, som, på grund af hvad jag beträffande anslaget till remontering och skoning m. m. anført, föreslagits till inköp under år 1905, böra eller kunna användas för de värnpliktiges utbildning sistnämnda år, har jag beräknat behovet af legda hästar vid kavalleriet till 450 eller till 150 vid hvart och ett af omförmälda regementen under rekrytskolans 137 dagar. Efter samma godtgörelse för dag eller 75 öre, som antagits för år 1904, skulle sammanlagda ersättningsbeloppet blifva $(450 \times 137 \times 0,75)$ 46,237 kronor 50 öre eller $(46,237: 50 - 30,825)$ 15,412 kronor 50 öre mera än hvad för år 1904 beräknats.

Däremot blifver behovet för öfriga truppslag minskadt. I fråga härom torde jag vidkommande artilleriet och ingenjörtrupperna få, under hänvisning till de fullständiga beräkningar, som förelades 1901 års Riksdag, erinra, att dessa voro uppgjorda under förutsättning af en något längre öfningstid än den, som sedermera bestämdes, hvarjämte ökningen af antalet stambästar antagits blifva större, än den under de nu förflutna öfvergångsåren blifvit. Under det att den då vidtagna nedsättningen af tiden för de årliga repetitionsöfningarna vid fältartilleriet, för hvilka hästar skulle legas, föranleder minskning af den år 1901 beräknade kostnaden, kommer denna å andra sidan att ökas därigenom, att det enligt öfvergångsplanerna för år 1904 beräknade antal stambästar öfverstiger det vid samma års slut i verkligheten förefintliga antal med 712 hästar, för hvilka legningskostnader under 70 dagar, däraf 50 beräknade för stamrekrytskolan och 20 för bevaringsrekrytskolan, måste under ifrågavarande anslag upptagas. Vid ingenjörtrupperna måste 14 hästar utöfver det i 1901 års förslag beräknade antal likaledes legas och har legningstiden för dessa beräknats till 60 dagar eller samma tid, som förut, efter uppgifvet behof från vederbörande chefer, blifvit bestämd. För trängen är behovet af legda hästar beräknadt efter samma grund som föregående år eller under rekryt- och repetitionsöfningarna till det antal, hvarmed summan af befintliga hästar understiger 324, som vid slutligt genomförd härordning skola förefinnas.

Legningskostnaden för hästar till artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen har såsom förut upptagits till 3 kronor för häst och dag.

Efter nu angifna grunder har beräkningen (bil. 88) af förevarande anslag gjorts, upptagande behovet

[11.]	för artilleriet till 166,362 legningsdagar à 3 kr.	499,086: —
	» ingenjörtrupperna till 21,904 d:o à 3 kr.	65,712: —
	» trängen till 25,418 d:o à 3 kr.	76,254: —
	hvar till kommer för kavalleriet	46,237: 50
	tillhopa kronor	687,289: 50,

hvilket belopp, jämnadt till 687,290 kronor, med 7,170 kronor öfverstiger anslaget för år 1904.

På grund häraf hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

	att öka detta anslag	
nu		kronor 680,120: —
med		» 7,170: —
till		
		kronor 687,290: —

Krigshögskolor.

[12.]
Krigshög-
skolor.

I det af chefen för generalstaben den 13 november 1900 afgifna förslaget till ny härordning anfördes, i fråga om skolor för officerare och underbefäl, att det låge i sakens natur, att med härordningens utveckling dessa skolor blefve i behof af ökade anslag, och i de till nämnda förslag hörande beräkningarna af landtförsvarets årliga kostnad efter genomförd härordning upptogs anslaget till krigshögskolor till 100,000 kronor. Vid 1903 års Riksdag antogs ny stat för artilleri- och ingenjörhögskolan, hvilken den 26 juni samma år af Eders Kungl. Maj:t fastställdes. För krigshögskolan gäller däremot fortfarande samma stat, som före den nya härordningens antagande fastställdes den 28 maj 1897, dock med den ändring, som påkallats däraf, att aflöningen till skolans chef reglerades vid 1902 års Riksdag.

Enligt den nuvarande organisationen af krigshögskolan, som har till ändamål att lämna officerare tillfälle att förvärfva ökade insikter i krigsvetenskaperna och i sådana allmänbildande ämnen, som äro af vikt för officerskallet, äfvensom att förbereda officerare för anställning vid generalstaben, omfattar hvarje lärokurs två arbetsår, hvarterda med en studietid af nio månader med därpå följande praktiska sommaröfningar. Ny lärokurs börjar under senare delen af hvarje år med jämnt årtal. Undervisningen omfattar dels tvångsämnena dels valfria ämnen.

Redan vid 1900 års Riksdag gjordes framställning om ökad anslag till krigshögskolan, i afsikt att elevantalet vid skolan skulle kunna ökas. Uti den af tjänstförättande inspektören för militärläroverken till Eders Kungl Maj:t den 17 februari 1899 aflåtna skrifvelse, som låg till grund för berörda framställning, anfördes, att antalet till inträde i högskolan kompetente sökande stigit och sannolikt komme att än ytterligare ökas. Anledningen härtill vore att söka, utom i det växande begäret efter vetande, bland annat, däri att arméens officerskår, inberäknadt intendenturkåren, sedan krigshögskolan började sin verksamhet, ökats med ungeför 300 personer.

I berörda framställning till Riksdagen äskade Eders Kungl. Maj:t ett anslag å extra stat af 28,000 kronor att fördelas på två år; men då en omreglering af krigshögskolans stat icke syntes lämpligen böra ske förrän i sammanhang med den önskvärd befunna fullständiga omorganisationen af nämnda högskola, ansåg Riksdagen den provisoriska ökningen i anslaget till krigshögskolan böra begränsas till det allra nödvändigaste samt beviljade med anledning däraf allenast 13,200 kronor, hvaraf å extra stat för år 1901 anvisades 6,600 kronor, nämligen:

till sommaröfningar	4,000 kronor
» repetitörer	1,000 »
» en andre lärare i ryska språket	1,000 »
» läraren i ridning	600 »
Summa 6,600 kronor.	

Enahanda belopp har anvisats jämväl för år 1902.

I underdånig skrifvelse den 5 november 1901 framhöll tjänstförättande inspektören för militärläroverken ånyo nödvändigheten af att utan dröjsmål söka bereda ökad anslag till skolan, när behovet af dess utvidgning framträdde med allt större styrka. Till då pågående lärokurs hade 47 inträdessökande anmält sig och efter allt att döma blefve antalet sökande till den lärokurs, som toge sin början på hösten 1902, ännu större. Gifvet vore också, att i samma mån den nya härordningen genomfördes och till följd däraf antalet af arméens officerare blefve större, tilloppet till krigshögskolan skulle ökas. Under sådana förhållanden vore det att beklaga, att frågan om ny och större lokal för krigshögskolan ännu icke vunnit sin lösning.

Af skäl, som angifvas i statsrådsprotokollet för den 11 januari 1902, ansåg dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdeparte-

- [12.] mentet likväl, att högre anslag å extra stat än det, som utgått under de två närmast föregående åren, icke borde begäras och beviljade Riksdagen till ökade utgifter för krigshögskolan ett belopp af 13,200 kronor samt anvisade däraf 6,600 kronor på extra stat för år 1903. Återstående 6,600 kronor anvisades af 1903 års Riksdag på extra stat för år 1904.

Uti ett till krigsundervisningskommissionen afgifvet förslag till omorganisation af krigshögskolan, hvilket af kommissionen till alla delar gillats och af inspektören för militärläroverken, genom hans förenämnda underdåniga skrifvelse den 9 november 1903, blifvit med tillstyrkan af bifall till Eders Kungl. Maj:t insändt, har chefen för krigshögskolan anført, att tidpunkten nu syntes vara inne att gifva krigshögskolan sådan utveckling, att den på ett fullt tillfredsställande och ändamålsenligt sätt kunde fullgöra sin betydelsefulla uppgift och motsvara arméens behof. Visserligen vore det önskvärdt, att den ännu sväfvande frågan om ny lokal för krigshögskolan samtidigt kunde lösas, men denna omständighet borde icke uppställas såsom hinder för den genomgripande omorganisation af högskolan, som afsåge, att ny lärokurs vid högskolan skulle börja hvarje år, i stället för såsom nu endast hvarje jämnt år. Att vissa olägenheter komme att uppstå däraf, att krigshögskolans verksamhet förlades till skilda undervisningslokaler, vore uppenbart, men olägenheterna kunde, i jämförelse med vinsten, icke betraktas såsom afsevärda samt vore ej större, än att desamma kunde öfvervinnas, under det att de fördelar, som, genom att ny lärokurs började hvarje år och elevantalet i hvarje kurs samtidigt minskades, skulle beredas högskolans undervisning och dess elevers utbildning, måste anses såsom högst betydande.

Under de senaste tre lärokurserna hade antalet elever, som dels pröfvats, dels vunnit inträde vid krigshögskolan, utgjort:

lärokursen	undergått pröfning.	vunnit inträde.
1898—1900	42	36
1900—1902	47	32
1902—1904	62	37

Redan 30 elever vore ett för stort antal i samma lärokurs, för att undervisningen i hvarje militärrämne kunde af *en* lärare bedrivas på ett nöjaktigt sätt. För att undervisningen skulle kunna ske med önskvärd kraft och erforderlig intensitet, borde ifrågavarande elevantal icke öfverstiga 25. Började ny lärokurs hvarje år, skulle den nya ord-

ningen motsvara 50 elever i hvarje lärokurs, anordnad enligt nuvarande förhållanden. [12.]

Bestämdes antalet elever till högst 25 i hvarje lärokurs med början hvarje år, komme detta antal att för en längre tid framåt visa sig tillräckligt. Detta elevantal vore ej större, än att under en och samma lärokurs i hvarje militäramne en lärare kunde besörja undervisningen på ett tillfredsställande sätt. Det vore ej heller så stort, att icke en ändamålsenlig gallring skulle kunna företagas bland de inträdessökande, så att endast fullt kompetenta elever komme att beordras till krigshögskolan.

En utveckling af krigshögskolan i nu angifna syfte: ny lärokurs hvarje år och högst 25 elever i hvarje lärokurs, fordrade emellertid en ökning af lärarekrafterna.

Antalet undervisningstimmar i veckan uti hvarje ämne och under hvarje arbetsår, för båda lärokurserna sammanräknadt, syntes, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med nu tillämpade grunder, böra bestämmas på följande sätt:

Tvångsämnen:

krigshistoria (2 lärare)	6 timmar
strategi	4 »
taktik (2 lärare)	6 »
härordningslära	2 »
generalstabstjänst	3 »
militärförvaltning	2 »
vapenlära	3 »
krigsbyggnadskonst	3 »
militärgeografi	2 »
sjökrigsvetenskap	1 »
Summa 32 timmar.	

Valfria ämnen:

matematik	4 timmar
geodesi	2 »
franska språket	8 »
tyska »	8 »
ryska »	8 »
Summa 30 timmar.	

[12.] I följande tvångsämnen kunde undervisningen afslutas under ett år, nämligen i härordningslära, generalstabstjänst, militärförvaltning, vapenlära, militärgeografi, strategi och sjökrigsvetenskap. Till dem syntes äfven böra läggas krigsbyggnadskonst, som utan olägenhet torde kunna afslutas under första arbetsåret af hvarje lärokurs. I hvar och ett af dessa ämnen behöfdes endast en lärare, under det att två lärare vore erforderliga uti hvar och ett af ämnena taktik och krigshistoria.

I fråga om de valfria ämnena borde matematikundervisningen bibringas endast under det första arbetsåret, hvarefter geodesien skulle vidtaga under det andra arbetsåret. I språken kräfdes ökade arbetskrafter eller motsvarande ökning af undervisningsskyldigheten för de lärare, som nu vore anställda vid högskolan.

Hvad *arfvodena* till lärarna i tvångsämnena anginge, syntes de för hvarje genomgående timmes undervisningsskyldighet i veckan böra beräknas till 400 kronor, det vill säga höjas med 100 kronor utöfver hvad nu utgår efter samma beräkningsgrund. Granskningen af alla skrifningar, föredrag och hemarbeten kräfde så mycket arbete från lärarnes sida, att denna ökning vore mer än väl motiverad.

Arfvodena till lärarna uti de valfria ämnena, med undantag af läraren i geodesi, borde utgå efter nu i allmänhet gällande grunder eller med 300 kronor för genomgående undervisningstimme i veckan. Därjämte syntes billigheten fordra, att då professorn vid generalstaben, som hittills utan ersättning bestridt undervisningen i geodesi, finge sin undervisningsskyldighet fördubblad, honom tillerkändes ett årligt arfvode om 300 kronor.

Repetitörer komme fortfarande att för undervisningen vara erforderliga vid tillämpningsöfningar, krigsspelsöfningar, granskningen af vissa arbeten äfvensom för att stärka lärarekrafterna i ryska språket. För deras aflöning syntes i staten böra upptagas ett belopp af tillsammans 1,500 kronor.

Till krigshögskolans sommaröfningar vore för närvarande anvisade 8,000 kronor, däraf 4,000 kronor å ordinarie och 4,000 kronor å extra ordinarie stat. Komme ny lärokurs att begynna hvarje år, vore gifvetvis detta anslagsbelopp i behof af höjning, enär under hvarje år komme med äldre kursen att utföras fältöfning, eller de så kallade andra årets praktiska sommaröfningar, och med yngre kursen tillämpningsöfningar i krigsbyggnadskonst och topografi, besök å skjutplatser m. m. eller de s. k. första årets praktiska sommaröfningar. Enligt beräkning (bil. 89) borde anslaget till sommaröfningar ökas till 10,000 kronor.

Då genom den utveckling af krigshögskolan, som sålunda ifråga-

sattes, verksamheten därstädes komme att ökas, syntes billigheten fordra, att arfvodet till läraren i ridning ökades från 600 till 1,000 kronor, redogörarens arfvode från 500 till 600 kronor och vaktmästarens från 750 till 900 kronor, hvilket senare arfvode då blefve lika stort som andre vaktmästarens vid artilleri- och ingenjörhögskolan. Af samma skäl borde anslaget till inköp och underhåll af inventarier, böcker och undervisningsmateriel ökas från 500 till 750 kronor och anslaget till expenser, ved, ljus, städning m. m. från 2,500 till 3,000 kronor.

[12.]

Uppgjordt förslag till ny stat för krigshögskolan slutade på ett sammanlagdt anslagsbelopp af 48,305 kronor. I det af chefen för generalstaben afgifna underdåniga förslag till ny härordning vore, enligt hvad ofvan anförts, anslaget till krigshögskolor beräknadt till 100,000 kronor. Den af 1903 års Riksdag godkända nya staten för artilleri- och ingenjörhögskolan slutade på 49,350 kronor, och skulle sålunda, vid bifall till den nu föreslagna staten för krigshögskolan, anslaget till krigshögskolor komma att uppgå till $(49,350 + 48,305 =)$ 97,655 kronor.

Innan frågan om ny lokal för krigshögskolan blifvit löst, fordrades för den ena af de båda kurserna en större föreläsningssal samt 2—3 andra rum. Kunde dessa erhållas från och med hösten 1905 exempelvis i det nuvarande riksdagshuset, skulle denna anordning af lokal tillsvidare icke kräfvat annan kostnad än ersättning till en vaktmästare, hvilken ersättning syntes böra upptagas till 750 kronor. Utgifterna för erforderliga inventarier och dylikt torde kunna bestridas af de besparingar, som uppstode under öfvergångsåret till krigshögskolans nya organisation. Kunde emellertid lokal icke kostnadsfritt erhållas, måste sådan hyras, och torde kostnaden härför böra beräknas till 2,500 kronor.

Arméförvaltningen å civila departementet, som öfver ifrågavarande förslag afgifvit underdånigt yttrande, har icke haft något att däremot erinra.

I enlighet med den gjorda framställningen har jag låtit upprätta förslag till ny stat för krigshögskolan (bil. 90). Största olikheten mellan den sålunda föreslagna nya och den nu gällande staten, hvilken för erhållande af lättare öfverskådlighet rörande de ifrågasatta ändringarna torde få bifogas statsrådsprotokollet (bil. 91), består i de ökade utgifterna till lärarne vid högskolan.

Hittills har undervisning meddelats i tvångsämnen under 16 timmar i veckan, samt i matematik, geodesi, franska och ryska språken

[12.] under 12 timmar eller sammanlagdt 28 timmar i veckan allt för år räknadt. För denna undervisning har aflöningen till lärarne beräknats efter 300 kronor för hvarje timmes undervisningsskyldighet i veckan. Härtill kommer dels såsom arfvodestillägg till fyra lärare 1,000 kronor, dels arfvoden åt läraren i tyska språket 1,000 kronor och åt läraren i sjökrigsvetenskap 150 kronor samt, å extra stat, arfvode till en biträdande andre lärare i ryska språket 1,000 kronor.

Enligt ifrågavarande framställning och den i öfverensstämmelse därmed uppgjorda nya förslagsstaten skulle arfvode för undervisningen i tvångsämnena, hvilken, då den skall meddelas på två afdelningar, kräver dubbelt så lång tid eller 32 timmar i veckan, höjas till 400 kronor för en undervisningstimme i hvarje vecka. För all annan undervisning utom i geodesi, för hvilket ämne särskildt arfvode föreslås, skulle den årliga aflöningen beräknas efter 300 kronor för hvarje timme i veckan. Nuvarande arfvodestillägget till fyra lärare äfvensom arfvodena till läraren i tyska språket, andre läraren i ryska språket och läraren i sjökrigsvetenskap skulle upphöra.

För 4 timmars undervisningsskyldighet i veckan skulle läraren i tyska språket erhålla 1,200 kronor i stället för att till honom nu därför utgå endast 1,000 kronor om året.

Öfriga skiljaktigheter mellan nuvarande och den föreslagna nya staten torde ej erfordra någon särskild förklaring.

Fördelen af krigshögskolans omorganisering, på sätt nu blifvit föreslaget, synes mig oomtvistlig. För arméen måste det lända till största gagn, att alla de unga officerare, hvilka söka inträde vid krigshögskolan och visa sig äga erforderliga kunskaper, jämväl kunna där mottagas för erhållande af den mera omfattande utbildning, som vid högskolan meddelas. Det måste äfven anses obilligt, att fullt kompetente sökande uteslutas från skolan på grund af bristande möjlighet att lämna dem undervisning. Men å andra sidan får undervisningens grundlighet icke äfventyras därigenom, att för många elever intagas i hvarje kurs. Då det icke kan antagas, att antalet inträdes-sökande kommer att minskas utan fastmera ökas, torde enda utvägen vara att hvarje år börja en ny kurs vid skolan, hvarigenom elevantalet kan lämpligen regleras med hänsyn till både antalet inträdessökande och undervisningens ändamålsenliga bedrifvande.

Visserligen hade det varit högeligen önskvärdt, att frågan om lämplig lokal för krigshögskolan blifvit löst samtidigt med den nya organisationens genomförande, men då detta ej kunnat ske, och förhållandena numera utvecklat sig därhän, att med omorganisationen af

undervisningen vid skolan icke längre bör anstå, torde frågan om beredande af lokal för skolan icke böra vidare stå hindrande i vägen för de ifrågasatta förändringarna. [12.]

Redan i den af tjänstförrättande inspektören för militärläroverken den 17 februari 1899 gjorda framställningen om ökadt anslag till krigshögskolan framhölls behovet af höjning i de för undervisningen vid högskolan utgående arfvoden, och synes mig det nu föreliggande förslaget vara i detta hänseende och jämväl beträffande det föreslagna arfvodet för undervisningen i geodesi synnerligen befogadt och lämpligt afvägdt. Om undervisningen vid högskolan fördelas på två samtidigt pågående kurser, torde däraf blifva en nödvändig följd, att anslagen till sommaröfningar, till inköp och underhåll af inventarier, böcker och undervisningsmateriel samt till expenser, ved, ljus, städning m. m. höjas till de i förslaget angifna belopp.

Beträffande de kostnader, som under närmaste åren skulle uppstå för hyra af erforderliga lokaler och till aflöning åt en vaktmästare, intill dess för hela skolan tillräcklig lokal kan erhållas, synas mig dessa såsom varande af tillfällig natur icke böra upptagas i staten, utan kunna af Eders Kungl. Maj:t bestridas af medel, som stå till Eders Kungl. Maj:ts förfogande, eller, om svårighet därför skulle uppstå, hos Riksdagen särskildt anmälas.

Den erforderliga höjningen af anslaget till krigshögskolan skulle, enligt det föreliggande förslaget, uppgå till 20,450 kronor, under det att det förut å extra stat anvisade beloppet, 6,600 kronor, icke vidare behöfde utgå; och får jag, på grund af hvad jag nu anfört, i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af bifogade förslag till	
stat för krigshögskolan (bil. 90), höja anslaget till	
krigshögskolor nu	kronor 77,205: —
med	» 20,450: —
till	kronor 97,655: —

Arméens fält- och fälttjänstöfningar.

Det reservationsanslag, som under benämning »arméens fält- och fälttjänstöfningar» allt sedan år 1902 varit i riksstaten uppfördt, är, såsom i statsrådsprotokollen den 7 och den 11 januari 1901 af dåvarande statsrådet och departementschefen omförmäls, afsedt att bestrida kost-

[13.]

Arméens fält-
och fälttjänst-
öfningar.

- [13.] naderna dels för årliga fälttjänstöfningar med trupper af alla vapen, dels för fältöfningar för officerare m. fl. och dels slutligen för en taktisk utbildningskurs för kaptener och ryttmästare. I den beräkning af ifrågavarande anslags belopp, som finnes intagen i ofvannämnda statsrådsprotokoll den 11 januari 1901, äro kostnaderna för de olika öfningarna och kurserna så angifna: 280,000 kronor för en större årlig fälttjänstöfning med två arméfördelningar, 116,000 kronor för mindre fälttjänstöfningar vid de fyra öfriga arméfördelningarna hvar för sig och 60,000 kronor för fältöfningar årligen inom hvarje arméfördelning samt för officerare af kavalleriet och för intendenturkåren eller tillsammans 456,000 kronor, hvartill komme de årliga utgifterna för omförmälda taktiska utbildningskurs. Anslagets sammanlagda belopp borde alltså upptagas i rundt tal till 500,000 kronor.

Med hänsyn till de stora kostnader, landtförsvarets omorganisation fordrade, ansåg dock statsrådet och departementschefen — enligt i statsrådsprotokollen den 11 januari 1901 och den 11 januari 1902 gjorda uttalanden — att förevarande anslag för åren 1902 och 1903 ej borde bestämmas till ofvannämnda för öfningarnas bedrifvande i önskvärd utsträckning erforderliga summa, utan till allenast 300,000 kronor för hvar och ett af dessa år, under förutsättning likväl, enligt sistnämnda statsrådsprotokoll, att den besparing af omkring 73,000 kronor, som uppstått å det af 1900 års Riksdag beviljade extra anslaget för försöksmobilisering, finge under åren 1902 och 1903 användas till förstärkande af anslaget »arméens fält- och fälttjänstöfningar».

I statsrådsprotokollet för den 12 januari 1903 har dåvarande statsrådet och departementschefen med styrka framhållit önskvärdheten af, att de viktiga fälttjänstöfningarna, till hvilka största delen af det för framtiden till 500,000 kronor beräknade anslaget »arméens fält- och fälttjänstöfningar», eller 396,000 kronor, skulle utgå, måtte redan år 1904 få den utsträckning, som afsetts vid anslagets ursprungliga beräkning. Härvid påvisade departementschefen, att fälttjänstöfningar från och med år 1904 skulle kunna till följd af regementsöfningarnas ökade omfattning försiggå efter större måttstock än tillföre och nästan enligt samma program som efter genomförd härordning.

För att hindra budgetens alltför hastiga höjning ansåg departementschefen sig likväl för år 1904 ej böra föreslå en ökning i detta anslag af mer än 100,000 kronor, hvarigenom detsammes slutsumma skulle blifva 400,000 kronor.

Hvad af Eders Kungl. Maj:t, i enlighet med dåvarande departementschefens här anförda förslag, för åren 1902, 1903 och 1904 äskats, har af Riksdagen blifvit beviljad.

Den år från år alltjämt ökade erfarenheten från de utförda fälttjänstöfningarna har bekräftat, hvilken viktig uppgift dylika öfningar hafva att fylla med afseende på den fältmässiga utbildningen af befäl och trupp. Då numera, enligt hvad redan är antydt, såväl repetitionsöfningarnas utsträckning som den ökade, under desamma tjänstgörande manskapsstyrkan medgifva fälttjänstöfningarnas utförande i nästan samma omfattning som efter fullt genomförd omorganisation, vore det utan tvifvel önskvärdt, att anslaget till »arméens fält- och fälttjänstöfningar» från och med år 1905 finge utgå med hela det för framtiden beräknade beloppet, 500,000 kronor. Emellertid synas mig omständigheterna å andra sidan påkalla, att anslagets af omorganisationen föranledda höjning endast gradvis fortgår. Enär för öfrigt, på grund af att under år 1903 inga större fälttjänstöfningar (med två arméfördelningar mot hvarandra) ägt rum, behållning uppstått å ifrågavarande reservationsanslag, synes det mig möjligt att utan skada för utbildningen begränsa dettas ökning för år 1905 till 50,000 kronor, så att, då anslaget för år 1904 utgår med 400,000 kronor, dess belopp för därpå följande år skulle stiga till 450,000 kronor.

Med stöd af hvad jag nu anført, hemställer jag alltså i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att öka förevarande anslag	
nu	kronor 400,000
med	» 50,000
till	kronor 450,000.

De värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m.

Såsom af en vid statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 januari 1903 fogad bilaga framgår, har under ifrågavarande anslag, utgörande för år 1904 2,060,492 kronor, beräknats för rullföringsväsendet å fastlandet 181,300 kronor, för rullföringsväsendet å Gottland 13,000 kronor, till färdkostnader förslagsvis 575,000 kronor, till mönstringskostnader m. m. förslagsvis 25,000 kronor samt till penningbidrag 1,266,191 kronor 50 öre. Häruti ifrågasätter jag för år 1905 icke annan ändring än den, som vidkommande penningbidraget betingas af det för sistnämnda år beräknade olika antalet tjänstgöringsdagar. Dessa, som för år 1904 upptagits till 3,388,270 för värnpliktige af 1:a

[13.]

[14.]

De värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m.

- [14.] årsklassen med penning bidrag å 20 öre samt till sammanlagdt 1,177,075 för värnpliktige af 2:a och 3:e årsklasserna, till hvilka penningbidrag utgå med 50 öre för hvarje dag, skulle enligt uppgjord beräkning för år 1905 (bil. 92) blifva 3,502,750 dagar å 20 öre och tillhopa 1,161,685 dagar å 50 öre eller en ökning för 1:a årsklassen med 114,480 dagar, motsvarande 22,896 kronor, men en minskning för 2:a och 3:e klasserna med 15,390 dagar, motsvarande 7,695 kronor. Penningbidraget i sin helhet skulle sålunda behöfva ökas med skillnaden mellan sistnämnda båda krontal eller 15,201 kronor, hvilket belopp följaktligen äfven utgör den erforderliga ökningen af anslaget.

Jag hemställer alltså i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att öka detta anslag	
nu.....	kronor 2,060,492: —
med.....	» 15,201: —
till	kronor 2,075,693: —

Arméens vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel.

- [15.] Detta anslag, som i nu gällande riksstat är upptaget till 2,180,000 kronor samt beräknats komma att efter genomförandet af den nya härordningen uppgå till 3,176,000 kronor, är enligt den 30 oktober 1903 fastställd stat uppdeladt i nio särskilda titlar med olika underafdelningar (bil. 97). Arméförvaltningen å artilleridepartementet har uti sin förutnämnda underdåniga skrifvelse den 12 oktober 1903 gjort framställning om anslagets höjande och därvid beträffande nedan-nämnda titlar och underafdelningar anfört hufvudsakligen följande.

Arméens
vapen, ammu-
nition och
skjutöfningar
samt artille-
riets öfningar
och materiel.

Tit. I. Artillerimateriel.

a) *För fältartilleriet.* Utgifterna från denna anslagspost, hvilken vore afsedd för underhåll af fältartillerimateriel, till inventarier, materialier och förbrukningspersedlar samt arbets- och transportkostnader vid tygförråden i Stockholm, Göteborg, Kristianstad, Östersund, Uppsala, Jön-

köping och Visby, hade år efter år högst väsentligt ökats, och det i 1904 års stat upptagna anslagsbeloppet, 160,000 kronor, understeg med omkring 14,000 kronor de utgifter, som redan år 1902 för nyssnämnda ändamål förekommit. Denna ökning af utgifterna berodde på fältartillerimaterielens under de senare åren allt mer ökade slitning, hvilken åter hade sin grund dels däri, att tiden för öfningarna med anspända fordon väsentligt ökats, dels ock däri, att dessa öfningar för beredande af en fältmässig utbildning oftare än förr förlagts från exercisfälten till mera oländig terräng. Med anledning häraf och enär artilleriets öfningar under år 1905 till följd af den nya artillerimaterielens fortsatta utlämnande till truppförbanden komme att äga rum med sex batterier mera än under år 1904, samt kostnaderna för materielens reparation alltså komme att icke oväsentligt höjas, hemställde arméförvaltningen, att denna anslagspost måtte ökas med 60,000 kronor. [15.]

b) *För fästnings- och positionsartilleriet.* Denna undertitel, från hvilken bestredes omkostnaderna för underhåll af fästningarnas bestyckning och positionsartillerimaterielen äfvensom för materialier och förbrukningsartiklar jämte arbets- och transportkostnader vid tygförrådet å Karlsborgs fästning, vore i 1904 års stat upptagen till 20,000 kronor. Då emellertid ökade utgifter vore att emotse för underhåll och reparationer dels af den under arbete varande nya materielen för fästningsartilleriet å Karlsborg, dels ock af den till det nyuppsatta positionsartilleriregementet utlämnade materielen, framför allt sedan öfningarna ernått den afsedda utvecklingen, ansåge sig arméförvaltningen böra föreslå, att å denna underafdelning anvisades 10,000 kronor mera än för år 1904, hvadan densamma komme att uppgå till 30,000 kronor.

Tit. III. Ammunition.

Från denna titel bekostades anskaffningen af projektiler med rör, karduser, fyrrör m. m. för fält- och fästningspjäser samt af ammunition för eldhandvapen i stället för den under öfningarna förbrukade, äfvensom arbets- och transportkostnader vid ammunitionsförråd, laboratorier och kruthus. De å denna titel uppförda underafdelningarna »*för fältpjäser*» och »*för fästningspjäser*», hvartill för närvarande vore anvisadt resp. 369,000 och 34,000 kronor, erfordrade höjning hufvudsakligen af enahanda skäl, som redan blifvit anförda för ökning af de för sådana pjäser afsedda underhållsanslagen, nämligen den utsträckta öfningstiden. Härtill komme att, såsom arméförvaltningen redan i underdånig skrif-

- [15.] velse den 11 november 1902 framhållit, ammunitionen för de nya snabbskjutande kanonerna, af hvilka anskaffningen under år 1905 blefve till omkring $\frac{2}{3}$ fullbordad, ställde sig betydligt dyrare pr skott än ammunitionen för den äldre 8 cm. fältartillerimaterielen. Slutligen komme under år 1905 utsträckta skjutöfningar att äga rum vid fästnings- och positionsartilleriet och däraf föranledas ökad förbrukning af den dyrbara ammunitionen för pjäser med större kaliber än fältkanonens. Arméförvaltningen hemställde därför, att ifrågavarande båda anslagsposter måtte höjas, den förra med 80,000 kronor och den senare med 30,000 kronor, hvadan till ammunition för *fältpjäser* skulle anvisas 449,000 kronor och för *fästnings- och positionsartilleripjäser* 64,000 kronor.

Tit. IV. Öfningar.

Den utsträckning, som öfningarna af olika slag vid fält-, positions- och fästningsartilleriet skulle under år 1905 erhålla, och som förorsakade ökade kostnader för materiel och ammunition, föranledde jämväl större utgifter för artilleritruppförbandens öfningar i allmänhet, samt för transporter till och från skjutfälten, för målanordningar, för skadersättningar till jordägare vid öfningar i terräng, äfvensom för stall- och ridskolepersedlar till ett ökad antal hästar, hvilket allt bekostades af den under förevarande titel upptagna underafdelningen »*för artilleriet*». Denna anslagspost, nu 92,000 kronor, borde därför höjas till 120,000 kronor eller med 28,000 kronor.

Tit. V. Fabriker.

Angående denna titel hänvisade arméförvaltningen till sin i särskild underdånig skrifvelse gjorda framställning om löneförhöjning med 180 kronor eller samma belopp, som år 1903 beviljats såsom löneförhöjning åt underofficer, för hvarje å de under denna titel upptagna stater för Karl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk uppförda verkmästare, besiktningsrustmästare och fabrikksskrifvare. Bifall till denna framställning skulle föranleda ökning af slutsummorna å staterna

för gevärsfaktoret med	kr. 1,080: —
» ammunitionsfabriken	» 540: —
» Åkers krutbruk	» 180: —
	tillhopa 1,800: —

Tit. VI. Byggnader.

Det under denna titel anvisade belopp, nu 48,000 kronor, hade under de senare åren förblifvit oförändradt, ehuru antalet af de byggnader, hvilka skulle däraf underhållas, betydligt ökats genom uppförande af nya dylika ej blott vid de senast uppsatta artilleriregementenas tygstationer utan jämväl vid de betydligt utvidgade fabrikerna. Denna tillökning af antalet byggnader medförde ökning i motsvarande grad af underhållskostnaderna, och till följd däraf hade å denna titel så småningom uppkommit en brist, hvilken vid 1902 års bokslut uppgick till 83,216 kronor 17 öre. Det vore därför af behovet påkalladt att genom ökning af anslagsposten söka åstadkomma jämvikt mellan inkomster och utgifter, hvadan arméförvaltningen hemställde, att ytterligare 70,000 kronor måtte för ändamålet anvisas. Titeln skulle vid bifall härtill komma att uppgå till 118,000 kronor.

Tit. VIII. Transporter.

I jämbredd med den nya härordningens genomförande komme en tillökning att äga rum af kostnaderna för transporter på grund af såväl förestående större utdelningar af ny artillerimateriel samt omflyttningar af äldre materiel, som ock de årligen återkommande, förökade ammunitionsförsändelser från tillverkningsplatserna till arméens förband. Med hänsyn härtill ansåge arméförvaltningen en ökning af denna anslagspost, nu 21,000 kronor, med 9,000 kronor till 30,000 kronor vara för år 1905 erforderlig.

Den af arméförvaltningen föreslagna ökningen under de särskilda titlarne utgör tillhopa 288,800 kronor. Jag kan icke finna, att någon afkortning är möjlig å de af arméförvaltningen uppgifna behof eller att kostnaderna äro för högt beräknade, hvarför jag, med hänvisning till hvad jag under anslaget till aflöning och rekrytering m. m. anfört i fråga om löneförhöjning åt de med underofficerare jämnställda fabriktjänstemän, i allo biträder arméförvaltningens förslag. I anledning af den föreslagna löneförhöjningen och med beaktande af hvad

[15.] Riksdagen i skrifvelse den 22 maj 1903 anført i fråga om ändring af staterna för artilleriets fabriker i syfte, att slutsummorna å staterna komme att öfverensstämma med de å undertiteln »fabriker» beräknade belopp, har jag uppgjort förslag till nya stater för Karl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk (bil. 94—96).

Såsom jag jämväl under aflöningsanslaget anført, har generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet i underdånig skrifvelse den 19 november 1903 gjort framställning om uppförande af nuvarande fälttygmästare- och styresmansbefattningar såsom själfständiga beställningar å stat, och har jag, som i likhet med arméförvaltningen biträdt nämnda förslag, i anledning häraf å förslag till stat för artilleriets tekniska personal uppfört dylika beställningar. Bland förutsättningarna för omförmälda organisations genomförande förekommer, bland annat, att de nu till fälttygmästaren och styresmännen för fabrikerna från förevarande anslag utgående arfvoden skulle upphöra.

Dessa arfvoden äro för en hvar af de tre styresmännen 2,500 kronor eller tillhopa kronor 7,500: —, uppförda under tit. V fabriker, samt för fälttygmästaren » 1,800: —, uppfördt under tit. IX diverse behof.

Därest berörda organisationsförslag vinner Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall, komme anslaget att minskas med sistnämnda båda belopp, tillhopa 9,300 kronor, hvadan i sådant fall ökningen af anslagets hufvudsumma skulle utgöra allenast (288,800 — 9,300) 279,500 kronor (bil. 97).

På grund af hvad jag sålunda anført, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, vid bifall till hvad under [2.] föreslagits i fråga om fastställelse af stat för artilleriets tekniska personal, godkänna föreliggande förslag till nya aflöningsstater för Karl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk (bil. 94—96) samt öka ifrågavarande anslag

nu	kronor 2,180,000: —
med	» 279,500: —
till	kronor 2,459,500: —

**Arméens byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt
fortifikationens öfningar och materiel.**

Uti 1904 års riksstat är ifrågavarande anslag uppfördt med ett belopp af	kronor 760,000: —	[16.] Arméens byggnader, mötesfält och kommendantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel.
fördeladt sålunda:		
för underhåll af de till truppförband öfverlämnade kasern- och lägeretablissemang med tillhörande öfningsfält och skjutbanor	kronor 600,000: —	
för underhåll af landtfästningarna och öfriga under arméförvaltningens å fortifikationsdepartementet vård stående äldre fästningsverk och sådana byggnader, som icke blifvit till truppförband öfverlämnade	» 66,000: —	
för kommendantskapsutgifter	» 6,000: —	
» fortifikationens öfningar kronor 48,000: —		
» fortifikationens materiel » 40,000: —	» 88,000: —	
	<u>Summa kronor 760,000: —</u>	

Uti underdånig skrifvelse den 6 november 1903 har arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet i fråga om underhåll af de till truppförband öfverlämnade kasern- och lägeretablissemang med tillhörande öfningsfält och skjutbanor meddelat, att härför efter den af arméförvaltningen vunna erfarenhet skulle för år 1905 erfordras en ökning af omkring 200,000 kronor. Denna stegring af underhållskostnaden vore i hufvudsak beroende på dels höga material- och arbetspris, dels tillkomna nyuppförda eller inköpta äldre byggnader, dels fortgående anordningar för de värnpliktiges inkvarterande och öfningarnas rationella bedrivande, dels ock ett successivt förbättrande af öfningsfält och skjutbanor. Oaktadt samtliga regements- och kårförvaltningar erhållit förståndigande att i reparationsförslagen för år 1904 endast upptaga oundgängligen nödvändiga arbeten, slutade nämnda därefter uppgjorda förslag å en sammanlagd summa, som med öfver 100,000 kronor öfverstege det medelsbelopp, som vore därför disponibelt. Fördenskull hade en stor del för kasern- och lägeretablissemangens nöjaktiga vidmakthållande behöfliga reparationsarbeten måst uteslutas, men de återkomme med ökad nödvändighet följande år. Dessutom kräfde förbättringar å öfnings-

- [16.] fält och skjutbanor alltså ökade kostnader. En höjning af anslaget för år 1905 med 200,000 kronor vore därför synnerligen önskvärd och med en god hushållning otvifvelaktigt mest förenlig; men med hänsyn till de stora anslagskraf i öfrigt, som den nya härordningens genomförande ställde på statsverket, och då förbättringarna å öfningsfält och skjutbanor kunde, ehuru till men för öfningarna, långsammare bedrifvas, ansåge sig arméförvaltningen böra för år 1905 föreslå en höjning af endast 100,000 kronor i det för ifrågavarande underhåll afsedda belopp. I de under förevarande anslag i öfrigt upptagna poster syntes någon förhöjning för år 1905 ej vara oundgängligen behöflig.

Ehuru det utan tvifvel vore synnerligen fördelaktigt att i större utsträckning än som möjliggöres genom arméförvaltningens förslag tillgodose de behof af underhåll och förbättringar å byggnader, öfningsfält och skjutbanor, som starkt göra sig gällande, anser jag mig dock, i likhet med den förvaltande myndigheten, icke böra ifrågasätta större ökning af förevarande anslag, än denna föreslagit. Vid bifall härtill skulle beloppet för underhåll af de till truppförband öfverlämnade kasern- och lägeretablissemang med tillhörande öfningsfält och skjutbanor höjas till 700,000 kronor och följaktligen, då ändring af anslagets öfriga poster ej torde böra göras, en motsvarande ökning ske af anslaget i dess helhet.

På grund häraf hemställer jag i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att öka detta anslag

nu	kronor 760,000: —
med	» 100,000: —
till	kronor 860,000: —

Arméens mathållning.

- [17.] För bestämmande af det belopp, som för år 1905 erfordras till bestridande af utgifterna för arméens mathållning, har jag tillämpat den under föregående år af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen godkända beräkningsgrunden, nämligen 52 öre för hvarje man och tjänstgöringsdag.

Då af bilagda uträkning (bil. 98) framgår, att för ifrågavarande ändamål erfordras ett anslagsbelopp, som i jämnt tal uppgår till

5,886,572 kronor, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen [17.]

att öka anslaget till arméens mathållning

nu	kronor 5,620,000: —
med	» 266,572: —
till	kronor 5,886,572: —

Furagering af arméens hästar.

Utgifterna för furagering af arméens hästar hafva för år 1904 upptagits till 90 öre om dagen för hvarje häst under tjänstgöring. [18.]

Furagering af
arméens hästar.

Med tillämpning af denna, utaf Riksdagen godkända beräkningsgrund, hvilken jag saknar anledning frångå, komma, på sätt närlagda tablå (bil. 99) med däri åberopade bilagor utvisar, för furagering af arméens hästar under år 1905 att erfordras i jämnt tal 2,088,348 kronor.

På grund häraf får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att öka detta anslag

nu	kronor 1,816,620: —
med	» 271,728: —
till	kronor 2,088,348: —

Arméens munderingsutrustning.

Detta anslag har i senaste årens statsregleringar beräknats att utgå efter 33 öre om dagen för hvarje man och 10 öre om dagen för hvarje häst i tjänstgöring.

[19.]
Arméens
munderingsut-
rustning.

Under iakttagande af samma beräkningsgrund, hvilken jag ansett böra tillämpas jämväl vid uppgörande af föreliggande förslag till statsreglering, skulle kostnaden för arméens munderingsutrustning under år 1905, enligt hvad närlagda tablå (bil. 101) utvisar, komma att uppgå till, i helt krontal, 3,898,492 kronor.

Med anledning häraf får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att öka detta anslag

nu	kronor 3,703,888: —
med	» 194,604: —
till	kronor 3,898,492: —

Arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof.

[20.] För bestridande af de utgifter, som äro afsedda att gäldas med de under denna anslagstitel anvisade medel, har vid senaste årens statsregleringar upptagits 8 öre för hvarje man och tjänstgöringsdag.

Arméens diverse intendentur- och sjukvårdsbehof.

Då anledning att härutinnan föreslå någon ändring icke förefunnits, har jag låtit med iakttagande af samma grund uppgöra en beräkning (bil. 102) öfver enahanda utgifter för år 1905, utvisande att desamma komma att i rundt tal uppgå till ett belopp af 903,655 kronor.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att öka detta anslag

nu	kronor 862,291: —
med	» 41,364: —
till	kronor 903,655: —

Arméens kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

[21.] De belopp, som Riksdagen under denna anslagstitel de senare åren anvisat, hafva utgått efter 10 öre om dagen för hvar och en af manskapet samt 1 öre om dagen för hvarje häst.

Arméens kasernutredning samt ved, ljus och vatten.

Med iakttagande af enahanda beräkningsgrund, hvilken jag icke har anledning att frångå, har jag låtit uppgöra en tablå (bil. 103), utvisande att för bestridande af de utgifter, som äro afsedda att gäldas från detta anslag, erfordras för år 1905 i helt krontal 1,152,773 kronor.

Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att öka detta anslag

nu	kronor 1,098,049: —
med	» 54,724: —
till	kronor 1,152,773: —

Ersättning för rustning och rotering.

[22.] Beträffande detta anslag — förr benämndt »blindring i rustnings- och roteringsbesvär», men i gällande riksstat, med hänsyn därtill att därifrån numera bestrides full ersättning för nämnda besvär, upptaget

Ersättning för rustning och rotering.

under ofvan angifna titel — har statskontoret i sin omförmälda underdåniga skrifvelse den 10 december nästlidet år åberopat här bifogade beräkning (bil. 104) af de å anslaget för år 1905 erforderliga medel, grundad på de utaf vederbörande regementschefer lämnade uppgifter om antalet effektiva nummer den 1 januari sistnämnda år. Då statskontoret, efter verkställd granskning af samma beräkning, icke haft något att mot densamma erinra, har statskontoret hemställt, att ifrågavarande förslagsanslag måtte i 1905 års riksstat upptagas med ett belopp af 2,300,000 kronor. [22.]

Instämmande häri, får jag i underdånighet tillstyrka, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att minska detta anslag,	
nu	kronor 2,900,000: —
med	» 600,000: —
till	kronor 2,300,000: —

Extra utgifter.

Under erinran att chefen för generalstaben uti sitt förslag till ny härordning hemställt, att anslaget till extra utgifter måtte höjas från det i 1901 års riksstat uppförda belopp 67,000 kronor till 100,000 kronor dels därför, att anslaget med en ny härordning vore i och för sig i behof af höjning, dels ock hufvudsakligen i syfte att bereda flyttningshjälp åt de officerare och underofficerare samt intendenturtjänstemän, hvilka, utan att vinna befordran, för en längre tid förflyttades från en ort till en annan, anförde dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet den 11 januari 1901, att detta anslags tillgångar, i den mån arméen ytterligare utvecklades, säkerligen komme att i vidsträcktare mån tagas i anspråk för olika ändamål, och att han därför biträdde generalstabschefens förslag; men som anslaget först efter härordningens fullständiga genomförande torde behöfva uppgå till 100,000 kronor, borde ökningen för år 1902 kunna begränsas till 8,000 kronor, hvarigenom anslaget komme att utgöra 75,000 kronor. [23.]

I öfverensstämmelse med departementschefens, af Eders Kungl. Maj:t gillade förslag uppfördes anslaget för år 1902 med sistnämnda belopp.

[23.]

Ehuru, såsom framgår af berörda statsrådsanförande, afsikten var att anslaget skulle så småningom under tiden för den nya härordningens genomförande höjas till 100,000 kronor, har någon ändring af anslagsbeloppet hvarken för år 1903 eller för innevarande år ifrågasatts. Som det otvifvelaktigt för år 1905 är att motse ökning af de utgifter utaf olika slag, till hvilkas bestridande andra tillgångar under fjärde hufvudtiteln icke stå till buds och som måste anvisas från detta anslag, har jag ansett den afsedda successiva ökningen af anslaget böra med nämnda år fortsättas. Anslagsförhöjningen lär dock kunna inskränkas till 5,000 kronor.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att höja förevarande anslag

nu	kronor 75,000: —
med	» 5,000: —
till	kronor 80,000: —

Öfriga ordinarie anslag.

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas å fjärde hufvudtiteln uppförda, har jag icke anledning att föreslå någon förändring.

Fjärde hufvudtitelns ordinarie anslag utgöra

nu	kronor 42,005,022: —
De af mig å samma anslag ifrågasatta tillökningarna utgöra, efter afdrag af föreslagen minskning i två anslag, tillhoppa	» 1,890,278: —

och skulle alltså de ordinarie anslagen genom tillägg af nämnda belopp komma att höjas till... kronor 43,895,300: —

Extra anslag.**Artilleribehof.****Nya eldhandvapen.**

Riksdagen har under tiden till och med år 1902 anvisat medel till följande antal vapen, nämligen 150,000 gevär och 30,000 karbiner, samtliga af 6,5 mm. kaliber och med repetermekanism. Då emellertid, såsom framgår af dåvarande chefsens för landtförsvarsdepartementet underdåniga yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari nästlidet år, för linjetruppurnas beväpning och förseende med nödig reserv af dylika vapen erfordrades ytterligare 50,000 gevär och 20,000 karbiner, beviljade Riksdagen 1903, på Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, ett belopp af 3,570,000 kronor för fortsatt anskaffning af eldhandvapen och anvisade däraf på innevarande års stat en tredjedel eller 1,190,000 kronor, hvilken summa vid ett tillverkningspris af 53 kronor per gevär och 46 kronor per karbin motsvarar kostnaden för 10,000 karbiner och omkring 13,774 gevär.

Nya eldhand-
vapen.

Med afseende på den fortsatta anskaffningen af eldhandvapen anför generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet i sin ofvan åberopade underdåniga skrifvelse den 19 oktober 1903 i hufvudsak följande.

Af de 163,774 gevär och 40,000 karbiner, till hvilka Riksdagen sålunda redan anvisat medel för tiden intill innevarande års utgång, kunde ej mer än omkring 143,350 gevär och 40,000 karbiner vara färdiga till sagda tidpunkt. Anledningen till detta förhållande låge företrädesvis däri, att vid gevärsfabrikatiet tillverkats vapen för flottan, läroverken och skytteföreningarna, tillsammans 8,350 gevär och 6,720 karbiner, för hvilka ersättning erhållits från annat håll.

Betraktade man motsvarande förhållanden vid innevarande års början, skulle då återstå att tillverka för medel, som varit anvisade att utgå intill nämnda tidpunkt, omkring 16,000 gevär och 2,700 karbiner, i följd hvaraf en motsvarande behållning af medel tydligen uppstått. Därtill komme, att tillverkningspriset per vapen genom förenklade arbetsmetoder samt genom förminskade material- och arbetskostnader nedbringats ej obetydligt under det af styresmannen för gevärsfaktoriets år 1902 beräknade, hvilket legat till grund för bestämmandet af de erforderliga anslagen. Följden af nämnda båda omständigheter hade blifvit, att å dessa anslag uppkommit en afsevärd behållning, som beräknats att vid ingången af år 1904 uppgå till omkring 1,523,000 kronor.

Denna behållning, som torde komma att under innevarande år ännu något ökas, kunde beräknas varda tillräcklig för 1905 års tillverkning vid gevärsfaktoriets (omkring 25,000 vapen) och dessutom lämna tillgång till den för det närmast följande årets tillverkning på förhand erforderliga materialanskaffningen, betingande en kostnad af omkring 500,000 kronor.

Vid sådant förhållande och då möjlighet ej förefunnes att, utan omfattande, dyrbara anordningar för gevärsfaktoriets utvidgning och utan att väsentligt öka det nuvarande antalet arbetare därstädes, höja faktoriets årliga produktionsförmåga, samt då skäl ej heller nu syntes föreligga att jämväl från annat håll anskaffa eldhandvapen, ansåge generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet sig icke böra i underdånighet hemställa om förslag till instundande Riksdag om anvisande för år 1905 af någon del af det anslag, 3,570,000 kronor, som 1903 års Riksdag å extra stat beviljat för fortsatt tillverkning af eldhandvapen.

Enligt generalfälttygmästarens och inspektörens för artilleriet ofvan i hufvudsak återgifna framställning är anledningen till den vid gevärsfaktoriets uppkomna afsevärda behållningen tvåfaldig. Dels har nämligen vapentillverkningen för arméen därstädes blifvit i någon mån försenad i förhållande till de anvisade anslagen, dels hafva tillverkningskostnaderna väsentligen nedbringats under de beräknade.

Den först nämnda omständigheten kan icke ingifva någon oro, enär den till största delen förorsakats däraf, att faktoriets under tiden tillverkat vapen jämväl för andra ändamål, hvilka dock mer eller mindre direkt afse landets försvar.

Att material- och arbetskostnaderna minskats, är tydligen uteslu-

tande en fördel, helst arbetsprisets nedsättning helt och hållet åstadkommits genom förbättrad anordning af arbetet, i den mån ökad erfarenhet vunnits, samt efter hand stegrad skicklighet hos arbetarne, hvilkas dagsinkomst i medeltal på senare tider alldeles icke minskats utan tvärtom afsevärdt stigit.

I likhet med generalfälttygmästaren finner jag de nuvarande förhållandena ingalunda påkalla en anskaffning af eldhandvapen från annat håll, och en utvidgning af gevärsfaktoriet jämte därmed följande ökning af arbetarnes antal synes mig så mycket mindre kunna ifrågakomma, som tvärtom deras antal, i enlighet med Riksdagens i dess skrifvelse den 1 juni 1901 uttryckta önskan, i mån af inträffande afgång efter hand inskränkts. Arbetsstyrkan vid faktoriet, hvilken under år 1899 uppgick till 578 man, har nämligen intill utgången af år 1903 minskats till omkring 425 man, ett antal, som dock på grund af den ökade arbetsprodukten per man ännu lär vara fullt tillräckligt för en tillverkning af 25,000—26,000 vapen årligen.

Då enligt det af generalfälttygmästaren anförda den sannolika behållningen å anvisade gevärsanslag vid innevarande års utgång kommer att lämna tillgång icke allenast till bedrifvande af full tillverkning vid gevärsfaktoriet under år 1905 utan äfven till anskaffning af erforderligt materialförlag för därpå näst följande år, får jag, jämväl med fäst afseende på behovet af anslag till andra viktiga ändamål inom landtförsvarets område, i underdånighet hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t hos Riksdagen anmäla, att något extra anslag å 1905 års stat för *fortsatt anskaffning af eldhandvapen* icke erfordras.

Mobiliseringsammunition för eldhandvapen.

Med erinran, att 1900 års Riksdag till anskaffning af ammunition för eldhandvapen beviljat ett belopp af 3,090,000 kronor, för hvilka 30,000,000 skarpa patroner beräknats varda anskaffade under en tid af fem år, samt att däraf anvisats för hvartera af åren 1901 och 1902 654,000 kronor äfvensom för hvartera af åren 1903 och 1904 594,000 kronor, så att af det beviljade beloppet nu återstode 594,000 kronor, har generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet i sin ofvan åberopade skrifvelse den 17 oktober 1903 hemställt om anvisande af sagda återstod.

I enlighet med denna af arméförvaltningen förordade framställning

[24.]

Mobiliserings-
ammunition
för eldhand-
vapen.

[24.] tillstyrker jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för fortsatt tillverkning af ammunition för eld-handvapen utaf det af 1900 års Riksdag för detta ändamål beviljade belopp å extra stat för år 1905 anvisa återstoden, 594,000 kronor.

Ny fältartillerimateriel.

[25.]
Ny fält-
artilleri-
materiel.

Sedan 1900 års Riksdag för anskaffning af ny fältartillerimateriel beviljat 12,000,000 kronor, afsedda att utgå under loppet af sex år, samt däraf för år 1901 anvisat 2,000,000 kronor, har Riksdagen sedermera för hvar och ett af åren 1902, 1903 och 1904 anvisat enahanda belopp, eller hittills sammanlagdt 8,000,000 kronor.

Efter det att omfattande försök blifvit utförda med ändamål att erhålla en fullgod typ för snabbskjutande fältkanon, har Eders Kungl. Maj:t under åren 1900—1903 fastställt ritningar å kanoner, fordon och ammunitionseffekter, tillhörande den nya fältartillerimaterielen.

För *de åtgärder, som vidtagits för anskaffning af nämnda materiel*, lämnar generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet i sin redan åberopade skrifvelse den 17 oktober 1903 hufvudsakligen följande redogörelse.

Enligt den uppgjorda, af Eders Kungl. Maj:t gillade anskaffningsplanen skulle omkring en tredjedel af fältartillerimaterielen beställas vid den utländska verkstad, hvars konstruktioner vid de förberedande, jämförande försöken blifvit godkända, nämligen firman Fried. Krupp i Essen, för att därigenom skulle erhållas rättighet att inom landet använda samma konstruktioner för fortsatt tillverkning af den återstående delen af den nya fältartillerimaterielen. Därjämte skulle ändring af äldre materiel, som fortfarande kunde vid fältartilleriet, äfven efter skedd ombeväpning, användas, helt och hållet utföras inom landet, hufvudsakligen vid artilleriets egna verkstäder.

Med användande af de utaf Riksdagen för åren 1901—1903 för ändamålet anvisade anslagsbeloppen hade anskaffning från utlandet år 1902 ägt rum af kanoner och fordon samt ammunition för den ridande divisionen vid Vendes artilleriregemente, hvarjämte dylik materiel för två fältartilleriregementen, afsedd att under år 1903 till trupperna utdelas, äfven anskaffats. Vid denna senare anskaffning hade kanonerna och omkring en tredjedel af ammunitionsvagnarna samt en mindre del

ammunition levererats från förenämnda utländska firma, under det att öfriga ammunitionsvagnar och återstående erforderliga ammunitions-effekter beställts vid verkstäder inom landet. Med dessa hade jämväl kontrakt afslutats angående hela den nya materielen för de två fält-artilleriregementen, som enligt omorganisationsplanen skulle under år 1904 förseas med ny fältartillerimateriel.

Med hänsyn till anskaffningen inom landet af ammunitionseffekter för den nya snabbskjutande fältkanonen, hade, bland annat, åtgärder vidtagits för att vid den, med användande af de utaf 1901 års Riksdag anvisade medel, utvidgade ammunitionsfabriken vid Karlsborg kunna inom närmaste tiden påbörja tillverkning af dubbelrör till den nya fältkanonens granatkartescher, hvilka rör utgjorde den jämförelsevis dyraste delen af ifrågavarande ammunitionseffekter. Denna åtgärd hade varit så mycket mera påkallad, som dylika rör hittills måst från utländsk leverantör beställas till väsentligt högre pris, än som kunde vara att förvänta vid motsvarande tillverkning vid statens egna verkstäder. Samtliga öfriga ammunitionseffekter för ifrågavarande fältkanon, såsom granatkartescher, krut, patronhylsor, tändskrufvar, hårdblykulor m. m., hade redan levererats från verkstäder inom landet, enskilda eller statens.

Angående *medelsbehofvet för anskaffning af den nya fältartillerimaterielen* anhåller jag i underdånighet att med stöd af generalfälttygmästarens och inspektörens för artilleriet i samma skrifvelse meddelade uppgifter få anföra följande.

Såsom redan är nämndt, beviljade 1900 års Riksdag 12,000,000 kronor för ifrågavarande anskaffning. Ut i proposition till Riksdagen år 1901 angående ny härordning tillkännagaf Eders Kungl. Maj:t emellertid, att anskaffandet af den i samband med den föreslagna omorganisationen erforderliga artillerimaterielen, ej blott till fälttrupperna utan ock till reservtrupperna, hade beräknats att, förutom hvad Riksdagen redan beviljat, medföra en utgift af i rundt tal 14,000,000 kronor. Enligt de beräkningar, som lågo till grund för denna uppgift, ingick i denna summa ett för fullständigande af fältartilleriets kanonmateriel afsedt belopp af 3,000,000 kronor.

Att ett så betydligt ytterligare medelsbehof uppstod, oaktadt antalet kanoner vid fältarméen icke genom omorganisationen ökades, beror på följande omständigheter.

Vid tiden för den ursprungliga beräkningens uppgörande pågingo försök med kanoner, liggande i jämförelsevis enkla lavetter (t. ex. med s. k. fjäderspade). Någon mer fullkomnad modell af beskaffenhet att kunna hos oss antagas förelåg nämligen icke då. Efter hand åstad-

[25.] kommos emellertid genomgripande och högst väsentliga förbättringar, särskildt i konstruktionen af lavetterna, och de anställda försöken gäfvos vid handen, att de nya modellerna å ena sidan voro de äldre i hög grad öfverlägsna i stridsvärde och å den andra kunde anses fullt fältmässiga, om de än voro i någon mån ömtåligare än de förutvarande, enklare typerna.

Uppenbarligen måste den nya kanonen, som ligger i en lavett med hydraulisk rekylanordning (»eldrörsrekyl») och sköldplåtar till skydd för servisen samt är försedd med de nyaste, synnerligen ändamålsenliga riktmedlen, vara ej cväsentligt dyrare än den äldre modellen. Denna omständighet vållar dock ingen nämnvärd förändring i den ursprungliga beräkningen, enär denna upprättats med tanke på de nyare och dyrare modeller, som man redan då börjat konstruera, och hvilka syntes lofva att snart nå sådan fullkomning, att de skulle blifva antagliga.

Den något ökade ömtåligheten nödvändiggör däremot ett i viss mån större antal depot- och ersättningspjäser, hvilka för öfrigt efter batteriernas omorganisation på 4 i stället för 6 kanoner äro väl behöfliga för manskapets utbildning.

Med antagandet af en snabbeldskanon följer oafvisligen, om dess eldkraft skall kunna fullt tillgodogöras, ökad tillgång på ammunition. I sådant hänseende tillåter jag mig att anföra följande uppgifter från utlandet. I Frankrike synes t. ex., att döma efter en utförd sammanställning af tillgängliga källor, den för mobilisering afsedda ammunitions-mängden sannolikt öfverstiga 800 skott per fältkanon. Förbundsrådet i Schweiz har i sitt förslag till anskaffning af ny fältartillerimateriel beräknat ammunitionsbehovet till 800 skott per pjäs, under betonande att detta antal vore att betrakta som ett minimum. Under sådana förhållanden syntes det icke rådligt att för det svenska fältartilleriet afse mindre än 600 skott per pjäs, hvilket antal ock blifvit lagdt till grund för beräkningarna i stället för det tidigare upptagna, 400 skott per kanon.

Men om totalbehovet af ammunition ökas på grund af kanonernas förmåga af snabbskjutning, måste af samma skäl mera ammunition finnas nära till hands under strid, det vill säga föras å de ammunitions-vagnar, som tillhöra batterier och artilleriammunitionskolonner, hvadan större antal sådana fordon varder behöfligt. Ökningen af ammunitions-vagnar för fältartilleriet har beräknats till omkring 430 stycken.

Af det sagda framgår, att en stegring af anskaffningskostnaderna betingas af följande omständigheter, nämligen större antal depot- och ersättningspjäser samt isynnerhet rikligare utrustning med ammunition jämte därmed följande ökad antal fordon för densammas medförande.

Sammanlagda kostnaden för fältartilleriets förseende med ny kanonmateriel har af generalfälttygmästaren beräknats till omkring 15,235,000 kronor. Af detta belopp har 1899 års Riksdag för anställande af försök anvisat 235,000 kronor, för hvilken summa dock äfven anskaffats en del fortfarande i bruk varande materiel, hvarjämte Riksdagen år 1900 för anskaffning af fältartilleriemateriel beviljat 12,000,000 kronor. Alltså återstår ännu det här ofvan redan nämnda beloppet af 3,000,000 kronor för ny och ändrad materiel till fältartilleriet, hvad kanonbatterierna och kolonnerna för kanonammunition beträffar.

Jag torde icke behöfva inför Eders Kungl. Maj:t särskildt framhålla den stora betydelsen af, att fältartilleriets ombeväpning och därmed förbundna omorganisation inom kortaste möjliga tid fullbordas, och de allvarsamma olägenheter, som en förlängning af öfvergångstiden i mobiliserings- och andra hänseenden skulle vålla.

Enligt den hittills följda planen skulle, såsom generalfälttygmästaren upplyser, efter redan skedd anskaffning och utdelning af materiel för den ridande divisionen med dess kolonner och stab, under hvar och ett af åren 1903, 1904 och 1905 anskaffas och utdelas materiel för 2 fältartilleriregementens 9 fältbatterier, 1 depotbatteri, 2 artilleri- och 2 infanteriammunitionskolonner samt staber, hvarjämte under åren 1906 och 1907 anskaffningen af materielen för Gottlands artillerikår samt för fältartilleriregementenas återstående depotbatterier och kolonner beräknats kunna försiggå.

Denna anskaffningsplan hade, med användande af de af Riksdagen beviljade anslagen, hittills kunnat följas, så att för utdelning under hvarterdera af åren 1903 och 1904 beställts materiel för två fältartilleriregementen. Ehuru dylik anskaffning under ett års tid betingade större kostnader, än som kunde täckas af det för hvarje uppsättningsår hittills af Riksdagen för ändamålet anvisade belopp, 2,000,000 kronor, hade de nämnda beställningarna möjliggjorts därigenom, att början af den egentliga anskaffningen i följd af de långvariga försök, som föregått materielens fastställelse, blifvit väsentligen fördröjd utöfver den tidpunkt, då det första af Riksdagen anvisade årsanslaget blef disponibelt. Så hade t. ex. för åren 1903 och 1904, utom anslagen å dessa års stat, jämväl afsevärda behållningar å anslagen för de föregående åren stått till förfogande.

Då däremot, fortsätter generalfälttygmästaren, ej några dylika besparingar från föregående år vore att påräkna från och med ingången af år 1905, blefve det oundgängligen nödvändigt, ifall äfven för detta år en utdelning af ny materiel för två fältartilleriregementen enligt

[25.] omförmälda organisationsplan skulle kunna försiggå, att större anslag än 2,000,000 kronor kunde för året till detta ändamål erhållas, och gifve utförda beräkningar vid handen, att ytterligare ett belopp af ej mindre än 500,000 kronor vore behöfligt under år 1905, för att den dittills följda anskaffningsplanen icke skulle väsentligen rubbas.

På grund af det anförda anhåller generalfälttygmästaren i underdånighet om framställning till Riksdagen angående beviljande, utöfver förut nämnda belopp, 12,000,000 kronor, af ytterligare 3,000,000 kronor samt anvisande för år 1905 af 2,500,000 kronor.

Redan förut har jag berört vådan af, att det svaghetstillstånd, som en pågående ombeväpning och en därmed förbunden omorganisation innebära, mer än nödvändigt förlänges. Det synes mig förden skull i hög grad önskvärdt, att den af Eders Kungl. Maj:t med Riksdagen år 1901 beslutade omorganisationen af fältartilleriet, i hvad den angår kanonbatterierna och därtill hörande formationer, varder med minsta möjliga tidsutdräkt genomförd. Men för sådant ändamål är det oafvisligt, att den ombeväpning af kanonbatterierna, som står i närmaste sammanhang med omorganisationen, och genom hvilken fältartilleriets stridsvärde i främsta rummet kommer att ökas, får raskt och oafbrutet fortgå.

Tvenne af de sex fältartilleriregementena hafva redan omorganiserats på fyra kanonbatterier samt erhållit snabbskjutande kanoner, och beställningar af den nya materielen äro så uppgjorda, att ytterligare två regementen böra under innevarande års höst kunna förse med sådan materiel. Dessa åtgärder hafva kunnat vidtagas med hjälp af redan anvisade medel, men för att den sålunda påbörjade ombeväpningen skall kunna utan afbrott fortsättas, så att, på sätt generalfälttygmästaren antydt, de två återstående fältartilleriregementena under år 1905 erhålla sina nya kanoner och öfrig erforderlig materiel för fältartilleriets kanonbatterier samt tillhörande depotbatterier och ammunitionskolonner under åren 1906 och 1907 fullständigt anskaffas, krävas något större årsanslag än de hittills anvisade om 2,000,000 kronor.

Utaf det af Riksdagen för anskaffning af fältartillerimateriel beviljade beloppet, 12,000,000 kronor, återstå ännu oanvisade 4,000,000 kronor. Läggas därtill de 3,000,000 kronor, som enligt generalfälttygmästarens utredning ytterligare äro behöfliga för här ifrågavarande ändamål, erhålles en summa af 7,000,000 kronor. Häraf erfordras, enligt

[25.]

samma utredning, för den igångsatta ombeväpningens ostörda fortgång under år 1905 ett belopp af 2,500,000 kronor, och torde återstoden lämpligen fördelas med likaledes 2,500,000 kronor för år 1906 och med 2,000,000 kronor för år 1907.

Det redan beviljade, men ännu icke anvisade beloppet, 4,000,000 kronor, lämnar uppenbarligen tillgång till anvisande af det för år 1905 sålunda nödiga anslaget, hvadan behof däraf, att Riksdagen omedelbart beviljar ytterligare medel för ändamålet egentligen icke föreligger. Men det är påtagligt, att arbetena för materielanskaffningen skola kunna ordnas på ett mera planmässigt och ekonomiskt sätt, om Riksdagen genom att redan nu bevilja det återstående erforderliga beloppet visar sig gilla här framlagda anskaffningsplan.

På grund af det nu anförda och med hänsyn till den stora betydelsen för landets försvar däraf, att genomförandet af fältartilleriets år 1901 beslutade omorganisation så fortskrider, att densamma, åtminstone i hvad beträffar kanonbatterierna och därtill hörande formationer, varder fullbordad till den tidpunkt, år 1908, då de värnpliktiges ettåriga fredstjänstgöring enligt Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut skall begynna, får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att utöfver det för *anskaffning af ny fältartilleri-materiel* redan beviljade belopp, 12,000,000 kronor, ytterligare för samma ändamål bevilja 3,000,000 kronor samt af den sålunda uppkommande sammanlagda summan å extra stat för år 1905 anvisa 2,500,000 kronor.

Fälthaubits- och positionsartillerimateriel samt ammunition för positionsartilleriet.

Sedan 1902 års Riksdag för anställandet af försök med materiel, afsedd för fälthaubitsdivisionerna och positionsartilleriet anvisat 100,000 kronor, hafva dylika försök redan under hösten år 1902 ägt rum å Marma skjutfält, hvarvid till pröfning framställts fem fälthaubitser, däraf tre från inhemska verkstäder, samt tre positionshaubitser, däraf en tillverkad inom landet.

Beträffande resultaten af dessa försök anför generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet i sin meromnämnda underdåniga skrifvelse den 17 oktober 1903 hufvudsakligen följande.

[26.]

Fälthaubits-
och positions-
artilleri-
materiel samt
ammunition
för positions-
artilleriet.

[26.]

Ingen af de till pröfning framställda fält- och positionshaubitserna hade visat sig vara af beskaffenhet att kunna i oförändrad form antagas som modell vid en blifvande anskaffning. Dock hade försöken gifvit vid handen, att man med bibehållande af de vid vissa af typerna tillämpade konstruktionsprinciperna skulle efter utförande af en del ändringar af detaljer kunna erhålla fullgoda pjästyper.

Särskildt syntes den af firman Fried. Krupp i Essen till försöken framställda positionshaubitsen ej erfordra annat än en obetydlig ändring för att kunna betraktas som en fullt lämplig typ. Då det nu ansetts i hög grad önskvärdt, att personalen vid det under uppsättning varande positionsartilleriregementet finge tillfälle att så snart som möjligt för sina öfningar förfoga öfver en positionspjäs af modernare slag än den nu använda 12 cm. kanonen m 85, hade Eders Kungl. Maj:t, uppå därom af generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet gjord underdånig framställning, medgifvit, att för medel, anvisade för fortsättande af arbetena å landtfästningarna och afsedda för inköp af pjäser med positionskaliber för den rörliga bestyckningen, finge från firman Fried. Krupp anskaffas ett antal positionshaubitser af den pröfvade och vederbörligen ändrade modellen jämte tillhörande ammunition, samt att dessa pjäser finge tills vidare användas vid positionsartilleriets öfningar.

I sin underdåniga skrifvelse den 30 oktober 1902 angående behovet af extra anslag för år 1904, för hvilken redogörelse lämnats i dåvarande chefs för landtförsvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, hade generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet framhållit, att enligt den nya härordningen hvart och ett af de nuvarande fältartilleriregementena skulle förses med en fälthaubitsdivision, bestående af två batterier om fyra haubitser, hvarjämte skulle uppsättas ett positionsartilleriregemente, på fältfot ordnad i sex divisioner, hvar och en bestående af två kanonbatterier om fyra kanoner, ett haubitsbatteri om fyra haubitser och ett kulsprutebatteri om sex kulsprutor, samt hemställt att, för anskaffande af materiel och ammunition till en del af förenämnda nya formationer, Eders Kungl. Maj:t måtte af 1903 års Riksdag äska nedanstående anslagsbelopp, nämligen:

för en fälthaubitsdivision	556,700 kronor
» ett positionshaubitsbatteri	309,700 »
» ett kulsprutebatteri	52,100 »
till inköp af ammunition för 24 stycken 12 cm. kanoner	273,000 »

Summa 1,191,500 kronor

Såsom framgår af ofvan åberopade statsrådsprotokoll, ansåg Eders Kungl. Maj:t emellertid, särskildt af den anledning att de anställda försöken ännu icke hade ledt till afgörande resultat samt att någon tillförlitlig plan för anskaffningen af hela den till fälthaubitsdivisionerna och positionsartilleriet erforderliga nya materielen vid sådant förhållande icke kunnat uppgöras, att med beställning af dylik materiel i mera afsevärd omfattning borde tills vidare anstå.

Eders Kungl. Maj:t fann fördenskull anskaffningen af haubitser för fält- och positionsartilleriet för det dåvarande böra inskränkas till hvad som erfordrades för fortsättning af försöken till utrönande af den lämpligaste konstruktionen för sistnämnda materiel. Hvad vidare anginge inköp af kulsprutor för anställande af försök därmed, kunde någon inskränkning ej göras i hvad generalfältygmästaren i detta afseende föreslagit. Anskaffningen af en första uppsättning ammunition till 36 redan befintliga, för positionsartilleriet afsedda 12 cm. kanoner borde slutligen äga rum, så fort omständigheterna medgäfvé. Den beräknade kostnaden härför, 409,500 kronor, ansåg Eders Kungl. Maj:t dock böra fördelas på tre år med 136,500 kronor på hvarje.

På grund af det anförda äskade Eders Kungl. Maj:t af 1903 års Riksdag följande belopp, nämligen:

för inköp af	
haubitser m. m., utöfver hvad därtill redan fanns att	
tillgå	50,000 kronor
kulsprutor till ett batteri	52,100 »
ammunition	136,500 »
eller tillhopa 238,600 kronor.	

Detta belopp blef äfven af Riksdagen anvisadt.

Enligt generalfältygmästarens och inspektörens för artilleriet förut omförmälda underdåniga skrifvelse den 17 oktober 1903 skulle för erhållande af lämpliga typer för fält- och positionshaubitser samt för kulspruta till positionsartilleriet, i den mån nya försökstyper hunne framställas, försök anordnas med fälthaubitser under nästlidne höst samt med positionshaubitser och kulsprutor under instundande vår. Fält- haubitserna komme för försöken att framställas endast af inhemska firmor och enahanda torde fallet blifva med positionshaubitserna, hvar- emot kulsprutebatteriet måste inköpas från utländsk fabrikant, enär till- verkning inom landet af kulsprutor af erforderligt slag ej funnes an- ordnad.

[26.]

Enär de stundande försöken efter all sannolikhet borde leda till sådana resultat, att modellen till fält- och positionshaubitser kunde fastställas och anskaffning för trupperna af dylika pjäser påbörjas i mån af tillgång på medel, ansåge sig generalfälttygmästaren böra upprepa den underdåniga framställning om anskaffning af materiel och ammunition till en fälthaubitsdivision och ett positionshaubitsbatteri, som han gjort i sin förberörda skrifvelse den 30 oktober 1902 angående extra anslag för år 1904. Med anledning af senaste Riksdags beslut om anvisande af en tredjedel af det belopp, som erfordrades för anskaffning af första uppsättningen ammunition för 36 stycken 12 cm. kanoner m/85, funne sig generalfälttygmästaren därjämte böra hemställa om anvisande på 1905 års stat af den andra tredjedelen af sagda belopp.

Generalfälttygmästaren har alltså nu, beträffande förevarande materiel, framlagt följande anslagsbehof för år 1905, nämligen:

till inköp af materiel och ammunition,	
för en fälthaubitsdivision	556,700 kronor
» ett positionshaubitsbatteri	309,700 »
» inköp af ammunition för 36 stycken 12 cm. kanoner (andra tredjedelen)	136,500 »
	eller tillhopa 1,002,900 kronor.

Lika med dåvarande chefen för landtförsvardepartementet, hvilkens åsikter i detta hänseende finnas uttryckta i hans yttrande till det förut åberopade statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, anser jag det vara i hög grad önskvärdt, att ifrågavarande kraftiga och tidsenliga artilleripjäser, så fort ske kan, anskaffas, men af samma skäl, som anföras i nämnda statsrådsprotokoll — nämligen dels hänsynen till de afsevärda belopp, hvilka måste för andra ändamål äskas under fjärde hufvudtiteln, dels den omständigheten, att ännu försök återstå att utföra, af hvilkas resultat en blifvande plan för anskaffningen af haubitsmaterielen för såväl fält- som positionsartilleriet nödvändigtvis måste varda beroende — finner jag mig icke böra hos Eders Kungl. Maj:t tillstyrka en framställning till innevarande års Riksdag om anslag till inköp af ifrågavarande slags materiel.

Däremot synes det mig uppenbart, att anskaffningen af ammunition till de redan befintliga 12 cm. kanonerna bör utan afbrott fortsättas, och att därför den ofvan omförmälda andra tredjedelen af det anslag,

som för 1903 års Riksdag såsom behöfligt för nyss berörda ändamål [26.] tillkännagafs, nu bör af Riksdagen äskas.

Jag hemställer alltså i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till inköp af ammunition för positionsartilleriet på extra stat för år 1905 anvisa 136,500 kronor.

Utvidgning af Åkers krutbruk.

Efter en omfattande utredning, för hvilken redogjorts i det vid Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1903 års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof fogade statsrådsprotokoll öfver landtförsvarsärenden, föreslog Eders Kungl. Maj:t i nämnda proposition Riksdagen att för utvidgning af Åkers krutbruk bevilja 248,000 kronor och däraf å extra stat för år 1904 anvisa hälften eller 124,000 kronor, hvilken framställning vann Riksdagens bifall.

[27.]
Utvidgning af
Åkers krut-
bruk.

Uti sin flere gånger åberopade underdåniga skrifvelse den 17 oktober 1903 lämnar generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet i hufvudsak följande redogörelse för de åtgärder, som vidtagits med anledning af Riksdagens nyss omförmälda beslut.

För att så tidigt som möjligt nå de med ifrågavarande utvidgning af krutbruket afsedda fördelarne, nämligen billigare tillverkning af krut och minskadt beroende vid krutfabrikationen af enskilda leverantörer inom eller utom landet, hade, sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 10 juli 1903 ställt till arméförvaltningens förfogande behöfliga förskottsmedel, anordningar träffats för igångsättande af den nya bomullskrutfabriken.

Sålunda hade kontrakt uppgjorts om uppförandet af de för den nya fabriken erforderliga byggnaderna, hvarjämte styresmannen för krutbruket, enligt medgifvande i nådiga brefvet den 21 sistlidne augusti, under en resa i Danmark och Tyskland dels tagit kännedom om senaste förbättringar i fabrikationen af bomullskrut och salpetersyra, dels träffat aftal med utländska firmor om leverans af sådana för den nya fabriken erforderliga maskiner och apparater, som ej vore föremål för inhemsk tillverkning.

Generalfälttygmästaren beräknade, att den nya bomullskrutfabriken skulle kunna hösten 1904 börja sin verksamhet.

Jämte anmälan om hvad sålunda förekommit i afsikt att så mycket

- [27.] som möjligt påskynda ifrågavarande fabriks anordnande och igångsättning, får jag, då det är önskvärdt, att det af senaste Riksdag för ändamålet beviljade anslag, så snart ske kan, varder i sin helhet disponibelt, i underdånighet hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att af det för *utvidgning af Åkers krutbruk* af 1903 års Riksdag beviljade belopp å extra stat för år 1905 anvisa återstående hälften, 124,000 kronor.

Uppförande af en bostadsbyggnad för arbetare vid ammunitionsfabriken å Karlsborg.

- [28.] Beträffande behovet af ytterligare en bostadsbyggnad för arbetare vid ammunitionsfabriken å Karlsborg anför generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet i sin förutnämnda underdåniga skrifvelse den 17 oktober 1903 väsentligen följande.

Uppförande af
en bostads-
byggnad för
arbetare vid
ammunitions-
fabriken å
Karlsborg.

Riksdagen hade år 1901 för utvidgning af ammunitionsfabriken å Karlsborg på extra stat anvisat ett belopp af 300,000 kronor, för hvilket sedermera uppförts dels en hylsverkstad, som försetts med inredning och erforderliga maskiner, dels tvenne bostadshus för arbetare. Emellertid hade det visat sig nödvändigt att än ytterligare tillöka verksamheten vid denna afdelning af ammunitionsfabriken genom att dit förlägga tillverkningen af dubbelrören till 7 cm. granatkartesch m/1900, afsedd för den nya fältkanonen. Genom denna åtgärd skulle man möjliggöra, att anskaffningen af samtliga rör af ifrågavarande slag, såväl för mobiliseringsbehovet som för den årliga förbrukningen, kunde tillverkas i statens egna verkstäder, hvarigenom bland annat skulle vinnas en högst afsevärd besparing. Enligt verkställda beräkningar borde nämligen tillverkningskostnaden vid ammunitionsfabriken med minst 2 kronor för hvarje dubbelrör understiga det pris, som för ett mindre antal sådana rör, afsedt för behovet under den närmaste tiden, betalats till enskild leverantör utom riket. Denna prisskillnad skulle vid en anskaffning för mobiliseringsbehof af t. ex. 175,000 projektiler blifva af stor ekonomisk betydelse. Därtill komme, att det principiellt måste anses vara af största vikt, att staten kunde vid egna fabriker tillverka så stor del som möjligt af sitt behof af ammunitionseffekter.

Med anledning af det sålunda anförda hade tillverkning af rör af ifrågavarande slag anordnats i den nämnda hylsverkstadsbyggnaden, hvilken därtill lämnade utrymme.

Emellertid hade man, för att skaffa bostäder åt de arbetare, [28.] som skulle utföra rörtillverkningen, nödgats vidtaga tillfälliga och i allt fall otillräckliga anordningar i olika, inom fästningen befintliga lägenheter, hvilka delvis tillhörde intendenturen och fästningsbyggnadens arbetare samt endast blifvit som lån för kortare tid upplåtna för omförmälda ändamål. Då det likväl för en så ömtålig och fordrande tillverkning som den nu förevarande i främsta rummet kräfdes skickliga och pålitliga arbetare, hvilka dessutom genom längre tids arbete vid fabriken hunnit förvärfva erforderlig teknisk färdighet och vana, och då dylika arbetare icke stode att erhålla och behålla utan att nöjaktiga bostäder, äfven för gifta personer, kunde dem erbjudas, vore det nödvändigt att utan tidsutdrägt bereda ständig inkvartering för arbetarne vid den nya rörfabriken, på sätt redan förut skett för de vid hylstillverkningen m. m. använda arbetarne.

På grund af dessa förhållanden föreslår generalfälttygmästaren, att å angifven plats inom ammunitionsfabriken måtte uppföras ännu en bostadsbyggnad af samma storlek och konstruktion som tvenne därstädes redan befintliga. Enär den nya byggnaden, enligt en i fortifikationen uppgjord beräkning, skulle kräfva en kostnad af 50,000 kronor, anhåller generalfälttygmästaren, att sagda belopp måtte af Riksdagen äskas.

Då jag finner generalfälttygmästaren hafva till fullo ådagalagt gagnet och behovet af den ifrågasatta byggnaden, får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för uppförande af en bostadsbyggnad för arbetare vid ammunitionsfabriken å Karlsborg på extra stat för år 1905 anvisa 50,000 kronor.

Artilleri- och fortifikationsbehof.

Landtbefästningar.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag beviljade 1902 års Riksdag för fortsättande af arbetena å rikets landtbefästningar under treårsperioden 1903—1905 ett belopp af 6,506,300 kronor, hvaraf beräknades

[29.]
Landtbefäst-
ningar.

[29.]	för Karlsborg	4 44,600 kronor,	
	» Tingstäde	250,000 »	och
	» Boden	5,811,700 »	
	Summa 6,506,300 kronor.		

Häraf har Riksdagen anvisat

	År 1902.	År 1903.	Summa.
för Karlsborg	148,200 kr.	148,200 kr.	296,400 kr.
» Tingstäde	50,000 »	100,000 »	150,000 » och
» Boden	1,937,300 »	1,937,200 »	3,874,500 »
	eller tillhopa 2,135,500 kr. 2,185,400 kr. 4,320,900 kr.		

Uti sin förenämnda underdåniga skrifvelse den 16 oktober 1903 hafva generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet samt chefen för fortifikationen anhållit, att återstoden af det beviljade beloppet, nämligen:

för Karlsborg	148,200 kronor,	
» Tingstäde	100,000 »	och
» Boden	1,937,200 »	
	summa 2,185,400 kronor,	

måtte af Riksdagen äskas att för ifrågavarande ändamål utgå under år 1905; och får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att utaf det *för fortsättande af arbetena å rikets landbefästningar* beviljade beloppet, 6,506,300 kronor, å extra stat för år 1905 anvisa återstoden eller 2,185,400 kronor.

Fortifikationsbehof.

Nya byggnader för arméen.

[30.] År 1902 beviljade Riksdagen till uppförande af nya byggnader för
 Nya byggnader arméen 19,950,000 kronor samt anvisade däraf 6,650,000 kronor på
 för arméen. extra stat för år 1903. Sistnämnda års Riksdag anvisade enahanda
 belopp för år 1904.

I sin ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 22 oktober 1903 har chefen för fortifikationen anhållit, att framställning måtte till Riksdagen göras om anvisande af återstoden eller 6,650,000 kronor; och får jag i underdånighet tillstyrka, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att utaf det *till uppförande af nya byggnader för arméen* beviljade beloppet, 19,950,000 kronor, å extra stat för år 1905 anvisa återstoden eller 6,650,000 kronor.

Utöfver detta anslag, som skall användas i enlighet med den af Eders Kungl. Maj:t förut framlagda och af Riksdagen gillade plan, erfordras medel redan under år 1905 för påbörjande af kasernetablissemang för de i landets nordligare delar förlagda fältinfanteriregementena på det att dessa byggnader måtte kunna blifva färdiga till användande år 1909, då de värnpliktiges rekrytskola kommer att vid infanteriet utsträckas till 150 dagar. Som emellertid de härför uppgjorda kostnadsförslagen icke ännu hunnit fullständigt granskas, är jag ej för närvarande i tillfälle att med visshet angifva det belopp, som för ändamålet erfordras, utan anhåller jag att inom kort få härtill återkomma och därvid inför Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag i ämnet; lärande frågan om beviljande af anslag för detta ändamål desto hellre kunna behandlas utan sammanhang med hufvudtitelns reglering i dess helhet, som jag har för afsigt hemställa, att de medel, hvilka för påbörjande af ifrågavarande byggnader blifva under år 1905 behöfliga, måtte anvisas från det af Eders Kungl. Maj:t med Riksdagen år 1902 till statsverkets kassaförlagsfond under vissa villkor afsatta belopp.

Intendenturbehof.

Reservupplag af kläder m. m. till arméens munderingspersedlar.

Af 1900 års Riksdag beviljades 572,000 kronor för anskaffande af 65,135 meter kläde och 8,390 meter yllefoder, att användas såsom för truppförbanden vid mobilisering erforderligt förlag, hvilken anskaffning skulle äga rum under en tid af fem år.

[31.]

Reservupplag
af kläde m. m.
till arméens
munderings-
persedlar.

[31.]

Utaf detta belopp har Riksdagen för hvart och ett af åren 1901, 1902, 1903 och 1904 anvisat 115,000 kronor eller tillhopa 460,000 kronor. I Riksdagens skrifvelse den 15 maj 1902, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, anfördes, att Riksdagen mot anvisandet af det för år 1903 äskade beloppet icke haft annat att erinra, än att ifrågavarande anskaffning helst icke torde böra åvägbringas, förr än frågan om färgen å det för arméen afsedda klädet vunnit sin lösning; och har Eders Kungl. Maj:t i anledning häraf genom nådigt bref den 13 juni 1902 förordnat, att ifrågavarande anslag finge utgå endast i den mån Eders Kungl. Maj:t, på därom gjord framställning, det medgäfvé.

I sin skrifvelse den 22 maj nästlidet år anförde Riksdagen beträffande detta anslag, att Riksdagen, då lösningen af frågan om den lämpligaste färgen å arméens uniformer enligt departementschefens yttrande med all sannolikhet kunde motses under loppet af år 1903, icke velat göra någon erinran mot anvisandet å 1904 års stat af 115,000 kronor af det utaf Riksdagen år 1900 för nu ifrågavarande ändamål beviljade belopp, hvilket afsetts att utgå under en tid af fem år. Riksdagen ville emellertid härvid, i öfverensstämmelse med den af Riksdagen år 1902 i fråga om det då anvisade beloppets användning omfattade mening, uttala önskvärdheten af att, därest färgen å det för hären afsedda klädet icke under år 1903 hunne blifva behörigen bestämd, de medel, som för år 1904 anvisades, icke borde för de afsedda anskaffningarna användas, förrän färgfrågan blifvit slutligen afgjord. I anledning häraf har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 13 juni 1903 förnyat den föreskrift rörande anslagets användande, som lämnats genom ofvan omförmälda nådiga bref den 13 juni 1902.

De försök, som anstälts för pröfvande af lämpligaste form och snitt å vissa persedlar tillhörande den personliga fältutrustningen, och de undersökningar, som i sammanhang därmed ägt rum för bestämmande af färgen å klädet, hafva ledt till det resultat, att modell å kappa för arméen och färgen å det därtill erforderliga klädet blifvit genom generalorder den 2 innevarande januari bestämdt.

Arméförvaltningen å intendentsdepartementet har i sin förut omförmälda underdåniga skrifvelse den 27 oktober 1903 anhållit, att återstoden af det beviljade beloppet eller 112,000 kronor måtte för år 1905 af Riksdagen äskas; och då anskaffningen af klädet numera kan taga sin början och bör så vidt ske kan påskyndas, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att af det för *anskaffning af 65,135 meter kläde och 8,390 meter yllefoder, att användas såsom för truppförbanden vid mobilisering erforderligt förlag*, beviljade anslag, 572,000 kronor, på extra stat för år 1905 anvisa återstoden eller 112,000 kronor. [31.]

Täckande af brist i anslaget till arméens munderingsutrustning.

Genom nådig kungörelse den 29 november 1901, angående ändrade föreskrifter rörande sättet för beräklandet af truppförbandens årliga munderingsanslag samt i fråga om ersättning till manskap för begagnande af egna beklädnadspersedlar, har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att, för anskaffning och underhåll i enlighet med fastställd mobiliseringsplan och fältutrustningslista af, bland andra, beklädnads-, utrednings- och remtygspersedlar, tillhörande den personliga fältutrustningen, truppförbands förvaltning äger att från arméförvaltningen uppbära ett årligt munderingsanslag, som skall vid samtliga truppförband tills vidare utgå med 33 öre för hvarje tjänstgöringsdag eller enligt den beräkning, som legat till grund vid bestämmandet af beloppet å anslaget till arméens munderingsutrustning i riksstaten för år 1902.

[32.]
Täckande af
brist i anslaget
till arméens
munderings-
utrustning.

Af ifrågavarande till truppförbandens omedelbara disposition ställda medel, för hvilka det åligger vederbörande förvaltningar att anskaffa och i behörigt skick underhålla det för manskapet erforderliga antalet munderingspersedlar, bestridas utgifterna vid truppförbanden i mån af behof, hvaremot möjligen uppkommande behållningar skola hos arméförvaltningen innestå, till dess de behöfva användas.

Under antagande att sammanlagda antalet af de värnpliktiges tjänstgöringsdagar år 1902 skulle uppgå till 3,047,324, beräknade särskilda utskottet (n:o 1) vid 1901 års riksdag, enligt bil. n:o 37 till utskottets utlåtande n:o 13, kostnaderna för munderingsutrustning åt de värnpliktige i hela riket år 1902 till 1,005,616 kronor 92 öre, hvilken beräkning af Riksdagen lades till grund vid anslagsbeloppets bestämmande. Emellertid kom antalet tjänstgöringsdagar under år 1902, det första under öfvergången till den nya härordningen, att i verkligheten uppgå till 4,004,997. Arméförvaltningen har alltså att till förvaltningarna vid truppförbanden utbetala kostnader för beväringmanskapets personliga fältutrustning under 957,673 tjänstgöringsdagar utöfver det antal, som tagits i beräkning vid anslagets bestämmande, eller, efter 33 öre om

[32.] dagen, 316,032 kronor 9 öre mera, än hvad för ändamålet ingått i anslagssumman.

Med anmälan härom har arméförvaltningen å intendentsdepartementet uti sin ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 27 oktober 1903 anhållit, att sistnämnda belopp måtte af Riksdagen begäras utöfver behofvet för år 1905.

Då å anslaget till arméens munderingsutrustning icke finnas några reservationer till täckande af ofvan omförmälda ökade utgifter för de värnpliktige under år 1902, anser jag det nödvändigt, att, på samma sätt som vid 1900 års Riksdag af delvis enahanda anledning ägde rum, framställning hos Riksdagen göres om anvisande af medel å extra stat till ersättande af beloppet, i rundt tal, 316,000 kronor. Visserligen har arméförvaltningen kunnat af de under anslaget anvisade tillgångar bestrida de utgifter af ifrågavarande slag, som förekommit, beroende därpå att regementsförvaltningarna ännu icke till fullo tagit i anspråk de belopp, de äga att hos arméförvaltningen utbekomma för år 1902, men, i den mån rekvisitioner därå ingå, måste, på sätt ofvan angifvits, medlen af arméförvaltningen dem tillhandahållas.

Enligt hvad jag under hand inhämtat torde jämväl för år 1903 någon brist, ehuru afsevärdt mindre än den för år 1902, vara att motse i anslaget till arméens munderingsutrustning, men för år 1904 äro, på grund af den erfarenhet som vunnits, beväringssmanskapets tjänstgöringsdagar beräknade till ett antal, som kan antagas i det närmaste sammanfalla med det verkliga, och torde därför någon brist för detta år icke vara att befara.

På grund af hvad jag sålunda anför, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för täckande af brist i anslaget till arméens munderingsutrustning på extra stat för år 1905 bevilja 316,000 kronor.

Diverse anslag.

Ordnande af landstormsförråd.

I samband med föredragningen af förslaget till landstormens organisation hade jag tillfälle visa, att för anordnandet af landstormsförråd för första klassens områden erfordrades ett sammanlagdt belopp af 1,149,830 kronor, hvaraf 395,000 kronor till förrådsbyggnader jämte tomter och hägnader, 4,830 kronor till anordningar för förvaring och vård af gevär och ammunition samt 750,000 kronor till intendenturutrustning. Samtidigt utvecklades af mig jämväl skälen för dessa kostnaders fördelning på fem år.

Då ändamålsenligt torde vara, att anordningarna för förvaring och vård af gevär och ammunition vidtagas samt intendenturutrustningen anskaffas i samma mån förrådsbyggnader varda tillgängliga, så synes mig lämpligt, att hela det för ordnandet af landstormsförråd erforderliga anslaget, 1,149,830 kronor, fördelas att utgå med en femtedel årligen under hvart och ett af öfvergångsåren, d. v. s. med 229,966 kronor årligen, eller i rundt tal 230,000 kronor.

Emellertid kräfva ordnandet af landstormsförråden och särskildt förrådsbyggnadernas uppförande tid. För att icke försena organisationens genomförande är det därför af betydelse, att anordningar för inköp af tomter och arbetena med förrådsbyggnadernas uppförande snarast möjligt kunna taga sin början. Af sådan anledning är det önskvärdt, att den del af 1905 års anslag, som afser förrådsbyggnader jämte tomter m. m., nämligen en femtedel af 395,000 kronor eller 79,000 kronor, kan, på sätt 1903 års Riksdag ifrågasatte, få af Eders Kungl. Maj:t redan under år 1904 användas.

På grund af det nu anförda får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att *till ordnande af landstormsförråd* å extra stat för år 1905 bevilja 230,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under år 1904 af tillgängliga medel för ändamålet förskjuta 79,000 kronor att af anslaget för år 1905 ersättas.

[33.]

Ordnande af
landstormsförråd.

Det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

[34.] I ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 20 november 1903 har skytteförbundens öfverstyrelse, hvilken på grund af Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 26 juni nämnda år, angående fastställande af grunder för det af staten understödda frivilliga skytteväsendets organisation, numera öfvertagit centralstyrelsens för Sveriges frivilliga skytteföreningar åligganden och befogenhet, genom sitt verkställande utskott gjort framställning om anslag för år 1905 till det frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Öfverstyrelsen har därvid anført, hurusom det frivilliga skytteväsendet äfven under år 1903 utvecklats på ett glädjande sätt, hvilket framginge af följande jämförelse mellan antalet befintliga skytteföreningar m. m. under åren 1902 och 1903:

	den 1/11 1902.	den 1/11 1903.
antalet skytteföreningar utgjorde	1,634,	1,765;
antalet medlemmar utgjorde omkring	110,000,	omkring 120,000;
däraf under och i värnpliktsåldern omkring	80,000,	» 102,000.

Af de till de frivilliga skytteföreningarna hörande skyttarna hade under år 1903 omkring 65,000 skjutit minst 50 skarpa skott hvardera eller det antal, som erfordrades för att skytt skulle få tagas i beräkning för bestämmandet af statsunderstödet åt skytteföreningarna. Då motsvarande antal år 1902 utgjorde omkring 59,000, uppginge ökningen af antalet anslagsberättigade skyttar till omkring 6,000. Under år 1902 lossades å de frivilliga skytteföreningarnas skjutbanor omkring 7,400,000 skarpa skott; under år 1903 torde antalet uppgå till närmare 9,000,000. Den i hufvudstaden under första tredjedelen af oktober månad år 1903 hållna riksskyttetäffingen hade äfven visat, hvilka betydande framsteg den frivilliga skytteverksamheten gjort, hvartill komme, att inom de frivilliga skytteföreningarna skjutning numera idkades äfven mot fältmässiga mål samt på 600 meters afstånd.

Anslaget till det frivilliga skytteväsendet fördelas genom årliga, af Eders Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter i fyra hufvudgrupper nämligen: till öfverstyrelsen, till skytteförbunden, till skytteföreningarna och till skjutbanors ordnande och bestridande af öfriga utgifter.

Beträffande det för *öfverstyrelsen* erforderliga beloppet, hvilket för innevarande år är beräknadt till 35,100 kronor, anför *öfverstyrelsen*, att däri icke kräfves någon ökning för år 1905. [34.]

Af de medel, som tilldelas *skyttförbunden*, utgå:

arfvoden åt sekreterarne i nämnda förbund,

omkostnader för anordnande af de årliga täflingsskjutningarna inom skyttförbunden,

pris vid dessa täflingar och andra af förbundens verksamhet föranledda utgifter,

hvarjämte särskilda understöd utgå till hvart och ett af Dalarnes, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens skyttförbund.

Arfvodena till skyttförbundens sekreterare hafva under senaste åren utgått med sammanlagdt 6,000 kronor, hvilket belopp mellan förbunden årligen fördelas i förhållande till antalet skyttföreningar inom hvarje förbund vid utgången af näst föregående år och i medeltal utgör ungefär 3 kronor 50 öre för hvarje förening. Enligt hvad *öfverstyrelsen* i sin förenämnda skrifvelse anført, ämnade *öfverstyrelsen* framdeles vid afgifvande af förslag rörande användning af ifrågavarande anslagsmedel för år 1904, hemställa, att arfvodena till sekreterarne finge förnämnda år utgå med tillhopa 9,000 kronor, eller i medeltal omkring 5 kronor för hvarje förening. Äfven denna ersättning syntes dock vara alltför ringa för det betungande och ansvarsfulla arbete, som ålåge skyttförbundens sekreterare, och syntes det böra ökas till åtminstone i medeltal 6 kronor för hvarje förening, hvilken ersättning i allt fall icke kunde betecknas såsom full godtgörelse, utan blott såsom en uppmuntran för det arbete, som af förbundssekreterarna utfördes. Under antagande att skyttföreningarnas antal komme att under år 1904 stiga till 1,900, skulle till arfvoden åt skyttförbundens sekreterare under år 1905 efter beräkning af 6 kronor för hvarje förening erfordras ($6 \times 1,900 =$) 11,400 kronor.

Till omkostnader och pris vid täflingsskjutningarna inom skyttförbunden m. m. hafva under de senaste åren utgått 35,000 kronor, däraf 7,000 kronor till bestridande af omkostnaderna för skjutningarnas anordnande och andra af förbundens verksamhet föranledda utgifter. Detta senare belopp är enligt *öfverstyrelsens* uppgift numera för sitt ändamål alldeles otillräckligt. Med hänsyn till den betydelse, förbundstäflingarna hade för det frivilliga skyttväsendet, vore det i hög grad önskvärdt, att beloppet höjdes åtminstone så mycket, att det motsvarade i medeltal 500 kronor för hvarje skyttförbund, eller till 13,000 kronor.

[34.] För en sådan ökning talade dessutom den omständigheten, att, till följd af det frivilliga skytteväsendets utveckling under de senaste åren, det visat sig nödvändigt att fördela förbundstäfningarna och förlägga dem till två eller flera platser inom förbundsområdet. Denna af förhållandena påkallade decentralisering af ifrågavarande täfningar vore uppenbarligen förenad med ökade kostnader.

Likaledes vore det i hög grad behöfligt, att anslaget till pris vid skytteförbundens täfningsskjutningar, hvilka utöfvade ett stort inflytande på anslutningen till det frivilliga skytteväsendet, ökades, och syntes det nu utgående beloppet, 28,000 kronor, böra höjas med minst tjugufem procent, eller till 35,000 kronor.

Ökningen stode på intet vis i proportion till den stegrade verksamheten inom skytteförbunden, och torde densamma icke kunna sägas vara något afsteg från den tillförene uttalade grundsatsen, att anslaget till det frivilliga skytteväsendet, frånsedt de för organisationen oundgängligen erforderliga utgifterna, hufvudsakligen borde användas till inköp af eller ersättning för ammunition, som vid skjutöfningarna förbrukades, till anskaffning af målskjutningsmateriel och såsom bidrag till ordnande af skjutbanor.

De särskilda understöden till vissa förut nämnda skytteförbund hafva betingats af de stora afstånd och de mindre goda kommunikationer, som finnas inom dessa förbundsområden. Understödet, för närvarande sammanlagdt 2,100 kronor, har visat sig gagneligt för den frivilliga skytteverksamhetens utbredning. Särskildt inom Norrbotten har, enligt hvad öfverstyrelsen anmäler, denna verksamhet under år 1903 vunnit en mycket glädjande och löftesrik utveckling. Nödvändigt syntes därför vara att fortfarande och på ett ännu kraftigare sätt än hittills särskildt bistå ifrågavarande skytteförbund, för hvilket ändamål beloppet borde höjas till minst 3,000 kronor.

Det samfällda anslagsbeloppet till skytteförbunden skulle sålunda utgöra:

arfvoden åt sekreterarne	kr. 11,400: —
omkostnader för förbundstäfningarna	» 13,000: —
pris vid d:o	» 35,000: —
särskildt understöd åt vissa förbund	» 3,000: —
tillhopa kr. 62,400: —	

De till *skytteföreningarna* utgående anslagsbelopp utgöras af
dels årsunderstöd,
dels ock anslag för utdelande af fri ammunition.

Årsunderstödet — som, efter att hafva utgått med tre kronor, åren 1902 och 1903 utgjort allenast två kronor för hvarje skytt under eller i värnpliktsåldern, hvilken skjutit minst 50 skarpa skott — synes böra bibehållas vid detta senare belopp att användas till pris vid täflingar inom föreningarna, till anskaffande af målskjutningsmateriel, till arfvode åt instruktörer och omkostnader för verksamhetens utöfvande. Under beräkning af 90,000 anslagsberättigade skyttar skulle de sammanlagda årsunderstöden uppgå till 180,000 kronor.

Bidraget till skytteföreningarna för anskaffning af fri ammunition har hittills beräknats efter antalet skyttar i eller under värnpliktsåldern, hvilka viss tid tillhört föreningarna och under närmast föregående år skjutit minst 10 skarpa skott, samt ammunitionen fördelats med det antal skott på hvarje anslagsberättigad skytt, hvartill bidraget lämnat tillgång. Öfverstyrelsen anser nu tiden vara inne att förverkliga det önskemålet, att alla skyttar, som befinna sig under eller i värnpliktsåldern, årligen kostnadsfritt erhålla minst 50 skarpa skott hvardera. Därigenom skulle äfven vinnas förenkling vid utdelningen af ammunitionen.

Med beräkning af 90,000 anslagsberättigade skyttar skulle antalet fria skott således utgöra minst 4,500,000. Hittills hade medelpriset för hvarje skott beräknats till 5 öre, men i samma mån som 6,5 mm. gevär med den därtill hörande dyrare ammunitionen komme allt allmänare i bruk, vore denna prisberäkning för låg. En ny 6,5 mm. skarp patron kostade vid statens förråd 8 öre. Lade man därtill frakt och öfriga omkostnader, höjdes priset till minst 9 öre. En genom enskild försorg omladdad skarp patron kostade 6 öre. Med hänsyn till dessa förhållanden torde *medelpriset* för hvarje vid det frivilliga skytteväsendet använd patron böra beräknas till 6 öre, hvilket för 4,500,000 skarpa skott medförde en utgift af 270,000 kronor.

Anslagsbeloppen till skytteföreningarna skulle sålunda utgöra

till understöd	kr. 180,000: —
» fri amunition	» 270,000: —
tillhopa kr. 450,000: —	

I fråga om *skjutbanor* för det frivilliga skytteväsendet anför öfverstyrelsen, att Eders Kungl. Maj:t under år 1902 därtill anvisat 127,725 kronor 12 öre, och att under år 1903 för enahanda ändamål kunde beräknas komma att utgå i rundt tal 140,000 kronor. Krafven på bidrag till anläggande af skjutbanor torde allt framgent göra sig gällande. Med

- [34.] den frivilliga skytteverksamhetens stegrade utveckling samt till följd af det mera allmänt vordna bruket af 6,5 mm. gevär måste ej blott nya skjutbanor anläggas, utan äfven de gamla förbättras och utvidgas; och för öfrigt vore det ju önskvärdt, att det funnes tillräckligt antal skjutbanor i rikets olika landsdelar för att möta de fordringar, som en blifvande landstormsorganisation komme att medföra. Öfverstyrelsen funne sig därför böra hemställa om ett belopp för detta ändamål af 102,500 kronor, hvarigenom de anslagsmedel, hvaröfver det frivilliga skytteväsendet skulle komma att förfoga under år 1905, uppginge till sammanlagdt 650,000 kronor.

Uti 1903 års statsverksproposition äskade Eders Kungl. Maj:t af Riksdagen för det frivilliga skytteväsendets befrämjande under år 1904 ett anslag af 500,000 kronor. Visserligen hade centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar hemställt om ett anslag å 550,000 kronor för sistnämnda år, men dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet ansåg sig af skäl, som i det nämnda proposition bifogade statsrådsprotokollet angifvas, icke kunna tillstyrka bifall till centralstyrelsens förslag i hela dess utsträckning, utan borde, enligt hans uppfattning, anslaget för år 1904 begränsas till 500,000 kronor. Om till följd af skytterörelsens utveckling detta belopp befunnes otillräckligt, kunde vid innevarande års Riksdag åtgärd för bristens fyllande vidtagas. Riksdagen beviljade för ändamålet 500,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t, dels att under år 1903 för ordnande af skjutbanor af tillgängliga medel förskjuta 50,000 kronor, att af anslaget för år 1904 ersättas, dels att under följande år använda hvad af anslaget kunde under år 1904 besparas.

Nyssnämnda 50,000 kronor för skjutbanors ordnande m. m. hafva med Eders Kungl. Maj:ts nådiga medgifvande redan tagits i anspråk för det med dem afsedda ändamål, hvadan af anslaget för år 1904 återstå endast 450,000 kronor. Då det emellertid för det frivilliga skytteväsendets utveckling och verksamhet vore behöfligt att under detta år få förfoga ej blott öfver 500,000 kronor, utan äfven öfver ytterligare 50,000 kronor för att kunna tillgodose krafven på bidrag för skjutbanors ordnande, har skytteförbundens öfverstyrelse i underdånighet anhållit, dels att, i likhet med hvad fallet varit under åren 1902 och 1903, af det anslag, som till det frivilliga skytteväsendets befrämjande komme att beviljas för år 1905, 50,000 kronor finge godtgöras 1904

års anslag, dels att ytterligare 50,000 kronor måtte få af anslaget för år 1905 användas för anordnande af skjutbanor. Såsom skäl härför anför öfverstyrelsen, att om icke ifrågavarande belopp, tillhopa 100,000 kronor, komme att för år 1904 stå till det frivilliga skytteväsendets förfogande, skulle enligt anställda beräkningar endast omkring 30,000 kronor finnas för det så viktiga ändamålet att lämna understöd för anordnande af skjutbanor, för hvilket, såsom ofvan angifvits, utgått i rundt tal 128,000 kronor under år 1902 och 140,000 kronor under år 1903. Finge det frivilliga skytteväsendet under år 1904 förfoga öfver 550,000 kronor, skulle dessutom den stora fördelen vinnas, att jämvikt uti det frivilliga skytteväsendets budget komme att ernås.

Till det frivilliga skytteväsendets befrämjande skulle således enligt öfverstyrelsens framställning erfordras

att utgå under år 1905:

till öfverstyrelsen	kr. 35,100: —
» skytteförbunden	» 62,400: —
» skytteföreningarna	» 450,000: —
» understöd för skjutbanors anordnande och till andra af den frivilliga skytteverksamheten föranledda utgifter	» 102,500: —
	summa kr. 650,000: —

att utgå under år 1904:

till understöd för anordnande af skjutbanor	kr. 100,000: —
	tillsammans kr. 750,000: —

Arméförvaltningen å civila departementet, som afgifvit underdånigt utlåtande öfver den af skytteförbundens öfverstyrelse gjorda framställningen, har icke haft något att däremot erinra.

Utan tvifvel vore det synnerligen önskvärdt, att till skjutskicklighetens befrämjande kunde å 1905 års stat uppföras hela det af skytteförbundens öfverstyrelse sålunda begärda belopp, 750,000 kronor. Men med hänsyn därtill, att genomförandet af den utaf Eders Kungl. Maj:t

[34.] med Riksdagen år 1901 beslutade nya härordningen ofafvisligen kräfver en alltjämnt fortgående afsevärd stegring af flere anslag under fjärde hufvudtiteln och att särskildt omsorgen om det lokala försvaret af viktiga landsdelar föranleder behovet af jämförelsevis betydande anslag till organisation af landstormen — för hvilket ändamål jag i annat sammanhang hemställt, att Eders Kungl. Maj:t behagade af Riksdagen äska medel å 1905 års stat — torde det vara nödvändigt att i någon mån för sistnämnda år begränsa ökningen af anslaget till skytteväsendet.

Enligt öfverstyrelsens förslag skulle understödet till skytteföreningarna beräknas till 2 kronor och bidraget till dem för anskaffning af fri ammunition till 3 kronor eller tillhoppa 5 kronor för hvarje skytt i eller under värnpliktsåldern, som skjutit minst 50 skarpa skott. Under antagande att antalet anslagsberättigade skyttar skulle uppgå till 90,000, har öfverstyrelsen alltså beräknat behovet af anslag till understöd åt skytteföreningarna och till fri ammunition till 450,000 kronor. Med hänsyn till att antalet skyttar, som under år 1903 lossat hvardera 50 skarpa skott, uppgår till 65,000, synes mig, att beräkningarna skulle kunna grundas på ett antal af 80,000 sådana skyttar under år 1905, hvarigenom en minskning af 50,000 kronor i den af öfverstyrelsen till utgående under sistnämnda år beräknade summan kunde äga rum eller till 600,000 kronor.

Öfverstyrelsens framställning därom, att 50,000 kronor, afsedda att under innevarande år användas till ordnande af skjutbanor m. m., måtte äskas å 1905 års stat för att ersätta den minskning i anslaget för innevarande år, som uppstått därigenom, att af det senare enahanda belopp tagits i anspråk redan under år 1903, anser jag vara befogad; men då, vid bifall härtill, för det frivilliga skytteväsendets befrämjande under år 1904 skulle finnas till förfogande ett belopp af 500,000 kronor, hvilket torde vara tillräckligt för bestridande af utgifterna, synes det mig icke behöfligt att, på sätt öfverstyrelsen jämväl ifrågasatt, hos Riksdagen anhålla om rätt att under innevarande år använda ytterligare 50,000 kronor af anslaget för år 1905.

Å riksstaterna för nedannämnda år har Riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisat följande belopp, nämligen:

för år 1901	kr. 320,000: —
» » 1902	» 400,000: —
» » 1903	» 450,000: —
» » 1904	» 500,000: —

Naturligt är, att årsanslaget i viss grad följer det bland allmänheten

alltmer stegrade intresset för skyttesaken, men i betraktande af ofvan anförda omständigheter synes det påkalladt, att anslagets tillväxt från år 1904 till 1905 stannar vid 150,000 kronor, d. v. s. ett belopp, som dock är tre gånger så stort som den under senaste tiden förekommande årliga tillökningen. Anslaget för år 1905 torde alltså böra bestämmas till 650,000 kronor. [34.]

Jag får därför i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande såsom extra anslag för år 1905 bevilja 650,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t, dels att under år 1904 för ordnande af skjutbanor m. m. af tillgängliga medel förskjuta 50,000 kronor att af ofvanberörda anslag för år 1905 ersättas, dels att under följande år använda hvad af anslaget kan under år 1905 besparas.

Ersättning för förskott.

Uti sin ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 17 november 1903 har arméförvaltningen å civila departementet till ersättande anmält följande förskottswis utbetalda belopp, nämligen: [35.]

till kommittéen för afgifvande af yttrande och förslag rörande försäljning af vissa delar af Norra Djurgården, enligt nådiga brefven den 8 april, den 30 maj och den 19 september 1902 samt den 8 maj och den 26 juni 1903.....	kr. 18,397: 69	Ersättning för förskott.
till kommittéen för afgifvande af yttrande om ett inom landtförsvarsdepartementet upprättadt förslag rörande musikens vid arméen sammansättning och i sammanhang därmed stående frågor, enligt nådiga brefven den 12 september och den 14 november 1902 samt den 27 februari och den 14 mars 1903	» 6,448: 06	
till kommittéen för omarbetande af reglementen och instruktioner för infanteriets utbildning, enligt nådiga brefven den 12 september och den 31 oktober 1902 samt den 18 september 1903	» 5,773: 60	

- [35.] till kommittéen för verkställande af granskning och om-
 arbetning af förslag till organisation af landstormen,
 enligt nådiga brefven den 31 december 1902 samt den
 24 april och den 15 maj 1903 kr. 3,693: 95
 eller tillsammans kr. 34,313: 30

Då ersättning för dessa förskott icke kan beredas från anslag under
 fjärde hufvudtiteln, hemställer jag i underdånighet, det Eders Kungl.
 Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att till täckande af ifrågavarande förskott på extra
 stat för år 1905 anvisa, i jämnadt tal, ett belopp af
 34,314 kronor.

Dyrtidstillägg.

- [36.] Under åberopande af hvad chefen för finansdepartementet till stats-
 Dyrtidstillägg. rådsprotokollet denna dag anført i fråga om beredande åt statens
 tjänstemän och betjante af ett dyrtidstillägg för år 1904 att uppföras
 i riksstaten för år 1905, samt med anmälan att enligt beräkning, som
 af arméförvaltningen å civila departementet blifvit uppgjord, det belopp,
 hvartill sådant dyrtidstillägg komme att uppgå för de under landt-
 försvarsdepartementet lydande löntagare, hvilkas aflöningsförmåner icke
 blifvit vid 1901, 1902 eller 1903 års Riksdagar reglerade, utgör 14,372
 kronor 50 öre, hemställer jag i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t
 tacktes föreslå Riksdagen

att till beredande, i enlighet med de i statsråds-
 protokollet öfver finansärenden för denna dag an-
 gifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt
 en del af den personal, som åtnjuter aflöning från
 fjärde hufvudtiteln medel, å extra stat för år 1905
 anvisa såsom förslagsanslag i jämnadt tal 15,000
 kronor.

Ersättning för förlorade vakansafgifter, afsedda för musikens underhåll.

Såsom dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 erinrade, kommede förutvarande s. k. indelta truppförbanden att från ingången af år 1904 förlora de förut musikkassorna tillkommande vakansafgifter, afsedda för musikens underhåll, till afsevärda belopp. För att bereda nämnda truppförband ersättning härför föreslog Eders Kungl. Maj:t 1903 års Riksdag att å extra stat för år 1904 anvisa 80,022 kronor, som utgjorde skillnaden emellan det beräknade medelsbehovet och hvad för fyllande däraf var uppfördt under vederbörande ordinarie anslag jämte afkastning från musikkassorna. I medelsbehovet hade inräknats, bland annat, gratifikationer och dagaflöning till sammanlagdt belopp af 27,308 kronor åt elever, som ansågos böra anställas vid infanteriet, för att icke behöfva öka den fast anställda musikpersonalen, sådan den enligt 1901 års härordning blifvit bestämd, men likväl kunna afhjälpa den brist, som inom harmonimusikkårerna vid nämnda vapenslag skulle uppstå genom förlusten af omkring 270 spel, hvilka enligt härordningen skulle indragas. Riksdagen fann det emellertid mindre lämpligt, att, innan frågan om musikpersonalens organisation blifvit fullt utredd, afse medel till en dylik elevinstitution, hvarför Riksdagen, utan att i frågans dåvarande läge vilja söka uträkna visst belopp, hvarmed det begärda anslaget borde minskas, nedsatte detsamma till en jämn summa af 60,000 kronor.

[37.]

Ersättning för
förlorade
vakansaf-
gifter, afsedda
för musikens
underhåll.

Vid föredragning af anslagsbehovet för aflöning och rekrytering m. m. har jag omförmålt, att den af Eders Kungl. Maj:t den 12 september 1902 tillsatta kommitté för afgifvande af yttrande öfver ett inom landtförsvarsdepartementet utarbetadt förslag rörande musikpersonalens vid arméen organisation m. m., den 7 februari 1903 afgifvit sådant yttrande, för hvars hufvudsakliga innehåll jag ock under nämnda anslag redogjort. I sammanhang därmed har jag i underdånighet framställt förslag till musikpersonalens framtida organisation, aflöning och underhåll, hvilket förslag i hufvudsakliga delar öfverensstämmer med kommittéens, men likväl innebär vissa ändringar i syfte att nedbringa den årliga kostnaden för musiken, så att densamma icke komme att öfverstiga hvad af 1901 års Riksdag blifvit bestämdt med större belopp än som betingades af de utaf Riksdagen därefter fastställda löneregleringar för underofficerare. En af nämnda ändringar berör de af kommittéen föreslagna

[37.] elever och för dem afsedda skolor. Dock har jag, med hänsyn till harmonimusikens uppehållande, funnit elevinstitutionen ej helt och hållet böra öfvergifvas, men af kostnadshänsyn inskränkas därtill, att endast de båda fotgardesregementena erhöles 12 elever hvartdera med dagaflöning och underhåll enligt kommittéens förslag, och att i öfrigt ej annan kostnad för elever skulle uppföras än gratifikation till belopp af 600 kronor vid hvartdera af nämnda regementen, 300 kronor vid annat trebataljonsregemente samt Gottlands infanteriregemente och 200 kronor vid hvartdera af Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen. Uti öfriga i medelsbehofvet, enligt omförmälda statsrådsprotokoll, inräknade kostnader kommer vid bifall till organisationsförslaget minskning, enligt hvad jag under aflöningsanslaget anför, att ske dels af löner genom indragning af vissa utaf kommittéen föreslagna sergeantsbeställningar, dels af musikanförarearfvoden, som dock delvis ersatts med 10 stycken lönetillägg å 480 kronor, dels ock af beräknade arfvoden åt hornblåsare och trumpetare. Hvad sistnämnda beställningsmän angår har jag biträdt kommittéens förslag att äfven inom musikpersonalens manskapsklass inrätta underbefälsbeställningar med de för motsvarande beställningar vid arméen i öfrigt uppförda aflöningsförmåner. Med hänsyn härtill har i kolumnen för löner, dagaflöning m. m. af upprättad tabell (bil. 105), innefattande beräkning af erforderliga kostnader för musikpersonalens aflöning och rekrytering m. m. år 1905, upptagits jämväl för vissa hornblåsare och trumpetare beräknade belopp, motsvarande underbefäls aflöningsförmåner. Därjämte äro i samma kolumn inräknade erforderliga rekryteringskostnader samt inkvarterings- och servisbidrag. Det för år 1904 beräknade belopp 37,300 kronor för inköp och reparation af musik- och signalinstrument, noter, notpapper m. m. har befunnits böra oförändradt kvarstå.

Sammanräknade medelsbehofvet för år 1905 uppgår enligt nämnda tabell till 1,054,834 kronor 78 öre. Till gäldande häraf komma att föreligga för musikpersonalen belöpande medel under vederbörande ordinarie anslag, beräknade till 941,643 kronor 8 öre från anslaget till aflöning och rekrytering m. m. och 37,666 kronor 69 öre från anslaget till diverse intendentur- och sjukvårdsbehof. Vidare torde på samma sätt som för innevarande år afkastningen af musikkassornas kapital kunna äfven för år 1905 anlitas. Det torde nämligen icke kunna anses välbetänkt att, under det musikkassornas räntor, hvilka städse tagits i anspråk för bestridande af de årliga utgifterna, skulle besparas, af Riksdagen begära motsvarande medel och sålunda äska större extra anslag än behofvet kräfver. Enligt uppgift från arméförvaltningen uppgick sammanlagda behållningen af musikkassorna vid samtliga truppförband

den 31 december 1902 till 1,012,825 kronor 70 öre, hvarå ränta efter 3 $\frac{1}{2}$ procent utgör 35,448 kronor 90 öre (bil. 106). Lägges härtill de under förberörda ordinarie anslag beräknade belopp, blifver sammanlagda tillgången 1,014,758 kronor 67 öre, som med 40,076 kronor 11 öre understiger det beräknade medelsbehofvet. Sistnämnda belopp skulle alltså erfordras till anvisning å extra stat. Men nu är att märka, att müssikkassan vid ett hvar af Värmlands regemente, Lifregementets dragoner och Skånska husarregementet är så stor, att räntan därå tillsammans med de för vederbörande regemente belöpande delar af aflönings- och intendenturanslagen öfverstiger medelsbehofvet. Som detta öfverskott, utgörande för samtliga nämnda regementen tillhopa 3,863 kronor 40 öre, icke torde böra eller kunna anlitas för täckande af brist vid annat truppförband, måste detsamma frändragas ofvannämnda såsom tillgång beräknade summa, hvarigenom den till ersättning beräknade bristen höjes med motsvarande belopp till 43,939 kronor 51 öre eller för utjämnande af hufvudtitelns slutsumma 43,986 kronor. Huru fördelningen här af bör ske emellan de särskilda truppförbanden framgår af oförmälda tabell (bil. 105). [38.]

På grund af hvad jag sålunda anført, hemställer jag det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till beredande af ersättning åt indelta truppförband för förlorade vakansafgifter, afsedda för musikens underhåll, å extra stat för år 1905 anvisa 43,986 kronor.

Dagaflöningstillägg åt indelt manskap.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts framställning beviljade 1903 års Riksdag ett extra förslagsanslag å 300,000 kronor för utbetalande af tillägg till dagaflöning åt indelt manskap med 1 krona till korpral, vice korpral och menig beställningsman samt 1 krona 20 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap af underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och öfningar utom vanliga repetitionsöfningar, hvarjämte Riksdagen medgaf, att af anslaget finge under år 1903 utbetalas det belopp, som kunde varda behöfligt.

Ändamålet med nämnda anslag var att bereda indelt manskap ersättning för den ökade tjänstgöring, som för detsamma kunde blifva en följd af den nya härordningen. Ehuru äfven förut skolor och kommanderingar af lång varaktighet förekommit för sådant manskap, syntes

[38.]
Dagaflönings-
tillägg åt
indelt
manskap.

- [38]. likväl billigt, att såsom ökning af tjänstgöringen för rätt till erhållande af dagaflöningstillägg skulle anses all annan tjänstgöring än vid de vanliga repetitionsöfningarna. Ersättningsbeloppet beräknades för dag efter gällande arbetspriser med afdrag af värdet utaf menigs för tjänstgöringsdag uppskattade aflöningsförmåner, sedan likväl först menige, som ej voro beställningsmän, tillagts 20 öre för erhållande af vice korprals dagaflöning.

Behovvet af det indelta manskapets anlitande utöfver repetitionsöfningarna förelåg, såsom till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 anfördes, särskildt vid bevaringsrekrytskolorna, till hvilka, i brist på utbildade volontärer, indelte måste kommenderas till tjänstgöring såsom instruktörer eller beställningsmän. Dagaflöningstillägget afsågs ock i första rummet för sådan tjänstgöring, men till förekommande af obilighet mot dem, som hade motsvarande tjänstgöringstid vid andra skolor eller öfningar, utsträcktes rättigheten till ifrågavarande förmån jämväl till desse.

Efter de af vederbörande chefer lämnade uppgifter om det antal indelt manskap, som under år 1903 komme att beordras till tjänstgöring, för hvilken dagaflöningstillägg var afsedt att utgå, beräknades, att härför skulle erfordras omkring 230,000 kronor. Detta belopp ansågs likväl kunna genom vissa anordningar nedbringas till 200,000 kronor, som följaktligen antogs utgöra bebovet för år 1903, under det att återstoden eller 100,000 kronor af anslaget syntes vara tillräckligt för år 1904. Ehuru, i öfverensstämmelse med hvad jämväl Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse den 22 maj 1903, n:r 111, förutsatt, genom nådig generalorder bestämts, att vid de regementen, hvilkas fast anställda manskap delvis utgjordes af indelt manskap, såsom befäl företrädesvis skulle inbeordras volontärer, samt därjämte andra förfoganden vidtagits för att kunna i så stor utsträckning som möjligt till tjänstgöring af ifrågavarande slag kommendera volontärer i stället för indelte, har det visat sig, att omförmälda årsbelopp blifvit knappt tilltagna. Likaledes har, i fråga om år 1905, genom de från cheferna infortrade uppgifter framgått, ej mindre att jämväl för nämnda år ett extra anslag för dagaflöningstillägg åt indelt manskap är behöfligt, än äfven att därför, efter de af cheferna gjorda beräkningar, skulle, med bibehållande af nu utgående belopp för dag, erfordras ett anslag, öfverstigande 100,000 kronor. Anledningen till det förhållande, att fortfarande indelt manskap måste till afsevärdt antal tagas i anspråk äfven för annan tjänstgöring än vid de vanliga repetitionsöfningarna, torde delvis vara att söka i beviljandet åt detsamma af ifrågavarande förmån. Det har nämligen visat

sig, att vid flera regementen sådant manskap, af hvilket ett uppseende-väckande stort antal under det första öfvergångsåret på grund af den ökade tjänstgöringen och därför utgående ringa aflöning önskade afgå, efter beslutet om dagaflöningstillägg funnit med sin fördel förenligt att kvarstå i tjänst. Som sammanlagda manskapsstyrkan vid ett regemente begränsats till visst antal, blifver volontärkontingenten mindre i samma mån antalet kvarstående indelt manskap är större, hvilket förhållande i sin mån har inverkan på det antal volontärer, som för de värnpliktiges utbildning finnes att tillgå.

Bristen på volontärer med tillräcklig utbildning, för att kunna anlitas såsom instruktörer eller beställningsmän, föranleder sålunda jämväl för år 1905, att indelt manskap måste härför anlitas i så stor utsträckning, att, därest dagaflöningstillägg beviljas efter enahanda grunder som för åren 1903 och 1904, beloppet däraf icke, såsom afsedt varit, kan föreslås till mindre än 100,000 kronor eller samma belopp, som beräknades för år 1904. Men jag hyser å andra sidan den förhoppningen, att anslaget, med bibehållande af de nu för dag bestämda belopp, skall kunna därtill begränsas genom vidtagande af ytterligare åtgärder för att kunna i stället för indelta kommendera volontärer.

Genom Eders Kungl. Maj:ts med nästlidet års Riksdag fattade beslut begränsades rättigheten till dagaflöningstillägg genom ordalydelsen sålunda, att förmånen i fråga skulle tillkomma allenast den, som tjänstgjorde i egenskap af underbefäl, instruktör eller beställningsman. Kommendering af indelt manskap till tjänstgöring i annan egenskap ansågs nämligen ej behöfva ifrågakomma annat än vid regementsöfningarna. För att detta verkligen skall blifva förhållandet, måste man emellertid icke taga begreppet beställningsman i dess inskränkta bemärkelse såsom omfattande allenast sådana beställningar, som under dylik benämning finnas angifna i aflöningsstaterna, utan i dess mera vidsträckta bemärkelse såsom afseende hvar och en, som blifvit kommenderad att utföra särskildt uppdrag eller att undergå speciell utbildning, t. ex. remontryttare, elev i kavalleritelegrafkurs m. fl. Då Riksdagens afsikt med beviljandet af förevarande dagaflöningstillägg uppenbarligen varit, att hvarje indelt soldat, som på grund af särskilda personliga egenskaper och lämplighet kommenderas till längre tjänstgöring än hans mindre användbara kamrater, skall åtnjuta en ersättning, som i någon mån motväger de honom genom den extra kommenderingen vållade ekonomiska olägenheterna, har Eders Kungl. Maj:t funnit den ofvan antydda vidare tolkningen af benämningen beställningsman böra tillämpas, helst den härigenom föranledda ökningen i kostnad, redan

[38.] nu jämförelsevis mindre betydande, kommer att snabbt minskas och alldeles försvinna, i den mån antalet volontärer i följd af det indelta manskapets fortskridande afgang varder tillräckligt för bestridande af ifrågavarande kommenderingar.

Med åberopande af hvad jag sålunda anført, hemställer jag i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att, för utbetalande af tillägg till dagaflöning åt indelt manskap med 1 krona till korporal, vice korporal och menig beställningsman samt 1 krona 20 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap af underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och öfningar utom vanliga repetitionsöfningar, å extra stat för år 1905 bevilja ett förslagsanslag å 100,000 kronor.

Hvad chefen för landtförsvarsdepartementet sålunda i afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel tillstyrkt och hemställt, tacktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, gilla och bifalla, med befallning tillika, att utdrag af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlämnas till ledning vid författandet af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof för år 1905.

Ex protocollo

Carl Heijenskjöld.

FÖRTECKNING ÖFVER BILAGORNA.

Bil. 1.	Förslag till stat för Generalstaben år 1905	sid.	2.
Bil. 2.	Beräkning af statsanslaget för aflöning och rekrytering m. m. år 1905...	»	4.
Bil. 3.	Förslag till stat för Svea lifgarde år 1905	»	9.
Bil. 4.	Förslag till stat för Göta lifgarde år 1905.....	»	13.
Bil. 5.	Förslag till stat för Lifregementet till fot år 1905	»	17.
Bil. 6.	Förslag till stat för Första lifgrenadjärregementet år 1905	»	22.
Bil. 7.	Förslag till stat för Andra lifgrenadjärregementet år 1905	»	27.
Bil. 8.	Förslag till stat för Västgöta regemente år 1905.....	»	32.
Bil. 9.	Förslag till stat för Karlskrona grenadjärregemente år 1905	»	37.
Bil. 10.	Förslag till stat för Upplands regemente år 1905	»	42.
Bil. 11.	Förslag till stat för Skaraborgs regemente år 1905	»	47.
Bil. 12.	Förslag till stat för Södermanlands regemente år 1905.....	»	52.
Bil. 13.	Förslag till stat för Kronobergs regemente år 1905	»	57.
Bil. 14.	Förslag till stat för Jönköpings regemente år 1905	»	62.
Bil. 15.	Förslag till stat för Dalregementet år 1905	»	67.
Bil. 16.	Förslag till stat för Hälsinge regemente år 1905.....	»	72.
Bil. 17.	Förslag till stat för Älfsborgs regemente år 1905	»	77.
Bil. 18.	Förslag till stat för Hallands regemente år 1905	»	82.
Bil. 19.	Förslag till stat för Bohusläns regemente år 1905	»	87.
Bil. 20.	Förslag till stat för Västmanlands regemente år 1905	»	92.
Bil. 21.	Förslag till stat för Norrbottens regemente år 1905	»	97.
Bil. 22.	Förslag till stat för Västerbottens regemente år 1905	»	102.
Bil. 23.	Förslag till stat för Kalmar regemente år 1905	»	107.
Bil. 24.	Förslag till stat för Värmlands regemente år 1905.....	»	112.
Bil. 25.	Förslag till stat för Jämtlands fältjägareregemente år 1905.....	»	117.
Bil. 26.	Förslag till stat för Norra skånska infanteriregementet år 1905	»	122.
Bil. 27.	Förslag till stat för Södra skånska infanteriregementet år 1905	»	127.
Bil. 28.	Förslag till stat för Vaxholms grenadjärregemente år 1905.....	»	132.
Bil. 29.	Förslag till stat för Gottlands trupper år 1905	»	137.
Bil. 30.	Förslag till stat för Västernorrlands regemente år 1905	»	143.
Bil. 31.	Förslag till stat för Lifgardet till häst år 1905	»	148.
Bil. 32.	Förslag till stat för Lifregementets dragoner år 1905	»	152.

II

Bil. 33.	Förslag till stat för Lifregementets husarer år 1905	sid. 157.
Bil. 34.	Förslag till stat för Smålands husarregemente år 1905	» 162.
Bil. 35.	Förslag till stat för Skånska husarregementet år 1905	» 167.
Bil. 36.	Förslag till stat för Skånska dragonregementet år 1905	» 172.
Bil. 37.	Förslag till stat för Kronprinsens husarregemente år 1905	» 178.
Bil. 38.	Förslag till stat för Norrlands dragonregemente år 1905	» 182.
Bil. 39.	Förslag till stat för öfverstelöjtnanter och majorer vid de sex fördelningskavalleriregementena år 1905	» 186.
Bil. 40.	Förslag till stat för Första Svea artilleriregemente år 1905	» 187.
Bil. 41.	Förslag till stat för Första Göta artilleriregemente år 1905	» 191.
Bil. 42.	Förslag till stat för Vendes artilleriregemente år 1905	» 195.
Bil. 43.	Förslag till stat för Norrlands artilleriregemente år 1905	» 199.
Bil. 44.	Förslag till stat för Andra Svea artilleriregemente år 1905	» 203.
Bil. 45.	Förslag till stat för Andra Göta artilleriregemente år 1905	» 207.
Bil. 46.	Förslag till stat för Gottlands artillerikår år 1905	» 211.
Bil. 47.	Förslag till stat för Boden—Karlsborgs artilleriregemente år 1905	» 214.
Bil. 48.	Förslag till stat för Positionsartilleriregementet år 1905	» 217.
Bil. 49.	Förslag till stat för Artilleriets tekniska personal år 1905	» 220.
Bil. 50.	Förslag till stat för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt betjante vid Fortifikationen år 1905	» 222.
Bil. 51.	Förslag till stat för den fast anställda manskapsstyrkan vid Svea (Göta) ingenjörkår år 1905	» 225.
Bil. 52.	Förslag till stat för den fast anställda manskapsstyrkan vid Fälttelegrafkåren år 1905	» 227.
Bil. 53.	Förslag till stat för den fast anställda manskapsstyrkan vid Bodens ingenjörkår år 1905	» 228.
Bil. 54.	Förslag till stat för Första Svea samt den under uppsättning varande Andra Svea trängkår år 1905	» 229.
Bil. 55.	Förslag till stat för Första Göta trängkår år 1905	» 233.
Bil. 56.	Förslag till stat för Norrlands trängkår år 1905	» 236.
Bil. 57.	Förslag till stat för Vendes samt den under uppsättning varande Andra Göta trängkår år 1905	» 239.
Bil. 58.	Förslag till stat för cheferna vid trängkårerna år 1905	» 243.
Bil. 59.	Uppgift å den i staterna år 1904 samt i förslagsstaterna för år 1905 vid arméens truppförband upptagna officers- och underofficerspersonal ...	» 245.
Bil. 60.	Tabell utvisande musikpersonalens organisation vid de olika truppförbanden efter genomförd härordning enligt Kungl. Maj:ts med Riksdagen beslut år 1901	» 250.
Bil. 61.	Beräkning af den årliga kostnaden för arméens musik, sedan 1901 års härordning blifvit till alla delar genomförd, dock med tillämpning af den sedermera fastställda afföningsregleringen	» 251.

Bil. 62.	Sammandrag af den årlige aflønnings- og underhållskostnaden for arméens musikpersonal sedan 1901 års hærordning gennemført efter sålunda bestämde grunder, dock med tillämpning af senare fastställd aflønningsreglering	sid. 253.
Bil. 63.	Tabell utvisande musikpersonalens organisation vid de olika truppförbanden enligt musikkommittéens förslag	» 254.
Bil. 64.	Tabell utvisande aflønningsförmåner for musikdirektører og musikbefalhavere år 1901	» 256.
Bil. 65.	Kostnadsberäkning öfver musikmaterielens anskaffning og underhåll samt musikpersonalens utbildning m. m.	» 258.
Bil. 66.	Tabell utvisande musikkassornas ställning den 31. december 1901 og den 31. december 1902	» 259.
Bil. 67.	Tabell utvisande kostnaden for musikpersonalens årlige aflønning og underhåll å stat enligt musikkommittéens förslag	» 262.
Bil. 68.	Sammandrag af de årlige kostnaderne for arméens musik, enligt det af musikkommittéen den 7. februar 1903 afgivne underdånige forslag till organisation og utbildning af densamma, men med tillämpning af den samma år faststälte ytterligere løneregleringen for underofficerare	» 264.
Bil. 69.	Tabell utvisande musikpersonalens organisation vid de olika truppförbanden enligt Kungl. Maj:ts förslag till Riksdagen år 1904	» 268.
Bil. 70.	Tabell utvisande den årlige kostnaden for arméens musik efter genomförande af Kungl. Maj:ts förslag till Riksdagen år 1904	» 270.
Bil. 71.	Förslag till stat for Intendenturkåren år 1905	» 274.
Bil. 72.	Beräkning af statsanslaget till ökad aflønning for de till tjensteåldern ældste bataljonslækarne år 1905	» 276.
Bil. 73.	Förslag till stat for statsanslaget till stipendier for fæltlækarekåren og veterinærstaten år 1905	» 277.
Bil. 74.	Beräkning af statsanslaget for inkvarteringskostnader år 1905	» 278.
Bil. 75.	Inkvarterings- og servisebidrag ved Generalstaben år 1905	» 279.
Bil. 76.	Inkvarterings- og servisebidrag ved Infanteriet år 1905	» 280.
Bil. 77.	Inkvarterings- og servisebidrag ved Kavalleriet år 1905	» 282.
Bil. 78.	Inkvarterings- og servisebidrag ved Artilleriet år 1905	» 284.
Bil. 79.	Inkvarterings- og servisebidrag ved Fortifikationen år 1905	» 286.
Bil. 80.	Inkvarterings- og servisebidrag ved Trængen år 1905	» 288.
Bil. 81.	Inkvarterings- og servisebidrag ved Intendenturkåren år 1905	» 290.
Bil. 82.	Beräkning af statsanslaget for ælderstillæg år 1905	» 292.
Bil. 83.	Beräkning af kostnaderne for landstormens organisation	» 293.
Bil. 84.	Beräkning af kostnaderne for landstormens organisation under hvarje særskildt år af tiden for denna organisations gennemførelse	» 295.
Bil. 85.	Beräkning af kostnaderne for anskaffende af intendenturutrøstning for landstormen	» 299.